

BĂRBAȚII ȘI EGALITATEA DE GEN ÎN REPUBLICA MOLDOVA

MINISTERUL MUNCII
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AL REPUBLICII MOLDOVA
MAI INCLUZIVI. MAI ECHITABILI. MAI SOLIDARI.

Studiul „Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova, 2024” a fost efectuat de către Sociopolis Consultancy la solicitarea Centrului de Drept al Femeilor în cadrul proiectului „Suport pentru realizarea IMAGES în Moldova” implementat cu sprijinul financiar al UNFPA Moldova, în parteneriat cu Ministerul Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova.

Coordonatoarea studiului:

Diana CHEIANU-ANDREI

Grupul de autori:

Diana CHEIANU-ANDREI, Angelina ZAPOROJAN-PÎRGARI,
Eleonora GROSU, Igor ANDREI

Redactor:

Lilia BOTNARIUC

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

ISBN

A.O. „Centrul de Drept al Femeilor”

Str. M. Kogălniceanu, 76, MD-2009,

Chișinău, Republica Moldova

Tel.: (+373) 22 811 999

Mobil: (+373) 68 855 050

Consiliere juridică: 080080000 (apel gratuit)

e-mail: office@cdf.md

www.cdf.md

„Sociopolis Consultancy” SRL,

Str. Ion Creangă, 39/2, MD-2064,

Chișinău, Republica Moldova

e-mail: info@sociopolis.md

www.sociopolis.md

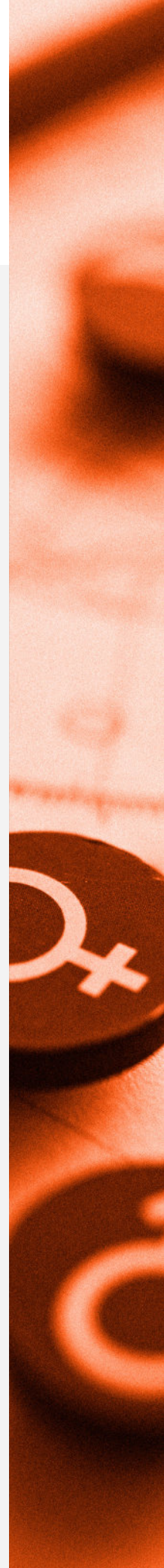
Tiparit la BonsOffice

Chisinau 2024

CUPRINS

LISTA FIGURILOR	6
LISTA TABELELOR	8
LISTA BOXELOR	8
SUMAR EXECUTIV	10
INTRODUCERE	34
I. METODOLOGIA DE CERCETARE	36
1.1. Scopul și obiectivele cercetării	36
1.2. Baza conceptual-metodologică internațională	37
1.3. Metodologia aplicată în Republica Moldova	38
II. PERCEPȚII ȘI ATITUDINI DE GEN	44
2.1. Percepția egalității de gen	44
2.2. Atitudini privind masculinitatea	51
2.3. Atitudini privind responsabilitățile în familie	52
2.4. Atitudini privind relațiile sexuale și sănătatea reproductivă	54
2.5. Atitudini privind violența în familie	57
2.6. Atitudini privind violența sexuală	58
2.7. Atitudini privind diversitatea sexuală	59
2.8. Echitatea de gen	62
III. EXPERIENȚE ALE BĂRBAȚILOR ÎN PERIOADA COPILĂRIEI	67
3.1. Creșterea și educația băieților în familia de origine	67
3.2. Relațiile între soți/parteneri în familia de origine	68
3.3. Deprinderi formate în familia de origine privind activitățile casnice	71
3.4. Procesul de luare a deciziilor în familia de origine	72
3.5. Mediul școlar în perioada copilăriei	74
IV. PRACTICI ÎN VIAȚA FAMILIALĂ CURENTĂ	77
4.1. Relațiile între soți/parteneri și sursele de venit în familie/cuplu	77
4.2. Creșterea și educația copiilor	83
4.3. Activitățile realizate în gospodărie	88
4.4. Procesul de luare a deciziilor	91
4.5. Relațiile în cadrul familiei/cuplului	99
4.6. Sănătatea și comportamentul sexual	104
4.7. Relația bărbaților cu piața muncii	113

V. CUNOȘTINȚE, ATITUDINI ȘI PRACTICI PRIVIND VIOLENȚA	115
5.1. Violența asupra copilului în familie, în perioada copilăriei	115
5.2. Violența în mediul școlar și comunitar, în perioada copilăriei	116
5.3. Violența în familie/cuplu	118
5.4. Violența în societate	126
5.5. Cunoașterea serviciilor destinate victimelor violenței și aprecierea acestora	132
VI. CUNOȘTINȚE ȘI ATITUDINI PRIVIND POLITICILE ȘI LEGISLAȚIA DE GEN	140
6.1. Politicile care permit femeilor să se afirme în funcții de conducere	140
6.2. Politicile privind divorțul și dreptul de îngrijire a copilului	142
6.3. Politicile privind violența față de femei	143
6.4. Politicile privind non-discriminarea persoanelor din grupul LGBTQ+	148
VII. PRACTICI ȘI ATITUDINI PRIVIND DEVIANȚA SOCIALĂ	151
7.1. Infraționalitatea	151
7.2. Consumul de alcool	152
7.3. Atitudinea față de prostituție	154
7.4. Atitudinea față de accesarea serviciilor sexuale contra plată	157
CONCLUZII	161
RECOMANDĂRI	165
BIBLIOGRAFIE	170
ANEXE	172
Anexa 1. Date despre persoanele participante la discuțiile de grup	172
Anexa 2. Scala Echității de Gen	173

LISTA FIGURILOR

Figura 1. Metodele de cercetare

Figura 2. Tendințe privind percepția egalității de gen, 2015 și 2024, %

Figura 3. Atitudini privind masculinitatea, 2015 și 2024, %

Figura 4. Atitudini privind responsabilitățile în cadrul familiei, 2015 și 2024, %

Figura 5. Atitudini privind sexualitatea și relațiile sexuale, 2015 și 2024, %

Figura 6. Atitudini privind sănătatea reproductivă, 2015 și 2024, %

Figura 7. Atitudini privind violența în familie, 2015 și 2024, %

Figura 8. Atitudini privind violul, 2015 și 2024, %

Figura 9. Atitudini privind diversitatea sexuală, 2015 și 2024, %

Figura 10. Tendințe privind justificarea aplicării violenței împotriva homosexualilor, 2015 și 2024, %

Figura 11. Ratele de percepție și acceptare a echității de gen (GEM) pe sexe, 2015 și 2024, %

Figura 12. Frecvența observării, în perioada copilăriei, a tratamentului respectuos de care se bucura mama din partea tatălui biologic sau a altui bărbat, 2015 și 2024 (afirmația bărbaților), %

Figura 13. Frecvența observării, în perioada copilăriei, a tratamentului respectuos din partea mamei față de tata sau alt bărbat cu care locuiau împreună, 2015 și 2024 (afirmația bărbaților), %

Figura 14. Afirmatia bărbaților privind formarea la bărbați a unor deprinderi ce țin de responsabilitățile casnice, 2015 și 2024 (opinia bărbaților), %

Figura 15. Persoana care avea ultimul cuvânt în luarea deciziilor în cadrul familiei în perioada copilăriei, 2015 și 2024 (opinia bărbaților), %

Figura 16. Ponderea participanților/participantelor la cercetare care au declarat că au un partener sau parteneră stabil/ă, %

Figura 17. Proporția bărbaților și femeilor cu partener/ă stabil/ă, pe grupe de vârstă, %

Figura 18. Contribuția soților/partenerilor la venitul mediu lunar al gospodăriei, %

Figura 19. Acordul cu afirmația „Responsabilitatea principală pentru asigurarea materială a familiei este pe umerii soțului”, 2015 și 2024, %

Figura 20. Percepții comparative privind sursa principală de venit în gospodărie, 2015 și 2024, %

Figura 21. Distribuirea sarcinilor privind creșterea și educarea copiilor, %

Figura 22. Frecvența activităților zilnice de îngrijire a copiilor de 0-4 ani realizate de bărbați, %

Figura 23. Frecvența activităților zilnice de îngrijire a copiilor de 5-13 ani, %

Figura 24. Distribuirea sarcinilor privind creșterea și educarea copiilor, 2015 și 2024 (afirmația bărbaților), %

Figura 25. Percepțiile bărbaților și femeilor privind timpul petrecut cu copiii și rolul soțului/partenerului în îngrijirea copiilor, 2015 și 2024, %

Figura 26. Evaluarea responsabilităților din gospodărie, 2015 și 2024 (afirmația bărbaților), %

Figura 27. Distribuirea responsabilităților din gospodărie, 2015 și 2024 (afirmația bărbaților), %

Figura 28. Motivele pentru care soțul/partenerul nu a asistat la naștere, pe sexe, %

Figura 29. Ultimul cuvânt de spus în luarea deciziilor în cadrul familiei de origine, 2015 și 2024 (afirmația bărbaților), %

Figura 30. Ultimul cuvânt de spus în luarea deciziilor în cadrul familiei actuale/cuplului

actual, 2015 și 2024 (afirmația bărbaților), %

Figura 31. Ponderea bărbaților care la nașterea ultimului copil s-au aflat la maternitate, conform declarației bărbaților și femeilor, 2015 și 2024, %

Figura 32. Aprecierea relației din cadrul cuplului, pe sexe, %

Figura 33. Satisfacția bărbaților și femeilor (notele 4 și 5) față de activitățile realizate împreună, 2015 și 2024, %

Figura 34. Realizarea testului pentru HIV/SIDA, pe sexe, %

Figura 35. Comportamentele de căutare a ajutorului în momente de dezamăgire sau frustrare, pe sexe, %

Figura 36. Ultima adresare la serviciile de sănătate, 2015 și 2024, %

Figura 37. Frecvența momentelor de stres, depresie și altor probleme de sănătate experimentate de bărbați în ultima lună, 2015 și 2024, %

Figura 38. Utilizarea prezervativului, pe parcursul ultimului an, 2015 și 2024, %

Figura 39. Gradul de mulțumire față de viața sexuală, 2015 și 2024, %

Figura 40. Tipuri de violență experimentate în copilărie de bărbați, 2015 și 2024, %

Figura 41. Experiențele de intimidare și hărțuire în școală și comunitate, în perioada copilăriei, 2015 și 2024 (bărbații), %

Figura 42. Cauzele violenței în familie, %

Figura 43. Evoluția ponderii bărbaților care au fost martori la violența asupra mamelor lor, 2015 și 2024, %

Figura 44. Ponderea bărbaților care declară că nu aplică violența și ponderea femeilor care declară că nu au fost victime ale violenței în familie, 2015 și 2024, %

Figura 45. Percepțiile bărbaților privind violența fizică împotriva femeilor, 2015 și 2024, %

Figura 46. Aprecierea utilității serviciilor de consiliere a agresorilor familiali, pe sexe, %

Figura 47. Serviciile de care are nevoie o femeie, în cazul violenței în familie, pe sexe, %

Figura 48. Percepțiile asupra favorizării prin lege în caz de divorț și asupra șanselor de obținere a dreptului de îngrijire a copiilor, pe sexe, %

Figura 49. Nivelul de informare despre existența normelor legale privind violența față de femeii în Republica Moldova, pe sexe, %

Figura 50. Aprecierea cadrului normativ care reglementează violența față de femeii în Republica Moldova, pe sexe, %

Figura 51. Gradul de expunere a bărbaților la campanii, spoturi și activități privind prevenirea violenței față de femeii, %

Figura 52. Ponderea bărbaților și femeilor care cunosc despre existența normelor legale privind violența față de femeii în Republica Moldova, 2015 și 2024, %

Figura 53. Evoluția percepțiilor bărbaților și femeilor privind cadrul normativ care reglementează violența față de femeii în Republica Moldova, 2015 și 2024, %

Figura 54. Opinia femeilor cu privire la cadrul normativ care protejează minoritățile sexuale de discriminare, 2015 și 2024, %

Figura 55. Ponderea bărbaților care au declarat că au fost implicați în activități infracționale, inclusiv furt, că au fost arestați și/sau încarcerați, %

Figura 56. Evoluția consumului de alcool în rândul bărbaților și femeilor, 2015-2014, %

Figura 57. Evoluția atitudinilor bărbaților și femeilor față de practicarea prostituției de către fetele minore, 2015 și 2024, %

Figura 58. Evoluția atitudinilor bărbaților și femeilor față de practicarea prostituției de către femeile adulte, 2015 și 2024, %

Figura 59. Atitudinea față de bărbații care plătesc pentru a beneficia de servicii sexuale, comparativ pe sexe, 2015 și 2024, %

LISTA TABELELOR

- Tabelul 1. Caracteristicile eșantionului de bărbați
- Tabelul 2. Caracteristicile eșantionului de femei
- Tabelul 3. Percepția egalității de gen, %
- Tabelul 4. Percepția egalității de gen și a beneficiilor acesteia, %
- Tabelul 5. Atitudini privind masculinitatea, %
- Tabelul 6. Atitudini privind responsabilitățile în cadrul familiei, %
- Tabelul 7. Atitudini privind sexualitatea și relațiile sexuale, %
- Tabelul 8. Atitudini privind sănătatea reproductivă, %
- Tabelul 9. Atitudini privind violența în familie, %
- Tabelul 10. Atitudini privind violul, %
- Tabelul 11. Atitudini privind diversitatea sexuală, %
- Tabelul 12. Îngrijirea băieților în copilărie, pe grupe de vârstă (afirmația bărbaților), %
- Tabelul 13. Frecvența observării, în perioada copilăriei, a tratamentului respectuos față de mamă din partea tatălui biologic sau altui bărbat, pe grupe de vârstă (opinia bărbaților), %
- Tabelul 14. Frecvența observării, în perioada copilăriei, a tratamentului respectuos din partea mamei față de tata sau alt bărbat cu care locuiau împreună, pe grupe de vârstă (opinia bărbaților), %
- Tabelul 15. Activitățile pe care le realiza în gospodărie tatăl biologic sau alt bărbat cu care locuia mama (afirmația bărbaților), %
- Tabelul 16. Persoana care avea ultimul cuvânt în luarea deciziilor în cadrul familiei în perioada copilăriei (opinia bărbaților), %
- Tabelul 17. Atitudini și practici față de fete în mediul școlar, în perioada copilăriei (bărbații), %
- Tabelul 18. Evaluarea distribuirii/partajării responsabilităților din gospodărie, %
- Tabelul 19. Distribuirea responsabilităților în cadrul gospodăriei, %
- Tabelul 20. Ultimul cuvânt de spus în luarea deciziilor în cadrul familiei de origine și familiei actuale/cuplului actual (opinia bărbaților), %
- Tabelul 21. Ultimul cuvânt de spus în luarea deciziilor referitor la sănătatea membrilor familiei (afirmația bărbaților), %
- Tabelul 22. Răspunsurile cu privire la cine și-a dorit mai mult ultimul copil născut în familie/cuplu, %
- Tabelul 23. Locul unde se aflau bărbații în timpul nașterii ultimului copil, %
- Tabelul 24. Satisfacția bărbaților față de activitățile realizate împreună cu soția/partenera, evaluată pe o scară de la 1 la 5, %
- Tabelul 25. Satisfacția femeilor față de activitățile realizate împreună cu soțul/partenerul, evaluată pe o scară de la 1 la 5, %
- Tabelul 26. Frecvența discuțiilor între parteneri despre problemele cotidiene cu care se confruntă partenera/partenerul, %
- Tabelul 27. Discutarea de către bărbați a problemelor cu care se confruntă, în dependență de statutul marital declarat (răspunsul bărbaților), %
- Tabelul 28. Ultima adresare la serviciile de sănătate, %
- Tabelul 29. Frecvența momentelor de stres, depresie și altor probleme de sănătate experimentate de bărbați în decurs de o lună, %
- Tabelul 30. Utilizarea prezervativului, pe parcursul ultimului an, pe grupe de vârstă (răspunsul bărbaților), %
- Tabelul 31. Utilizarea prezervativului, pe parcursul ultimului an, pe grupe de vârstă (răspunsul femeilor), %

Tabelul 32. Implicarea partenerilor în decizia și în procesul de întrerupere a sarcinii, %
Tabelul 33. Gradul de mulțumire față de viața sexuală, %
Tabelul 34. Aprecierea unor situații în relația cu piața muncii, %
Tabelul 35. Impactul neangajării în câmpul muncii asupra bărbaților, %
Tabelul 36. Atitudini și practici față de fete în mediul școlar, în perioada copilăriei (bărbații), %
Tabelul 37. Tendințe privind violența în mediul școlar (bărbații), %
Tabelul 38. Ponderea bărbaților care au aplicat cel puțin o dată violența în familie/cuplu, %
Tabelul 39. Incidența violenței în familie/cuplu, %
Tabelul 40. Incidența violenței asupra soției/partenerii în mediul online, %
Tabelul 41. Percepția relației dintre migrație și violență, %
Tabelul 42. Incidența violenței fizice în rândul prietenilor sau cunoscuților apropiați, raportată de bărbați și femei, pe grupe de vârstă, %
Tabelul 43. Incidența violenței online în rândul prietenilor sau cunoscuților apropiați, raportată de bărbați și femei, pe grupe de vârstă, %
Tabelul 44. Acțiunile bărbaților în cazurile când ar vedea o persoană care aplică violența împotriva femeii (răspunsul bărbaților), %
Tabelul 45. Cunoașterea despre posibilitatea emiterii ordonanței de protecție și ordinului de restricție de urgență, %
Tabelul 46. Afirmații ale bărbaților și percepțiile femeilor privind respectarea prevederilor ordonanței de protecție, %
Tabelul 47. Afirmații ale bărbaților și percepțiile femeilor privind respectarea prevederilor ordinului de restricție de urgență, %
Tabelul 48. Opiniile privind amplasarea serviciilor de consiliere a victimelor violenței în familie, %
Tabelul 49. Atitudinile comparative ale bărbaților și femeilor privind politicile care promovează accesul femeilor la funcții de conducere, pe grupe de vârstă, %
Tabelul 50. Consumul de alcool în perioada școlară, pe grupe de vârstă (declarațiile bărbaților), %
Tabelul 51. Frecvența consumului actual de băuturi alcoolice, %
Tabelul 52. Frecvența consumului excesiv de alcool (mai mult de 5 pahare), %
Tabelul 53. Opinii privind persoanele care practică prostituția, %
Tabelul 54. Atitudinea față de bărbații care plătesc pentru a beneficia de servicii sexuale, %
Tabelul 55. Opiniile bărbaților și femeilor privind responsabilitatea legală în cazul serviciilor sexuale prestate contra plată, %

LISTA BOXELOR

Boxa 1. Percepția egalității de gen

Boxa 2. Atitudini față de situația când soția/partenera aduce mai mulți bani în familie/cuplu

Boxa 3. Argumentele bărbaților și femeilor referitoare la subiectul despre asistarea soțului/partenerului la nașterea copiilor

Boxa 4. Atitudinile bărbaților față de un șef de sex feminin

SUMAR EXECUTIV

Egalitatea dintre femei și bărbați este o valoare fundamentală care asigură egalitatea în drepturi, responsabilități și oportunități, în toate domeniile vieții, în plan familial și profesional, prin plata egală pentru munca de valoare egală, independența economică egală a femeilor și a bărbaților, egalitatea în luarea deciziilor, contribuind la eradicarea violenței pe criterii de gen și îmbunătățirea calității vieții. Totodată, egalitatea de gen este o condiție esențială pentru o economie inovatoare, competitivă și prosperă.

Egalitatea între femei și bărbați este unul din obiectivele și una din valorile de bază ale Uniunii Europene. *Strategia privind egalitatea de gen 2020-2025: O Uniune a egalității* evidențiază că egalitatea de gen contribuie la crearea noilor locuri de muncă care generează o productivitate sporită și constituie un potențial ce trebuie valorificat.

Prin *Programul de promovare și asigurare a egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pentru anii 2023-2027*, Moldova se aliniază dezideratului de integrare europeană, promovând principiul egalității de șanse dintre femei și bărbați, fete și băieți. Astfel, Republica Moldova urmărește avansarea egalității de gen în domeniul educației, sănătății, pieței muncii, activității de antreprenariat, protecției sociale și dezvoltării locale etc., precum și reducerea riscurilor asociate inechităților sociale, economice, culturale, politice în diferite sectoare ale vieții social-economice.

Sondajul Internațional Bărbații și Egalitatea de Gen (IMAGES)

Sondajul Internațional Bărbații și Egalitatea de Gen (IMAGES) este unul din cele mai comprehensive studii care explorează practicile și atitudinile bărbaților privind egalitatea de gen, alături de cele exprimate de femei. Acesta include o metodologie complexă de cercetare, inclusiv scala Echității de Gen (GEM), un instrument standardizat care utilizează o serie de declarații pentru măsurarea atitudinilor privind normele de gen în relațiile intime și diferențierea așteptărilor sociale dintre bărbați și femei în responsabilitățile casnice, sănătatea reproductivă și în domeniul violenței în bază de gen.

Rezultatele IMAGES sunt utilizate pentru a evalua atitudinile și comportamentul bărbaților și al femeilor, pentru a informa, direcționa și monitoriza eforturile în promovarea egalității de gen, a dezvolta în acest domeniu campanii informaționale referitoare la implicarea taților în creșterea și educația copiilor, prevenirea și combaterea violenței în bază de gen etc., la nivel internațional și național.

IMAGES a fost realizat pentru prima oară în Republica Moldova în anul 2015 de către Centrul de Drept al Femeilor, în parteneriat cu Sociopolis, fiind finanțat de Fundația OAK. Datele acestuia au contribuit la dezvoltarea politicilor în domeniul egalității

de gen și în domeniile conexe. După 9 ani, în 2024, cu suportul financiar al UNFPA Moldova, în parteneriat cu Ministerul Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova, Centrul de Drept al Femeilor și-a propus să realizeze o nouă *cercetare Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova, 2024* (IMAGES-2) pentru a cunoaște schimbările care s-au produs în cunoștințele, atitudinile și comportamentelor bărbaților și femeilor referitoare la egalitatea de gen, din 2015 până în 2024. Cercetarea a fost efectuată de către Sociopolis Consultancy.

IMAGES-2 a permis monitorizarea și evaluarea rezultatelor politicilor implementate în perioada supusă cercetării în domeniul egalității de gen în Republica Moldova și poate ajuta la eficientizarea eforturilor în domeniul respectiv. Constatările sondajului pot contribui la dezvoltarea de programe bazate pe dovezi, pentru formarea profesioniștilor în domeniul egalității de gen, pot ghida elaborarea campaniilor de sensibilizare a publicului larg și dezvoltarea activităților pentru a promova implicarea bărbaților în responsabilitățile casnice, creșterea și educația copiilor, dar și a campaniilor de prevenire și combatere a violenței în bază de gen.

SCOPUL ȘI OBIECTIVELE CERCETĂRII

Scopul cercetării *Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova, 2024* (IMAGES-2) a fost cunoașterea și înțelegerea comportamentului, atitudinilor bărbaților și femeilor în domeniul egalității de gen, a schimbărilor care s-au produs, din 2015 până în 2024, pentru a urmări rezultatele politicilor în domeniul dat și a contribui la dezvoltarea în continuare a acestora.

Obiectivele cercetării au cuprins:

- 1** Evaluarea atitudinilor și a comportamentului bărbaților cu referire la diverse aspecte ce țin de egalitatea de gen (timpul petrecut cu copiii, activitățile realizate în gospodărie, manifestarea violenței, accesarea serviciilor de sănătate, comunicarea și negocierea cu soția/partenera asupra dimensiunii familiei, relațiile sexuale etc.);
- 2** Compararea atitudinilor și a comportamentului bărbaților cu cele ale femeilor, cu referire la aspectele nominalizate;
- 3** Analiza tendințelor de schimbare a atitudinilor și comportamentelor bărbaților și femeilor din 2015 până în 2024;
- 4** Analiza factorilor ce explică schimbările în comportamentul și atitudinile bărbaților și femeilor referitoare la egalitatea de gen;
- 5** Evaluarea cunoștințelor și atitudinilor bărbaților și femeilor față de politicile care promovează egalitatea de gen.

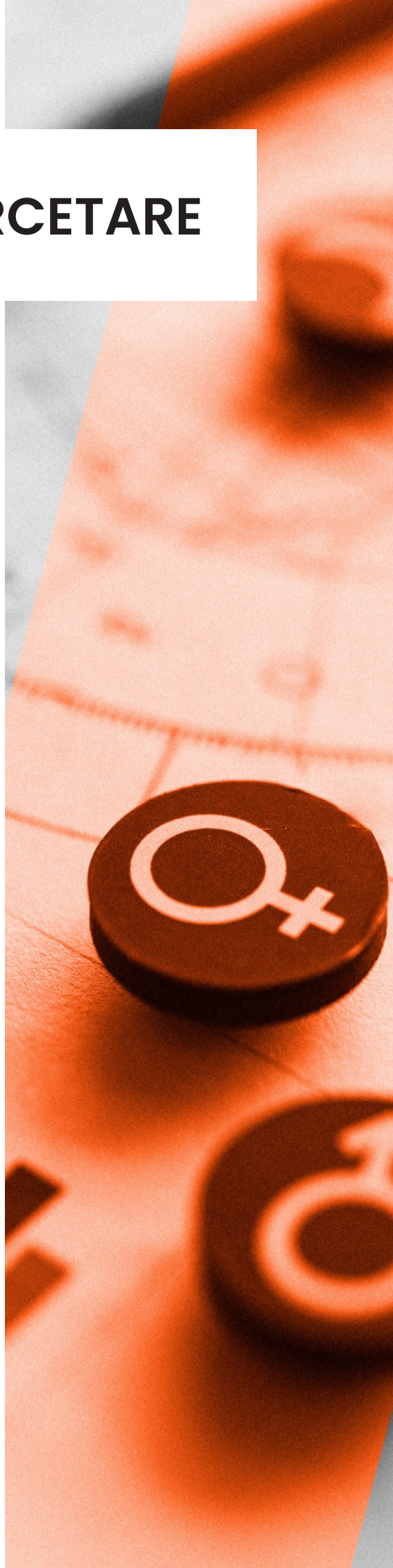
Datele cercetării sunt destinate autorităților guvernamentale și locale, reprezentanților sectorului neguvernamental pentru dezvoltarea politicilor în domeniul egalității de gen, organizarea activităților de advocacy, dezvoltarea serviciilor sociale.

METODOLOGIA DE CERCETARE

Metodologia de cercetare a IMAGES-2 s-a bazat pe principiile și regulile stabilite în IMAGES de Equimundo (anterior Promundo). Cercetarea IMAGES-2 desfășurată în Republica Moldova s-a bazat pe metodologia complexă aplicată la nivel internațional fiind completată cu metode sociologice calitative pentru a cunoaște în profunzime opiniile bărbaților și femeilor. Este de menționat că pe parcursul interpretării datelor a fost aplicată analiza comparativă a schimbărilor care s-au produs în cunoștințele, atitudinile și comportamentele bărbaților și femeilor între anii 2015 și 2024 având drept punct de referință studiul *Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova*, realizat în anul 2015 (IMAGES-1).

La **cercetarea cantitativă** au participat 1529 de persoane cu vârsta de 18-59 de ani. Operatori de interviu au realizat interviurile față în față, la domiciliul respondenților, prin utilizarea tabletelor (CAPI). Conform metodologiei internaționale, au fost extrase două eșantioane distincte: un eșantion principal format din 1014 bărbați și un eșantion secundar format din 515 femei, pentru a analiza diferențele de percepție, atitudini și practici. Eșantioanele au fost probabiliste și stratificate.

Datele obținute în cadrul sondajului au fost completate cu **date calitative** colectate în cadrul discuțiilor de tip focus-grup, desfășurate separat cu bărbați și femei. Eșantionul cercetării calitative a fost format din 80 de persoane: 57 de bărbați și 23 de femei. Au fost realizate 8 discuții focus-grup – 6 cu bărbați și 2 cu femei. În cadrul discuțiilor focus-grup, s-a urmărit cercetarea aprofundată a unor aspecte identificate în cadrul studiului cantitativ.

CONSTATĂRI CHEIE

Percepții și atitudini de gen

Egalitatea de gen este interpretată diferit de către locuitorii Republicii Moldova, fiind asociată atât cu egalitatea de șanse și drepturi legale, cât și cu distribuția responsabilităților familiale și sociale. Egalitatea de gen este văzută de mulți participanți la cercetare ca un element indispensabil pentru o societate echitabilă, indicând o evoluție treptată în mentalitatea publică cu privire la rolul și statutul femeilor și bărbaților. O parte a populației percepe egalitatea de gen ca pe un demers activ de eliminare a ierarhiilor tradiționale și de garantare a drepturilor și oportunităților egale pentru toți. Există diferențe de percepție între femei și bărbați, femeile fiind mai predispuse să perceapă egalitatea de gen ca pe un drept fundamental.

Este important însă să evidențiem că pentru unii bărbați, dar și pentru unele femei, percepția de egalitate de gen este una greșită, aceasta fiind confundată cu egalitatea persoanelor de același sex. Această viziune determină reticența sau chiar atitudinea negativă a persoanelor respective față de egalitatea de gen și are impact asupra gradului de acceptare a inițiativelor legislative sau sociale pentru egalitate, sugerând o nevoie clară de educație cu privire la sensul și scopul real al egalității de gen.

27% dintre bărbați și 29% dintre femei consideră că acordarea drepturilor femeilor presupune că bărbații au de pierdut în urma acestui demers (*acord total și parțial*), iar 37% dintre bărbați și 38% dintre femei cred că, odată ce femeile obțin drepturi, acestea reduc din drepturile bărbaților (*acord total și parțial*). Viziunile inechitabile și stereotipizate sunt și mai accentuate în contextul pieței muncii pentru că 53% dintre bărbați și 59% dintre femei consideră că angajarea femeilor în câmpul muncii înseamnă că femeile ocupă locurile de muncă destinate, de fapt, bărbaților (*acord total și parțial*).

Lacunele în percepția corectă a egalității de gen determină 73% dintre bărbați și 75% dintre femei să considere că egalitatea de gen a fost în mare parte realizată în Republica

53%

dintre bărbați consideră că angajarea femeilor în câmpul muncii înseamnă că femeile ocupă locurile de muncă destinate, de fapt, bărbaților (*acord total și parțial*).

71%

consideră că pentru o femeie cel mai important lucru este de a avea grijă de casă și de a găti pentru familia eil.

81%

dintre bărbați consideră că contracepția ar trebuie să fie o decizie comună a partenerilor.

Moldova (*acord total și parțial*). În calitate de argumente, în discuțiile focus-grup, au fost evidențiate schimbările în cadrul normativ privind asigurarea egalității de gen, campaniile de promovare a egalității de gen, creșterea numărului de femei implicate în politică, dar și a celor angajate în diverse entități publice.

O mare parte din bărbați vede rolul femeii în familie strâns legat de îngrijirea și educația copiilor. 86% dintre bărbați și 71% dintre femei sunt de acord total și parțial cu enunțul că „*pentru o femeie cel mai important lucru este de a avea grijă de casă și de a găti pentru familia ei.*” Ponderea bărbaților care consideră că schimbarea scutețelor, spălarea și alimentarea copiilor țin de responsabilitățile mamei constituie 66%. Acest indicator este destul de mare și printre femei – 61%. De menționat că 64% dintre bărbați susțin că ei trebuie să aibă ultimul cuvânt în luarea deciziilor în familie (*acord total și acord parțial*), în comparație cu 43% dintre femei care acceptă o atare situație. Astfel de percepții depind de educația în familia din care provin respondenții, precum și de anumite tradiții și obiceiuri care există în societate.

64%

dintre bărbați susțin că ei trebuie să aibă ultimul cuvânt în luarea deciziilor în familie (*acord total și acord parțial*).

Opiniile bărbaților privind sexualitatea și relațiile sexuale nu se deosebesc de cele ale femeilor. 61% dintre bărbați și 61% dintre femei (*acord total și parțial*) sunt de părere că bărbații au nevoie de mai mult sex decât femeile. De asemenea, în opinia a 70% dintre bărbați și 69% dintre femei, bărbații nu vorbesc despre sex, ci acționează. Totuși toleranța față de bărbații care nu pot avea erecție în timpul actului sexual este caracteristică pentru un număr mai mare de femei, lucru ce ar putea fi explicat prin viziunile stereotipizate ale bărbaților că ei trebuie să fie întotdeauna puternici. Contracepția ar trebui să fie o decizie comună a partenerilor, pentru a asigura o abordare responsabilă față de sănătate și familie, în opinia a 81% dintre bărbați și 81% dintre femei (*totalmente de acord*). Totuși, 22% dintre bărbați și 26% dintre femei consideră că țin de responsabilitatea femeii de a se proteja ca să nu rămână însărcinată.

În Republica Moldova, continuă să fie prezente unele stereotipuri privind violența sexuală, acestea fiind identificate atât în rândul bărbaților, cât și cel al femeilor. Datele cercetării atestă viziuni, precum că *„o femeie dacă este violată, înseamnă că ea a făcut ceva să ajungă în această situație”*, opinie împărtășită de 33% dintre bărbați și 21% dintre femei. Este mare și numărul femeilor și bărbaților care susțin că *„dacă femeia are o reputație proastă sau nu opune rezistență fizică când este violată, aceste cazuri nu pot fi considerate drept viol”* (36% dintre bărbați și 32% dintre femei).

Cercetarea identifică diferențe semnificative între bărbați și femei în ceea ce privește **percepția corectă a echității de gen în Republica Moldova**, relevând totodată o rată mai ridicată a percepției corecte în rândul femeilor în cele patru domenii analizate.

Violența bazată pe gen

Violența bazată pe gen este domeniul în care percepția corectă este cea mai ridicată. Astfel, 85% dintre femei și 70% dintre bărbați recunosc și înțeleg corect problematica violenței bazate pe gen, ceea ce reflectă o conștientizare relativ înaltă a aspectelor de echitate de gen legate de violență, iar acest lucru, cel mai probabil, este datorat activităților și discuțiilor frecvente la subiectul respectiv în societate.

În domeniul **sănătății reproductive și a drepturilor asociate acesteia**, 77% dintre femei și 62% dintre bărbați au o percepție corectă. Diferențele de percepție se explică prin faptul că femeile sunt direct afectate de problemele legate de sănătatea reproductivă și mai informate în legătură cu aspectele respective, pe de o parte, și atitudinile tradiționale, de gen, ale bărbaților că anume ei ar avea putere de decizie asupra corpului femeii, iar acestea ar trebui să respecte deciziile luate de soți/parteneri, pe de altă parte.

Înțelegerea corectă a echității de gen în contextul **relațiilor sexuale** este ușor mai ridicată în rândul femeilor (65%), decât în rândul bărbaților (60%). Deși decalajul de percepții între bărbați și femei aici este mai mic față de alte domenii, acesta sugerează că încă există diferențe în modul în care fiecare gen percepe rolurile și egalitatea în relațiile intime, fiind necesare eforturi suplimentare de educare și sensibilizare.

Domeniul **responsabilităților casnice** este cel în care percepția corectă asupra echității de gen este cea mai redusă, cu doar 64% dintre femei și 55% dintre bărbați care recunosc distribuția echitabilă a responsabilităților casnice drept o chestiune de echitate de gen. Situația constatată reflectă faptul că, în multe gospodării din Republica Moldova, diviziunea tradițională a responsabilităților casnice încă mai predomină, iar percepția rolurilor de gen rămâne puternic influențată de normele culturale.

70%

dintre bărbați recunosc și înțeleg corect problematica violenței bazate pe gen.

62%

dintre bărbați au o percepție corectă privind sănătatea reproductivă și a drepturilor asociate acesteia.

55%

dintre bărbați recunosc distribuția echitabilă a responsabilităților casnice drept o chestiune de echitate de gen.

Experiențe ale bărbaților în perioada copilăriei

Familia are un rol deosebit în formarea concepțiilor în domeniul egalității de gen pentru că anume în familie au loc primele acțiuni în domeniul educării, formării personalității și se interiorizează valorile familiale și sociale. În familia din care provin, mai mulți bărbați au văzut respectul *zilnic* din partea mamei față de tată/alt bărbat cu care locuia împreună decât al tatălui/altui bărbat față de mamă. Este de remarcat creșterea numărului bărbaților care au declarat respectul *zilnic* al tatălui sau al altui bărbat față de mamă în perioada copilăriei, de la 49% în 2015 la 66% în 2024, precum și al mamei față de tatăl lor sau față de alt bărbat cu care locuia împreună, de la 54% în 2015 la 71%, respectiv.

Analiza activităților realizate în gospodărie de către bărbați a evidențiat tendințe de creștere a implicării acestora de la o generație la alta. Tații bărbaților născuți în anii 1960 s-au implicat mai puțin în activitățile casnice comparativ cu tații celor născuți în anii 2000. Astfel, în cadrul generațiilor menționate, s-a redus numărul celor care niciodată: nu au avut grijă de copii, de la 10% la 5%; nu au preparat mâncare, de la 20% la 12%; nu au făcut ordine în casă, de la 27% la 16%; nu au spălat haine, de la 37% la 31%.

Procesul de luare a deciziilor în familie devine tot mai participativ. Este în ușoară creștere, din 2015 în 2024, numărul de familii în care ambii parteneri decid asupra cheltuielilor de investiții (de la 52% la 59%), a cheltuielilor pentru consumul curent (de la 41% la 56%), precum și referitor la școlarizare sau alte activități referitoare la copii (de la 44%, la 55%).

56%

Este în ușoară creștere, din 2015 în 2024, numărul de familii în care ambii parteneri decid asupra cheltuielilor pentru consumul curent (de la 41% la 56%).

Practici în viața familială curentă

Asigurarea financiară a familiei

În opinia a 75% dintre bărbații și 70% dintre femeile care au participat la cercetare în anul 2024, responsabilitatea principală pentru asigurarea materială a familiei de zi cu zi este percepută ca fiind pe umerii soțului. Situația constatată relevă viziuni tradiționale care perpetuează inegalitățile în familie și societate.

Doar 1 din 4 bărbați și 1 din 3 femei consideră că ambii soți/parteneri trebuie să fie responsabili de asigurarea materială a familiei. Astfel de opinii sunt specifice unui număr mai mare de bărbați și femei din mediul urban, cu un nivel înalt de studii, din cuplurile unde ambii parteneri sunt activi pe piața muncii.

Analiza practicilor de asigurare a surselor de venit în gospodărie denotă o **tendință clară a faptului că bărbații rămân principala sursă de venit**, însă cu o variabilitate semnificativă pe în funcție de gen. Respectiv, 53% dintre bărbați afirmă că anume ei sunt responsabili pentru venitul principal, în timp ce 34% susțin că venitul este asigurat de ambii parteneri, iar alții 4% indică soția/partenera ca fiind sursa principală de venituri în bugetul cuplului. Răspunsurile femeilor reflectă însă mai multe semne ale evoluției normelor sociale și a schimbării spre modernitate. Doar 32% dintre femei declară că sursa principală de venit este asigurată de soț/partener.

Alte 31% dintre femei sunt de părere că venitul principal este asigurat de ambii parteneri, iar 29% spun că ele însele sunt principalele furnizoare de venit. Diferențele în răspunsurile bărbaților și femeilor cu privire la contribuția la venitul lunar al gospodăriei se explică printr-o serie de factori culturali, economici și psihologici. Pe de o parte, bărbații continuă să se perceapă ca fiind principala sursă aducătoare de venit în bugetul cuplului, ceea ce reflectă o mentalitate tradițională și o presiune socială asupra acestora de a menține rolul respectiv. Pe de altă parte, divergențele în răspunsuri sunt influențate și de percepțiile subiective legate de valoarea muncii fiecărui partener și de modalitatea în care fiecare individ percepe contribuțiile financiare în cuplu.

53%

dintre bărbați afirmă că anume ei sunt responsabili pentru venitul principal.

Educația copiilor

Opiniile bărbaților referitoare la implicarea în egală măsură în creșterea și educația copiilor, diferă de cele ale femeilor. Bărbații raportează mai multă implicare și participare în aceste activități. **Implicarea generală a taților în creșterea și educația copiilor are tendința de creștere, de la 55%, în anul 2015, la 68%, în anul 2024.** Datele cercetării indică o sporire a gradului de implicare al taților în diverse activități de educație a copiilor: (i) îngrijirea zilnică a copilului, de la 26% la 50%, (ii) ducerea/aducerea copilului/lor la activitățile extracurriculare, de la 28% la 49%, (iii) ducerea/aducerea copilului/lor la grădiniță/școală, de la 26% la 48%, (iv) inclusiv de a rămâne cu copilul bolnav acasă, de la 15% la 33%.

A crescut implicarea taților în realizarea diverselor activități cu copiii de 0-4 ani, zilnic, de joacă – de la 60% la 74%; baie – de la 21% la 36%; schimbarea scutecelor sau hainelor – de la 9% la 30% și prepararea mâncării – de la 7% la 23%.

Schimbări importante sunt atestate și cu referire la implicarea zilnică a taților în realizarea unor activități cu copiii de 5-13 ani: joacă – de la 31% la 57%; discutarea problemelor personale – de la 11% la 39%; ajutor la teme pentru acasă – de la 11% la 32%; practicarea unor activități fizice – de la 4% la 26% etc.

Cu toate acestea, discuțiile focus-grup oferă evidențe că unele prejudecăți și stereotipuri privind implicarea taților în creșterea și educația copiilor continuă să persiste în mentalitatea bărbaților, îngrijirea și educarea copiilor fiind considerate activități "feminine".

68%

Implicarea generală a taților în creșterea și educația copiilor are tendința de creștere, de la 55%, în anul 2015, la 68%, în anul 2024.

74%

dintre bărbați afirmă că se joacă zilnic cu copiii lor de 0-4 ani.

58%

dintre bărbați în anul 2024, față de 30% în 2015, au declarat că activitățile casnice sunt realizate de ambii parteneri.

72%

dintre bărbați în anul 2024 față de 69% în anul 2015 au menționat că au luat împreună deciziile privind sănătatea copilului.

57%

dintre bărbați afirmă că se joacă zilnic cu copiii lor de 5-13 ani.

Responsabilități casnice

Tot mai multe activități casnice sunt realizate de ambii parteneri, împreună, lucru declarat de 30% de bărbați în 2015 și de 58% în anul 2024. **Implicarea bărbaților alături de parteneri în activitățile casnice este multiaspectuală**, cu tendințe de creștere a numărului celor care participă la achiziționarea produselor alimentare (de la 45% la 64%), curățenie (de la 22% la 50%), gătit (de la 17% la 40%), reparații minore (de la 24% la 40%) și spălatul hainelor (de la 14% la 35%) în perioada analizată.

Procesul de luare a deciziilor

Procesul de luare a deciziilor în cadrul familiei/cuplului devine tot mai participativ. Numărul bărbaților care, în familiile actuale, **iau împreună cu soția/partenera decizii** referitoare la **cheltuielile curente** (69%) și **cele de investiții** (75%) este mult mai mare decât a fost în familiile de origine (56% și, respectiv, 59%), și, de asemenea, este mai înalt pentru generațiile din anul 2024 decât pentru cele ale anului 2015.

S-a constatat și o creștere a implicării bărbaților alături de soții/partenere în luarea deciziilor privind sănătatea membrilor de familie. 72% dintre bărbați în anul 2024 față de 69% în anul 2015 au menționat că au luat împreună deciziile privind sănătatea copilului, iar 58% în anul 2024 față de 49% în anul 2015 au afirmat același lucru despre deciziile privind sănătatea soției/partenerii.

În anul 2024, 80% dintre bărbați (comparativ cu 63% în 2015) și 75% dintre femei (față de 56% în 2015) au indicat că decizia de a avea ultimul copil a fost luată de comun acord cu partenera/partenerul. A crescut și numărul bărbaților – până la 50% în 2024 – care și-au însoțit regulat soția la medic în perioada sarcinii (față de 23% în anul 2015). Însă prezența bărbaților la nașterea copilului nu s-a modificat, astfel că doar 18% dintre bărbați au fost prezenți în sala de naștere și și-au susținut soția la nașterea ultimului copil. Motivele invocate sunt diverse și reflectă existența unor prejudecăți și stereotipuri.

Datele cercetărilor IMAGES indică o majorare semnificativă a numărului de bărbați și femei care nu folosesc prezervativul ca metodă de protecție în relațiile sexuale, din 2015 până în 2024 – de la 37% la 73% în rândul bărbaților și de la 46% la 53% în rândul femeilor. Practic, ½ dintre femei și ¾ dintre bărbați au declarat că n-au recurs la această metodă de protecție în ultimul an. Utilizează prezervativul un număr mai mare dintre bărbații cu vârsta de 18-29 de ani, acest lucru fiind mai puțin caracteristic bărbaților din alte grupe de vârstă sau celor căsătoriți. Există diferențe semnificative în utilizarea prezervativelor și după mediile de reședință – 64% dintre bărbații mediul urban și 79% dintre cei din mediul rural au menționat că nu folosesc prezervativul niciodată.

50%

dintre bărbați și-au însoțit regulat soția la medic pe perioada sarcinii.

80%

dintre bărbați (comparativ cu 63% în 2015) au indicat că decizia de a avea ultimul copil a fost luată de comun acord cu partenera.

Cunoștințe, atitudini și practici privind violența

21%

dintre bărbați mai consideră că femeile ar trebui să tolereze violența pentru a-și menține familia.

Atitudinea bărbaților și femeilor față de violența în familie se schimbă treptat. Tot mai puține persoane cred că femeile trebuie să tolereze violența pentru a-și menține familia sau că există momente când o femeie merită să fie bătută. Oricum însă 13% dintre femei și 21% dintre bărbați mai consideră că femeile ar trebui să tolereze violența pentru a-și menține familia. De asemenea, 23% dintre bărbați au convingerea că există situații când o femeie trebuie să fie bătută, în timp ce doar 12% dintre femei sunt de acord cu această afirmație. Este important de remarcat că 11% dintre femei sunt dispuse să accepte aplicarea forței de către soți/parteneri în situațiile în care ele nu doresc să întrețină relații sexuale, la acest indicator înregistrându-se o ușoară creștere față de 2015, când ponderea femeilor care împărtășeau această părere a fost de 7%.

77%

dintre bărbați nu au fost martori la violența fizică a tatălui/partenerului asupra mamei lor până la vârsta de 18 ani.

Numeroase cercetări evidențiază că asistarea la actele/scenele de violență asupra propriei mame, în perioada copilăriei, este unul din cei mai puternici factori predictor ai aplicării violenței în viitor. Analiza comparativă a datelor din IMAGES-1 și IMAGES-2 relevă o creștere a numărului de bărbați care nu au fost martori la violența fizică a tatălui/partenerului asupra mamei lor până la vârsta de 18 ani, de la 70% în anul 2015 la 77% în anul 2024. Totodată, datele prezentei cercetări demonstrează că bărbații care au fost expuși la violența în copilărie sunt mai predispuși să aplice violență față de propria parteneră/soție și perpetuează astfel ciclul violenței. S-a constatat o frecvență de 3 ori mai mare a violenței semnalate de bărbații care au fost martori la violența împotriva mamei lor față de cei care nu au văzut astfel de comportamente în familia de origine.

Analiza cauzelor violenței în familie atestă schimbări importante, evidențiind influența sporită a consumului de substanțe narcotice ca factor asociat violenței. Acest aspect este menționat frecvent de către bărbați și femei în contextul identificării cauzelor, alături de alți factori semnificativi.

A crescut numărul femeilor care au reclamat anumite consecințe ale violenței fizice aplicate de către soți/parteneri. Astfel, a sporit, de la 22% în anul 2015 la 35% în

anul 2024, numărul soțiilor/partenerilor care au declarat dureri, vânătăi, respectiv, de la 3% la 10%, a celor care au semnalat luxații și de la 2% la 10% a celor care au anunțat despre fracturi.

Un nou tip de violență practicat de unii bărbați este violența online, manifestată prin acțiuni de intimidare și control asupra vieții private a soțiilor/partenerelor. Studiul IMAGES-2 a analizat patru forme de violență online: (i) controlul asupra telefonului sau calculatorului, (ii) instalarea de programe de monitorizare și geo-localizare pe dispozitive, (iii) amenințarea cu distribuirea online a materialelor intime video/foto și (iv) hărțuirea online. Dintre acestea, controlul asupra telefonului sau calculatorului s-a dovedit a fi cea mai comună formă, fiind raportată de 11% dintre bărbați și 16% dintre femei.

Compararea datelor IMAGES-1 cu IMAGES-2 relevă că numărul femeilor care cunosc despre serviciile disponibile pentru victimele violenței a crescut, de la 68% la 74%. În același timp, numărul bărbaților care sunt la curent cu existența a astfel de servicii s-a redus, de la 61% în 2015 la 49% în 2024.

Datele indică o majorare a numărului de femei care au apelat la serviciile existente pentru victimele violenței, de la 3% în anul 2015 la 11% în anul 2024. Însă numărul acestora continuă să fie mic, astfel că practic doar 1 din 10 victime apelează la serviciile existente. Poliția continuă să fie cea mai solicitată instituție în cazurile de violență în familie, respectiv, în 8 din 10 cazuri de violență femeile apelează la poliție.

Serviciile de consiliere a agresorilor familiali sunt mai puțin cunoscute, înregistrând o scădere de la 42% în 2015 la 35% în 2024 în rândul femeilor și de la 38% la 26% în rândul bărbaților.

11%

dintre bărbați controlează telefonul sau calculatorul soției/parteneriei, fiind cea mai comună formă de violență online aplicată de ei.

26%

dintre bărbați cunosc despre existența serviciilor de consiliere a agresorilor familiali.

Nivelul de informare cu privire la posibilitatea emiterii unei ordonanțe de protecție de către instanțele de judecată înregistrează o scădere semnificativă în rândul bărbaților, de la 50% în 2015 la 36% în 2024. În cazul femeilor, nivelul de informare a rămas neschimbat (44% în 2015 și 43% în 2024). Atitudinea bărbaților față de respectarea prevederilor ordonanței de protecție atestă mici tendințe de îmbunătățire în 2024 comparativ cu 2015: 88% au semnalat că ar contribui la întreținerea copiilor în perioada aflării în afara familiei (86% în 2015), 87% ar acoperi cheltuielile și daunele cauzate de actele de violență (74% în 2015), 85% ar respecta regimul de vizitare a copiilor minori (76% în 2015), 73% ar participa la programe de consiliere pentru reducerea violenței în familie (65% în 2015), 77% ar rămâne departe de victimă pentru perioada de acțiune a ordonanței de protecție (64% în 2015) și 69% ar părăsi temporar locuința comună (61% în 2015).

Gradul de cunoaștere și informare despre posibilitatea emiterii de către poliție a ordinului de restricție de urgență printre femei (40%) este puțin mai mare decât printre bărbați (38%). Astfel, din bărbații care sunt la curent cu posibilitatea emiterii unui ordin de restricție de urgență de către poliție, 69% consideră că ar părăsi, temporar, locuința comună, iar 75% cred că ar păstra distanța față de victimă sau s-ar încadra într-un program de consiliere pentru reducerea violenței. Aproximativ 2 din 10 bărbați au declarat că nu ar respecta prevederile ordinului de restricție de urgență.

Cunoștințe și atitudini privind politicile și legislația de gen

Politicile care permit femeilor să se afirme în funcții de conducere

8%

S-a redus numărul bărbaților angajați pe care îi deranjează faptul că superiorul/șeful lor este/ar putea fi o femeie, de la 13% în anul 2015 la 8% în anul 2024.

Din 2015 până în 2024 s-a constatat o creștere a ponderii bărbaților (de la 55% la 69%) și a femeilor (de la 73% la 78%) care sunt de acord cu politicile care permit femeilor să se afirme în funcții de conducere. S-a redus numărul bărbaților angajați pe care îi deranjează faptul că superiorul/șeful lor este/ar putea fi o femeie, de la 13% în anul 2015 la 8% în anul 2024. În cadrul discuțiilor de grup participanții au subliniat că profesionalismul angajaților trebuie să determine alegerea șefilor, iar o parte din bărbați au evidențiat faptul că femeile depun un efort mai mare, reușesc să găsească modalități mai bune de comunicare cu alte persoane și au dezvoltat mai bine abilitățile de organizare și conducere.

Politicile privind divorțul și dreptul de îngrijire a copilului

30%

dintre bărbați consideră că cadrul normativ din Republica Moldova referitor la divorț ar favoriza femeile.

Datele IMAGES-2 arată o reducere a numărului bărbaților și femeilor care împărtășesc percepții eronate cu privire la legile legate de divorț și cele de obținere a dreptului de îngrijire a copilului/copiilor după divorț. Viziunile conform cărora cadrul normativ din Republica Moldova referitor la divorț ar favoriza femeile s-au redus, de la 49% în 2015 la 30% în 2024 în rândul bărbaților și de la 37% la 23% în rândul femeilor. De asemenea, opiniile referitoare la faptul că în procesul de divorț femeia ar avea șanse mai mari să obțină dreptul de custodie asupra copilului/copiilor s-au redus, de la 57% la 42% în rândul bărbaților și de la 50% la 42% în rândul femeilor, pentru perioada analizată.

Politicile privind violența față de femei

În ultimii ani, Republica Moldova a înregistrat progrese notabile în eliminarea violenței și dezvoltarea serviciilor sociale prin îmbunătățirea cadrului normativ existent, precum și ratificarea *Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice*. Cu toate acestea, datele IMAGES-2 denotă o scădere a numărului bărbaților și a femeilor care cunosc despre faptul că în Republica Moldova există un cadru normativ ce reglementează violența împotriva femeilor.

Pe parcursul perioadei analizate, a crescut numărul persoanelor care sunt de părere că este prea ușor pentru o femeie să facă acuzații de violență împotriva unui bărbat, situație atestată atât în rândul bărbaților (de la 63% la 75%), cât și al femeilor (de la 50% la 58%). În același timp, s-a majorat numărul persoanelor care cred că legile actuale contribuie la o stigmatizare mai mare a femeilor victime, de la 59% la 65% în rândul bărbaților și de la 69% la 78% în rândul femeilor.

Datele cercetării indică o reducere, din 2015 până în 2024, a numărului bărbaților care au auzit despre campanii de prevenire a violenței față de femei (de la 45% la 29%) și a celor care au văzut, cel puțin o dată, la televizor un spot publicitar sau o știre în care a fost intervievat un bărbat care a fost violent în raport cu o femeie (de la 67% la 46%). În schimb, a fost remarcată o ușoară creștere a participării bărbaților la acțiuni individuale sau de grup, organizate în localitatea lor sau la locul de muncă, în care să se discute cu bărbații care au aplicat violența împotriva femeilor, de la 11% în 2015 la 14% în 2024. Bărbații mai tineri, din mediul urban, cu studii superioare, au participat la astfel de activități într-un număr mai mare.

65%

dintre bărbați consideră că legile actuale contribuie la o stigmatizare mai mare a femeilor victime.

Politicile privind non-discriminarea persoanelor din grupul LGBTQ+

Populația nu are acces la suficiente informații despre diversitatea sexuală, ceea ce favorizează perpetuarea intoleranței. În 2024, s-a constatat o creștere a atitudinii negative a populației față de aspectele ce țin de diversitatea sexuală, situație explicată prin „**propagarea masivă**” a acesteia. Vom evidenția în acest context refuzul bărbaților de a răspunde la întrebările privind diversitatea sexuală, precum și refuzul lor de a participa la cercetare din cauza respectivelor întrebări în perioada pilotării chestionarului. Situația dată a determinat decizia de a exclude întrebările de acest tip din chestionarul pentru bărbați.

IMAGES-2 dezvăluie o creștere a numărului de femei care sunt împotriva legilor care să protejeze persoanele homosexuale de discriminare (de la 49% în 2015 la 64% în 2024) și împotriva introducerii unor legi care să permită încheierea căsătoriilor între persoane de același sex (77% se pronunță împotriva).

Practici și atitudini privind devianța socială

Comportamentele infracționale și tendințele de violență sunt adesea influențate de factori, precum tradiționalismul și normele de masculinitate. Datele IMAGES-2 arată că numărul bărbaților care au declarat că au comis cel puțin o dată acțiuni de furt s-a redus, de la 46% în 2015 la 33% în 2024. S-a diminuat ușor, în această perioadă, și numărul bărbaților care au afirmat că au fost arestați, de la 17% la 14%.

Numărul bărbaților care consumă alcool a rămas constant (73%), în timp ce cel al femeilor a scăzut ușor, de la 63% în anul 2015 la 56% în anul 2024. Totodată, printre consumatorii de alcool a crescut proporția atât a bărbaților (de la 20% la 28%), cât și a femeilor (de la 43% la 57%) care **niciodată** nu consumă cinci pahare la o petrecere.

RECOMANDĂRI

Datele colectate în cadrul IMAGES-2 reflectă succesele și provocările în domeniul asigurării egalității între femei și bărbați în Republica Moldova, din 2015 până în 2024. Aceste rezultate permit formularea următoarelor recomandări pentru autoritățile guvernamentale, autoritățile publice locale, societatea civilă, mass-media, dar și pentru mediul privat, cu scopul de a îmbunătăți situația în domeniul egalității de gen.

În domeniul asigurării egalității de gen

- Consolidarea parteneriatelor dintre autoritățile guvernamentale, autoritățile publice locale, mass-media, angajatori cu organizațiile societății civile în domeniul egalității de gen și protecției femeilor pentru a extinde impactul diferitor programe și proiecte implementate;
- Dezvoltarea și implementarea unor programe educaționale țintite care să explice ce presupune egalitatea de gen și să demonteze stereotipurile persistente, mai ales în mediul rural și în rândul persoanelor cu un nivel redus de studii și venituri scăzute;
- Integrarea educației despre egalitate de gen și non-violență în curricula școlară pentru a influența atitudinile și comportamentele de la vârstă preadolescenței și a elimina stereotipurile de gen contribuind astfel la formarea unor generații mai informate și mai tolerante;
- Promovarea implicării active a bărbaților în creșterea și educația copiilor, prin programe de educație parentală care încurajează partajarea echitabilă a responsabilităților familiale și construirea unor relații bazate pe respect reciproc, la nivel național și local;
- Înființarea grupurilor de suport pentru tați (Clubul Taților), oferind resurse, sprijin și activități pentru consolidarea rolului lor parental și promovarea unor modele pozitive de paternitate;
- Organizarea de campanii care să-i implice direct pe bărbați ca agenți ai schimbării promovând modele pozitive de masculinitate;
- Elaborarea programelor care să sprijine cuplurile în dezvoltarea abilităților de comunicare și în construirea unor relații bazate pe respect și parteneriat;
- Organizarea unor campanii de informare despre concediul paternal și beneficiile acestuia pentru familie;
- Formarea unor grupuri de suport la nivel comunitar care să promoveze egalitatea de gen și non-violența și oferirea asistenței logistice și financiare în acest scop;
- Promovarea dialogului între generații, prin crearea unor platforme de discuții intergeneraționale, pentru a aborda stereotipurile și pentru a facilita schimbul de experiențe și perspective;
- Educarea unor comportamente corecte și responsabile în rândul reprezentanților mass-media pentru a promova un discurs responsabil despre gen și a reduce stereotipurile perpetuate în spațiul public.

În domeniul prevenirii și combaterii violenței în bază de gen

- Organizarea campaniilor de informare care să sporească gradul de conștientizare și prevenire a violenței de gen și a informării privind drepturile femeilor, inclusiv asupra formelor de violență pe dimensiune digitală;
- Elaborarea unor materiale promoționale și resurse, cu implicarea/participarea femeilor victime, care să le ajute să identifice diferitele forme de violență și să știe unde să se adreseze pentru ajutor;
- Extinderea rețelei de servicii specializate și promovarea serviciilor existente pentru victimele violenței cu scopul de a spori gradul de conștientizare și utilizare a acestora de către persoanele care au nevoie de ajutor;
- Organizarea de ateliere și discuții interactive pentru bărbați, în cadrul colectivelor de muncă, dar și în comunități, pentru a reduce toleranța față de orice formă de violență și pentru a crește nivelul de intervenție în cazurile de violență în bază de gen;
- Elaborarea și extinderea programelor specializate de sprijin psihologic și economic pe termen lung pentru victimele violenței, în special în mediul rural, unde astfel de servicii sAunt mai puțin disponibile;
- Organizarea unor programe de formare pentru femei care să le ajute să-și dezvolte abilitățile și independența financiară, diminuând astfel dependența lor de parteneri și riscul de a rămâne în relații abuzive;
- Acordarea de subvenții sau stimulente financiare pentru femeile victime ale violenței pentru a le ajuta să părăsească mediul abuziv și să înceapă o viață nouă;
- Monitorizarea și evaluarea calității serviciilor sociale pentru femeile afectate de violență, inclusiv implicarea femeilor beneficiare de servicii în aceste activități;
- Asigurarea aplicării stricte a legilor privind protecția victimelor violenței, cu monitorizare regulată și sancțiuni clare pentru nerespectarea lor;
- Dezvoltarea unor programe eficiente de reabilitare a agresorilor care să prevină recidiva și să ofere suport pentru schimbarea comportamentală a acestora;
- Organizarea unor cursuri de formare pentru membrii echipelor multidisciplinare (polițiști, asistenți sociali, personal medical etc.) pentru a îmbunătăți intervenția și suportul oferit victimelor violenței de gen.

În domeniul sănătății sexual-reproductive

Introducerea programelor de educație sexual-reproductivă în școli pentru a îmbunătăți cunoștințele despre sănătatea reproductivă și a preveni sarcinile la vârsta adolescenței, precum și bolile cu transmitere sexuală;

Desfășurarea unor campanii de informare care să promoveze importanța utilizării prezervativelor și a metodelor moderne de contracepție pentru a preveni sarcinile neplanificate și bolile cu transmitere sexuală în rândul adolescenților și tinerilor;

Promovarea participării active a partenerilor în procesul de monitorizare a sarcinii și susținerea soțiilor în perioada postnatală, inclusiv prin valorificarea dreptului de a beneficia de concediul paternal;

Organizarea unor campanii de sensibilizare despre beneficiile prezenței bărbaților la nașterea copiilor, pentru a reduce prejudecățile și stereotipurile, pentru a încuraja implicarea și acordarea sprijinului emoțional și fizic pentru soție/parteneră.

În domeniul politicilor de asigurare a diversității sexuale

Inițierea unor programe de educație și conștientizare care să combată prejudecățile și percepțiile eronate despre diversitatea sexuală;

Organizarea unor campanii de sensibilizare pentru a promova respectul și toleranța față de diversitatea sexuală contracarând astfel homofobia și discriminarea.

Datele cercetării, în special discuțiile focus-grup, sugerează că informarea corectă asupra egalității de gen ar trebui să se concentreze pe nevoia de echilibru și incluziune, astfel încât promovarea egalității de gen să fie realizată într-o manieră care ar evita polarizarea și ar sprijini o înțelegere și cooperare armonioasă între genuri. Prin urmare, activitățile în acest domeniu ar putea:

(i) Să mențină un echilibru și să promoveze drepturile femeilor într-un mod care să susțină colaborarea și respectul reciproc între genuri, evitând orice percepție de competiție sau anumite tensiuni nejustificate. Accentul ar urma să fie pus pe ideea că avansarea egalității de gen poate oferi beneficii întregii societăți creând astfel un mediu mai incluziv și mai just pentru toți.

(ii) Să includă ambele genuri. Sesiunile de formare și activitățile privind egalitatea de gen ar trebui să fie echilibrate, incluzând atât bărbați, cât și femei, pentru a asigura o înțelegere comună și pentru a evita situațiile în care femeile discută doar între ele despre egalitate.

(iii) Să promoveze accesul echitabil la oportunități. Programele și oportunitățile pentru femei ar trebui să fie accesibile și vizibile pentru toți, inclusiv pentru bărbați. O transparență mai mare poate reduce sentimentul de marginalizare care poate apărea atunci când un grup are percepția că celălalt grup beneficiază de mai multe avantaje.

(iv) Să includă mesaje pozitive și constructive. Campaniile de sensibilizare trebuie să sublinieze avantajele interacțiunii soților/partenerilor și creșterii copiilor împreună, pentru a crea o atmosferă de susținere reciprocă.

(v) Să identifice minuțios grupurile țintă. Este important să fie realizată o segmentare a populației pentru a adapta mesajele la diferite grupuri țintă și a opta pentru cele mai bune canale de informare. De exemplu, în zonele rurale sau în comunitățile unde populația este mai în vârstă, este indicat ca primele opțiuni de promovare a mesajelor/desfășurare a campaniilor să fie radioul, televiziunea și/sau broșurile, în timp ce pentru tineri pot fi folosite platformele moderne de social media, cum ar fi TikTok, Instagram etc.

INTRODUCERE

Egalitatea dintre femei și bărbați este o valoare fundamentală care asigură egalitatea în drepturi, responsabilități și oportunități, în toate domeniile vieții, în plan familial și profesional, prin plata egală pentru munca de valoare egală, independența economică egală a femeilor și a bărbaților, egalitatea în luarea deciziilor, contribuind la eradicarea violenței pe criterii de gen și îmbunătățirea calității vieții. Totodată, egalitatea de gen este o condiție esențială pentru o economie inovatoare, competitivă și prosperă.

Egalitatea între femei și bărbați este unul din obiectivele și una din valorile de bază ale Uniunii Europene. *Strategia privind egalitatea de gen 2020-2025: O Uniune a egalității*¹ evidențiază că egalitatea de gen contribuie la crearea noilor locuri de muncă care generează o productivitate sporită și constituie un potențial ce trebuie valorificat.

Prin *Programul de promovare și asigurare a egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pentru anii 2023-2027*², Moldova se aliază dezideratului de integrare europeană, promovând principiul egalității de șanse dintre femei și bărbați, fete și băieți. Astfel, Republica Moldova urmărește avansarea în mod semnificativ a nivelului egalității de gen în domeniul educației, sănătății, pieței muncii,

activității de antreprenoriat, protecției sociale și dezvoltării locale etc., precum și reducerea riscurilor asociate inechităților sociale, economice, culturale, politice în diferite sectoare ale vieții social-economice.

Sondajul Internațional Bărbații și Egalitatea de Gen (IMAGES)³ este unul din cele mai comprehensive studii care explorează practicile și atitudinile bărbaților privind egalitatea de gen, alături de cele exprimate de femei. Acesta aplică o metodologie complexă de cercetare, inclusiv scala Echității de Gen (GEM), un instrument standardizat care utilizează o serie de declarații pentru măsurarea atitudinilor privind normele de gen în relațiile intime și diferențierea așteptărilor sociale dintre bărbați și femei în responsabilitățile casnice, sănătatea reproductivă, relațiile sexuale și în domeniul violenței. Instrumentele elaborate la subiectul echității de gen sunt utilizate pentru a evalua atitudinile și comportamentul bărbaților și al femeilor, pentru a informa, direcționa și monitoriza eforturile în promovarea egalității de gen, dezvoltarea campaniilor informaționale în acest domeniu referitoare la implicarea taților în creșterea și educația copiilor, la prevenirea și combaterea violenței în bază de gen etc., la nivel internațional și național.

IMAGES a fost realizat pentru prima oară în Republica Moldova în anul 2015 de către Centrul de Drept al Femeilor, în parteneriat cu Sociopolis, fiind finanțat de Fundația OAK. Datele acestuia au contribuit la dezvoltarea politicilor în domeniul egalității de gen și în domeniile conexe. După 9 ani, în 2024, cu suportul financiar al UNFPA Moldova, Centrul de Drept al Femeilor, în parteneriat cu Sociopolis, a realizat IMAGES-2 pentru a cunoaște schimbările care s-au produs în cunoștințele, atitudinile și comportamentelor bărbaților și femeilor din 2015 până în 2024.

IMAGES-2 permite monitorizarea și evaluarea rezultatelor politicilor în domeniul egalității de gen implementate în Republica Moldova și poate ajuta la eficientizarea eforturilor în domeniul respectiv. Constatările studiului pot contribui la dezvoltarea de programe bazate pe dovezi, pentru formarea profesioniștilor în domeniul egalității de gen, pot ghida elaborarea campaniilor de sensibilizare a publicului larg și dezvoltarea activităților pentru a promova implicarea bărbaților în responsabilitățile casnice, creșterea și educația copiilor, dar și a campaniilor de combatere a violenței în bază de gen.

---

¹ EU GAP III. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0152>

² Hotărârea Guvernului nr. 203 din 12.04.2023 cu privire la aprobarea Programului de promovare și asigurare a egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pentru anii 2023-2027. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=137409&lang=ro

³ <https://www.equimundo.org/images-research/>

I. METODOLOGIA DE CERCETARE

1.1. SCOPUL ȘI OBIECTIVELE CERCETĂRII

Scopul cercetării Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova, 2024 (IMAGES-2) a fost cunoașterea și înțelegerea comportamentului, atitudinilor bărbaților și femeilor în domeniul egalității de gen, a schimbărilor care s-au produs, din 2015 până în 2024, pentru a urmări rezultatele politicilor în domeniul dat și a contribui la dezvoltarea în continuare a acestora.

Obiectivele cercetării au cuprins:

- 1** Evaluarea atitudinilor și a comportamentului bărbaților cu referire la diverse aspecte ce țin de egalitatea de gen (timpul petrecut cu copiii, activitățile realizate în gospodărie, manifestarea violenței, accesarea serviciilor de sănătate, comunicarea și negocierea cu soția/partenera asupra dimensiunii familiei, relațiile sexuale etc.);
- 2** Compararea atitudinilor și a comportamentului bărbaților cu cele ale femeilor, cu referire la aspectele nominalizate;
- 3** Analiza tendințelor de schimbare a atitudinilor și comportamentelor bărbaților și femeilor din 2015 până în 2024;
- 4** Analiza factorilor ce explică schimbările în comportamentul și atitudinile bărbaților și femeilor referitoare la egalitatea de gen;
- 5** Evaluarea cunoștințelor și atitudinilor bărbaților și femeilor față de politicile care promovează egalitatea de gen.

1.2. BAZA CONCEPTUAL-METODOLOGICĂ INTERNAȚIONALĂ

Cercetarea a fost realizată după principiile și regulile stabilite în **IMAGES**⁴ de Equimundo (anterior Promundo). Aceasta cuprinde cele mai comprehensive instrumente dezvoltate la subiectul echității de gen, utilizate pentru a evalua atitudinile și comportamentul bărbaților și al femeilor, înainte și după implementarea unor politici sau inițiative de programe.

Chestionarul care stă la baza cercetării IMAGES se bazează pe următoarele instrumente:

- (i) Chestionarul Egalității de Gen și Calității Vieții elaborat de Ministerul Egalității de Gen și al Copiilor din Norvegia,
- (ii) Itemii dezvoltați de Organizația Mondială a Sănătății pentru studierea violenței împotriva femeilor în diferite țări,
- (iii) Scala Echității de Gen (GEM)⁵ dezvoltată de Consiliul Populației și Promundo.

La nivel internațional, datele cercetării IMAGES sunt utilizate pentru (i) activități de advocacy; (ii) dezvoltarea unei baze de date la nivel global și național pentru evaluarea comportamentului și atitudinilor bărbaților cu ajutorul unui instrument standardizat; (iii) analiza datelor pentru monitorizarea comportamentului și atitudinilor bărbaților în diferite țări; (iv) elaborarea unor campanii de sensibilizare la nivel internațional.

---

⁴ Promundo-US. (2021). Manual for replicating the International Men and Gender Equality Survey. <https://www.equimundo.org/resources/manual-for-replicating-the-international-men-and-gender-equality-survey/>

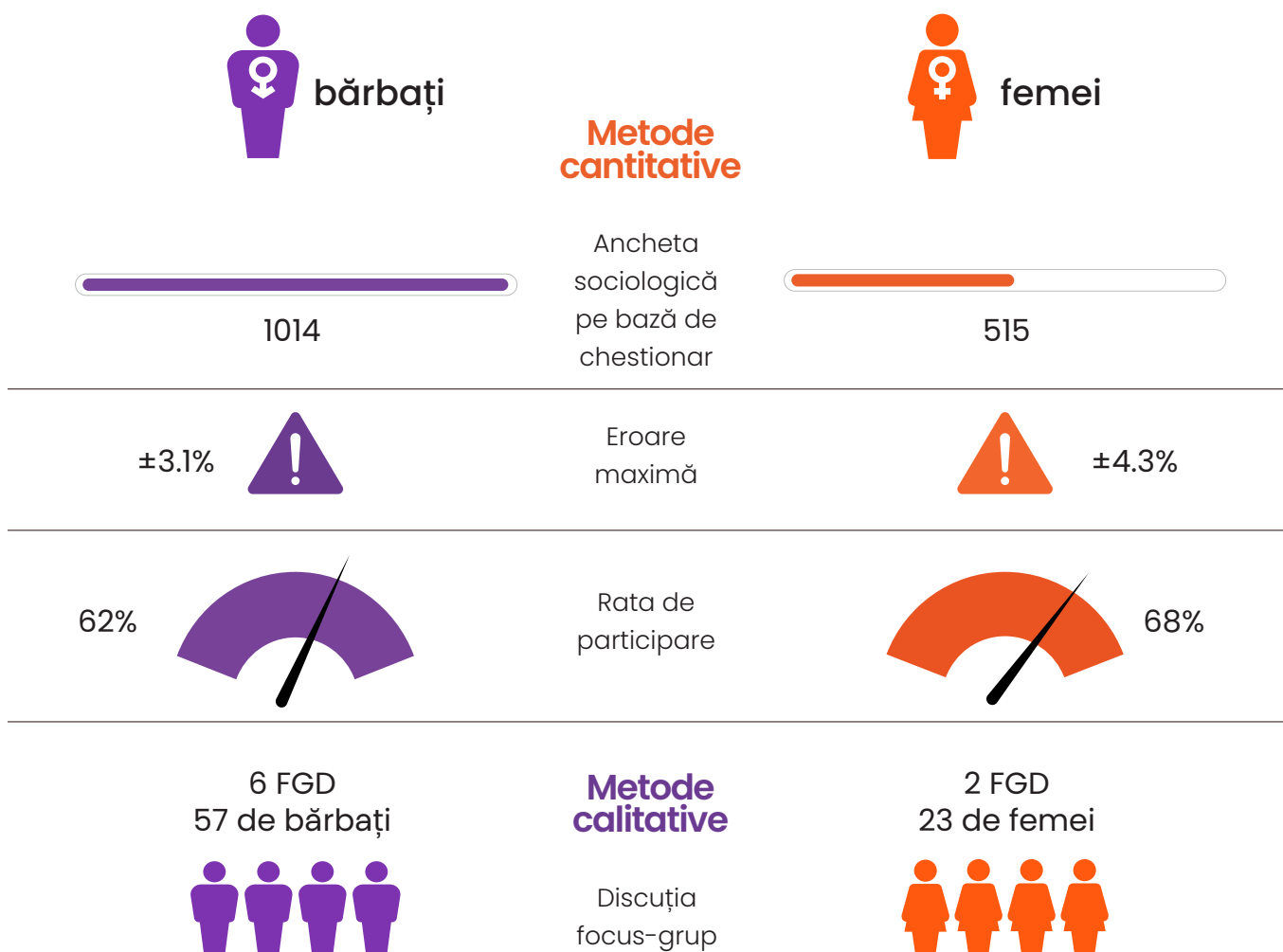
⁵ Nanda, Geeta. 2011. Compendium of Gender Scales. Washington, DC: FHI 360/C-Change. <https://www.indikit.net/document/86-compendium-of-gender-scales>

1.3. METODOLOGIA APLICATĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Cercetarea IMAGES-2 desfășurată în Republica Moldova s-a bazat pe metodologia complexă aplicată la nivel internațional fiind completată cu metode sociologice calitative pentru a cunoaște în profunzime opiniile bărbaților și ale femeilor (Figura 1).

Este de menționat că în procesul de interpretare a datelor a fost aplicată analiza comparativă a schimbărilor care s-au produs în cunoștințele, atitudinile și comportamentele bărbaților și femeilor între anii 2015 și 2024 având drept punct de referință studiul *Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova, realizat în anul 2015* (IMAGES-1).

Figura 1. Metodele de cercetare

La cercetarea cantitativă au participat 1529 de persoane cu vârsta de 18-59 de ani. Operatorii de interviu au realizat interviurile, față în față, la domiciliul respondenților, prin utilizarea tabletelor (CAPI). Conform metodologiei internaționale, au fost extrase două eșantioane distincte: un eșantion principal format din 1014 bărbați și un eșantion secundar format din 515 femei, pentru a analiza diferențele de percepție, atitudini și practici. Eșantioanele au fost probabiliste, stratificate pe baza următoarelor criterii: (i) cele 35 de unități administrativ-teritoriale din Republica Moldova, (ii) mediul de reședință și (iii) numărul de locuitori din localitățile rurale (2 tipuri de localități). Ambele eșantioane sunt reprezentative la nivel național, cu o marjă de eroare de $\pm 3,1\%$ pentru bărbați și $\pm 4,3\%$ pentru femei, la un nivel de încredere de 95%.

Rata de participare a bărbaților a fost de 62%, iar rata de răspuns de 81%: 62 de bărbați din 100 au acceptat să participe la cercetare, iar dintre cei care au acceptat inițial, pe parcursul realizării chestionarului, la un moment dat, 19 au refuzat să mai continue să răspundă la întrebări, respectiv, au abandonat interviul.

Rata de participare a femeilor a fost de 68%, iar rata de răspuns 80%: 68 de femei din 100 au acceptat să participe la cercetare, iar dintre ele, 20 au refuzat, la un moment dat, să mai continue să răspundă la întrebările din chestionar.

Rata de participare și rata de răspuns au fost mai înalte în rândul populației de până la 30 ani. Respectiv, pentru a compensa diferențele în probabilitatea de selecție a respondenților la sondaj și ratele de non-participare și abandon a sondajului, a fost aplicată ponderarea datelor, în baza unui coeficient bazat pe vârsta respondenților, conform datelor Biroului Național de Statistică.

Chestionarele elaborate la nivel internațional au fost adaptate la realitatea din Republica Moldova cu sprijinul echipei Centrului de Drept al Femeilor, UNFPA și a Ministerului Muncii și Protecției Sociale (Direcția politici de asigurare a egalității de

gen). Ulterior, acestea au fost transferate în format digital, în limba română și limba rusă, oferindu-le respondenților posibilitatea de a alege limba de comunicare pentru realizarea interviului.

Chestionarul pentru bărbați a avut 10 secțiuni:

1. Caracteristici sociodemografice și activitatea profesională;
2. Experițe din copilărie;
3. Relațiile dintre bărbați și femei;
4. Diversitatea sexuală;
5. Relații familiale;
6. Politici;
7. Părinții, relațiile taților cu copiii;
8. Relații și violență;
9. Sănătatea și calitatea vieții;
10. Finală.

Chestionarul pentru femei, conform metodologiei internaționale, a cuprins doar 9 secțiuni. Acesta a omis experiențele femeilor în perioada copilăriei, iar secțiunea a 6 s-a referit la Părinți, relațiile mamelor cu copiii.

Durata medie a unui interviu în cazul bărbaților a fost de 45 de minute, iar al femeilor de 38 de minute.

Datele obținute în cadrul sondajului au fost completate cu datele culese în cadrul discuțiilor focus-grup, desfășurate separat cu bărbați și femei. În cadrul discuțiilor focus-grup, s-a urmărit cercetarea aprofundată a unor aspecte identificate în cadrul studiului cantitativ. Au fost realizate 8 discuții focus-grup – 6 cu bărbați și 2 cu femei (Anexa 1. Date despre persoanele participante la discuțiile focus-grup). Participanții la discuțiile de grup au fost selectați ținându-se cont de următoarele criterii: sex, vârstă, mediu de reședință (sat, oraș, municipiul Chișinău), studii, statut ocupațional (angajat/ă, neangajat/ă), angajarea în diferite domenii ale economiei naționale.

Colectarea datelor în teren a fost efectuată în perioada 26 iulie – 28 august 2024, pentru componenta cantitativă. Discuțiile focus-grup au fost realizate în perioada 1 – 15 octombrie 2024.

Structura sociodemografică a eșantioanelor

Tabelul 1. Caracteristicile eșantionului de bărbați

		Număr	Procent
		BĂRBAȚI	
Total		1014	100%
Vârsta	18-29 de ani	238	24%
	30-39 de ani	254	25%
	40-49 de ani	263	26%
	50-59 de ani	258	25%
Mediul de reședință	urban	412	41%
	rural	601	59%
Regiunea geografică	mun. Chișinău	174	17%
	Nord	269	27%
	Centru ⁶	320	31%
	Sud	251	25%
Nivelul de studii	Gimnazial (8-9 clase)	216	21%
	Liceal (10-12 clase)/mediu general (10-11 clase)	276	20%
	Profesional tehnic secundar	251	24%
	Profesional tehnic postsecundar	138	14%
	Superior (licență și/sau masterat)	208	21%
Etnia	Moldovean/român	851	84%
	Altă etnie	161	16%
	Non-răspuns	1	0%
Mărimea venitului mediu lunar al gospodăriei	Mai puțin de 3000 de lei	143	14%
	3001-5000 de lei	151	15%
	3001-5000 de lei	161	16%
	8001-11000 de lei	150	15%
	11001-13700 de lei	74	7%
	Mai mult de 13700 de lei	239	24%
	Non-răspuns	95	9%
Prezența unei relații	Da ⁷	656	65%
	Nu ⁸	358	35%
Prezența unei partenerere stabile	Da	649	64%
	Nu	365	36%

Eșantionul bărbaților

Eșantionul bărbaților a cuprins 1014 bărbați din 35 de unități teritorial-administrative ale Republicii Moldova și este reprezentativ, la nivel național (Tabelul 1). 59% dintre bărbați sunt din mediul rural și 41% din mediul urban. După variabila de vârstă, 24% dintre bărbați au de la 18 la 29 de ani, 25% – de la 30 la 39 de ani, 26% – de la 40 la 49 de ani și 25% – de la 50 la 59 de ani. 84% dintre bărbați au declarat că sunt moldoveni/români.

65% dintre bărbați au indicat că sunt într-o relație, iar 64% au afirmat că sunt într-o relație cu o parteneră stabilă. Relațiile sunt, de obicei, între bărbați și femei. În cadrul eșantionului de cercetare, a fost un singur caz când respondentul bărbat a declarat că are un partener stabil bărbat. Analiza parteneriatelor din perspectiva studiilor soției/partenerii atestă că 52% dintre bărbați au soții/partenere cu același nivel de educație, în cazul a 27% dintre bărbați soția/partenera are un nivel de educație mai înalt, iar în cazul a 21% de femei soțul/partenerul are un nivel superior de studii.

Analiza statutului ocupațional al bărbaților care au participat la cercetare relevă că 42% sunt angajați oficial în câmpul muncii, 23% sunt angajați neoficial, 11% sunt neangajați, dar se află în căutare de lucru, 10% sunt muncitori migrați, 5% își fac studiile, 5% sunt pensionari, 4% sunt neangajați, dar nu-și caută de lucru.

În 79% din gospodăriile bărbaților intervievați sursa principală de venit o constituie salariul, în 11% – activitatea proprie, în 6% – pensia. Proporția celor care au indicat afacerea proprie în calitate de sursă principală de venit este mai mare în

rândul bărbaților cu vârsta de 50-59 de ani, cu studii profesionale tehnice secundare și din mediul rural. Numărul mediu de ore de muncă pe săptămână pentru bărbații încadrați în câmpul muncii este de 41 de ore (minim – 2 ore și maxim – 84 de ore). Însă 6% dintre bărbații angajați în câmpul muncii lucrează între 41-50 de ore pe săptămână, 5% între 51-60 de ore și 2% mai mult de 61 de ore pe săptămână. Motivele principale pentru care ei depășesc durata maximă legală a timpului de muncă pe săptămână sunt cerințele de la locul de muncă (7%), necesitatea de a avea mai mulți bani (5%), mai rar – tendința de a menține standardele de viață ale familiei sau pentru că activitatea de muncă este importantă pentru cariera profesională.

Date despre venitul mediu lunar per gospodărie au fost oferite de 91% dintre bărbații participanți la sondaj. Respectiv, 14% au indicat un venit mediu lunar sub 3000 de lei, 15% – între 3001 și 5000 de lei, 16% – între 5001 și 8000 de lei, 15% – între 8001 și 11000 de lei, 7% – între 11001 și 13700 de lei și 24% – peste 13700 de lei⁹. Astfel, în continuare în prezentul raport de cercetare, veniturile medii lunare în gospodărie cu valoarea de până la 5000 de lei vor fi considerate ca fiind mici, cele care constituie între 5001 și 11000 de lei – ca venituri medii și cele de peste 11001 lei ca venituri înalte.

Dintre bărbații participanți la cercetare, 9% au un grad de dizabilitate cauzat de probleme de sănătate sau survenit în urma unui accident. Totodată, 5% dețin o armă de foc, dintre care 4% dețin arme autorizate, iar 1% au în posesie o armă neautorizată.

6 Fără municipiul Chișinău.

7 Opțiunile:
• Căsătorit oficial cu o femeie cu care locuiesc împreună
• Locuiesc cu o femeie, dar nu suntem căsătoriți oficial
• Am o parteneră/prietenă, dar nu locuim împreună
• Am un partener bărbat cu care locuiesc împreună.

8 Opțiunile:
celibatar, divorțat, văduv.

Tabelul 2. Caracteristicile eșantionului de femei

		Număr	Procent
		FEMEI	
Total		515	100%
Vârsta	18-29 de ani	110	21%
	30-39 de ani	149	29%
	40-49 de ani	125	24%
	50-59 de ani	130	25%
Mediul de reședință	urban	220	43%
	rural	294	57%
Regiunea geografică	mun. Chișinău	101	20%
	Nord	134	26%
	Centru	151	29%
	Sud	128	25%
Nivelul de studii	Gimnazial (8-9 clase)	111	21%
	Liceal (10-12 clase)/mediu general (10-11 clase)	107	21%
	Profesional tehnic secundar	75	15%
	Profesional tehnic postsecundar	73	14%
	Superior (licență și/sau masterat)	148	29%
Etnia	Moldovean/român	422	82%
	Altă etnie	92	18%
	Non-răspuns	1	0%
Mărimea venitului mediu lunar al gospodăriei	Mai puțin de 3000 de lei	65	13%
	3001-5000 de lei	103	20%
	3001-5000 de lei	99	19%
	8001-11000 de lei	105	20%
	11001-13700 de lei	29	6%
	Mai mult de 13700 de lei	85	17%
	Non-răspuns	29	5%
Prezența unei relații	Da ¹⁰	395	77%
	Nu ¹¹	120	23%
Prezența unei parteneri stabile	Da	377	73%
	Nu	138	27%
Experiența de conviețuire cu un bărbat	Da	414	80%
	Nu	101	20%

Eșantionul femeilor

Eșantionul femeilor a cuprins 515 persoane din 35 de unități teritorial-administrative ale Republicii Moldova și este reprezentativ la nivel național (Tabelul 2). 57% dintre femei sunt din mediul rural și 43% din mediul urban. După variabila de vârstă, 21% dintre femei au vârsta de la 18 la 29 de ani, 29% – de la 30 la 39 de ani, 24% – de la 40 la 49 de ani și 25% – de la 50 la 59 de ani. 82% dintre femei sunt de etnie moldovence/române.

77% dintre femei au indicat să sunt într-o relație, iar 73% au spus că sunt într-o relație cu un partener stabil. Numărul femeilor care au experiența de conviețuire cu un bărbat însă este de 80%. Din cele 73% (377) dintre femeile care au o relație stabilă 46% au același nivel de studii ca și partenerul, 32% au un nivel mai ridicat de studii decât al partenerului, 21% au un nivel de educație mai jos decât cel al partenerului, iar 1% nu cunosc nivelul de studii al partenerului.

Analiza statutului ocupațional al femeilor care au participat la cercetare relevă că 40% sunt angajate oficial în câmpul muncii, 13% sunt neangajate, dar se află în căutare de lucru, 13% sunt neangajate, dar nu caută de lucru, 10% sunt angajate neoficial, 8% se află în concediul de maternitate sau de îngrijire a copilului, 5% sunt pensionare, 4% sunt studente, 4% activează peste hotare, restul se află în alte situații mai puțin relevante pentru obiectivul prezentului studiu. Numărul mediu de ore de muncă pe săptămână pentru cele 50% dintre femeile din eșantion care sunt încadrate în câmpul muncii constituie 40 de ore (minim – 8 ore și maxim – 80 de ore). Nu există diferențe semnificative în numărul mediu de ore de muncă pe săptămână între femei (40 de ore în medie) și bărbați (41 de ore în medie).

9% dintre femeile care au participat la cercetare au un grad de dizabilitate condiționat de o problemă de sănătate sau survenit în urma unui accident.

---

9 13700 de lei este cuantumul salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2024 prin Hotărârea Guvernului nr. 1033 din 21.12.2023 privind aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2024. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=140758&lang=ro

10 Opțiunile:

- Căsătorită oficial cu un bărbat cu care locuiesc împreună
- Locuiesc cu un bărbat, dar nu suntem căsătoriți oficial
- Am un partener/prieten, dar nu locuim împreună
- Nu am un partener stabil.

11 Opțiunea: Nu am partener.

12 Femei căsătorite, în concubinaj, cu partener, divorțate, văduve.

II. PERCEPȚII ȘI ATITUDINI DE GEN

2.1. PERCEPȚIA EGALITĂȚII DE GEN

Conceptul de „egalitate de gen” este perceput și interpretat diferit de către locuitorii Republicii Moldova. În cadrul discuțiilor focus-grup, au fost identificate perspective diverse, fiind subliniate multiple aspecte fundamentale: egalitatea de șanse, egalitatea în fața legii, lipsa superiorității, distribuția egală a responsabilităților în familie, tratamentul egal în societate, egalitatea în domeniul politic etc. (Boxa 1).

Totodată, participanții la discuțiile de grup au evidențiat că există diferențe în percepția egalității de gen, la bărbați și femei. Femeile își doresc egalitate în drepturi, dar percep o lipsă de înțelegere a acestui ideal din partea bărbaților:

- *„Deși unii bărbați susțin egalitatea de gen, oricum la nivel de subconștient se simt superiori” (FG_7_F_U);*
- *„Când vorbim de egalitatea de gen, noi, femeile, ne gândim la drepturi și posibilități, iar bărbații se gândesc la aspecte fiziologice” (FG_7_F_U);*
- *„Noi, femeile, luptăm pentru anumite drepturi pe care nu le-am avut, iar unii bărbați nu înțeleg aceasta...” (FG_8_F_R).*

Diversitatea răspunsurilor reflectă faptul că egalitatea de gen este înțeleasă și apreciată din multiple perspective, complementare și variate. Acestea includ atât aspecte esențiale de justiție și drepturi legale, cât și norme sociale și roluri de gen în familie. O parte dintre participanți percep egalitatea de gen ca pe un demers activ de eliminare a ierarhiilor tradiționale și de garantare a drepturilor și oportunităților egale pentru toți.

Totodată, varietatea interpretărilor indică și o posibilă fragmentare a percepției asupra egalității de gen, ceea ce poate însemna că implementarea efectivă a politicilor de egalitate necesită campanii de conștientizare adaptate la diferite grupuri și niveluri de înțelegere. Aceste percepții denotă că egalitatea de gen este văzută de mulți locuitori ai Republicii Moldova ca un element indispensabil pentru o societate echitabilă, indicând o evoluție treptată în mentalitatea publică cu privire la rolul și statutul femeilor și bărbaților.

Este important, însă, să evidențiem că pentru unii bărbați, dar și pentru unele femei, concepția de egalitate de gen este una greșită, aceasta fiind confundată cu egalitatea persoanelor de același sex. Această percepție determină reticența sau chiar atitudinea negativă a unor persoane față de egalitatea de gen și are impact asupra gradului de acceptare a inițiativelor legislative sau sociale pentru egalitate, sugerând o nevoie de educație clară cu privire la sensul și scopul real al egalității de gen.

Este relevant de menționat și faptul că mulți participanți la discuțiile focus-grup, în special bărbații, recunosc egalitatea de gen din punct de vedere legal, dar subliniază existența diferențelor fiziologice și de caracter între bărbați și femei:

- *„Din punct de vedere fiziologic, diferențe au fost, sunt și vor rămâne” (FG_1_B_U),*
- *„Femeile sunt mai gingașe, iar bărbații mai rezistenți. Dar din punct de vedere fizic, cred că femeile sunt*

mai puternice pentru că ele pot îndura dureri mai mari decât bărbații. La caracter însă, bărbații sunt mai stabili, iar femeile – mai emoționale” (FG_5_B_R).

Aceste percepții evidențiază persistența unor viziuni tradiționale, conform cărora diferențele de caracter și cele fizice sunt inevitabile și determină roluri distincte în societate.

Pe de altă parte, unii recunosc rezistența fizică a femeilor la durere, ceea ce demonstrează o anumită apreciere a unor abilități, chiar dacă această admirație este relativizată de convingerea că femeilor și bărbaților ar trebui să le revină roluri diferite. În acest context, s-a făcut referință la diferențele juridice, cum ar fi obligația bărbaților de a face serviciul militar și absolvirea femeilor de condamnare pe viață în cazul comiterii unor infracțiuni – *„bărbații au obligațiunea de a face serviciul militar, femeile însă pot să facă serviciul militar dacă doresc. Femeile nu pot fi condamnate la privațiune pe viață, doar maxim, la 25 de ani” (FG_1_B_U)*¹³.

Pentru unii bărbați, aceste excepții sunt justificate de diferențele fizice și sociale dintre bărbați și femei. Astfel, egalitatea de gen este percepută ca fiind relativă, condiționată de o serie de norme juridice care legitimează anumite diferențieri.

Perspectivile variate și uneori contradictorii arată că egalitatea de gen rămâne un concept neclar, confuz pentru unele persoane din Republica Moldova, respectiv sunt necesare clarificări și eforturi suplimentare de informare și educare.

¹³ Aceasta este percepția unor bărbați expusă în discuția focus-grup. Detenția pe viață a devenit însă aplicabilă și femeilor. Legislația penală a Republicii Moldova a fost modificată în acest sens la 6 iunie 2024 (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=143519&lang=ro). Doar minorii nu pot fi privați de libertate pentru tot restul vieții, chiar dacă au fost recunoscuți vinovați de comiterea unor infracțiuni care prevăd detențiunea pe viață.

Interpretările inechitabile și stereotipice sugerează nevoia de a aborda nu doar conceptul de egalitate, ci și ideile profund înrădăcinate în societate despre diferențele între sexe.

Boxa 1. Percepția egalității de gen

„Egalitatea de șanse, adică femeile și bărbații pot ocupa aceleași poziții în societate” (FG_7_F_U).

„Egali în fața legii – au aceleași drepturi și obligații” (FG_1_B_U).

„Două persoane care niciuna nu trebuie să se considere superioară celeilalte” (FG_6_B_R).

„Împărțirea responsabilităților din familie în mod egal” (FG_7_F_U).

„Aplicarea aceluiași tratament în societate” (FG_7_F_U).

„Lipsa de discriminare și drepturi și oportunități egale în politică, economie” (FG_8_F_R).

Opiniile exprimate în discuțiile de grup explică de ce 27% dintre bărbați și 29% dintre femei consideră că acordarea femeilor unor drepturi presupune că bărbații ar avea de pierdut în urma acestui demers (acord total și parțial), iar 37% dintre bărbați și 38% dintre femei cred că, odată ce femeile obțin drepturi, acest lucru reduce din drepturile bărbaților (acord total și parțial). Totuși, bărbații și femeile cu vârste între 18 și 29 de ani, cu studii superioare și un venit mediu lunar înalt în gospodărie, consideră într-un număr mai mic că acordarea anumitor drepturi femeilor afectează negativ bărbații.

Viziunile inechitabile și stereotipizate sunt și mai accentuate în contextul pieței muncii, pentru că 53% dintre bărbați și 59% dintre femei consideră că angajarea

femeilor în câmpul muncii presupune că femeile iau locurile de muncă destinate, de fapt, bărbaților (*acord total și parțial*) (Tabelul 3). Aceste percepții asupra egalității de gen sunt mai frecvente în rândul persoanelor cu un nivel scăzut de educație (gimnazial și liceal/mediu general) și cu venituri medii lunare mici în gospodărie.

În cadrul discuțiilor de grup unele femei au subliniat că în societatea moldovenească continuă să existe stereotipuri pe piața muncii pentru că, *bărbații sunt pe primul loc în a primi posturile vacante*” (FG_7_F_U), dar și în societate – *„dacă femeile se îmbracă mai deschis, sunt criticate...”, dar dacă un bărbat este fără maiou, atunci asta nu se ia în calcul*” (FG_8_F_R). S-a menționat în acest context și faptul că deși tații tot au dreptul să beneficieze de

concediu de îngrijire a copilului, numărul celor care fac acest lucru este mic, iar de vina sunt inclusiv femeile – „noi, femeile, mamele, nu avem încredere să ieșim la lucru și bărbatul, tatăl să rămână acasă cu copilul” (FG_7_F_U).

Lacunele în percepția corectă a egalității de gen determină 73% dintre bărbați și 75% dintre femei să considere că egalitatea de gen a fost în mare parte realizată în Republica Moldova. În calitate de argumente, în cadrul discuțiilor de grup, au fost evocate schimbările în cadrul normativ privind asigurarea egalității de gen, campaniile de promovare a egalității de gen, sporirea numărului de femei implicate în politică, dar și a celor angajate în diverse entități publice (Președinție, ministere, Parlament etc.), inclusiv posibilitatea femeilor de a activa în diferite domenii considerate anterior apanajul bărbaților – armată, poliție, STEM etc. Astfel, în cadrul discuțiilor focus-grup, bărbații au evidențiat că „*acum femeile conduc Moldova*” (FG_3_B_U).

De asemenea, în opinia unora dintre ei, actualmente acțiunile de promovare a egalității de gen trebuie realizate „*prin sate îndepărtate, unde femeile sunt mai puțin informate. Dar în general, în societate, cred că este asigurată egalitatea în drepturi între femei și bărbați*” (FG_1_B_U). S-a specificat că trebuie informate unele categorii de persoane, în special, femeile, despre egalitatea de gen – „*sunt pături cu care trebuie de discutat și de explicat ce este egalitatea de gen, pentru că ele merg după principiul acesta dacă mă bate, înseamnă că mă iubește. Și după un pahar de vin dacă nu îi trage o mamă de bătaie și o fugărește prin jurul casei, socoate că vinerea sau sâmbăta nu a trecut așa cum trebuie*” (FG_3_B_U).

Relevant este și faptul că 66% dintre bărbați și 67% dintre femei sunt de părere că eforturile în materie de egalitate de gen sunt exagerate, iar 51% dintre bărbați și 54% dintre femei opinează că beneficiile egalității de gen se reflectă în special asupra persoanelor cu un nivel de

Tabelul 3. Percepția egalității de gen, %

	Bărbați		Femei	
	Acord total	Acord parțial	Acord total	Acord parțial
Acordarea drepturilor pentru femei înseamnă că bărbații au de pierdut	10	17	12	17
Atunci când femeile obțin drepturi, ele iau din drepturile bărbaților	15	22	17	21
Atunci când femeile sunt angajate în câmpul muncii, ele iau o parte din posturile de muncă ale bărbaților	22	31	30	29

bunăstare ridicat (Tabelul 4). Persoanele cu venituri mici și cu un nivel scăzut de educație (studii gimnaziale) tind să creadă într-o proporție mai mare că egalitatea de gen a fost realizată în mare parte și că aceasta aduce beneficii celor mai bine asigurați din punct de vedere financiar.

O parte dintre participanții la cercetare, respectiv 13% dintre bărbați și 12% dintre femei, au recunoscut că nu posedă suficiente cunoștințe despre egalitatea de gen, iar alții, 19% dintre bărbați și 18% dintre femei, că nu pot aprecia beneficiile acesteia. Lipsa de cunoștințe în domeniul egalității de gen este mai pronunțată în rândul persoanelor cu studii gimnaziale, pentru că odată cu creșterea nivelului de educație scade proporția celor care au indicat răspunsul nu știu cu privire la egalitatea de gen. În acest context evidențiem și faptul că unii participanți la discuțiile de grup au notat că în Moldova mai este necesar de întreprins acțiuni pentru a asigura egalitatea de gen – *„mai trebuie de lucrat pentru că unii bărbați, la nivel de subconștient, nu percep femeile ca un factor de decizie. Atâta timp cât unii bărbați consideră că femeia trebuie să stea acasă, iar ei trebuie să facă bani, nu putem să spunem că egalitatea de gen s-a atins”* (FG_3_B_U).

Egalitatea de gen a fost recunoscută de bărbații și femeile care au participat la discuțiile de grup ca un lucru *„normal”* ce generează multiple beneficii atât în cadrul familiei/cuplului, cât și în societate. În familie, aceasta contribuie la o mai bună înțelegere, favorizând consolidarea relațiilor dintre soț și soție/parteneri. De asemenea, egalitatea de gen are un rol important în reducerea violenței în familie pe care participanții o explică ca fiind generată adesea de frustrări personale canalizate în spațiul familial,

unde răspunsul societății nu este la fel de prompt ca în spațiul public. În acest mod, egalitatea de gen contribuie la armonia familială și devine fundamentul unei societăți sănătoase și incluzive, reducând fenomene, precum divorțurile și abandonul copiilor, ceea ce oferă beneficii tuturor membrilor comunității.

Cu referire la societate, bărbații au remarcat în special că egalitatea de gen ajută la crearea condițiilor pentru bunăstarea tuturor membrilor, ceea ce se produce prin analiza mai profundă a problemelor, din diverse perspective și în mod diferit, – *„eu am întâlnit exemplul acesta că bărbați votează să fie făcut un drum, dar consilierile femei o să propună ca pe lângă acel drum să fie făcut și un trotuar, pentru ca să meargă și doamnele cu cărucior”* (FG_2_B_U). Femeile, însă, s-au referit la aspecte, precum posibilitatea de a fi liberă și a lua decizii în familie, posibilitatea de a beneficia de mai multe oportunități disponibile în societate, posibilitatea de a se angaja în diferite domenii (IT, inginerie, construcții etc.), dar și a ocupa funcții de conducere și de a avea o carieră profesională. Printre cele mai importante beneficii ale egalității de gen a fost evocată reducerea violenței asupra femeilor – *„crește încrederea în sine și puterea de a spune stop violenței. Independența financiară te ajută să pui piciorul în prag”* (FG_7_F_U).

S-a semnalat însă că egalitatea de gen generează și unele provocări, mai ales în situațiile când persoanele nu sunt pregătite să beneficieze de drepturile și oportunitățile oferite sau de a-și asuma responsabilități – *„dacă nu-i pregătit omul, poate să-i dăuneze pentru că nu e sensibilizat și nu este conștient ce e egalitatea de gen”* (FG_7_F_U).

Tabelul 4. Percepția egalității de gen și a beneficiilor acesteia, %

	Bărbați				Femei			
	Acord total	Acord parțial	Dezacord	Nu știu	Acord total	Acord parțial	Dezacord	Nu știu
Egalitatea de gen s-a realizat în mare parte	47	26	14	13	42	33	13	12
Egalitatea de gen a ajuns foarte departe deja	42	24	22	12	40	27	24	9
Activitatea de realizare a egalității de gen aduce beneficii, în mare parte, persoanelor cu nivel de bunăstare mai înalt	30	21	30	19	32	22	28	18

Printre provocările pe care le-a determinat egalitatea de gen în Republica Moldova au fost menționate:

- Migrația unui număr mare de femei la muncă peste hotare și transferarea exclusivă a responsabilității de creștere și educație a copiilor pe seama bărbaților – „femeile au lăsat copii și s-au dus, bărbații se ocupă cu ce se ocupă, primesc bani și pachete și nu prea au grijă de copii” (FG_7_F_U);
- Pierderea masculinității – „femeile preiau rolurile bărbaților și bărbații pe ale femeilor... și când intri într-o relație, bărbatul are mai multe calități feminine” (FG_8_F_R);
- Pierderea feminității – „în lupta aceasta pentru a obține egalitatea între bărbați și femei, se pierde feminitatea aceasta automat..., dar femeile trebuie totuși să rămână femei” (FG_8_F_R).

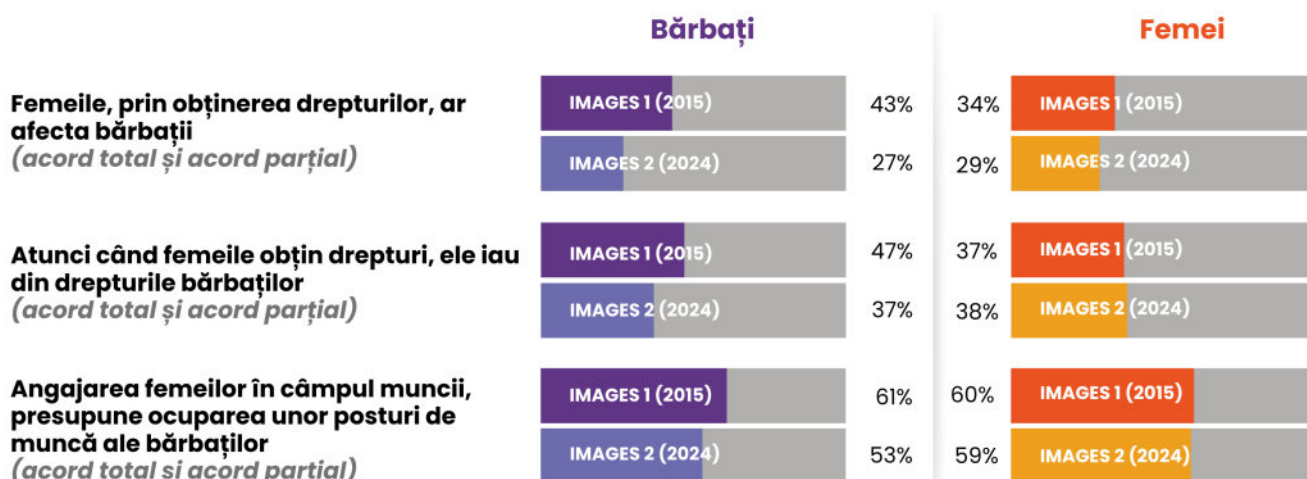
Religia a fost indicată de unii participanți la discuțiile de grup ca un factor de promovare a stereotipurilor de gen – „susține că bărbatul e mai superior ca femeia, roaba lui Dumnezeu. Și respectiv, doar bărbatul are voie să meargă în altar, femeia – nu. Și bărbatul la împărțășanie trebuie să fie primul care se duce. Femeia indiferent că este cu copilul trebuie să aștepte rândul” (FG_7_F_U).

Tendențe de schimbare în percepția egalității de gen

Între 2015 și 2024, percepțiile privind egalitatea de gen în Republica Moldova au înregistrat îmbunătățiri. Tot mai puțini bărbați și mai puține femei consideră că drepturile obținute de femei ar afecta negativ bărbații. Pe piața muncii, evoluțiile sunt mai modeste, încă mai persistând percepția că angajarea femeilor ar putea reduce accesul bărbaților la anumite locuri de muncă (Figura 2).

Astfel, se atestă o atitudine pozitivă a bărbaților și femeilor față de egalitatea de gen, în linii generale, pentru că, la modul practic, 27% dintre bărbați și 29% dintre femei consideră că acordarea femeilor unor drepturi presupune că bărbații ar avea de pierdut în urma acestui demers.

Figura 2. Tendențe privind percepția egalității de gen, 2015 și 2024, %

2.2. ATITUDINI PRIVIND MASCULINITATEA

Atitudinile privind egalitatea de gen sunt influențate de educația din familie, de școală și de normele generale din societate. Opinia că bărbații trebuie să fie puternici este împărtășită de 72% dintre bărbați și 48% dintre femei (*acord total și acord parțial*). De asemenea, 76% dintre bărbați cred că bărbații trebuie să aplice forța când sunt umiliți (Tabelul 5).

Bărbații cu studii superioare și cu venituri medii lunare înalte pun, într-un număr mai mic, accentul pe forță și pe puterea bărbaților. Și în cazul femeilor s-a constatat că odată cu creșterea nivelului de studii, dar și a veniturilor în gospodărie se reduce numărul celor care sunt de părerea că pentru un bărbat este important să fie puternic.

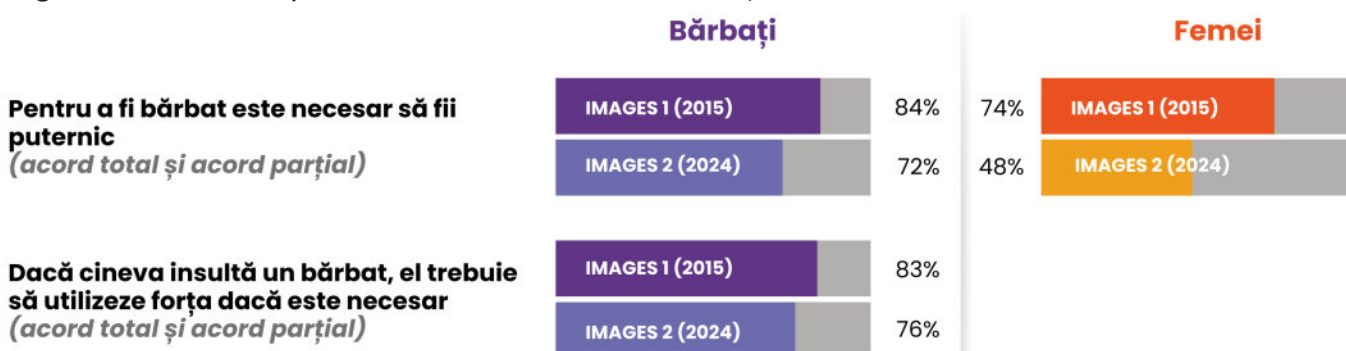
Tabelul 5. Atitudini privind masculinitatea, %

	Bărbați		Femei	
	Acord total	Acord parțial	Acord total	Acord parțial
Pentru a fi bărbat este necesar să fii puternic	52	20	30	18
Dacă cineva insultă un bărbat, el trebuie să utilizeze forța dacă este necesar	57	19	-	-

Tendințe de schimbare în percepția egalității de gen

Schimbările de atitudine față de masculinitate sunt evidente atât la bărbați, cât și la femei. În 2024, mai puțini bărbați și femei cred că este esențial ca bărbații să fie puternici sau să recurgă la forță în situația când sunt umiliți, comparativ cu 2015 (Figura 3).

Figura 3. Atitudini privind masculinitatea, 2015 și 2024, %

2.3. ATITUDINI PRIVIND RESPONSABILITĂȚILE ÎN FAMILIE

Întrebările pentru determinarea atitudinii privind responsabilitățile în familie au identificat că 86% dintre bărbați și 71% dintre femei sunt de **acord total** și **parțial** cu enunțul că pentru o femeie cel mai important lucru este să aibă grijă de casă și să gătească pentru familia ei. Ponderea bărbaților care consideră că schimbarea scutecelor, spălarea și alimentarea copiilor țin de responsabilitățile mamei constituie 66%. Acest indicator este destul de mare și printre femei, 61% fiind de acord cu afirmația în cauză.

64% dintre bărbați susțin că ei trebuie să aibă ultimul cuvânt în luarea deciziilor în familie (**acord total** și **acord parțial**), în comparație cu 43% dintre femeile care acceptă o atare situație (Tabelul 6). Astfel de opinii sunt mai puțin răspândite în rândul bărbaților tineri (18-29 ani), din mediul urban, cu studii superioare și cu

venituri medii lunare mari în gospodărie. La fel, și femeile cu vârsta de 18-29 de ani, din mediul urban, cu studii superioare și cu venituri înalte în gospodărie, sunt într-un număr mai mic de acord cu astfel de afirmații.

Datele atestă că, atât în mediul urban, cât și în cel rural, mai continuă să persiste stereotipuri care atribuie diferite responsabilități familiale, în dependență de gen:

- „*Bărbatul este capul familiei și are unele responsabilități, iar femeia – altele*” (FG_1_B_U);
- „*În familie fiecare are ocupațiile lui. Femeia – copilul, bucătăria, spălatul, dar bărbatul răspunde de agonisirea pentru familie, partea materială și cea de apărare*” (FG_5_B_R).

Tabelul 6. Atitudini privind responsabilitățile în cadrul familiei, %

	Bărbați		Femei	
	Acord total	Acord parțial	Acord total	Acord parțial
Pentru o femeie, cel mai important lucru este de a avea grijă de casă și de a găti pentru familia ei	56	30	41	30
Schimbarea scutecelor, spălarea și alimentarea copiilor intră în responsabilitățile mamei	34	32	30	31
Bărbatul trebuie să aibă ultimul cuvânt în luarea deciziilor în familie	38	26	18	25

O mare parte din bărbați vede rolul femeii în familie strâns legat de îngrijirea și educația copiilor. Aceste percepții depind de educația în familia din care provin respondenții, precum și de anumite tradiții și obiceiuri care există în societate – „*depinde de familia în care au crescut pentru că dacă au fost învățați că trebuie să fie mai sus decât femeia, așa și se*

continuă. Nu se vor schimba” (FG_8_F_R). Acest fapt a fost confirmat și de unele femei – „*putem să vedem că există bărbați care au o gândire mai închisă... ei mereu gândesc că femeia trebuie să stea acasă și să facă mâncare*” (FG_8_F_R).

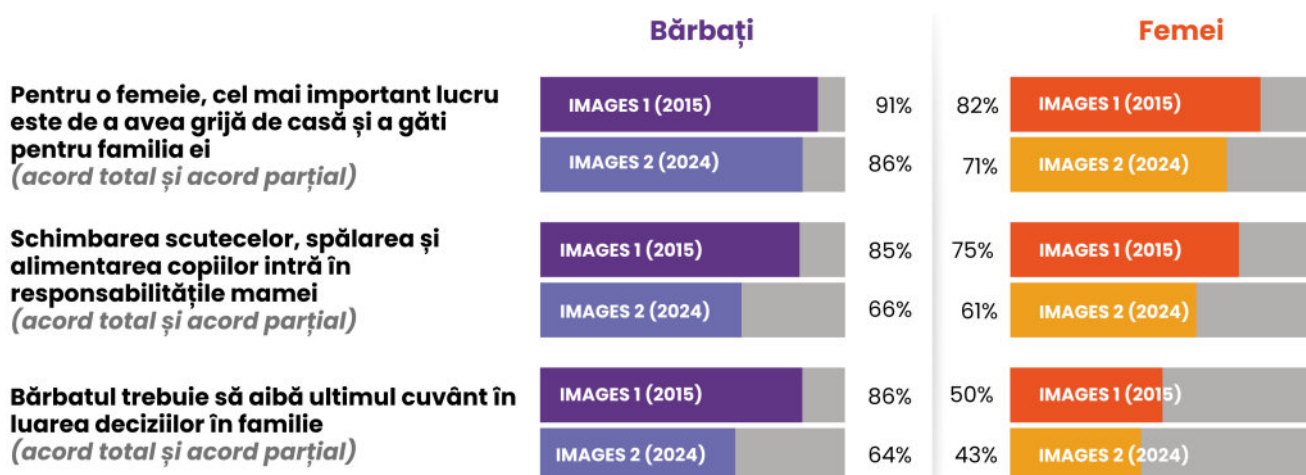
Tendențe de schimbare în percepția egalității de gen

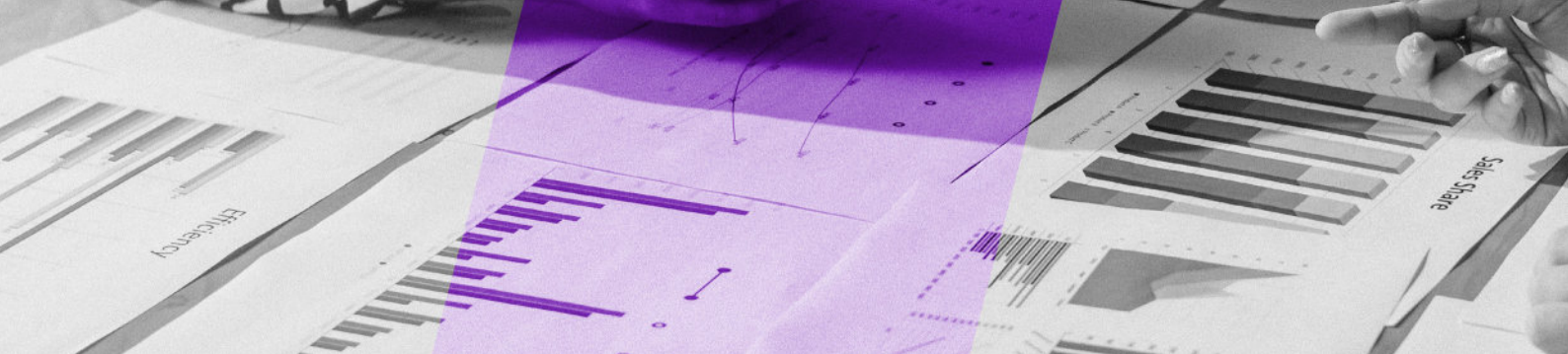
Atitudinile bărbaților și femeilor față de responsabilitățile familiale au înregistrat schimbări, însă nu semnificative. În 2024, 86% dintre bărbați și 71% dintre femei încă mai consideră că rolul principal al femeii este să aibă grijă de casă și de familie, față de 91% dintre bărbați și 82% dintre femei în 2015. În cadrul discuțiilor de grup, bărbații din mediul rural au evidențiat că „*în familie, soții trebuie să-și împartă obligațiunile, sunt unele mai bărbătești și altele mai femeiești – ordine, curățenie, spălat, călcat. Eu, acolo nu mă amestec. Dar în rest este egalitate – femeia are dreptul la opinie, și încercăm să găsim compromisuri*” (FG_5_B_R).

Susținerea ideii că îngrijirea copiilor ține exclusiv de responsabilitatea mamei s-a diminuat de la 85% în 2015 la 66% în 2024 în rândul bărbaților și de la 75% la 61% în rândul femeilor.

Tot mai puțini bărbați susțin că ar trebui să aibă ultimul cuvânt în luarea deciziilor în familie, iar numărul femeilor care acceptă această situație este, de asemenea, în scădere (Figura 4).

Figura 4. Atitudini privind responsabilitățile în cadrul familiei, 2015 și 2024

2.4. ATITUDINI PRIVIND RELAȚIILE SEXUALE ȘI SĂNĂTATEA REPRODUCTIVĂ

Opiniile bărbaților privind sexualitatea și relațiile sexuale nu se deosebesc de cele ale femeilor. 61% dintre bărbați și 61% dintre femei (*acord total* și *parțial*) sunt de părere că bărbații au nevoie de mai mult sex decât femeile (Tabelul 7). De asemenea, în opinia a 70% dintre bărbați și 69% dintre femei, bărbații nu vorbesc

despre sex, ci acționează. Totuși toleranța față de bărbații care nu pot avea erecție în timpul actului sexual este caracteristică pentru un număr mai mare de femei, lucru ce ar putea fi explicat prin viziunile stereotipizate ale bărbaților că ei trebuie să fie întotdeauna puternici.

Tabelul 7. Atitudini privind sexualitatea și relațiile sexuale, %

	Bărbați		Femei	
	Acord total	Acord parțial	Acord total	Acord parțial
Bărbații au nevoie de mai mult sex decât femeile	31	30	37	24
Bărbații nu vorbesc despre sex, ei fac	44	26	44	25
Bărbații ar trebui să se simtă jenați dacă nu pot avea erecție în timpul actului sexual	18	19	11	14

Contracepția ar trebui să fie o decizie comună a partenerilor, discutată și cu un medic, pentru a asigura o abordare responsabilă față de sănătate și familie, în opinia a 81% dintre bărbați și 81% dintre femei (*totalmente de acord*). Totuși, 22% dintre bărbați și 26% dintre femei consideră că ține de responsabilitatea femeii de a se proteja ca să nu rămână însărcinată (Tabelul 8). Această opinie se explică prin faptul că, în general, femeile

iau anticoncepționale pentru a preveni sarcinile neplanificate – „cred că femeia mai mult ia decizia” (FG_5_B_R). Numărul bărbaților care își asumă responsabilitatea pentru ca soția/partenera să nu rămână însărcinată și arată o atitudine mai mare pentru independența corporală a acestora este mai mare printre cei tineri, din mediul urban, cu studii profesionale tehnice postsecundare și studii superioare și cu venituri înalte în cadrul gospodăriei.

Tabelul 8. Atitudini privind sănătatea reproductivă, %

	Bărbați		Femei	
	Acord total	Acord parțial	Acord total	Acord parțial
Bărbatul și femeia trebuie să hotărască împreună ce metodă de contracepție să utilizeze ¹⁴	81	10	81	12
Ține de responsabilitatea femeii de a se proteja ca să nu rămână însărcinată	22	31	26	31
Bărbatul/femeia trebuie să se simtă ofensat/ă dacă soția/soțul îi cere să utilizeze prezervativul	-	-	10	8

În cadrul discuțiilor de grup, a fost subliniată importanța educației sexuale din perspectiva informării și pregătirii tinerilor (băieți și fete) să comunice eficient în relațiile lor, inclusiv despre dorințele și limitele personale. În mod special, a fost accentuat că aceasta le-ar fi fetelor și femeilor de ajutor ca ele să-și exprime punctul de vedere și să se simtă confortabil în relațiile lor, evitând rolurile impuse de societate sau așteptările nerealiste. Totodată aceasta le-ar ajuta să prevină violența sexuală datorită informării despre comportamentele abuzive – „*Tare mult mi-ar plăcea ca fetele, femeile, viitoarele mămici să știe să-și spună punctul de vedere și să se simtă în confortul lor emoțional, să se simtă apreciate, să se simtă și ele că valorează ceva. Da nu că ești soția mea și ești datoare și când ești beat, și când ești treaz, când am nevoie*” (FG_7_F_U).

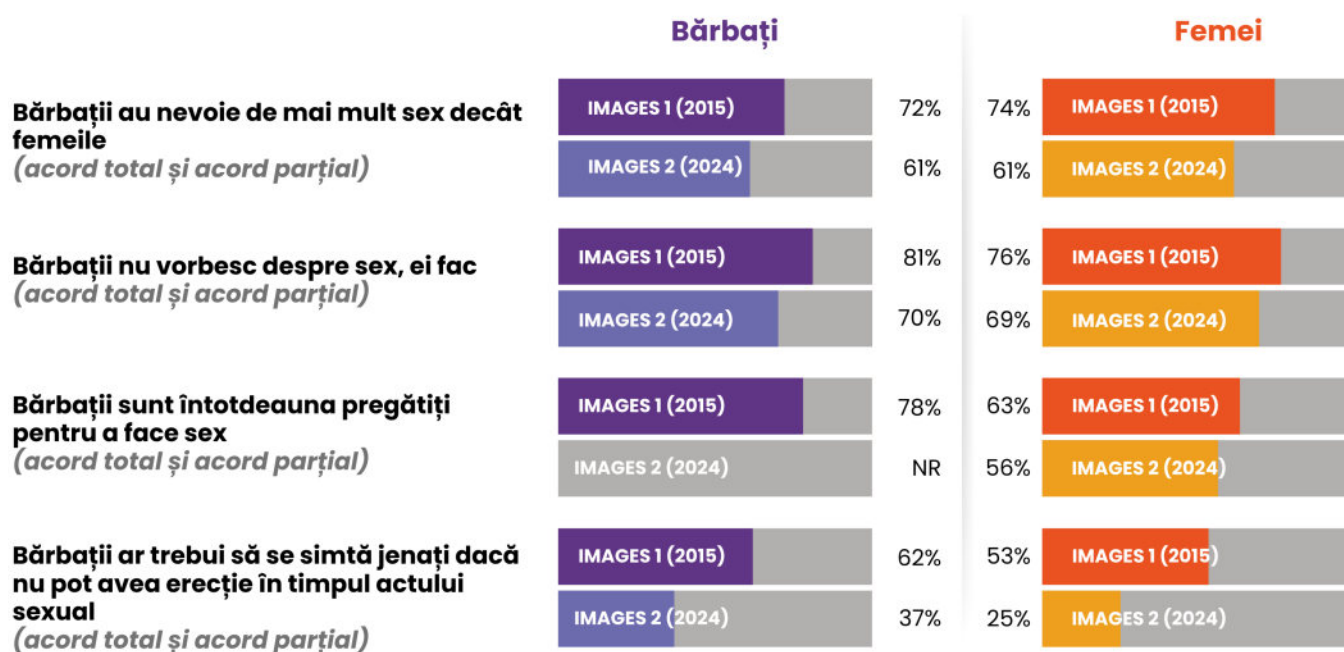
Aceste aspecte trebuie luate în considerare pentru a argumenta necesitatea educației sexuale în școli care ar contribui la prevenirea sarcinilor neplanificate în rândul tinerilor, dar și ar reduce riscurile de infecții cu transmitere sexuală – „*am avut caz când din păcate o fată prea tânără adică a rămas însărcinată clasa VIII-a sau a IX-a. Și băiatul la fel e din clasa VIII-a sau a IX-a, copii. Și dacă ar fi acea lecție prin școli, eu cred că nu ar mai fi așa ceva*” (FG_7_F_U). Însă participanții la discuțiile de grup au specificat că, deși există programe privind sănătatea sexual-reproductivă, subiectul continuă să rămână tabu atât în familie, cât și în instituțiile de învățământ. Discuțiile de grup atestă că pentru bărbații de peste 30 de ani, nu este acceptabilă discutarea subiectului dat în afara familiei – „*Nu scot ceea ce am în pat, sunt teme care din familie nu se discută*” (FG_3_B_U).

Tendențe de schimbare privind relațiile sexuale și sănătatea reproductivă

Cele mai importante schimbări referitoare la atitudinile față de sexualitate și relațiile sexuale s-au produs în ceea ce privește jena bărbaților în situațiile când bărbații nu pot avea erecție în timpul actului sexual: 37% dintre bărbați în anul 2024, față de 62% în anul 2015 și 25% dintre femei față de 53%, respectiv, consideră că în astfel de cazuri bărbații ar trebui să se simtă jenați (Figura 5).

¹⁴ În calcularea Scalei Echității de Gen a fost luată în considerare ponderea bărbaților și femeilor care nu sunt de acord cu această afirmație.

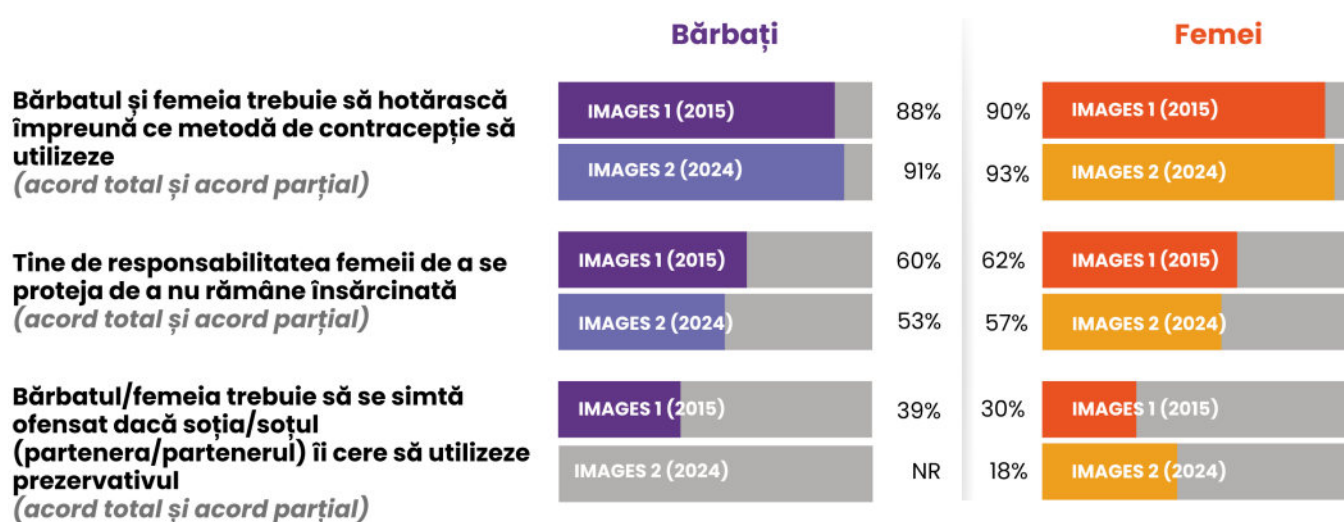
Figura 5. Atitudini privind sexualitatea și relațiile sexuale, 2015 și 2024

În domeniul sănătății reproductive s-au constatat mici schimbări referitorul la decizia partenerilor/soților de a hotărî împreună metoda de contracepție pe care s-o utilizeze. Astfel, a crescut de la 89% la 91%, ponderea bărbaților și de la 89% la 93% cea a femeilor care sunt de acord (*total și parțial*) că bărbatul și femeia trebuie să decidă împreună ce metodă de contracepție vor folosi.

Cât privește convingerea că ține de responsabilitatea femeii de a se proteja ca să nu rămână însărcinată, a fost constatată reducerea numărului bărbaților care împărtășesc această opinie, de la 70% la 53%, precum și cel al femeilor – de la 62% la 57% (Figura 6).

Figura 6. Atitudini privind sănătatea reproductivă, 2015 și 2024

2.5. ATITUDINI PRIVIND VIOLENȚA ÎN FAMILIE

Conform datelor, 13% dintre femei și 21% dintre bărbați mai consideră că femeile ar trebui să tolereze violența pentru a-și menține familia. De asemenea, 23% dintre bărbați au convingerea că există situații când o femeie trebuie să fie bătută, în timp ce doar 12% dintre femei sunt de acord cu această afirmație. Este important de remarcat că 11% dintre femei sunt dispuse să accepte aplicarea forței de către soți/parteneri în situațiile în care ele nu doresc să întrețină relații sexuale (Tabelul 9).

Cei mai mulți dintre bărbații care cred că femeile trebuie să tolereze violența

pentru a-și păstra familia și că sunt momente când femeile trebuie bătute au studii gimnaziale și venituri lunare mici în gospodărie. Profilul femeilor care sunt de acord să tolereze violența pentru a-și menține familia este următorul: vârsta de 50-59 ani și venituri lunare mici în gospodărie, respectivul aspect fiind important de a fi luat în considerare la dezvoltarea politicilor de prevenire și combatere a violenței față de femei și fete.

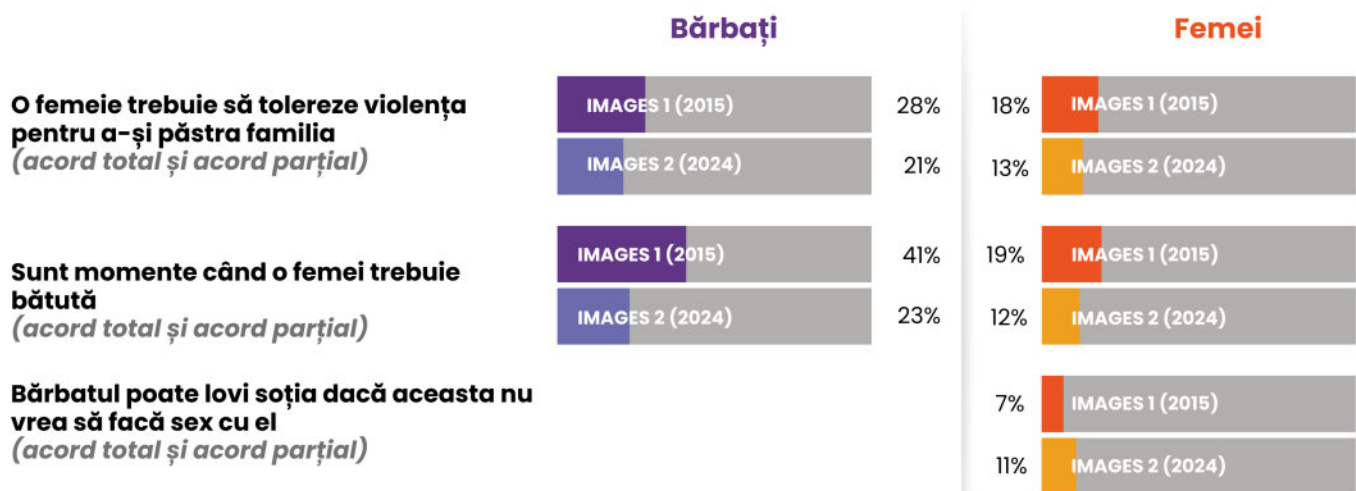
Tabelul 9. Atitudini privind violența în familie, %

	Bărbați		Femei	
	Acord total	Acord parțial	Acord total	Acord parțial
O femeie trebuie să tolereze violența pentru a-și păstra familia	12	9	6	7
Sunt momente când o femeie trebuie bătută	7	16	3	9
Bărbatul poate lovi soția dacă aceasta nu vrea să facă sex cu el	-	-	6	5

Tendențe de schimbare privind atitudinea față de violența în familie

Atitudinea bărbaților și femeilor față de violența în familie se schimbă treptat. Tot mai puține persoane cred că femeile trebuie să tolereze violența pentru a-și menține familia sau că există momente când o femeie merită să fie bătută (Figura 7). În cadrul discuțiilor de grup s-a evidențiat – „Cred că, acum violența este judecată mai sever de către prieteni și cunoscuți. În trecut, era mai acceptabil să ridici mâna, dar acum consecințele sociale sunt mult mai grave. Dacă cineva își permite să folosească violența, va fi exclus din grupuri și va simți repercusiuni serioase, atât în cercurile sociale, cât și la locul de muncă” (FGD_3_B_U).

Figura 7. Atitudini privind violența în familie, 2015 și 2024, %

2.6. ATITUDINI PRIVIND VIOLENȚA SEXUALĂ

În Republica Moldova, continuă să fie prezente unele stereotipuri privind violența sexuală, acestea fiind identificate atât în rândul bărbaților, cât și cel al femeilor. Datele cercetării atestă viziuni, precum că „o femeie dacă este violată, înseamnă că ea a făcut ceva să ajungă în această situație”, opinie împărtășită de 32% dintre bărbați și 21% dintre femei. Este și mai mare ponderea femeilor și bărbaților care susțin că „dacă femeia are o reputație proastă sau nu opune rezistență fizică când este

violată, aceste cazuri nu pot fi considerate drept viol” (Tabelul 10).

Există o anumită dependență între atitudinea față de viol și vârsta femeilor și bărbaților, mediul lor de reședință, nivelul de studii și de venituri. Astfel, femeile și bărbații cu vârsta de 18-29 de ani, din mediul urban, cu studii superioare și cu venituri înalte în gospodărie, au într-un număr mai mare o viziune lipsită de prejudecăți și stereotipuri privind violența sexuală.

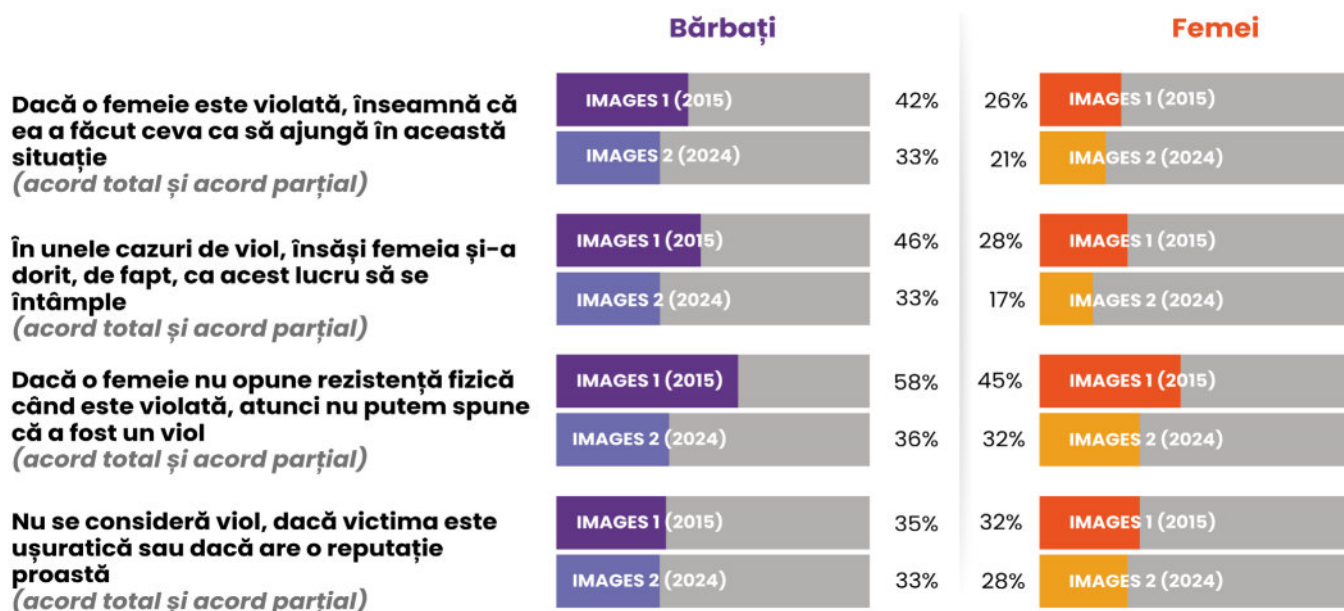
Tabelul 10. Atitudini privind violul, %

	Bărbați		Femei	
	Acord total	Acord parțial	Acord total	Acord parțial
Dacă o femeie este violată, înseamnă că ea a făcut ceva ca să ajungă în această situație	8	25	6	15
În unele cazuri de viol, însăși femeia și-a dorit, de fapt, ca acest lucru să se întâmple	9	24	3	14
Dacă o femeie nu opune rezistență fizică când este violată, atunci nu putem spune că a fost un viol	23	13	20	12
Nu se consideră viol, dacă victima este ușuratică sau dacă are o reputație proastă	20	13	16	12

Tendințe de schimbare privind violența sexuală

Se atestă unele schimbări pozitive și cu referire la atitudinea față de violența sexuală, atât în rândul bărbaților, cât și al femeilor (Figura 8). Cele mai semnificative evoluții sunt observate în mediul generațiilor tinere, adică printre persoanele de 18-29 de ani.

Figura 8. Atitudini privind violul în familie, 2015 și 2024, %

2.7. ATITUDINI PRIVIND DIVERSITATEA SEXUALĂ

IMAGES explorează și subiectul diversității sexuale, în special homofobia care este o dimensiune de bază a masculinității tradiționale¹⁵. Respectiv, cercetarea a inclus întrebări menite să evalueze atitudinile față de grupul LGBTQ+, identitate și homofobie.

Datele cercetării arată că toleranța față de diversitatea sexuală în societatea moldovenească este la cote reduse, majoritatea cetățenilor având rezerve față de acceptarea reprezentanților grupului LGBTQ+. Doar 16% dintre bărbați și 25% dintre femei consideră homosexualitatea drept normală și naturală, însă doar 25% dintre bărbați și 31% dintre femei ar fi dispuși să aibă un prieten homosexual. Atitudinea față de acceptarea homosexualilor de către membrii de familie este și mai

rezervată: 21% dintre femei afirmă că nu le-ar fi rușine să aibă un fiu homosexual (bărbații nu au acceptat să răspundă la această întrebare). Răspunsurile reflectă că mulți bărbați și femei pot accepta diversitatea sexuală, în general, dar sunt totuși homofobi atunci când aceasta îi poate afecta personal.

Ponderea femeilor care sunt de părerea că cuplurile de același sex ar trebui să aibă dreptul să se căsătorească este de 30% (Tabelul 11). Datele indică o reticență în recunoașterea egalității în drepturi pentru minoritățile sexuale, în special cu referire la instituția căsătoriei.

Prezența bărbaților homosexuali provoacă disconfort în rândul femeilor, 57% dintre acestea afirmând că se simt inconfortabil

¹⁵ Haywood, C., Johansson, T., Hammarén, N., Herz, M., & Ottemo, A. (2017). The conundrum of masculinity: Hegemony, homosociality, homophobia and heteronormativity. Routledge

lângă aceștia. Mai mult, o majoritate semnificativă – 74% dintre bărbați și 68% dintre femei – opinează că persoanele homosexuale nu ar trebui să lucreze cu copii sau să se bucure de dreptul de adopție. Sentimentul de disconfort resimțit în apropierea unor bărbați homosexuali, împreună cu dorința de a restricționa drepturile minorităților sexuale în domenii, precum educația și adopția, reflectă o percepție tradiționalistă și temeri legate de pretinsa influență a respectivei categorii de persoane asupra copiilor.

constatată sugerează că accesul la educație și interacțiunea cu valorile moderne ar putea contribui, pe termen lung, la schimbarea mentalităților. Cu toate acestea, pentru o mare parte a populației din Republica Moldova, diversitatea sexuală rămâne un subiect sensibil, iar atitudinile negative persistente în societate sugerează necesitatea unor eforturi educaționale și de conștientizare pentru a promova o atitudine mai incluzivă și mai empatică față de comunitatea LGBTQ+.

Gradul de toleranță față de diversitatea sexuală este mai mare în rândul tinerilor, al persoanelor din mediul urban, cu studii superioare și venituri mai mari. Situația

Tabelul 11. Atitudini privind diversitatea sexuală, %

	Bărbați		Femei	
	Acord total	Acord parțial	Acord total	Acord parțial
Homosexualitatea este naturală și normală	7	9	12	13
Aflarea în preajma unor bărbați homosexuali face să mă simt inconfortabil	nu au răspuns		45	12
Niciodată nu aș accepta să am un prieten homosexual/gay	66	6	54	10
Bărbaților homosexuali nu ar trebui să li se permit să lucreze cu copii	66	8	60	8
Cuplurilor homosexuale ar trebui să li se permită să se căsătorească exact ca și cuplurilor heterosexuale	nu au răspuns		20	10
Bărbaților homosexuali nu ar trebui să li se permită să adopte copii	67	7	62	8
Mi-ar fi rușine dacă aș avea un fiu homosexual	nu au răspuns		58	10

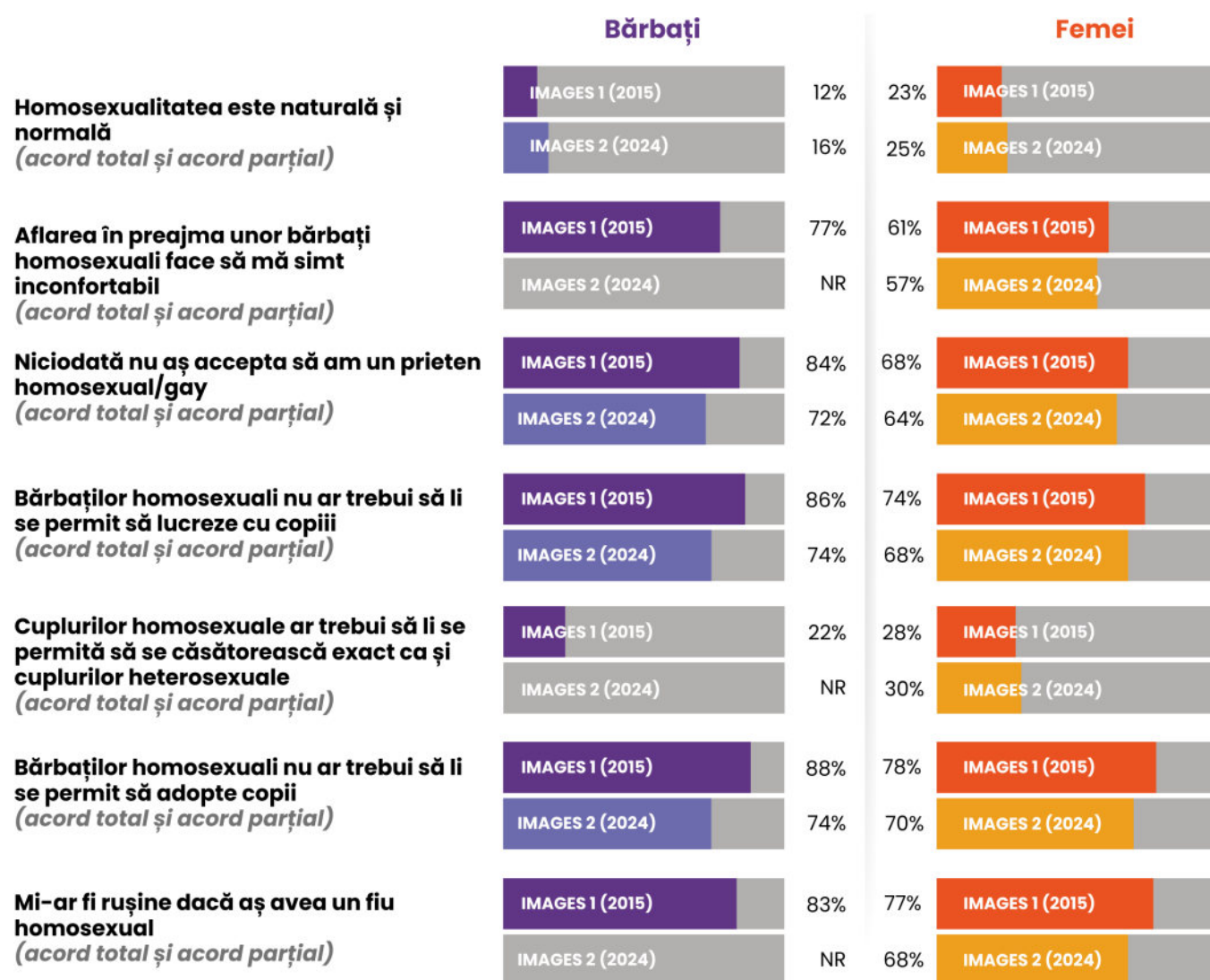
Tendențe de schimbare privind atitudinea față de diversitatea sexuală

Analiza în dinamică a datelor indică o creștere modestă a gradului de acceptare a diversității sexuale de către populația din Republica Moldova, atât în cazul bărbaților, cât și al femeilor. Homosexualitatea este considerată naturală, iar indicatorii privind acceptarea prietenilor care ar aparține grupurilor LGBTQ+ se majorează insignifiant. De asemenea, se observă o deschidere puțin mai mare față de dreptul homosexualilor de a lucra cu copiii, de a adopta copii și de a încheia căsătorii (Figura 9).

Numărul femeilor care se simt inconfortabil în preajma homosexualilor scade, iar sentimentul de rușine față de un fiu homosexual este în diminuare.

Tendențele identificate reflectă o schimbare lentă a acceptării diversității sexuale în Republica Moldova, deși există încă reticență și prejudecăți semnificative la nivelul anumitor segmente ale populației.

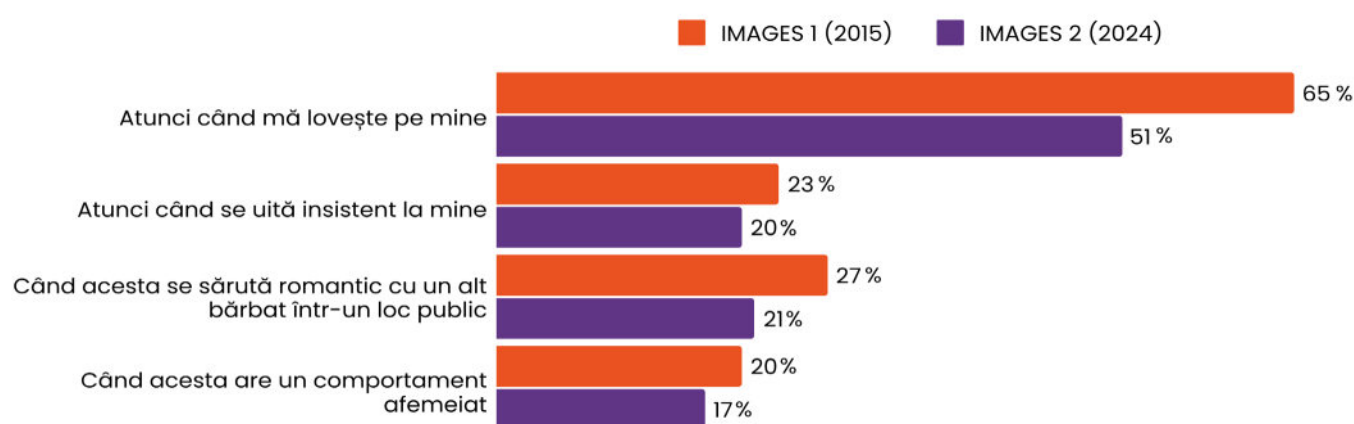
Figura 9. Atitudini privind diversitatea sexuală, 2015 și 2024, %

Deși toleranța bărbaților față de homosexuali a înregistrat o ușoară îmbunătățire, s-a constatat că un număr important de respondenți mai consideră justificată violența împotriva acestora în anumite situații (Figura 10). Astfel, 17% dintre bărbați justifică violența atunci când homosexualii se comportă într-un mod perceput ca „afemeiat”, 20% cred că violența este justificată dacă un homosexual privește insistent o persoană, iar 21% susțin că violența este acceptabilă

dacă aceștia se sărută romantic într-un loc public. Fiecare al doilea bărbat (51%) a apreciat ca justificată violența în cazurile în care un homosexual lovește o altă persoană. Astfel de date subliniază necesitatea unor eforturi suplimentare pentru a schimba percepțiile și a reduce violența motivată de orientarea sexuală a persoanei.

Figura 10. Tendințe privind justificarea aplicării violenței împotriva homosexualilor, 2015 și 2024, %

2.8. ECHITATEA DE GEN

Cercetarea identifică diferențe semnificative între bărbați și femei în ceea ce privește **percepția corectă a echității de gen în Republica Moldova**, relevând totodată o rată mai ridicată a percepției corecte în rândul femeilor în cele patru domenii analizate (Figura 11), (Anexa 2)¹⁶.

Violența bazată pe gen este domeniul în care percepția corectă are cele mai ridicate cote. Astfel, 85% dintre femei și 70% dintre bărbați recunosc și înțeleg corect problematica violenței bazate pe gen, ceea ce reflectă o conștientizare relativ înaltă a aspectelor de echitate de gen legate de violență, iar acest lucru, cel mai probabil, este datorat activităților și

discuțiilor frecvente la subiectul respectiv în societate.

În domeniul **sănătății reproductive și a drepturilor asociate acesteia**, 77% dintre femei și 62% dintre bărbați au o percepție corectă. Diferențele de percepție se explică prin faptul că femeile sunt direct afectate de problemele legate de sănătatea reproductivă și mai informate în legătură cu aspectele respective. Bărbații însă sunt influențați de atitudinile tradiționale considerând că anume ei ar avea putere de decizie asupra corpului femeilor, iar ele ar trebui să respecte deciziile luate de soți/parteneri.

¹⁶ Scala de percepție corectă a echității de gen (GEM) utilizează un sistem de punctaj de la 0 la 100, unde 100 reprezintă o înțelegere și acceptare deplină a egalității de gen.

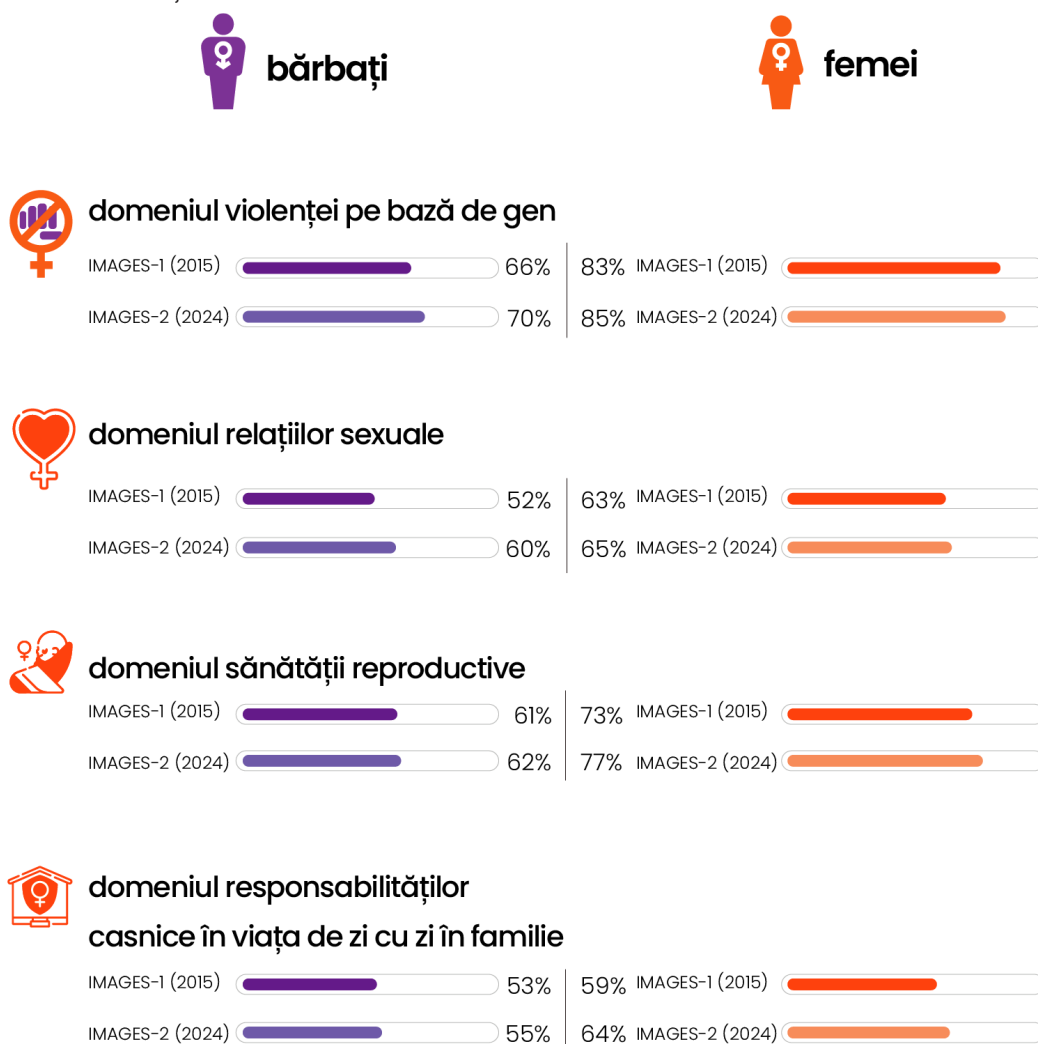
Înțelegerea corectă a echității de gen în contextul **relațiilor sexuale** este ușor mai ridicată în rândul femeilor (65%), decât în rândul bărbaților (60%). Deși decalajul de percepții pe sexe aici este mai mic față de alte domenii, acesta sugerează că încă există diferențe în modul în care bărbații și femeile percep rolurile și egalitatea în relațiile intime, fiind necesare eforturi suplimentare de educare și sensibilizare.

Domeniul **responsabilităților casnice** este cel în care percepția corectă asupra echității de gen este cea mai redusă, cu doar 64% dintre femei și 55% dintre bărbați care recunosc distribuția echitabilă a responsabilităților casnice drept o chestiune de echitate de gen. Situația constatată reflectă faptul că, în

multe gospodării din Republica Moldova, diviziunea tradițională a responsabilităților casnice încă mai predomină, iar percepția rolurilor de gen rămâne puternic influențată de normele culturale.

Datele IMAGES-2 subliniază necesitatea de a îmbunătăți înțelegerea echității de gen în toate cele 4 domenii, cu accent special pe responsabilitățile casnice, un aspect esențial pentru construirea unei societăți echitabile. Totodată, pentru a obține o echitate de gen reală în Republica Moldova, este esențială educația și sensibilizarea atât a femeilor, cât și a bărbaților, pentru a reuși depășirea stereotipurilor și normelor tradiționale existente în prezent în societate.

Figura 11. Ratele de percepție și acceptare a echității de gen (GEM) pe sexe, 2015 și 2024, %

Tendințe de schimbare privind echitatea de gen

Deși se remarcă o creștere graduală a conștientizării importanței egalității de gen, percepțiile diferă semnificativ între generații, niveluri educaționale și categorii socioeconomice. Analiza tendințelor de schimbare privind egalitatea de gen în Republica Moldova scoate în evidență obstacolele persistente care influențează progresul în acest domeniu:

- **Percepția egalității de gen.** Tot mai mulți cetățeni moldoveni, atât bărbați cât și femei, înțeleg egalitatea de gen ca fiind egalitatea de șanse și de acces la aceleași funcții și drepturi legale. O astfel de tendință indică o conștientizare mai ridicată a nevoii de egalitate la nivel profesional și juridic pentru femei, decât pentru bărbați. Percepția corectă este mai sporită, de asemenea, în rândul persoanelor tinere, cu educație superioară și provenind din mediul urban.

- **Conștientizarea impactului negativ al violenței în bază de gen.** Domeniul violenței de gen înregistrează cea mai mare rată de percepție corectă privind echitatea între bărbați și femei, cu 85% dintre femei și 70% dintre bărbați. Situația constatată este influențată de politicile în domeniul prevenirii și combaterii violenței, eforturile campaniilor publice de informare și sensibilizare, intervențiile societății civile care au adus subiectul respectiv în atenția publicului. Cu toate acestea, aplicarea consecventă a legii și sprijinul efectiv pentru victimele violenței bazate pe gen rămân domenii care necesită îmbunătățire.

- **Diferențe în înțelegerea sănătății reproductive și a drepturilor asociate acesteia.** Deși percepția corectă a sănătății reproductive și a drepturilor aferente a crescut, ea rămâne mai ridicată în rândul femeilor (77%) comparativ cu bărbații (62%). Femeile fiind, direct influențate de deciziile legate de sănătatea reproductivă, au o înțelegere mai profundă asupra echității de gen în acest domeniu. Lacunele în înțelegerea corectă în rândul bărbaților și tendința acestora de a avea putere de decizie asupra corpului

femeilor indică necesitatea de a extinde educația în sănătatea reproductivă și asupra bărbaților, promovând importanța responsabilității comune.

- **Diferențe privind înțelegerea echității de gen în contextul relațiilor sexuale.** Pondere mai mare a femeilor (65%) care percep corect echitatea de gen în relațiile sexuale comparativ cu bărbații (60%) demonstrează o conștientizare mai accentuată în rândul femeilor a nevoii de respect reciproc și echitate în viața intimă. Astfel de diferențe, deși nu sunt la fel de pronunțate ca în alte domenii, sugerează totuși o perspectivă inegală asupra rolurilor și responsabilităților în relațiile intime. Femeile sunt mai predispuse să considere că relațiile sexuale ar trebui să fie bazate pe consens, respect și egalitate, percepție influențată de experiențele proprii și de o înțelegere profundă a impactului inegalității în relațiile personale. În schimb, în cazul bărbaților, procentul mai scăzut indică persistența unor percepții tradiționale care tind să atribuie roluri distincte fiecărui gen în sfera intimă.

- **Progrese lente în redistribuirea responsabilităților casnice.** Distribuția echitabilă a responsabilităților casnice rămâne un domeniu cu o percepție redusă a egalității de gen, doar 64% dintre femei și 55% dintre bărbați recunoscând importanța distribuirii echitabile a sarcinilor în cadrul gospodăriei. Persistența stereotipurilor de gen și normele culturale tradiționale reprezintă încă obstacole, în special în zonele rurale, unde diviziunea sarcinilor din gospodărie este inechitabilă, iar grijile ce țin de casă sunt adesea apreciate ca fiind responsabilitatea

femeilor. Tendința evidențiată indică necesitatea unor programe de educare și sensibilizare a publicului, axate pe încurajarea parteneriatului egal în cadrul gospodăriei și combaterea stereotipurilor.

Deși s-au făcut progrese în domeniul egalității de gen, datele IMAGES-2 privind echitatea de gen sugerează că în Republica Moldova există încă bariere culturale și percepții tradiționale care limitează transformările în acest domeniu.

III. EXPERIENȚE ALE BĂRBAȚILOR ÎN PERIOADA COPILĂRIEI

3.1. CREȘTEREA ȘI EDUCAȚIA BĂIEȚILOR ÎN FAMILIA DE ORIGINE

Familia are un rol deosebit în formarea concepțiilor în domeniul egalității de gen. În familia de origine, au loc primele acțiuni în domeniul educării, formării personalității și se interiorizează valorile familiale și sociale. Datele cercetării arată că 68% dintre bărbați, în copilărie, au fost îngrijiți de ambii părinți, 14% – doar de mama, 14% – cel mai mult de mamă sau o altă rudă de sex feminin, 2% – de tată și 2% – de bunici sau rude ori au fost pe cont propriu, adică și-au purtat singuri de grijă (Tabelul 12).

Cu referire la prezența tatălui biologic, 73% dintre bărbații participanți la cercetare au afirmat că au trăit împreună cu tatăl biologic până la vârsta de 18 ani, 20% au spus au trăit cu aceasta o anumită perioadă a vieții (de la 1 la 17 ani), 5% au recunoscut că nu-și cunosc tatăl biologic, iar în cazul a 2% dintre bărbați tatăl a decedat înainte ca ei să se nască. Pentru mai mult de jumătate din cele 7% de bărbați care nu și-au cunoscut tatăl biologic, nu a existat o altă persoană de sex masculin importantă în perioada copilăriei (4%). Ceilalți au indicat că în viața lor a existat un alt bărbat important – bunicul, tatăl vitreg, fratele mai mare, unchiul sau o altă persoană de sex masculin (profesor, antrenor). Aceste aspecte ale creșterii și educației bărbaților în copilărie sunt importante pentru că le-au influențat formarea percepțiilor, atitudinilor și comportamentelor privind viața familială și egalitatea de gen.

Tabelul 12. Îngrijirea băieților în copilărie, pe grupe de vârstă (afirmația bărbaților), %

		Ambii părinți în egală măsură	Doar mama	Cel mai mult mama sau o altă rudă de sex feminin	Doar tata	Altcineva
Vârsta	TOTAL	68	14	14	2	2
	18-29 de ani	59	15	19	2	2
	30-39 de ani	66	16	12	3	2
	40-49 de ani	71	12	13	2	1
	50-59 de ani	73	11	13	2	1

3.2. RELAȚIILE ÎNTRE SOȚI/PARTENERI ÎN FAMILIA DE ORIGINE

66% dintre bărbații care au locuit cu tatăl biologic sau vitreg au observat că, în perioada copilăriei, tatăl lor sau alt bărbat, care locuia împreună cu mama, o trata pe aceasta cu respect zilnic, alți 17%

au specificat că acest lucru se întâmpla deseori, 9% au menționat că se întâmpla uneori și 4% au recunoscut că nu se întâmpla niciodată (Tabelul 13).

Tabelul 13. Frecvența observării, în perioada copilăriei, a tratamentului respectuos față de mamă din partea tatălui biologic sau altui bărbat, pe grupe de vârstă (opinia bărbaților), %

		Zilnic	Deseori	Uneori	Niciodată	N-au răspuns
Vârsta	TOTAL	66	17	9	4	4
	18-29 de ani	69	17	8	4	2
	30-39 de ani	68	17	6	4	5
	40-49 de ani	66	15	10	5	4
	50-59 de ani	63	20	10	3	4

În același timp, 71% dintre bărbați au remarcat că mama îl trata cu respect pe tatăl lor sau pe alt bărbat cu care locuia împreună, zilnic (Tabelul 14). De notat că există o corelație directă între

aceste experiențe din familia de origine și familiile/cuplurile actuale ale bărbaților participanți la cercetare, aspectele în cauză fiind prezentate în Capitolul IV al raportului.

Tabelul 14. Frecvența observării, în perioada copilăriei, a tratamentului respectuos din partea mamei față de tata sau alt bărbat cu care locuiam împreună, pe grupe de vârstă (opinia bărbaților), %

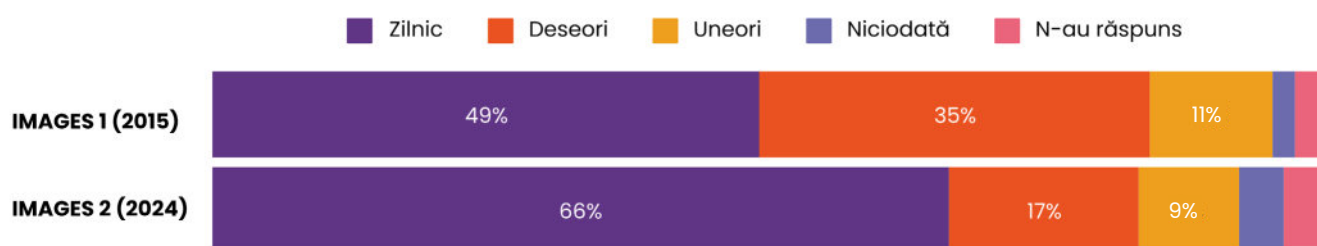
		Zilnic	Deseori	Uneori	Niciodată	N-au răspuns
Vârsta	TOTAL	71	17	6	3	3
	18-29 de ani	75	15	6	2	2
	30-39 de ani	72	17	4	3	4
	40-49 de ani	71	14	6	4	4
	50-59 de ani	67	20	8	2	4

Tendențe de schimbare privind relațiile între soți/ parteneri în familiile de origine ale bărbaților

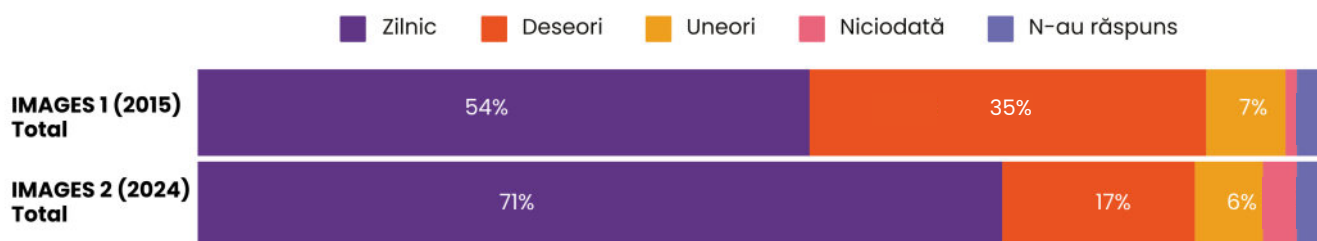
Analiza comparativă a datelor IMAGES-1 și IMAGES-2 atestă creșterea semnificativă a bărbaților care au declarat respectul *zilnic* al tatălui sau altui bărbat față de mamă în perioada copilăriei, de la 49% la 66%, pentru perioada analizată (Figura 12).

Figura 12. Frecvența observării, în perioada copilăriei, a tratamentului respectuos de care se bucura mama din partea tatălui biologic sau a altui bărbat, 2015 și 2024 (afirmația bărbaților), %

Totodată, datele cercetărilor reflectă și o majorare esențială a numărului de bărbați care au declarat respectul *zilnic* al mamei față de tatăl lor sau alt bărbat cu care locuia împreună, de la 54% în 2015 la 71% în 2024 (Figura 13). Este de menționat faptul că în familiile de origine ale bărbaților care au participat la cercetare a existat un respect mai mare din partea mamei față de tată/alt bărbat cu care locuia împreună decât al tatălui/altui bărbat față de mamă.

Figura 13. Frecvența observării, în perioada copilăriei, a tratamentului respectuos din partea mamei față de tata sau alt bărbat cu care locuiam împreună, 2015 și 2024 (afirmația bărbaților), %

3.3. DEPRINDERI FORMATE ÎN FAMILIA DE ORIGINE PRIVIND ACTIVITĂȚILE CASNICE

Răspunsurile bărbaților care au participat la sondajul IMAGES-2 denotă că practic fiecare al treilea tată, în copilărie, s-a implicat în îngrijirea copiilor zilnic, pe când celelalte activități, cum ar fi prepararea mâncării, curățenia în casă, spălarea hainelor, erau realizate mult mai rar de către bărbați. Totuși este necesar de precizat că 8% dintre tați nu s-au implicat niciodată în îngrijirea copiilor, 17% – în prepararea mâncării, 25% – în activități ce țin de dereticare și 36% – în spălarea hainelor (Tabelul 15).

Analiza activităților realizate în gospodărie de către bărbați evidențiază tendințe de creștere a implicării acestora, de la o generație la alta. Astfel, se constată că tații bărbaților născuți în anii 1960 s-au implicat mai puțin în activitățile casnice comparativ cu tații celor născuți în anii 2000. Astfel s-a redus numărul celor care niciodată:

- nu au avut grijă de copii, de la 10% la 5%;
- nu au preparat mâncare, de la 20% la 12%;

- nu au făcut ordine în casă, de la 27% la 16%;
- nu au spălat haine, de la 37% la 31%.

Aceste schimbări se datorează, pe de o parte, faptului că, în copilărie, unele mame le formează băieților astfel de deprinderi, iar, pe de alta, sunt condiționate de faptul că bărbații interiorizează unele comportamente din familiile de origine privind realizarea unor activități casnice. Necesită a fi evocat și impactul migrației asupra dezvoltării de către băieții din Republica Moldova a unor deprinderi privind activitățile casnice în familiile de origine. În cadrul discuțiilor focus-grup unii participanți au făcut următoarele declarații – *„La mine maica mea a decis să plece peste hotare, tata a rămas acasă. El lucrează în sfera poliției și era deseori la chemări și venea târziu. Pe mine a căzut o responsabilitate foarte mare, ca frate mai mare. Și eu am învățat să gătesc, să cos, să spăl. Și eu nu aș spune că aceasta e un minus, este ceva foarte util care chiar mă ajută”* (FG_3_B_U).

Tabelul 15. Activitățile pe care le realiza în gospodărie tatăl biologic sau alt bărbat cu care locuia mama (afirmația bărbaților), %

	Zilnic	Deseori	Uneori	Niciodată	N-au răspuns
Prepara mâncare	7	29	44	17	3
Făcea ordine în casă	6	24	42	25	3
Spăla haine	5	20	35	36	4
Mă îngrijea pe mine sau pe frații mei/surorile mele	36	31	22	8	3

Tendențe de schimbare în formarea responsabilităților casnice în familiile de origine ale bărbaților

Dezvoltarea anumitor deprinderi ce țin de responsabilitățile casnice în familiile de origine ale bărbaților este în creștere. Bărbații născuți în anii 2000, în comparație cu cei născuți în anii 1960, au semnalat o implicare mai mare a taților lor în realizarea unor activități casnice (Figura 14).

Figura 14. Afirmarea bărbaților privind formarea la bărbați a unor deprinderi ce țin de responsabilitățile casnice, 2015 și 2024 (opinia bărbaților), %

3.4. PROCESUL DE LUARE A DECIZIILOR ÎN FAMILIA DE ORIGINE

Bărbații care au participat la sondaj au relatat că ambii părinți erau implicați în luarea diferitor decizii în cadrul gospodăriei, în perioada copilăriei, lucru care se întâmpla în mai mult de jumătate din gospodăriile actuale ale respondenților (Tabelul 16). Totuși, în copilăria bărbaților au fost atestate și unele aspecte ale societății patriarhale, când, în cadrul familiei, femeile erau mai mult implicate în luarea deciziilor referitoare la cheltuielile pentru consumul curent și copii, bărbații fiind mai preocupați de luarea deciziilor ce țineau de investițiile de lungă durată ale familiei.

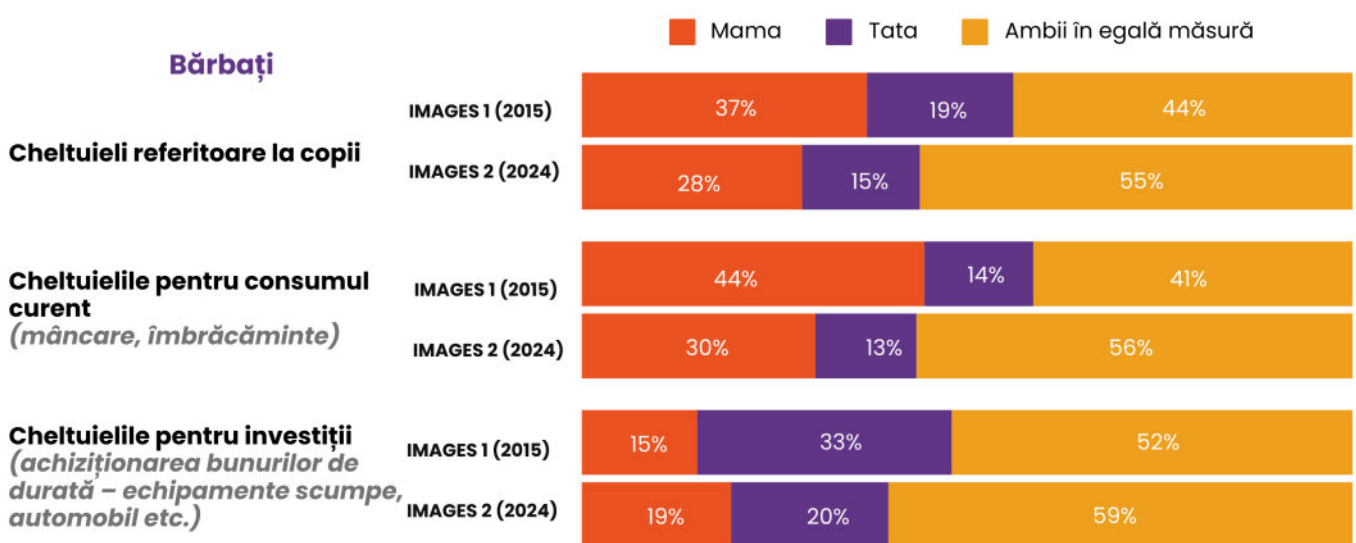
Tabelul 16. Persoana care avea ultimul cuvânt în luarea deciziilor în cadrul familiei în perioada copilăriei (opinia bărbaților), %

	Zilnic	Deseori	Uneori	Niciodată
Cheltuieli referitoare la copii	28	15	55	2
Cheltuielile pentru consumul curent (mâncare, îmbrăcăminte)	30	13	56	1
Cheltuielile pentru investiții (achiziționarea bunurilor de durată – echipamente scumpe, automobil etc.)	19	20	59	2

Tendințe de schimbare privind procesul de luare a deciziilor în familia de origine

Datele sondajelor IMAGES-1 și IMAGES-2 relevă tendințe de schimbare, de la o generație la alta, privind procesul de luare a deciziilor în familiile de origine ale bărbaților. Este în ușoară creștere numărul de familii în care ambii parteneri decid asupra cheltuielilor de investiții (de la 52%, la 59%), a cheltuielilor pentru consumul curent (de la 41% la 56%), precum și de școlarizare sau alte activități referitoare la copii (de la 44%, la 55%) (Figura 15).

Figura 15. Persoana care avea ultimul cuvânt în luarea deciziilor în cadrul familiei în perioada copilăriei, 2015 și 2024 (opinia bărbaților), %

Diferența până la 100% - situațiile când decizia aparținea unei alte persoane, de exemplu bunicii

3.5. MEDIUL ȘCOLAR ÎN PERIOADA COPILĂRIEI

Cu referire la perioada copilăriei, 63% de bărbați au menționat despre respectul lor *zilnic* față de fete în mediul școlar, alții 26% semnaland că *deseori* le tratau cu respect, 7% au spus că manifestau respect *uneori*, 3% au recunoscut că nu manifestau respect *niciodată*. De asemenea, 79% dintre bărbați au afirmat că nici ei, nici prietenii lor nu au avut situații în care să atingă fetele sau să le vorbească despre sex pentru a le tachina

la școală (Tabelul 17).

Ponderea bărbaților care au comunicat despre episoade de consum de alcool la școală, în perioada copilăriei, împreună cu prietenii, constituie 14% (12% *uneori* și 2% *deseori*).

Consumul de droguri în mediul școlar, în perioada copilăriei, a fost evidențiat de un număr foarte mic de bărbați.

Tabelul 17. Atitudini și practici față de fete în mediul școlar, în perioada copilăriei (bărbații), %

	Zilnic	Deseori	Uneori	Niciodată	N-au răspuns
Fetele au fost tratate cu respect	63	26	7	3	1
Eu și prietenii mei atingeam fetele sau să le vorbeam despre sex la școală	1	2	17	79	1
Eu și prietenii mei consumam droguri la școală	0	0	1	98	1
Eu și prietenii mei consumam alcool la școală	0	2	12	86	0

Mediul școlar este cel în care se formează relațiile de prietenie pentru toată viața. Astfel, 3% dintre bărbați au declarat că prietenii din perioada școlii i-au ajutat în depășirea problemelor pe care le-au

avut în viață *zilnic*, 26% au beneficiat de astfel de suport *deseori*, iar 38% – *uneori*. Totuși 33% au recunoscut că nu au avut parte de un astfel de ajutor.

Tendențe de schimbare privind mediul școlar

A crescut numărul bărbaților care au declarat că au tratat, zi de zi, fetele cu respect, în mediul școlar, de la 41% în anul 2015 la 63% în anul 2024. Referitor la formarea unor relații de prietenie în mediul școlar pentru toată viața, se atestă

tendențe de modernizare a societății, condiționate de procesul de înstrăinare. Numărul bărbaților care nu au format relații de prietenie la școală și nu au fost ajutați de colegi *niciodată*, a crescut de la 20% în anul 2015 la 33% în anul 2024.

IV. PRACTICI ÎN VIAȚA FAMILIALĂ CURENTĂ

4.1. RELAȚIILE ÎNTRE SOȚI/PARTENERI ȘI SURSELE DE VENIT ÎN FAMILIE/CUPLU

În cadrul studiului din 2024, 64% dintre bărbați și 73% dintre femei au declarat că au o soție/parteneră stabilă, respectiv, un soț/partener stabil. Dintre bărbați, 90% locuiau împreună cu soția/partenera, iar dintre femei 80% stăteau împreună cu soțul/partenerul (Figura 16).

Datele studiului arată că, în cazul bărbaților tineri, ponderea celor cu o parteneră stabilă este mai mică, însă indicatorul crește treptat odată cu vârsta. Doar 45% dintre bărbații cu vârsta între 18-29 de ani au o parteneră stabilă. Cota respectivă sporește la 68% pentru cei cu vârsta de 30-39 de ani, se menține la 68% pentru grupa de vârstă 40-49 de ani și ajunge la 74% pentru bărbații de 50-59 de ani (Figura 17). În cazul femeilor, prezența unui partener stabil este cea mai ridicată la vârsta de 30-39 de ani, după care se observă o reducere a indicatorului în cauză.

Figura 16. Ponderea participanților/participantelor la cercetare care au declarat că au un partener sau parteneră stabil/ă, %

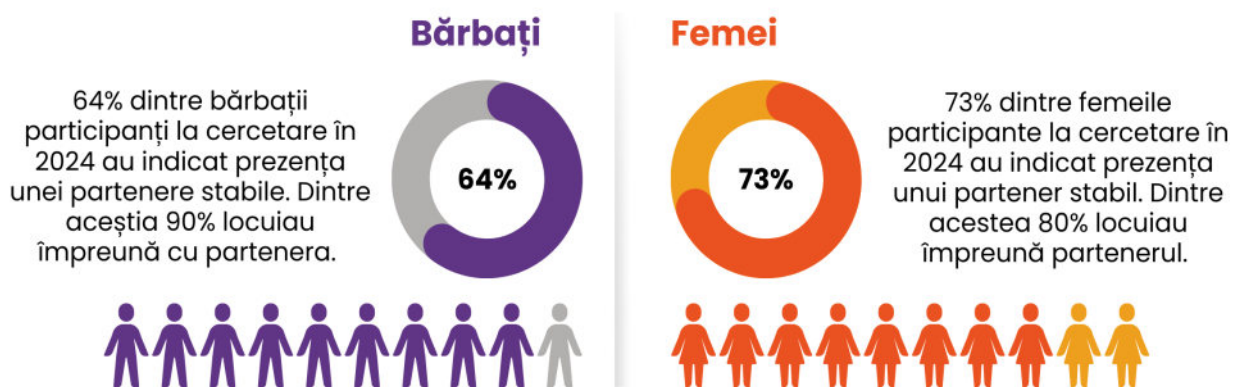
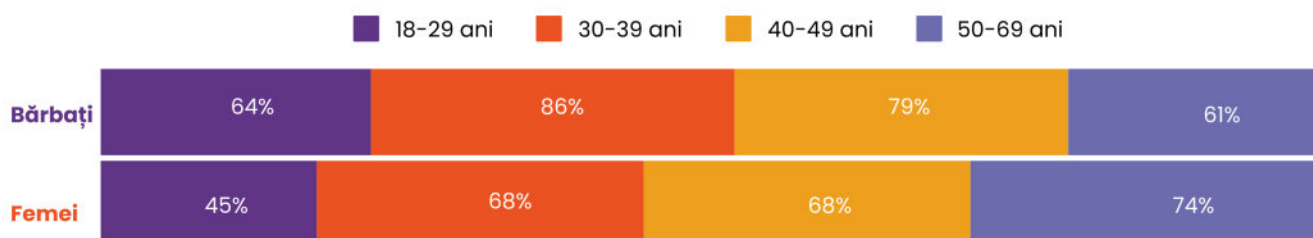

Figura 17. Proporția bărbaților și femeilor cu partener/ă stabil/ă, pe grupe de vârstă, %

Analiza percepției privind sursa principală de venit în gospodării denotă că mulți bărbați mai consideră că ei ar trebui să fie principalul susținător financiar al familiei, deși această opinie variază semnificativ în funcție de vârstă. Conform datelor studiului, 53% dintre bărbați cred că responsabilitatea principală pentru venitul familiei le revine lor, 34% susțin că venitul ar trebui să fie asigurat de ambii parteneri, iar 4% sunt de părere că soția/partenera ar trebui să fie sursa principală de venit (Figura 20). Datele ilustrează o conștientizare tot mai mare a importanței colaborării financiare în cuplu, dar și persistența mentalităților tradiționale în rândul unei părți semnificative a bărbaților.

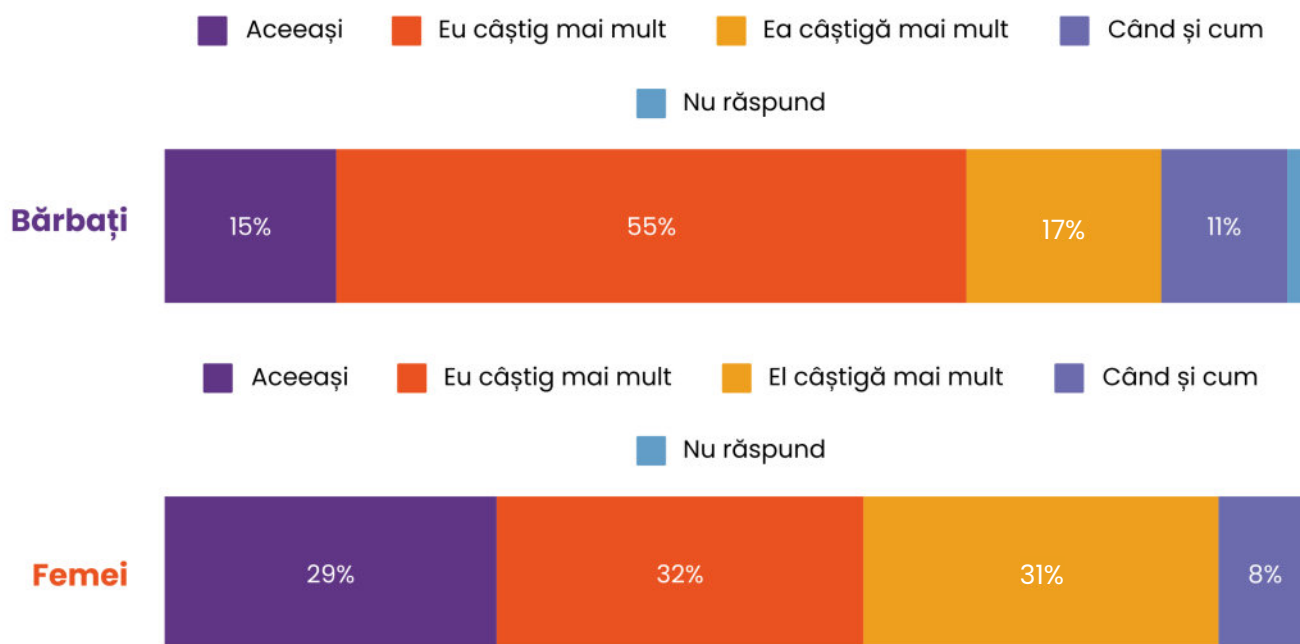
Răspunsurile femeilor reflectă semnele evoluției normelor sociale și o orientare mai pronunțată spre modernitate. Doar 32% dintre femei opinează că bărbatul ar trebui să fie principalul contribuitor la bugetul familial. Un aspect semnificativ este faptul că 31% dintre femei au convingerea că ambii parteneri ar trebui să aibă o contribuție la bugetul cuplului/familiei, iar 29% afirmă că ele însele ar trebui să fie principalele furnizoare de venituri. Este de remarcat că 49% dintre femeile cu vârsta cuprinsă între 30 și 39 de ani au percepția că soțul sau partenerul ar trebui să fie responsabil pentru venitul principal, această opinie fiind influențată de perioada dedicată nașterii și îngrijirii copiilor. În rândul grupelor de vârstă 40-49 și 50-59 de ani, rolul soțului/partenerului în asigurarea veniturilor scade. Informațiile relevate de studiu subliniază vulnerabilitățile cu care se confruntă femeile în timpul maternității și îngrijirii copiilor servind drept evidențe utile pentru specialiștii implicați în dezvoltarea

politicilor sociale și economice.

Bărbații căsătoriți și cei care locuiesc împreună cu partenera, precum și femeile căsătorite sau care trăiesc în cuplu cu un partener, au raportat și despre contribuția lor la venitul mediu lunar al gospodăriei. Rezultatele susțin tendințele observate anterior. Ponderea femeilor care declară că ele contribuie în mod egal la venitul gospodăriei este aproape dublu – 29%, comparativ cu doar 15% dintre bărbați care au afirmat același lucru. De asemenea, 32% dintre femei au spus că veniturile lor sunt mai mari decât ale soților/partenerilor, în timp ce doar 17% dintre bărbați au recunoscut că sunt devansați de soții/parteneri la capitolul volumul contribuției la bugetul familiei/cuplului (Figura 18).

Diferențele în răspunsurile bărbaților și femeilor cu privire la contribuția la venitul lunar al gospodăriei pot fi explicate printr-o serie de factori culturali, economici și psihologici. Pe de o parte, bărbații continuă să se perceapă sau să fie percepuți ca fiind principala sursă aducătoare de venit în bugetul familiei/cuplului, ceea ce reflectă o mentalitate tradițională și o presiune socială care-i face să aspire să se mențină în acest rol. Pe de altă parte, divergențele în răspunsuri pot fi influențate și de percepțiile subiective legate de valoarea muncii fiecărui partener și de modalitatea în care fiecare persoană percepe contribuțiile financiare în cuplu.

Figura 18. Contribuția soților/partenerilor la venitul mediu lunar al gospodăriei, %

Discuțiile de grup au arătat că, în prezent, majoritatea bărbaților sunt de acord că ambii parteneri ar trebui să fie activi în câmpul muncii. S-a subliniat că, atunci când doar unul dintre parteneri lucrează, pot apărea diverse disfuncționalități: *„dacă lucrează numai bărbații, femeile o iau razna. Și dacă femeile lucrează, iar bărbații stau acasă, ei tot o iau razna – devin leneși. Trebuie să lucreze ambii, așa e normal. Când doar unul lucrează, celălalt are așteptări mari”* (FG_6_B_R). Cu toate acestea, bărbații au atitudini variate cu privire la situația când soția/partenera contribuie cu venituri mai mari

la bugetul familiei/cuplului (Boxa 2). Puțini consideră că acest lucru este acceptabil din cauza că veniturile oricum sunt în beneficiul gospodăriei. Mulți bărbați au recunoscut că ar fi deranjați de o astfel de situație, justificându-și poziția prin faptul că veniturile mai mari ale femeilor s-ar putea solda în timp cu o schimbare a echilibrului de putere în cadrul familiei/cuplului.

Boxa 2. Atitudini față de situația când soția/partenera aduce mai mulți bani în familie/cuplu

„Nu are importanță cine aduce mai mulți bani...” (FG_1_B_U).

„Copiii sunt comuni, și banii pentru binele copiilor se duc, sau pentru confort” (FG_3_B_U).

„M-ar deranja dacă soția ar câștiga mai mult... Ar avea mai multă putere. Ea ar încerca să dețină conducerea și să se suie în cap” (FG_6_B_R).

„Nu m-aș simți comod dacă soția ar câștiga mai mulți bani decât mine. Aș lucra și la două lucruri, numai să câștig mai mult” (FG_1_B_U).

„Dacă femeia câștigă cu mult mai mult decât bărbatul, este posibil ca ea să-l lese” (FG_1_B_U).

„Bărbații sunt cei care trebuie totuși să asigure partea materială. Dar în ultimii ani depinde de studiile partenerilor și educația în familia de origine. Dar eu mă strădui să câștig mai mult” (FG_5_B_U).

Femeile consideră că e ceva normal ca uneori soția să contribuie cu mai multe resurse financiare la bugetul familiei/cuplului – *„sunt momente în viață când rolurile se schimbă vrei tu sau nu vrei, acesta e ciclul de viață. Și atunci nu poți permanent să te gândești că toată viața o să am putere și am să aduc mai mult” (FG_7_F_U).* Cu toate acestea,

din experiențele personale, femeile au observat că bărbații nu se simt confortabil în astfel de circumstanțe – *„am trăit chestia aceasta... eram la început, începători în familie, și soțul a suferit. El se simțea întreținut. Nu a spus-o, dar se simțea în comportament” (FG_8_F_R).*

Tendențe de schimbare privind persoana care asigură sursa principală de venit în gospodărie

Din punctul de vedere a 75% dintre bărbații și 70% dintre femeile care au participat la cercetare în anul 2024, responsabilitatea principală pentru asigurarea materială a familiei de zi cu zi trebuie să fie pe umerii soțului. Situația constatată relevă viziuni tradiționale care perpetuează inegalitățile în familie și societate (Figura 19). Doar unu din patru bărbați și una din trei femei au manifestat opinii care reflectă o trecere

de la o viziune tradițională la una modernă la capitolul responsabilitate privind asigurarea materială a gospodăriei. Transformările sunt mai accentuate în mediul urban și în familiile/cuplurile cu un nivel mai înalt de educație, unde ambii soți/parteneri sunt activi pe piața muncii.

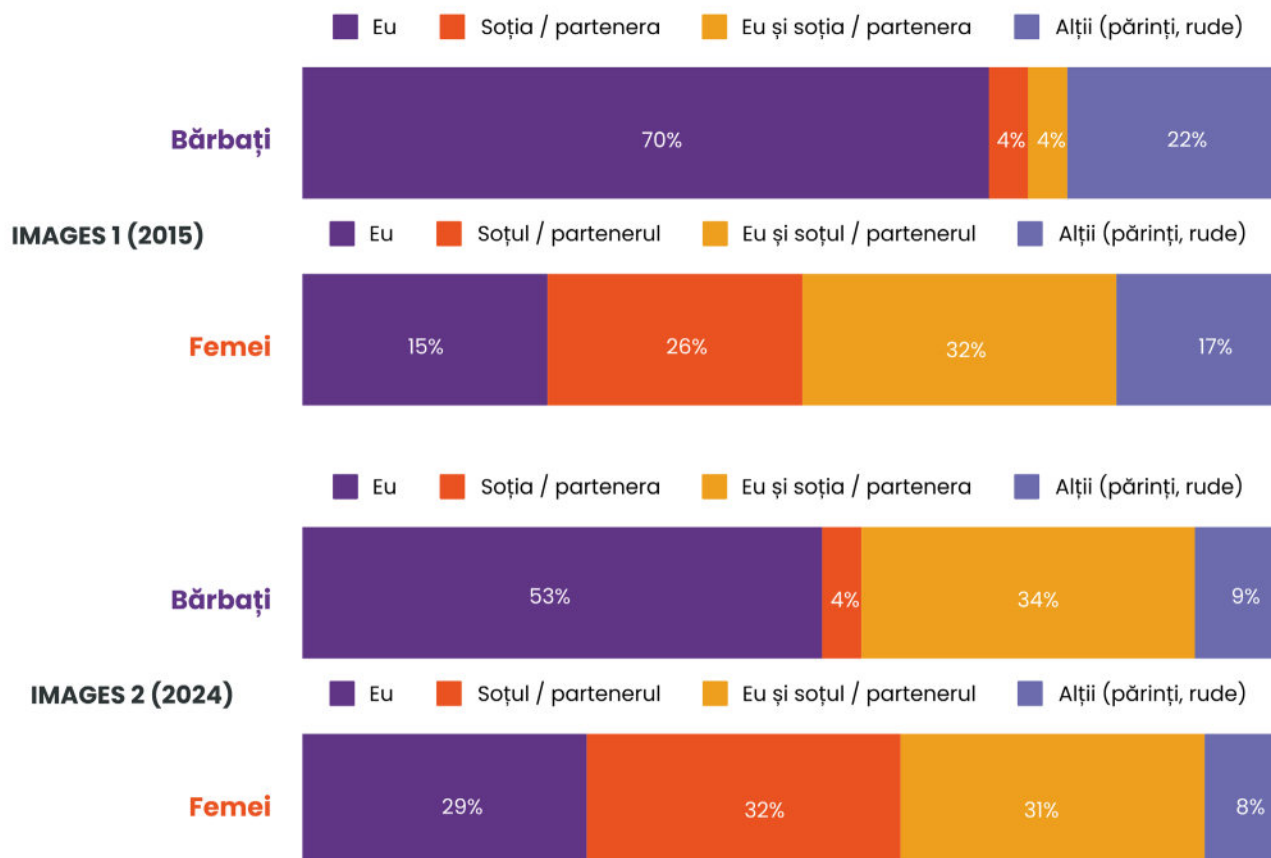
Figura 19. Acordul cu afirmația „Responsabilitatea principală pentru asigurarea materială a familiei este pe umerii soțului”, 2015 și 2024, %

Analiza comparativă a datelor IMAGES-1 și IMAGES-2 demonstrează unele schimbări în percepția bărbaților privind susținerea financiară a gospodăriei, cu o creștere semnificativă a numărului celor care recunosc că ambii parteneri contribuie la venitul principal al familiei, de la 4% în 2015 la 34% în 2024. Această părere a bărbaților este susținută și de femei. Astfel,

32% dintre femei în 2015 și 31% în 2024 au relatat că ambii soți/parteneri asigură sursa principală de venit în gospodărie (Figura 20). Situația dată atestă că unii bărbați au nevoie de mai mult timp pentru a recunoaște și contribuția femeilor la bugetul gospodăriei.

Figura 20. Percepții comparative privind sursa principală de venit în gospodărie, 2015 și 2024, %

4.2. CREȘTEREA ȘI EDUCAȚIA COPIILOR

Datele cercetării arată că 59% (554) dintre participanți și 82% (421) dintre participante au copii biologici. În gospodăriile a 18% dintre bărbații participanți locuiește un copil, în 23% locuiesc -2 copii, în 9% - 3 copii și în 5% - 4 copii și mai mulți. Dintre bărbații care au copii biologici, 55% locuiesc împreună cu toți copiii, 12% - cu unii copii și 33% locuiesc fără copii.

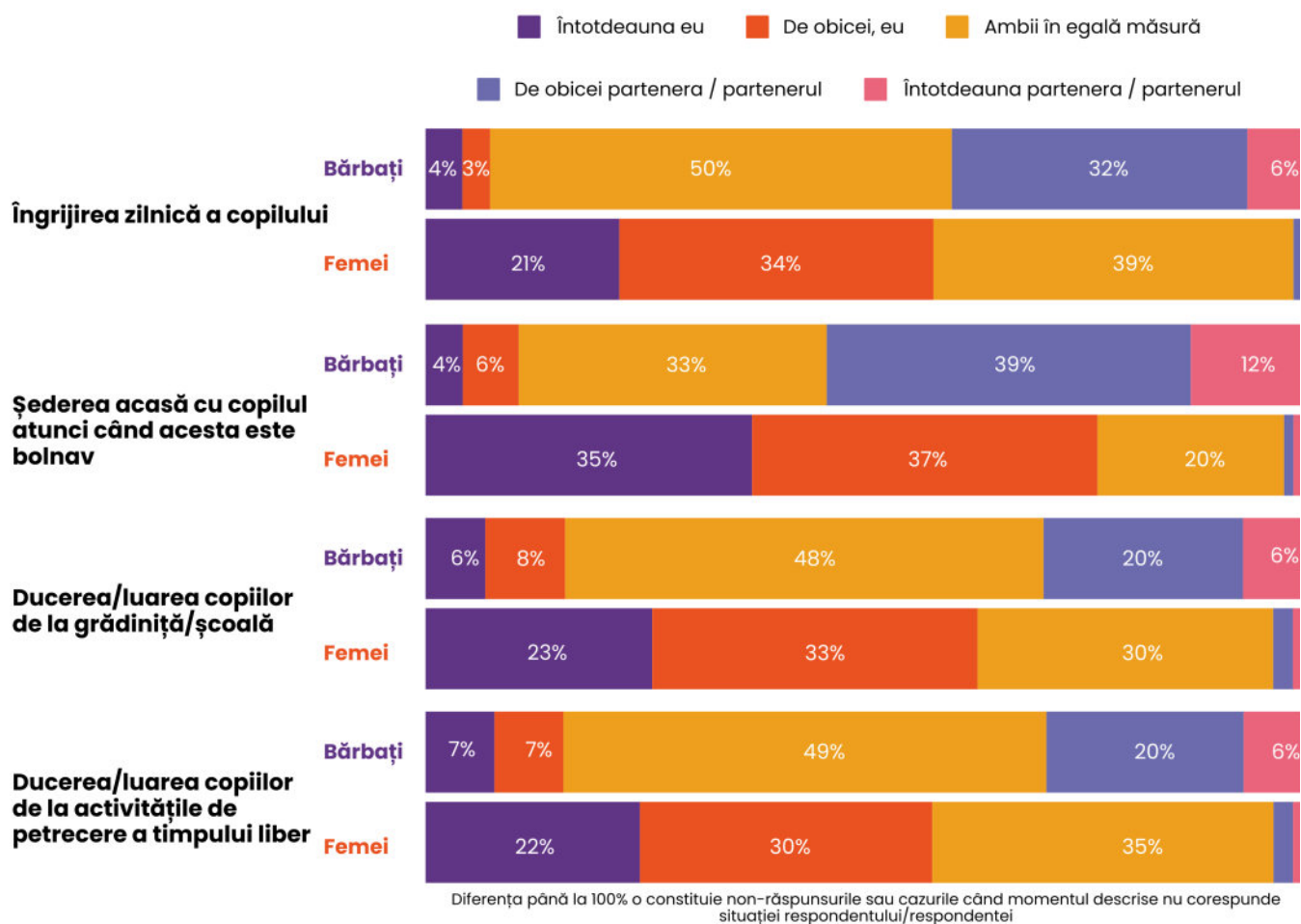
Opiniile bărbaților referitoare la implicarea *în egală măsură* în creșterea și educația copiilor, diferă de cele ale femeilor (Figura 21). Bărbații raportează mai multă implicare și participare în aceste activități. Datele cercetării relevă că participarea bărbaților în creșterea

și educarea copiilor depinde de mai mulți factori: modelul educațional din familia de origine, implicarea acestora în procesele migraționale, profesie și specificul locului de muncă. De exemplu, conform afirmațiilor făcute de participanții la discuțiile de grup, șoferii de cursă lungă, marinarii, polițiștii etc. se implică și participă mai puțin. Au menționat implicarea *în egală măsură* în diverse activități de creștere și îngrijire a copilului/lor, într-o proporție mai mare bărbații cu studii superioare și cu un venit înalt în gospodărie.

În discuțiile focus-grup, bărbații au evidențiat că, în familie, soția interacționează mai ușor cu copiii și abordează subiectele comune mai eficient, iar rolurile educative sunt împărțite în funcție de competențele și preferințele fiecăruia. Totuși, unii tați au afirmat că după serviciu seara își

petrec timpul cu copiii, ies cu aceștia la plimbare, ajută copiii la teme, participă la adunările părintești la școală, ceea ce a fost evidențiat și de femei – „în ultima perioadă am observat așa mulți bărbați cu copiii la plimbare și este așa frumos” (FG_7_F_U).

Figura 21. Distribuția sarcinilor privind creșterea și educarea copiilor, %

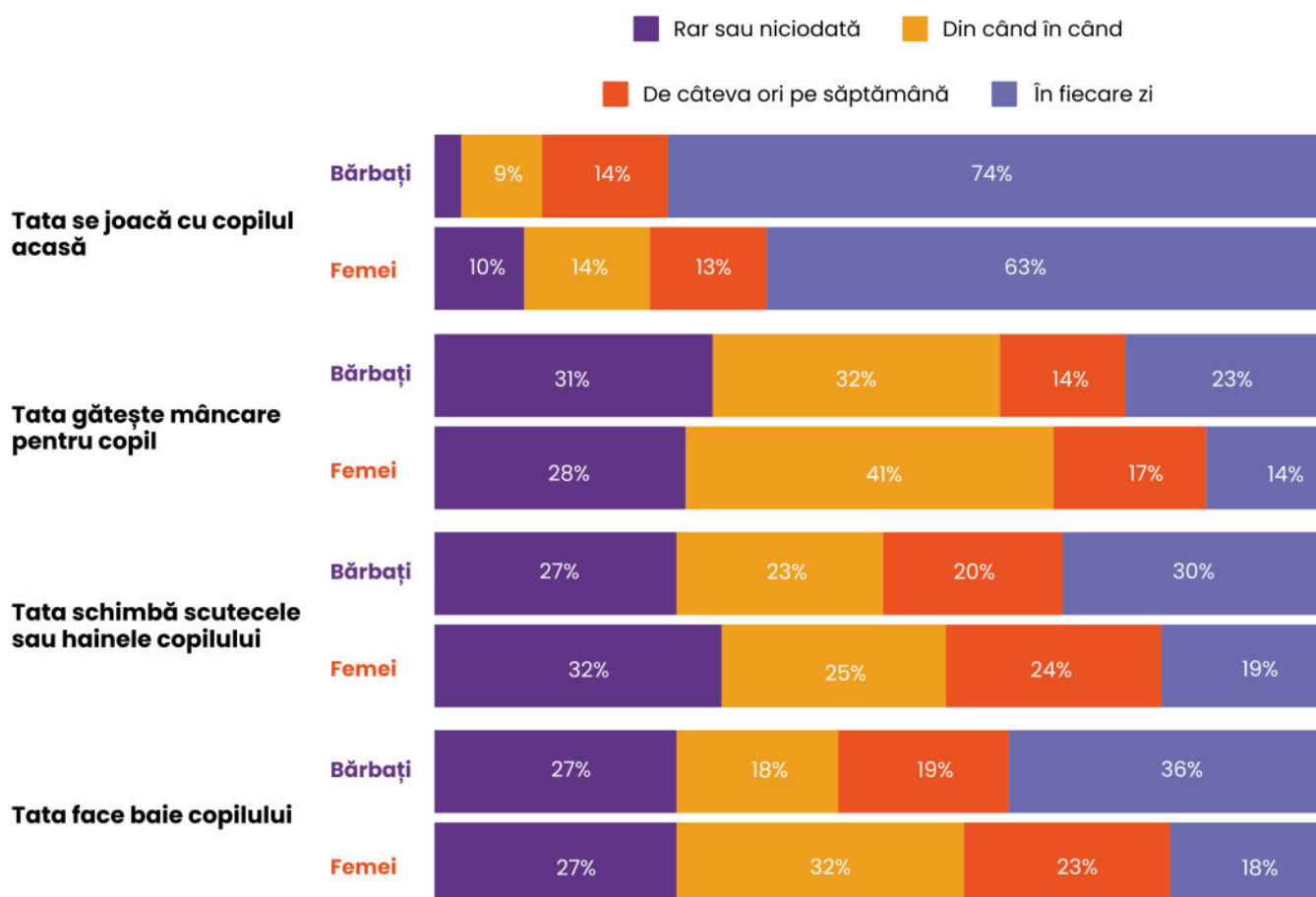

Angajarea în câmpul muncii limitează timpul pe care părinții îl pot petrece cu copiii. Astfel, 56% dintre bărbați și 40% dintre femei au raportat că, din cauza obligațiilor profesionale, petrec foarte puțin timp cu copiii. De asemenea, 70% dintre bărbați și 58% dintre femei au afirmat că și-ar dori să lucreze mai puțin pentru a putea petrece mai mult timp alături de copiii lor (Figura 25). Această problemă este mai accentuată în rândul bărbaților din mediul rural și al celor cu

venituri mici. Marea majoritate a bărbaților (94%) consideră că rolul lor în îngrijirea copiilor este să-i sprijine, opinie împărtășită și de 83% dintre femei. Totuși, 13% dintre femei așteaptă de la partenerii lor o implicare mai activă în educația copiilor, evidențiind astfel nevoia de a realiza în Republica Moldova programe care să sublinieze importanța participării ambilor părinți în creșterea și educarea copiilor. Din eșantionul total, **12% dintre bărbați**

(123) și 29% (117) dintre femei aveau copii cu vârstă de 0-4 ani. 74% dintre bărbații cu copii de această vârstă au declarat că se joacă zilnic cu copilul acasă, situație evidențiată și de 63% dintre femei. În ceea ce privește alte activități desfășurate cu copiii de această vârstă, 36% dintre bărbați au afirmat că îi fac baie copilului zilnic, 30% au spus că schimbă zilnic scutecele, iar 23% au menționat că pregătesc zilnic mâncarea pentru copil (Figura 22). În cadrul discuțiilor de grup, femeile au specificat că unii bărbați au frică de a interacționa cu copiii mici, nou-născuți, temându-se să nu le facă rău.

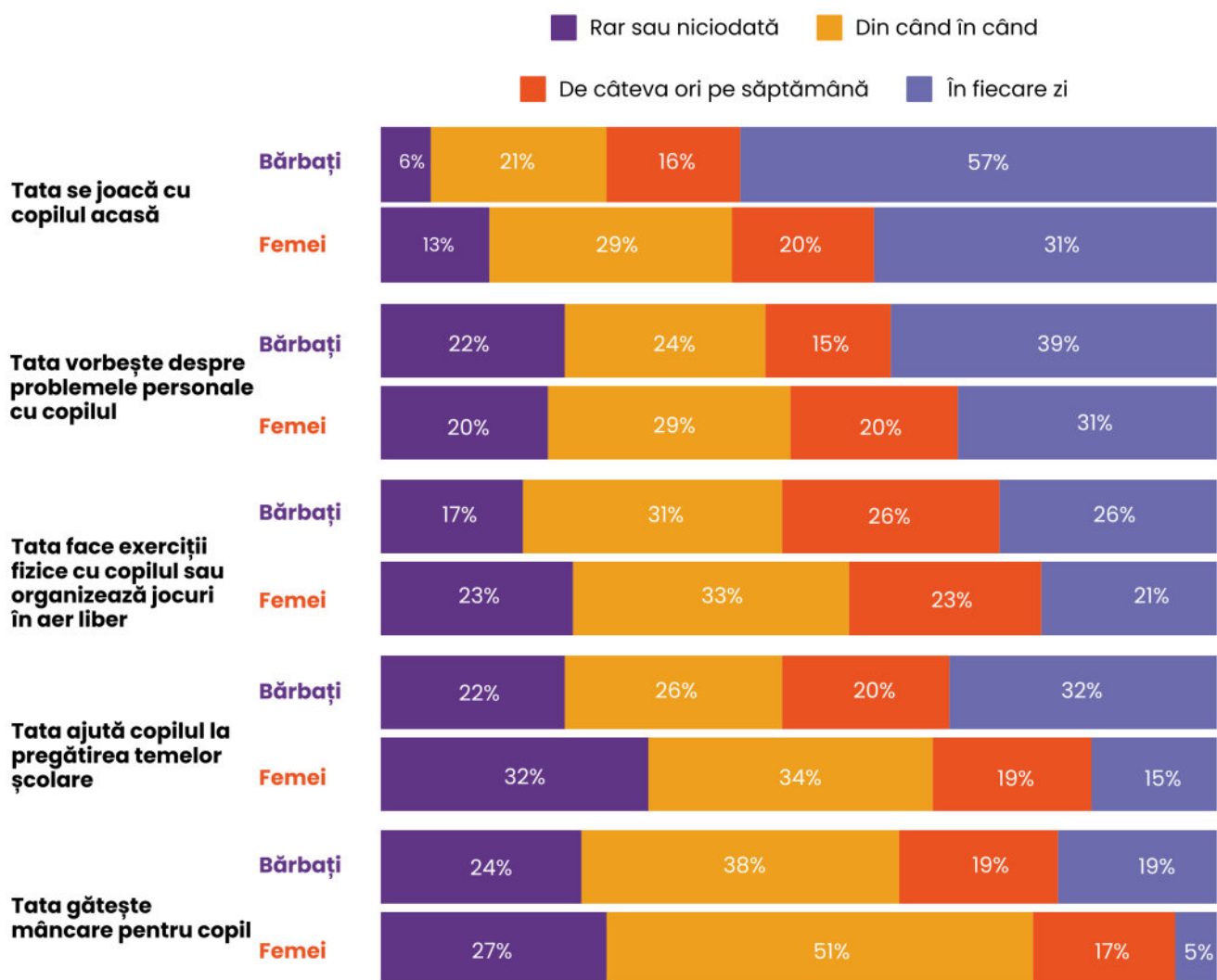
Figura 22. Frecvența activităților zilnice de îngrijire a copiilor de 0-4 ani realizate de bărbați, %

Din eșantionul total, **25% (250) dintre bărbați și 33% (169) dintre femei aveau copii cu vârsta de 5-13 ani** (Figura 23). Bărbații cu copii de această vârstă se implică *zilnic* în diverse activități alături de aceștia, de la joacă și discuții despre probleme personale, până la ajutor la teme, activități fizice și pregătirea meselor. În mod special, tații au un rol important la activitățile sportive, participând activ alături de copii. Unele femei au subliniat

că tații sunt mai exigenți, oferindu-le copiilor o motivație suplimentară în comparație cu antrenorii. Astfel, datele cercetării indică tendințe de implicare a taților în creșterea și educația copiilor. În mod special, bărbații se implică în activitățile de joacă cu copiii și mai puțin când vine vorba să le facă baie copiilor sau să prepare mâncare pentru copii.

Figura 23. Frecvența activităților zilnice de îngrijire a copiilor de 5-13 ani, %

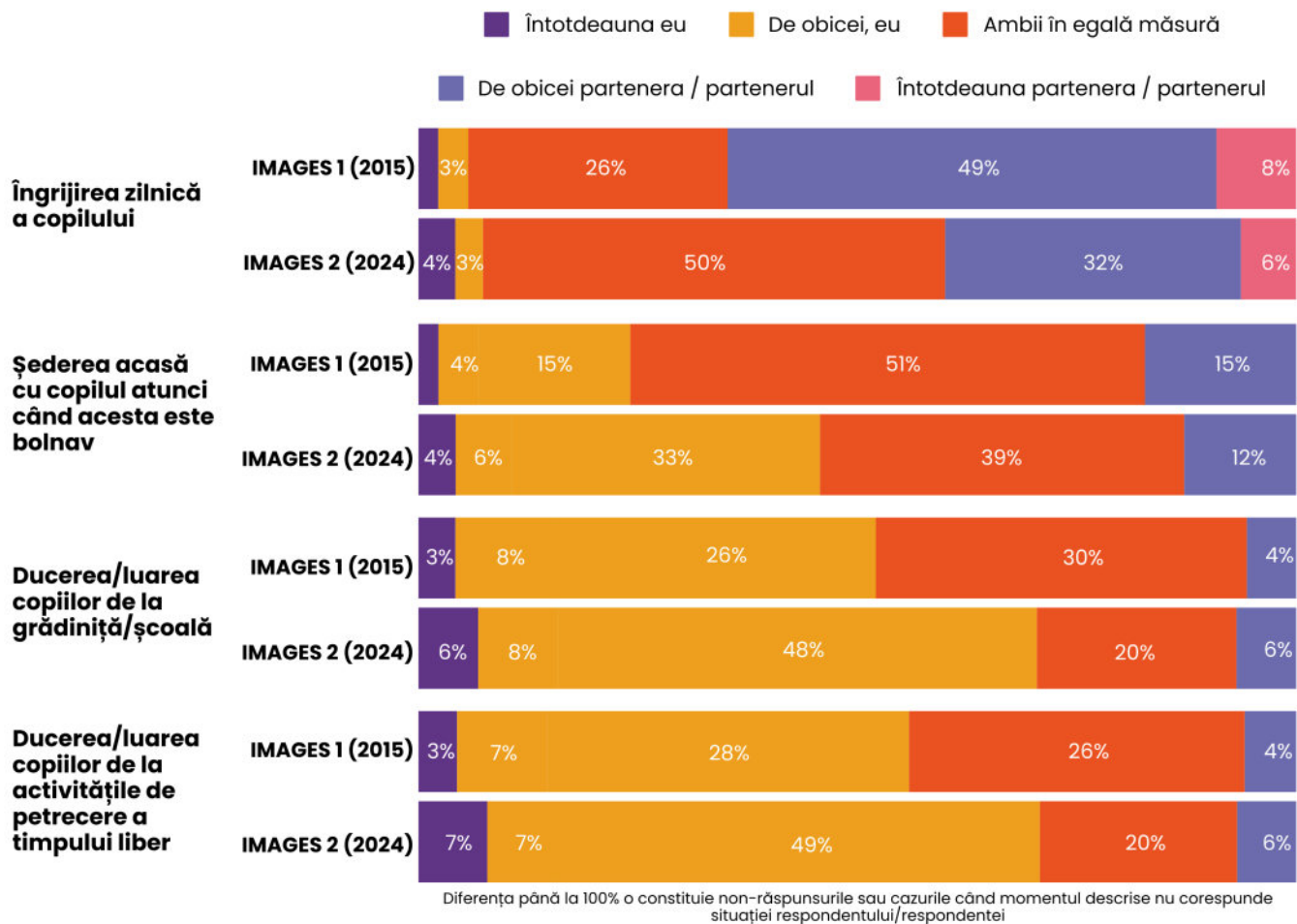

Tendențe de schimbare privind implicarea taților în creșterea și educația copiilor

Implicarea generală a taților în creșterea și educația copiilor are tendința de creștere, de la 55% în anul 2015 la 68% în anul 2024. Datele cercetării demonstrează o extindere a gradului de implicare al taților în diverse activități de educație a copiilor: (i) în îngrijirea zilnică a copilului, de la 26% la 50%, (ii) ducerea/aducerea copilului/lor la activitățile extracurriculare, de la 28% la 49%, (iii) ducerea/aducerea copilului/lor la grădiniță/școală, de la 26% la 48%, (iv) inclusiv de a rămâne cu copilul bolnav acasă, de la 15% la 33% (Figura 24).

Cu toate acestea, unele prejudecăți și stereotipuri privind implicarea taților în creșterea și educația copiilor continuă să persiste în mentalitatea bărbaților, îngrijirea și educarea copiilor fiind considerate activități „feminine” – „*Natura este așa prevăzută ca cu copiii mai mult să se ocupe femeia. De aceea ea i-a născut, s-a chinuit...*” (FG_4_B_U).

Figura 24. Distribuția sarcinilor privind creșterea și educarea copiilor, 2015 și 2024 (afirmația bărbaților), %

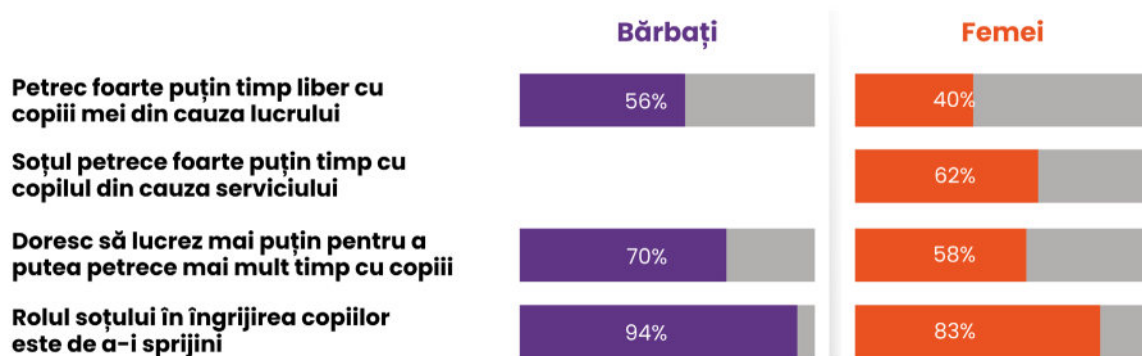
A crescut implicarea taților în realizarea diverselor activități împreună cu copiii de 0-4 ani, zilnic, de joacă, de la 60% la 74%; baie, de la 21% la 36%; schimbarea scutecelor sau hainelor, de la 9% la 30% și prepararea mâncării, de la 7% la 23%.

Schimbări importante se conturează și cu referire la implicarea zilnică a taților în realizarea unor activități cu copii de 5-13 ani: joacă – de la 31% la 57%; discutarea problemelor personale – de la 11% la 39%; ajutor la teme pentru acasă, de la 11%, la 32%; practicarea unor activități fizice, de la 4% la 26% etc.

O schimbare semnificativă s-a constatat referitor la numărul taților care afirmă că

și-ar dori să lucreze mai puțin pentru a putea petrece mai mult timp cu copiii, de la 59% în 2015, la 70% în 2024 (Figura 25). În cadrul discuțiilor de grup, bărbații au indicat că ei sunt nevoiți să facă mereu alegeri pentru a asigura un trai decent pentru familie, iar aceste eforturi sunt frecvent în detrimentul timpului petrecut cu copii și soția – „În viața aceasta pentru tot trebuie să plătești. Dacă nu plătești cu bani, plătești cu sănătatea, plătești cu familia, plătești cu atenția, cu copii, cu soția, cu viața ta plătești.... Pentru confortul de a sta acasă, lângă soție și copii, trebuie să plătești” (FG_3_B_U).

Figura 25. Percepțiile bărbaților și femeilor privind timpul petrecut cu copiii și rolul soțului/partenerului în îngrijirea copiilor, 2015 și 2024, %

Sunt de menționat și campaniile sau activitățile, organizate în comunitate ori la locul de muncă, referitoare la implicarea bărbaților în exercitarea rolului de părinte. Despre astfel de campanii au auzit 20% dintre bărbați. Sunt informați despre aceste campanii, mai mulți bărbați tineri (18-29 ani și 30-39 ani), cu studii superioare, din mediul urban și cu un nivel înalt de venituri medii lunare în gospodărie.

Este relevant și faptul că 20% dintre bărbați au participat la activități în cadrul cărora s-a discutat rolul taților în viața copiilor. În așa gen de activități au fost implicați, într-o măsură mai mare, bărbații de 18-29 de ani, cu studii profesionale tehnice postsecundare sau

studii superioare și cu venituri înalte în gospodărie. Într-o discuție de grup, a fost evocat Clubul Taților, în cadrul căruia tații și copiii participă la competiții care au misiunea să consolideze relația părinte-copil stimulând interacțiunile tată-copil – „*pentru mine competitivitatea este foarte atractivă și eu aici petrec timpul cu copilul meu*” (FG_3_B_U). Astfel de activități au fost apreciate ca fiind benefice, deoarece timpul petrecut în acest mod cu copilul este mai valoros și mai interesant decât activitățile desfășurate individual. Totodată așa un concept al activităților este considerat util pentru schimbarea atitudinii și implicării taților în educația copiilor.

4.3. ACTIVITĂȚILE REALIZATE ÎN GOSPODĂRIE

Împărțirea responsabilităților în familie/cuplu relevă tendințe spre familia modernă – „*eu încerc să ajut mai mult soția, asta nu a fost în familia mea*” (FG_5_B_R). Conform rezultatelor cercetării, 58% dintre bărbați afirmă că sarcinile din gospodărie sunt repartizate astfel încât permit implicarea ambilor parteneri, indicând un angajament comun

în gestionarea îndatoririlor. Cu toate acestea, 27% dintre bărbați recunosc că soțiile/partenerii lor preiau o parte mai mare a responsabilităților, comparativ cu doar 9% care susțin că ei își asumă mai multe sarcini (Tabelul 18). Există unele diferențe între opiniile bărbaților și cele ale femeilor referitoare la acest aspect, în mod special, la evaluarea gradului de

implicare al celuilalt partener. De exemplu, 9% dintre bărbați susțin că ei au mai multe responsabilități în gospodărie și 18% dintre femei susțin că responsabilitățile bărbaților sunt mai mari. Și viceversa,

21% dintre femei consideră că ele au mai multe responsabilități în familie, totodată și 27% dintre bărbați împărtășesc această opinie.

Tabelul 18. Evaluarea distribuirii/partajării responsabilităților din gospodărie, %

	Femeia / soția/ partenera face mai mult	Implicarea ambilor este la fel	Bărbatul/ soțul/ partenerul face mai mult	Dificil de apreciat
Bărbați	27	58	9	7
Femei	21	55	18	4

Bărbații au subliniat că ei participă tot mai frecvent împreună cu soțiile/partenerele la diverse activități casnice, ceea ce a fost evidențiat și de femei. Printre responsabilitățile care mai rămân cumva „fieful” femeilor se numără spălarea hainelor și prepararea mâncării. Pe de altă parte, sarcini, precum cumpărarea produselor alimentare, curățenia în casă, achitarea facturilor și reparațiile minore în locuință, sunt mai frecvent realizate împreună (Tabelul 19). Cei mai activi în realizarea activităților casnice alături de soție/parteneră sunt bărbații din categoria de vârstă de 18-29 de ani.

72% dintre bărbații care locuiesc împreună cu soția/partenera se descurcă singuri, fără a beneficia de ajutorul cuiva, în realizarea sarcinilor casnice (curățenie, prepararea mâncării, grija de copii), 18% se bucură de ajutorul oferit de copii, 9% beneficiază de ajutor din partea familiei extinse sau a rudelor, ceilalți au parte de alte tipuri de ajutor. Bărbații cu vârsta de 40-49 ani și de 50-59 ani, într-o proporție mai mare se bucură de ajutor din partea copiilor comparativ cu cei în vârstă de

18-29 ani și 30-39 ani care beneficiază frecvent de ajutor din partea familiei extinse.

Discuțiile focus-grup au identificat și unele tipuri de activități realizate împreună – „*facem conserve. Eu spăl gogoșarii, soțul îi taie*” (FG_8_F_R). S-a subliniat că aceste schimbări se datorează în mare parte preluării experienței din familia de origine sau neacceptării unor experiențe din acele familii – „*Tatăl meu nu s-a implicat în treburile femeiești. Eu pot să fac toate lucrurile și dacă e necesar, ajut soția. Tatăl meu nu a fost așa. El iubea ca mama să-i pună dinainte și să-i ia...*” (FG_6_B_R).

Bărbații susțin că atât ei, cât și soțiile/partenerele au același grad de satisfacție referitor la divizarea actuală a responsabilităților în gospodărie (29% sunt *foarte mulțumiți* și 70% *mulțumiți*). Femeile practic au susținut opiniile bărbaților referitoare la gradul de satisfacție privind divizarea responsabilităților din gospodărie (24% sunt *foarte mulțumite* și 68% *mulțumite*).

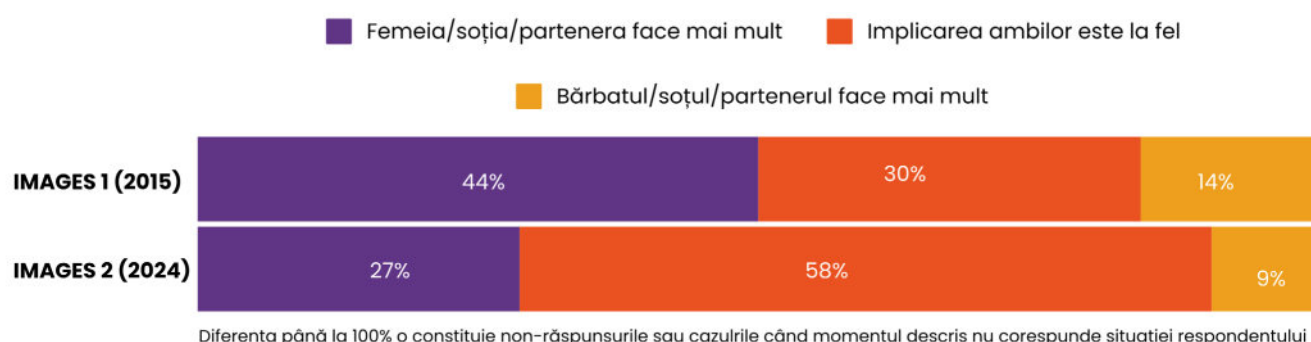
Tabelul 19. Distribuția responsabilităților în cadrul gospodăriei, %

	Bărbați		Femei	
	Soția/ Partenera ¹⁷	Împreună	Eu (soția/ partenera) ¹⁸	Împreună
Curățenia în casă	37	50	30	46
Reparații minore în casă	4	40	7	48
Cumpărarea produselor alimentare	22	64	18	66
Prepararea mâncării	43	40	31	38
Achitarea facturilor	23	46	21	46
Spălarea hainelor	46	35	34	34

Tendințe de schimbare privind responsabilitățile casnice

Tot mai multe activități casnice sunt realizate de ambii parteneri, împreună, lucru declarat de 30% de bărbați în 2015 și de 58% în anul 2024 (Figura 26).

Figura 26. Evaluarea responsabilităților din gospodărie, 2015 și 2024 (afirmația bărbaților), %

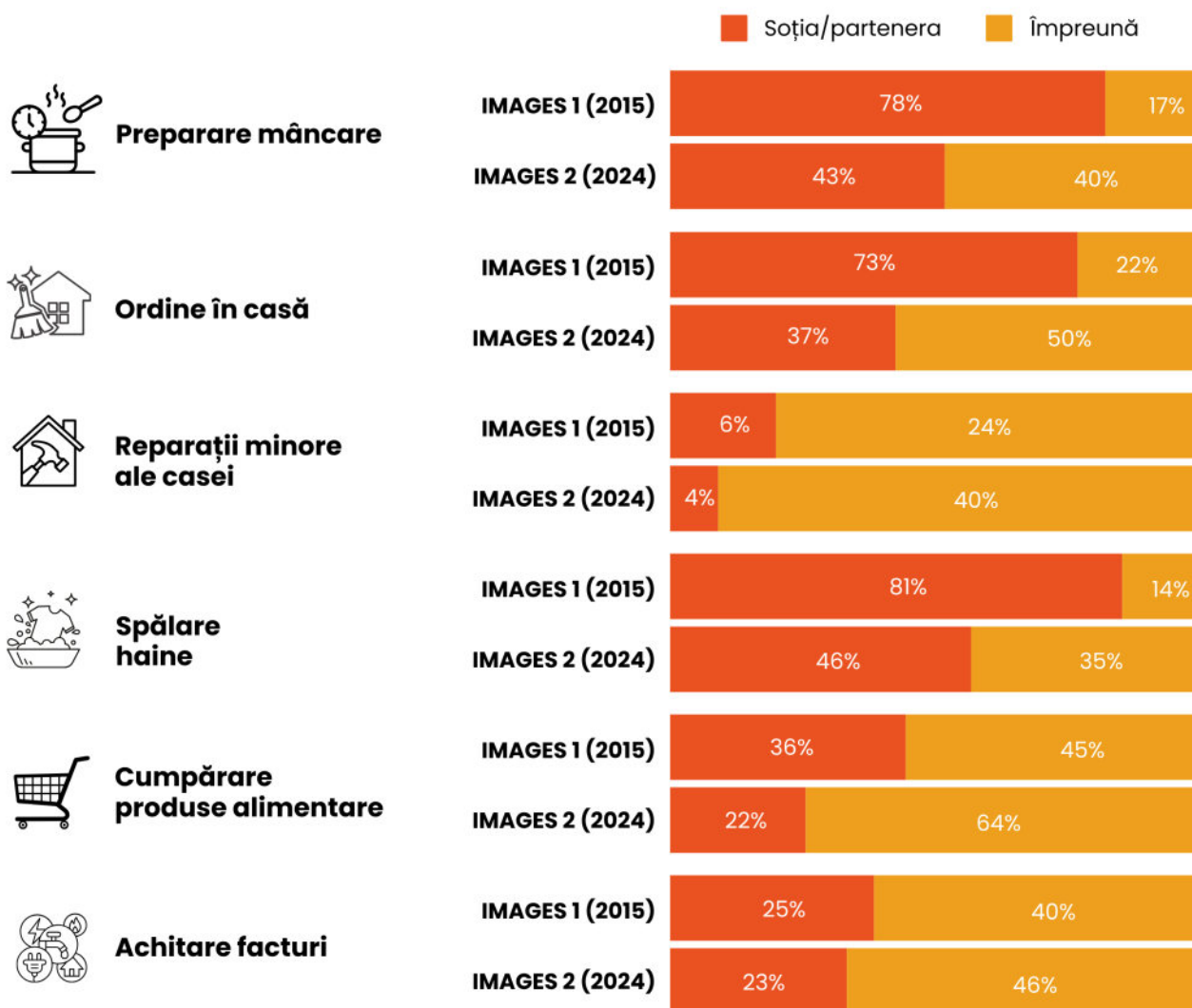

Implicarea bărbaților alături de soții/partenere în activitățile casnice este multiaspectuală, de la achiziționarea produselor alimentare și curățenie, până la gătit, reparații minore și spălatul hainelor (Figura 27). În cadrul discuțiilor de grup s-a remarcat că bărbații ajută la diverse sarcini, cum ar fi pregătirea conservelor, curățarea peștelui, etc., ca o formă de sprijin reciproc și afectiune.

¹⁷ Răspunsurile cumulate „de obicei partenerul/a” și „partenerul/ face totul singur/ă”.

¹⁸ Răspunsurile cumulate „de obicei eu” și „eu fac totul”.

Figura 27. Distribuția responsabilităților din gospodărie, 2015 și 2024 (afirmația bărbaților), %

Diferența până la 100% o constituie non-răspunsurile sau cazurile când momentul descris nu corespunde situației respondentului

4.4. PROCESUL DE LUARE A DECIZIILOR

Procesul de luare a deciziilor în familie/cuplu devine mai participativ – „*acum bărbatul se simte capul familiei, dar se consultă cu femeia*” (FG_6_B_R). A crescut ponderea ambilor parteneri implicați în procesul decizional referitor la consumul curent, de la 56% în familia de origine la 69% în familia/cuplul actual, iar a deciziilor referitoare la investiții, de la 59% la 75%. Procesul de luare a deciziilor privind petrecerea timpului liber rămâne a fi cel mai participativ, 84% dintre respondenții/respondentele care au declarat că locuiesc împreună cu partenera/partenerul iau aceste decizii

împreună (Tabelul 20).

Analiza corelațională indică faptul că, de regulă, bărbații tind să reproducă modelul de luare a deciziilor din familia de origine, atât în ceea ce privește procurarea bunurilor de consum curent, cât și a investițiilor de durată. Nivelul de educație al partenerilor are un rol esențial în procesul decizional din familie. Atunci când ambii parteneri au același nivel de educație sau când partenera/soția are un nivel de studii mai înalt, procesul de luare a deciziilor tinde să devină mai participativ.

Tabelul 20. Ultimul cuvânt de spus în luarea deciziilor în cadrul familiei de origine și familiei actuale/cuplului actual (opinia bărbaților), %

	Familia de origine ¹⁹			
	Mama	Tatăl	Ambii în egală măsură	Alte situații
Cheltuielile pentru consumul curent (mâncare, îmbrăcăminte)	30	13	56	1
Cheltuielile pentru investiții (achiziționarea bunurilor de durată – echipamente, tehnică, automobil etc.)	19	20	59	2
	Familia/cuplul actual ²⁰			
	Mama	Tatăl	Ambii în egală măsură	Alte situații ²¹
Cheltuielile pentru consumul curent (mâncare, îmbrăcăminte)	21	8	69	2
Cheltuielile pentru investiții (achiziționarea bunurilor de durată – echipamente, tehnică, automobil etc.)	5	17	75	2
Cheltuielile privind petrecerea timpului liber cu familia, prietenii sau rudele	8	6	84	1

Și deciziile privind sănătatea membrilor familiei și a copiilor sunt tot mai frecvent luate în comun. Astfel 58% dintre bărbații care locuiesc cu soția/partenera au afirmat că deciziile de sănătate a femeii le iau împreună, 23% au spus că le ia soția/partenera și 12% au recunoscut că sunt luate de dânsii (Tabelul 21). Deși a crescut numărul bărbaților care iau, împreună cu partenera, deciziile referitoare la problemele de sănătate ale femeilor, totuși numărul celor care iau deciziile respective singuri nu s-a schimbat pe parcursul ultimilor 9 ani. Continuă să ia astfel de decizii mai mult bărbații din gospodăriile cu un nivel redus de venit.

Datele colectate de la bărbați sunt susținute, în linii generale, și de informațiile din răspunsurile oferite de femei. Astfel, 51% dintre femei au menționat că ele au de spus ultimul cuvânt în privința sănătății proprii, față de 44% care au afirmat că decizia o iau împreună cu soțul/partenerul, pe când 3% dintre femei au recunoscut că astfel de decizii sunt luate de către soț/partener. Datele demonstrează că mai multe femei cu vârsta 18-29 de ani iau deciziile privind sănătatea proprie împreună cu soțul/partenerul.

¹⁹ 94% din eșantion (949 de persoane care au locuit cu tatăl biologic sau tatăl vitreg).

²⁰ 58% din eșantion (585 de persoane care au declarat că sunt căsătorite și locuiesc împreună cu soția sau că au o parteneră cu care stau împreună).

^{21, 22} Diferența până la 100% o constituie non-răspunsurile.

În cazul sănătății copiilor, 72% dintre bărbați au evidențiat că astfel de decizii sunt luate de comun acord, 14% au spus că decizia o ia soția/partenera și 10% au afirmat că astfel de decizii rămân totuși la latitudinea lor (Tabelul 21). Datele cercetării relevă prezența unor atitudini tradiționale,

de gen, în cazul familiilor/cuplurilor unde bărbații mențin ultimul cuvânt privind sănătatea soțiilor/partenerilor și a copiilor. De menționat că astfel de atitudini și comportamente sunt caracteristice mai mult familiilor/cuplurilor cu un nivel redus al veniturilor.

Tabelul 21. Ultimul cuvânt de spus în luarea deciziilor referitor la sănătatea membrilor familiei (afirmația bărbaților), %

	Eu	Soția/ partenera	Împreună	Alte situații ²²
Sănătatea femeii	12	23	58	3
Sănătatea copilului/lor	10	14	72	3

Pentru a înțelege mai bine modul de funcționare a familiei din Republica Moldova și de luare a deciziei referitoare la nașterea copiilor, participanților la studiu li s-a solicitat să specifice cine și-a dorit mai mult ultimul copil născut în familie/cuplu. Rezultatele relevă că 80% dintre bărbați și 75% dintre femei au indicat că ambii soți/parteneri și-au dorit acest lucru în egală măsură (Tabelul 22). Totuși în cadrul discuțiilor focus-grup, bărbații cu vârsta de peste 40 de ani au menționat –

„Mai mult soția. Ea până la urmă naște și dacă ea nu dorește, tu poți să te desfaci în 10, fără efect” (FG_2_B_U), „Bărbații aici sunt cu un pas în urmă, decizia este mai mult a femeii” (FG_6_B_R). Menținerea controlului din partea bărbaților asupra deciziei de a avea ultimul copil totuși rămâne tipică pentru 11% dintre bărbații care au participat la cercetare, constatare confirmată și de femei.

Tabelul 22. Răspunsurile cu privire la cine și-a dorit mai mult ultimul copil născut în familie/cuplu, %²³

	Soțul/ partenerul	Soția/ partenera	Ambii în egală măsură	Copiii mai mari	Neplanificat
Declarația bărbaților	11	7	80	0	4
Declarația femeilor	11	11	75	0	5

Prezența bărbaților la nașterea copiilor continuă să fie foarte joasă în Republica Moldova. Doar 18% dintre bărbați au recunoscut că au asistat la nașterea ultimului copil (Tabelul 23). Numărul

bărbaților care își susțin soția/partenera la naștere este mai mare printre generațiilor tinere, astfel, 29% dintre bărbații cu vârsta de 18-29 de ani au asistat la nașterea ultimului lor copil.

²³ Participanții au putut oferi mai multe răspunsuri.

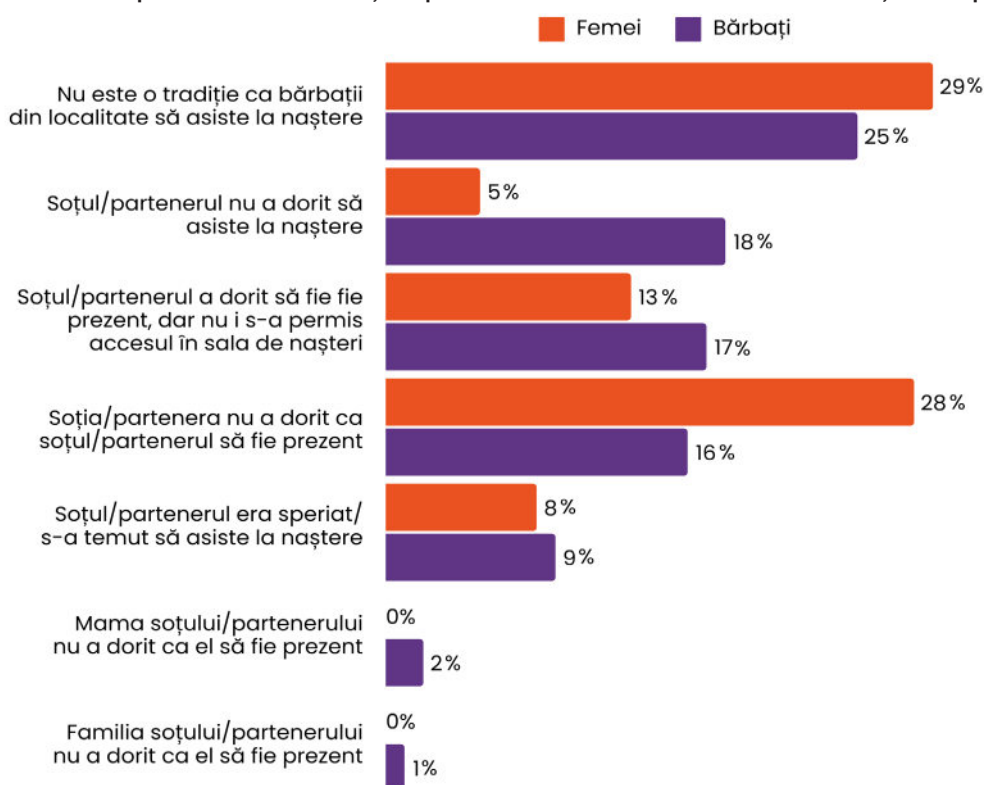
Tabelul 23. Locul unde se aflau bărbații în timpul nașterii ultimului copil, %²⁴

	La maternitate, în sala de nașteri	La maternitate, în sala de așteptare	Acasă	La serviciu	Peste hotare
Declarația bărbaților	18	22	34	15	8
Declarația femeilor	18	19	37	19	7

Motivele pentru care o parte mare din bărbați nu și-au asistat soțiile în sala de naștere, deși nu erau ocupați cu alte activități, sunt variate (Figura 28). Printre acestea, 25% au menționat că în comunitatea lor nu există tradiția ca bărbații să participe la nașterea copiilor, 18% au recunoscut nu au dorit să asiste, 17% au spus nu au fost lăsați să intre în sala

de nașteri, iar 16% au afirmat că soțiile/partenerele nu și-au dorit prezența lor. Alți 9% au evocat sentimentul de teama/frică să asiste. Femeile au evidențiat motive similare confirmând astfel prezența unei concepții tradiționaliste la acest subiect în Republica Moldova.

Figura 28. Motivele pentru care soțul/partenerul nu a asistat la naștere, pe sexe, %²⁵

Discuțiile de grup atestă că o parte importantă a bărbaților și femeilor „nu înțeleg utilitatea”, „nu înțeleg rolul” bărbaților la asistarea la nașterea copiilor și insistă pe ideea că „unii bărbați sunt slabi de fire pentru a asista” (FG_3_B_U).

Au fost semnalate diverse prejudecăți și stereotipuri care influențează opiniile bărbaților și femeilor cu privire la rolul partenerului la naștere (Boxa 3).

²⁴ Diferența până la 100% o constituie alte situații.

²⁵ Diferența până la 100% o constituie alte situații

Boxa 3. Argumentele bărbaților și femeilor referitoare la subiectul despre asistarea soțului/partenerului la nașterea copiilor

„Cu toată dragostea și respectul față de partenera mea, eu psihologic nu sunt pregătit ca să asist la asta, mai ales după ororile care le-am văzut prin seriale și filme. Am văzut că este așa practică, că poți să mergi la diferite ședințe, dar eu nu m-aș angaja la așa ceva cu siguranță” (FG_2_B_U).

„Pentru un bărbat e cam grețoasă treaba asta. Îți trece gustul de a te mai uita după asta la soție” (FG_5_B_R).

„Nu cred că e normal. Asta este o chestie a femeilor. Am citit că ulterior bărbații au repulsii de la femeie dacă asistă” (FG_6_B_R).

„Da nu e frumos, procesul nu e frumos și sunt mulți că își schimbă atitudinea față de femeie și își schimbă viața sexuală. Cumva altfel o vede pe femeie...” (FG_8_FG_R).

„...Și în momentul când tu vezi asta atât de aproape, eu sincer pentru mine, chiar propun să fi fost în altă viață bărbat, eu real nu aș mai vedea femeia aceea în ochi. Chiar dacă mi-a născut mie copilul acela, sincer” (FG_7_F_U).

Puțini bărbați au menționat că este nevoie de prezența lor la naștere pentru a ajuta, încuraja soția/partenera, a-i oferi siguranță sau pentru a preveni violența obstetrică – *„susții soția... Plus medicii pot fi uneori violenți, dar bărbații pot observa și interveni. Plus medicii își controlează comportamentul” (FG_6_B_R).* Unele femei însă au evidențiat ajutorul acordat și relația dezvoltată de soți/parteneri cu copilul – *„în momentul acesta nu doar că te ajută, dar el înțelege că nu e așa ușor să naști. Înțelege prin ce trece o femeie și te ajută. Ia copilul în brațe...” (FG_7_F_U).* Datele cercetării evidențiază în acest context necesitatea informării despre beneficiile prezenței bărbaților la nașterea copiilor pentru a combate prejudecățile și stereotipurile înrădăcinate în mentalitatea populației, dar și nevoia de a pregăti bărbații, prin programe/instruiri, ca să-și susțină emoțional soția/partenera în timpul travaliului și, eventual, la naștere.

Nu se bucură de o răspândire prea largă printre familiile din Republica Moldova nici practica de a însoți soția/partenera la medic, în perioada sarcinii. Dintre bărbații care au copii biologici, 50% au declarat că au mers la fiecare vizită la medic cu soția/partenera, 28% au mers la câteva vizite, 16% nu au însoțit-o la nici un control în perioada sarcinii. Aceleași practici au fost relevate și de femei, totuși din răspunsurile lor a fost desprins un nivel mai redus de prezență a soțului. Respectiv, 32% dintre femei au menționat că au fost însoțite de soț/partener în perioada sarcinii la fiecare vizită la medic pentru controlul prenatal, 30% au afirmat că au fost însoțite de câteva ori și 35% au recunoscut că nu au fost însoțite nici la un control. Profilul bărbaților care nu au mers cu soția/partenera la nici un control în perioada sarcinii nu s-a schimbat în ultimii 9 ani și este următorul: bărbați cu vârsta de peste 50 de ani, cu studii gimnaziale, din gospodăriile cu un nivel redus de venituri.

Au menționat că au decis să beneficieze de dreptul la concediu la nașterea copilului 23% dintre bărbații care au copii biologici și, la momentul nașterii, erau angajați, răspunsurile lor fiind confirmate și de cele oferite de a 20% dintre femei. S-a constatat că au optat pentru concediu, într-o măsură mai mare, bărbații din mediul urban, cu studii superioare și cu venituri înalte în gospodărie.

Dintre bărbații care au beneficiat de concediu la nașterea copilului, în cazul a 30% durata lui a fost de 14 zile, în cazul a 15% a fost de 30 zile, în cazul a 9% a avut durata de 7 zile, ceilalți au indicat un alt număr de zile. Este important faptul că 88% dintre bărbații care au optat pentru concediu la nașterea copilului sau nu erau angajați la acel moment, au stat împreună cu soția acasă ajutând-o să îngrijească de copil, iar 93% dintre aceștia au declarat că perioada petrecută alături de copil a contribuit la stabilirea unei legături care le-a fost benefică în relația ulterioară cu acesta. Și 82% dintre femeile ai căror parteneri au ales să stea în concediu când a venit pe lume ultimul copil al cuplului, la fel, au recunoscut că au stabilit o relație inițială cu copilul, ceea ce i-a ajutat în interacțiunile ulterioare. Același lucru a fost menționat de 9 din 10 femei cu vârsta de 18-29 de ani, cu studii superioare și cu un nivel mediu de venituri în gospodărie. În cadrul discuțiilor de grup, bărbații au relatat că acest fapt *„schimbă relația tată-copil, mai ales fiu-tată, dar și tată-fiică. Eu mă temeam de tata, nu prea am avut relații bune cu el”* (FG_3_B_U).

Pe de altă parte, 36% dintre bărbații care au ales să nu beneficieze de concediu la nașterea copilului și-au motivat decizia prin lipsa posibilităților financiare, 16% au spus că nu li s-a permis de la locul de muncă, 18% au declarat nu și-au dorit acest concediu, iar 31% au invocat alte motive.

În cadrul discuțiilor de grup a fost analizată inclusiv opinia bărbaților și femeilor față de concediul paternal. Este de remarcat că o parte nici nu cunosc despre existența acestui concediu sau îl confundă cu cel de îngrijire a copilului. Bărbații care sunt informați la acest capitol au spus că instinctul patern este similar cu cel matern și este valoros, mai ales atunci când mama are nevoie de ajutor după naștere. Respectiv, ei au apreciat pozitiv concediul paternal evidențiind că acesta este destinat pentru a sprijini mama în perioada postnatală și a asigura sănătatea mamei și copilului – *„o chestie foarte bună”, „mai ales că mama are nevoie de ajutor”, „previne depresia post-natală”,* dar și pentru a asigura condiții benefice dezvoltării atașamentului între tată și copil – *„determină o relație mai strânsă între tată și copil”* (FG_1_B_U).

Femeile au ținut să menționeze că concediul paternal imediat după naștere este foarte important pentru că mamele au dureri fizice și trec prin provocări emoționale (depresie post-partum, nopți nedormite), fiind astfel esențial ca soțul/partenerul să fie prezent în această perioadă pentru a observa și înțelege dificultățile cu care se confruntă o mamă după naștere. De asemenea femeile au semnalat că prezența tatălui în primele zile de la venirea pe lume a copilului este crucială pentru a construi o legătură emoțională cu acesta, iar tații care se implică în creșterea și educarea copiilor dezvoltă un sentiment paternal profund și o legătură mai strânsă cu copiii lor.

Tendențe de schimbare privind procesul de luare a deciziilor

Analiza comparativă a datelor din IMAGES-1 cu IMAGES-2 atestă că procesul de luare a deciziilor în cadrul familiei/cuplului devine tot mai participativ. Ponderea bărbaților care iau decizii împreună în familii/cuplurile actuale referitoare la cheltuielile curente (69%) și cele de investiții (75%) este mult mai mare decât a fost în familiile de origine (56%, și respectiv, 59%) (Figura 29 și Figura 30).

Figura 29. Ultimul cuvânt de spus în luarea deciziilor în cadrul familiei de origine, 2015 și 2024 (afirmația bărbaților), %

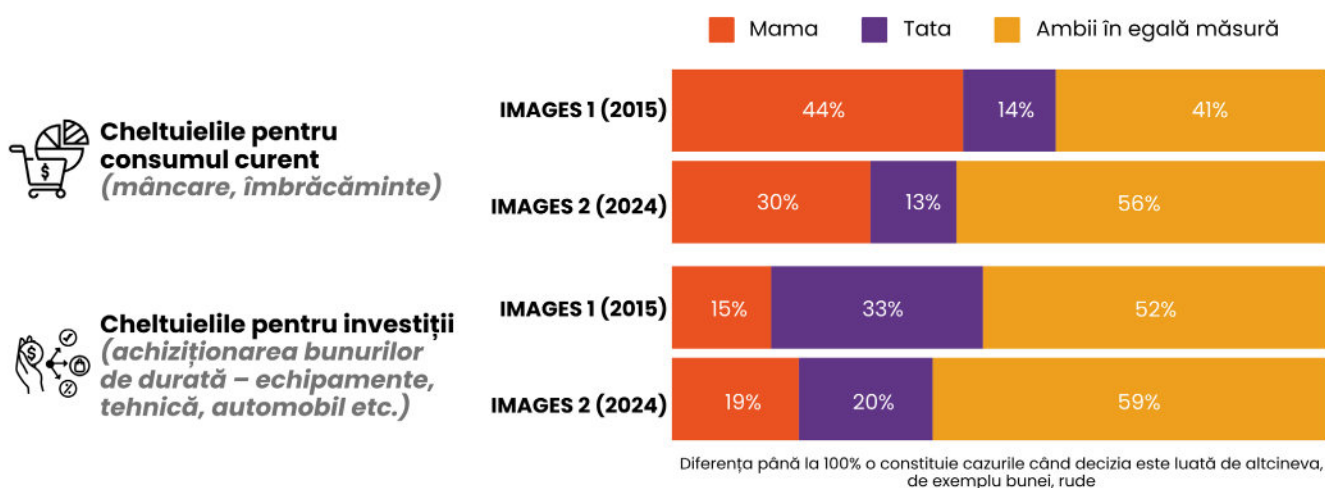
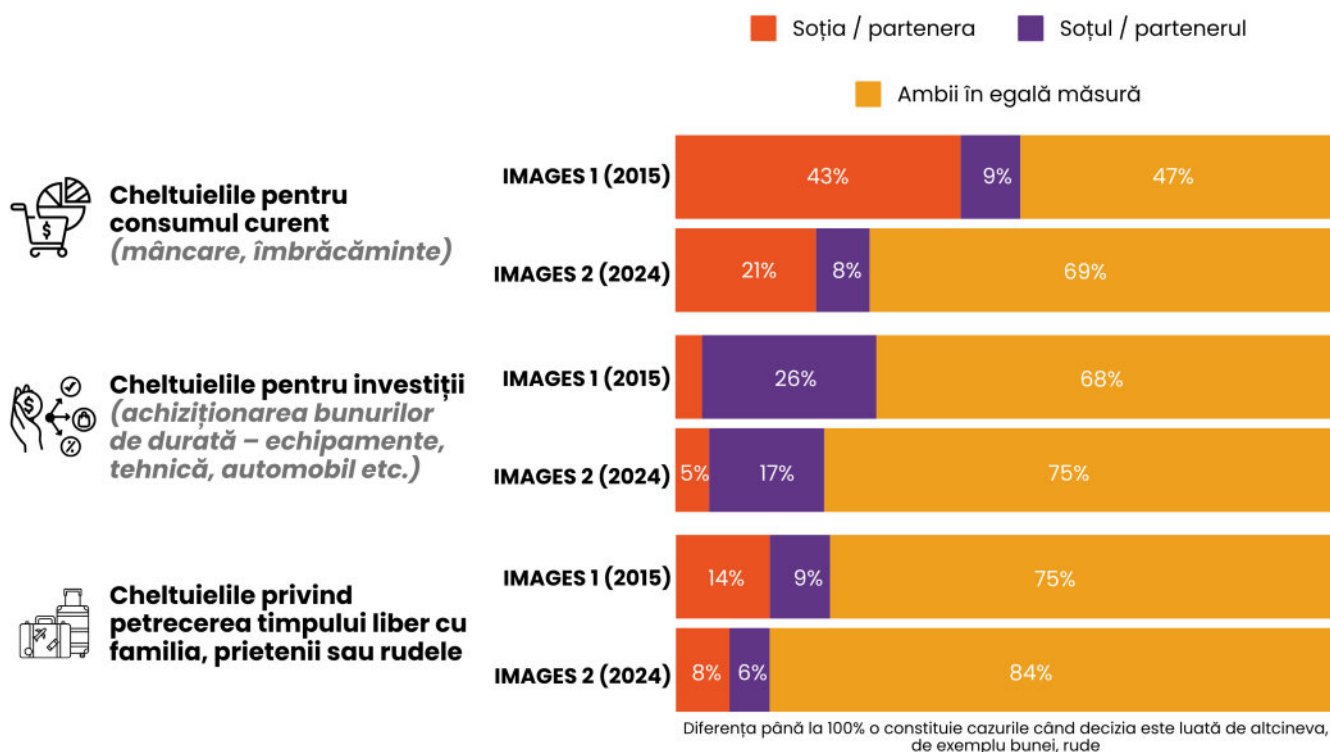

Figura 30. Ultimul cuvânt de spus în luarea deciziilor în cadrul familiei actuale/cuplului actual, 2015 și 2024 (afirmația bărbaților), %

S-a constatat și o creștere a implicării bărbaților alături de soții/partenere în luarea deciziilor privind sănătatea membrilor de familie. Astfel 72% dintre bărbați în anul 2024 față de 69% în anul 2015 au menționat că iau împreună deciziile privind sănătatea copilului, iar 58% în anul 2024 față de 49% în anul 2015 au afirmat același lucru despre deciziile privind sănătatea femeii.

Doriința de a avea ultimul copil născut în familie, a fost menționată ca aparținând ambilor soți/parteneri, în anul 2024, de 80% dintre bărbați (63% în 2015) și 75% dintre femei (56% în 2015).

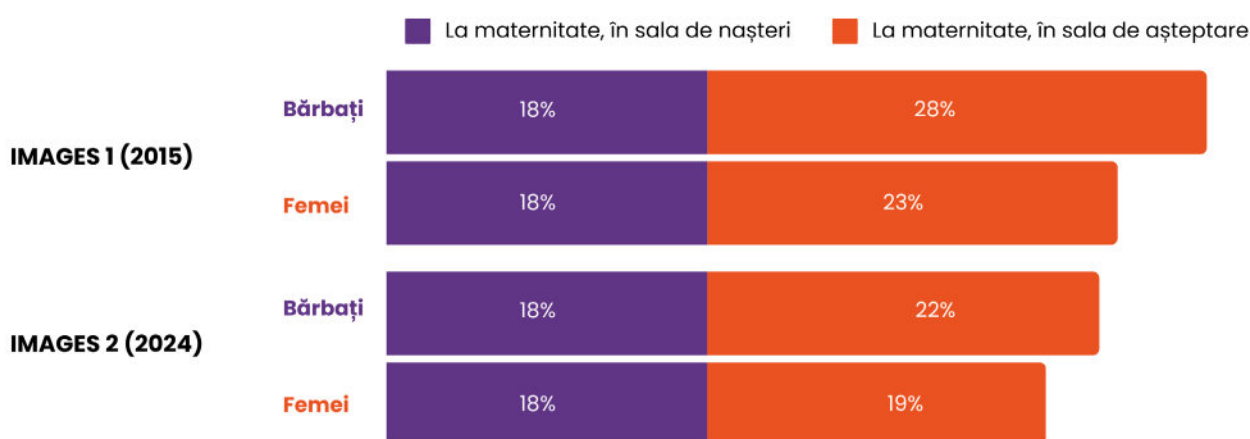
A crescut și numărul bărbaților – până la 50% în 2024 – care și-au însoțit regulat soția la medic în perioada sarcinii (față de 23% în anul 2015). Însă cifrele ce țin de prezența bărbaților la nașterea copilului nu s-au modificat, astfel că doar 18% dintre bărbați au fost prezenți în sala de naștere și și-au susținut soția la nașterea ultimului

copil. Motivele invocate sunt diverse și reflectă existența unor prejudecăți și stereotipuri.

Ponderea bărbaților care și-au susținut soția/partenera la maternitate, în sala de nașteri, la nașterea ultimului copil a rămas aceeași, însă a scăzut ponderea celor care s-au aflat în sala de așteptare, atât bărbații, cât și femeile declarând că soțul/partenerul s-a aflat acasă, la muncă sau în alte situații/circumstanțe. Una din explicații ar putea fi că intervalul comparat include perioada restricțiilor legate de pandemia COVID-19 când unitățile medicale au limitat accesul în instituții a altor persoane decât cele cu probleme medicale (Figura 31).

Tot mai mulți bărbați optează pentru concediu la nașterea copilului petrecând timp alături de soțiile/partenerele lor pentru a le ajuta la îngrijirea copilului și a dezvolta un atașament cu acesta, 23% în anul 2024 față de 7% în anul 2015.

Figura 31. Ponderea bărbaților care la nașterea ultimului copil s-au aflat la maternitate, conform declarației bărbaților și femeilor, 2015 și 2024, %

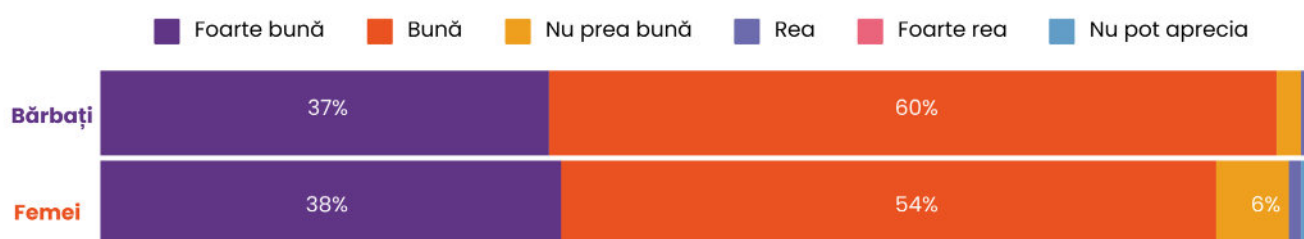

4.5. RELAȚIILE ÎN CADRUL FAMILIEI/CUPLULUI

Calitatea relației de cuplu reprezintă un aspect important în înțelegerea dinamicii familiale și a satisfacției personale. 37% dintre bărbații care au participat la sondajul IMAGES-2 au apreciat relația din familie/cuplu ca fiind *foarte bună*, 60% *bună*, 2% *nu prea bună* (Figura 32). Profilul bărbaților care au fost de părerea că relațiile sunt *foarte bune* este următorul: vârsta 18-29 de ani și 30-39 de ani, cu studii superioare și cu venituri înalte. Au evaluat relația ca fiind *nu prea bună* într-un număr mai mare bărbații cu studii gimnaziale și cu venituri mici.

Răspunsurile femeilor privind aprecierea relației de cuplu reflectă în mare parte opiniile bărbaților, astfel că 38% dintre femei au evidențiat că aceasta este *foarte bună*, 55% au considerat că este *bună*, 6% au spus că este *nu prea bună*. Femeile cu vârsta de 18-39 de ani, cu un nivel înalt de venituri în gospodărie au spus că relațiile sunt *foarte bune*. În același timp, femeile cu vârsta de 50-59 ani de și cu venituri mici au estimat că relațiile ar fi *nu prea bune*.

Figura 32. Aprecierea relației din cadrul cuplului, pe sexe, %

Bărbații au evaluat pe o scală de la 1 la 5 (unde 1 înseamnă – *nu îmi place deloc*, iar 5 – *îmi place foarte tare*), gradul de satisfacție adus de diverse activități realizate împreună cu partenera/soția. Datele relevă că peste 80% dintre bărbați se simt cel mai mulțumiți atunci când iau masa împreună, întrețin raporturi sexuale, colaborează la diverse sarcini și comunică deschis cu partenera. Alte activități ce aduc satisfacție pentru peste 70% dintre bărbați includ îngrijirea și petrecerea timpului cu copiii, călătoriile, privitul televizorului și gătitul împreună. Cu

toate acestea, nivelul înalt de satisfacție scade la aproximativ 60% în cazul activităților culturale și sportive realizate împreună, cum ar fi participarea la evenimente cultural-artistice și activități sportive (Tabelul 24). Bărbații cu venituri înalte în gospodărie sunt mai satisfăcuți de activitățile realizate împreună cu soția/partenera, iar acest lucru sugerează că statutul economic influențează preferințele pentru anumite activități comune, încurajând experiențele care implică resurse suplimentare.

Tabelul 24. Satisfacția bărbaților față de activitățile realizate împreună cu soția/partenera, evaluată pe o scară de la 1 la 5, %

	Nota 1-2	Nota 3	Nota 4	Nota 5	Dificil de apreciat
Îngrijirea și petrecerea timpului cu copiii	1	3	9	77	10
Călătoriile	4	6	14	74	3
Participarea la evenimente culturale	9	10	13	64	5
Participarea la activități sportive	10	9	15	60	6
Comunicare	1	4	12	82	0
Luarea mesei împreună	1	2	8	89	0
Lucrul împreună	2	3	10	83	1
Raporturile sexuale	2	3	9	84	3
Privirea TV împreună	5	6	12	74	4
Gătitul împreună	4	9	14	70	3

Răspunsurile femeilor privind gradul de satisfacție față de desfășurarea activităților împreună cu soțul/partenerul, în cadrul gospodăriei, nu relevă diferențe semnificative în comparație cu aprecierile oferite de bărbați (Tabelul 25). Respectiv, peste 80% dintre femei prețuiesc mult activitățile ce țin de luarea mesei împreună, comunicare, îngrijirea și petrecerea timpului cu copiii, lucrul împreună și raporturile sexuale. Peste 70% dintre femei sunt mulțumite să privească împreună cu soțul/partenerul televizorul,

să călătorească și să gătească. Gradul de satisfacție al femeilor, ca și al bărbaților, este mic când vorbim despre activitățile sportive și participarea la evenimente culturale (teatru, muzică, cinema, dansuri). Situația constatată se explică, în mare parte, prin lipsa ofertei de astfel de activități la nivelul comunității și prin faptul că partenerii participă mai rar împreună la acest gen de evenimente.

Tabelul 25. Satisfacția femeilor față de activitățile realizate împreună cu soțul/partenerul, evaluată pe o scară de la 1 la 5, %

Nota 1-2	Nota 3	Nota 4	Nota 5	Dificil de apreciat	
Îngrijirea și petrecerea timpului cu copiii	1	2	7	82	7
Călătoriile	9	7	7	74	3
Participarea la evenimente culturale	12	10	10	64	4
Participarea la activități sportive	17	11	12	54	7
Comunicare	1	4	12	83	0
Luarea mesei împreună	1	2	9	88	0
Lucrul împreună	2	5	10	82	0
Raporturile sexuale	2	5	8	81	4
Privirea TV împreună	5	5	10	78	2
Gătitul împreună	6	9	13	71	2

Doar 69% dintre bărbați, comparativ cu 81% dintre femei, au discutat problemele cu care se confruntă în ultima săptămână în familie/cuplu. Numărul mai mare al femeilor care raportează astfel de discuții poate fi pus pe seama aspectului de masculinitate legat de faptul că bărbații se autopercep ca fiind puternici și capabili să soluționeze singuri problemele. S-a constatat că odată cu creșterea nivelului de studii al soților/partenerilor și a veniturilor medii lunare în familie/cuplu sporește și ponderea celor care discută problemele împreună (Tabelul 26).

12% dintre bărbați nu-și aduc aminte când au vorbit cu soția/partenera despre problemele cu care se confruntă. Numărul acestor bărbați se dublează în cadrul gospodăriilor cu venituri mici. Aceleași tendințe au fost identificate și în cazul femeilor.

Tabelul 26. Frecvența discuțiilor între parteneri despre problemele cotidiene cu care se confruntă partenera/partenerul, %

	Pe parcursul acestei săptămâni	1-2 săptămâni în urmă	Mai mult de 2 săptămâni în urmă	Nu țin minte
Bărbați	69	11	8	12
Femei	81	7	7	6

Analiza arată că printre bărbații căsătoriți și cei care au o parteneră, dar nu locuiesc împreună cu aceasta, este mai mare numărul celor care discută problemele personale cu soția sau partenera

lor (Tabelul 27). De menționat că din perspectiva bărbaților, femeile își exprimă mai des problemele și dificultățile în relație.

Tabelul 27. Discutarea de către bărbați a problemelor cu care se confruntă, în dependență de statutul marital declarat (răspunsul bărbaților), %

	Pe parcursul acestei săptămâni	1-2 săptămâni în urmă	Mai mult de 2 săptămâni în urmă	Nu țin minte
Total	69	11	8	12
Căsătorit oficial	72	9	8	11
Concubinaj	59	18	9	14
Are parteneră, dar nu locuiește împreună cu aceasta	73	9	7	11

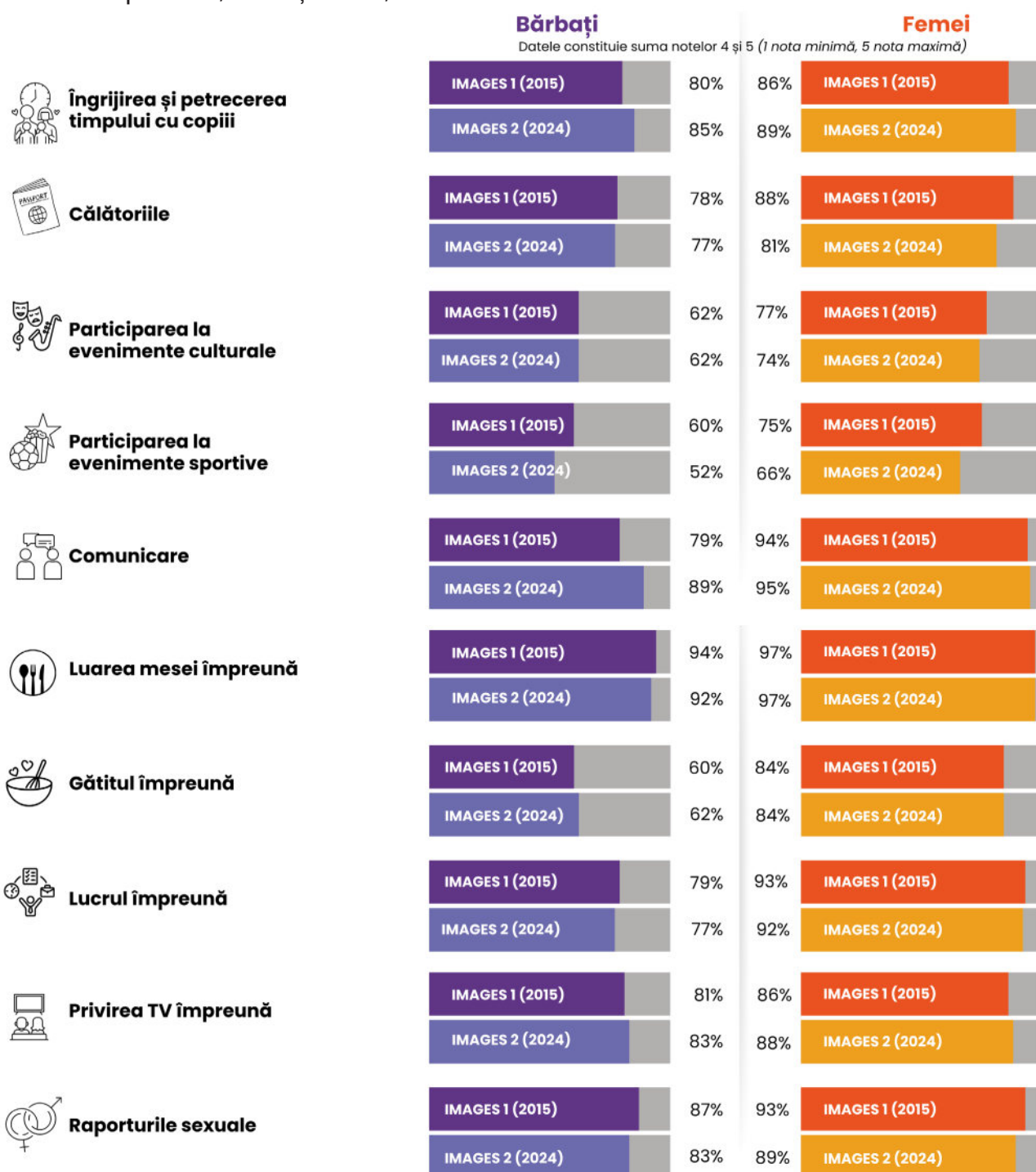
Doar 6% dintre bărbați, atunci când au probleme în relațiile cu soția/partenera, apelează la servicii specializate, precum consiliere familială sau suport din partea unui preot sau al unui membru al familiei. Cei care solicită astfel de ajutor sunt persoane cu vârsta de 30-39 de ani, cu un nivel înalt al venitului mediu lunar. Inițiativa

de a recurge la acest ajutor este o decizie luată de către parteneri de comun acord, ideea respectivă mai rar reprezintă o recomandare a soției/partenerii sau o sugestie a soțului/partenerului.

Tendințe de schimbare privind relațiile din cadrul familiei/cuplului

Analiza comparativă a datelor din IMAGES-1 cu IMAGES-2 atestă creșterea numărului bărbaților și femeilor care sunt foarte satisfăcuți de realizarea activităților împreună în familie/cuplu (Figura 33). Există mici schimbări și privind situațiile când partenerii discută împreună problemele cu care se confruntă fiecare dintre ei. Numărul bărbaților care relatează despre dificultățile lor practic nu s-a schimbat (69% în 2024 față de 66% în 2015), pe când cel al femeilor a crescut (de 71% în 2015 la 81% în 2024).

Figura 33. Satisfacția bărbaților și femeilor (notele 4 și 5) față de activitățile realizate împreună, 2015 și 2024, %

4.6. SĂNĂTATEA ȘI COMPORTAMENTUL SEXUAL

Populația Republicii Moldova manifestă, în general, o atitudine neglijentă față de sănătate, lucru sugerat de frecvența redusă a vizitelor la medic, în special în rândul bărbaților. Situația are legătură directă cu percepțiile bărbaților despre egalitatea de gen. Există cercetări care demonstrează că bărbații care nu acceptă egalitatea de gen mai rar accesează serviciile de sănătate. Această situație se explică prin convingerea că un bărbat puternic nu are nevoie să apeleze la serviciile de sănătate. Totuși acesta nu este unicul factor, fiind complementat de activitatea profesională, disponibilitatea serviciilor medicale etc.

Doar 33% dintre bărbați au accesat servicii medicale în ultimele trei luni, în timp ce 28% au făcut o singură vizită la medic în ultimul an. Este important de menționat

faptul că 14% dintre bărbați au fost ultima dată la medic acum 2 ani, 7% au mers la un consult medical acum 5 ani, iar 18% nu au accesat servicii medicale de mai bine de 5 ani (Tabelul 28). Cei care nu s-au adresat la vreun profesionist din sectorul de sănătate de mai mult de 5 ani sunt preponderent bărbații cu vârsta de 50-59 de ani, cu studii gimnaziale și cu un venit redus în gospodărie.

Printre femei, 19% nu se adresează regulat la instituțiile medicale. Dintre acestea, 11% au fost ultima dată în vizită la medic acum 2 ani, 3% s-au adresat pentru un consult medical acum 5 ani, iar 5% nu au beneficiat de îngrijiri medicale de mai bine de 5 ani. Cele mai multe dintre aceste femei au vârsta de peste 50 de ani și provin din gospodării cu venituri mici.

Tabelul 28. Ultima adresare la serviciile de sănătate, %

	În ultimele 3 luni	Pe parcursul ultimului an	2 ani în urmă	5 ani în urmă	Mai mult de 5 ani în urmă
Bărbați	33	28	14	7	18
Femei	52	29	11	3	5

Cauza principală care a determinat adresarea la serviciile medicale ultima dată, în cazul a 64% dintre bărbații a fost controlul profilactic, 10% au mers pentru tratament dentar, 7% din motivul că suferă de o boală de inimă sau de o boală cronică, 6% au avut nevoie de un certificat medical etc. În cazul femeilor, 59% au mers pentru un control medical, 8% din motiv că suferă de o maladie cardiacă sau de o

maladie cronică, 7% s-au adresat pentru o examinare ginecologică, 6% au apelat la medic pentru tratament dentar, iar în celelalte cazuri adresarea la instituția medico-sanitară a fost determinată de alte cauze. Controlul medical se reduce odată cu înaintarea în vârstă, de la 70% în cazul celor de 18-29 de ani la 52% în cazul celor de 50-59 ani.

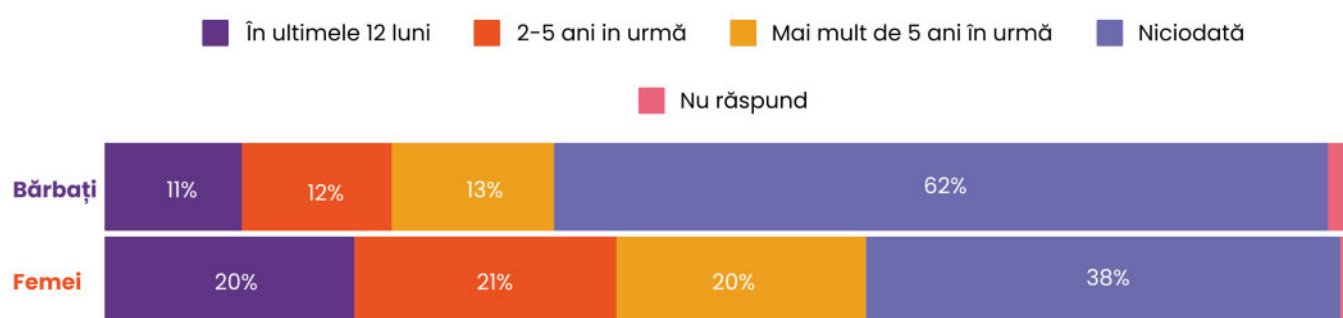
²⁶ Heise, L., Greene, M. E., Opper, N., Stavropoulou, M., Harper, C., Nascimento, M., & Zewdie, D. (2019). Gender inequality and restrictive gender norms: Framing the challenges to health. *The Lancet*, 393(10189), 2440-2454. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(19\)30652-X](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(19)30652-X)

Numărul persoanelor care au realizat vreodată testul la HIV/SIDA este mult mai mare printre femei decât printre bărbați. Situația respectivă se explică prin faptul că femeile sunt obligate să facă testul HIV/SIDA în perioada sarcinii. 62% dintre

bărbați și 38% dintre femei nu au făcut niciodată testul la HIV/SIDA (Figura 34). 3% dintre bărbații care au realizat testul HIV/SIDA nu s-au familiarizat însă și cu rezultatele investigației în cauză.

Figura 34. Realizarea testului pentru HIV/SIDA, pe sexe, %

Întrebați despre acordul cu afirmația „eu mă simt sănătos”, 68% dintre bărbați au exprimat *acord total*, 27% – *acord parțial*, iar 5% au menționat *dezacordul*. Numărul bărbaților care nu se simt sănătoși crește odată cu vârsta, de la 1% în categoria de 18-29 de ani la 9% printre cei de 50-59 de ani, indicatorul fiind aproape dublu în rândul persoanelor din mediul rural, comparativ cu cei din mediul urban, iar ponderea este cea mai mare printre bărbații din gospodării cu venituri mici.

Datele cercetării relevă că, în ultima lună, 12% dintre bărbați s-au confruntat des

cu probleme de stres (Tabelul 29), ele fiind mai frecvente în rândul bărbaților cu vârsta de 18-29 de ani, care locuiesc în mediul rural și care au studii superioare. 8% dintre bărbați *des*, în ultima lună, au avut dureri de cap. Astfel de situații sunt caracteristice, în special, pentru bărbații din grupa de vârstă 30-39 de ani și cu studii liceale. Totodată, 6% dintre bărbați au menționat că au suferit de depresii, *des*, în ultima lună. Aceste cazuri sunt mai frecvente în rândul bărbaților cu vârsta de 30-39 de ani, cu studii gimnaziale și venituri medii lunare mici în gospodărie.

Tabelul 29. Frecvența momentelor de stres, depresie și altor probleme de sănătate experimentate de bărbați în decurs de o lună, %

	Niciodată	Rareori	Uneori	Des
Stres	51	18	20	12
Depresie	73	12	10	6
Gânduri de suicid	93	4	2	1
Creșterea/scăderea în greutate	74	14	10	3
Indigestie/dureri de stomac	74	13	10	4
Dureri de cap	55	17	20	8
O problemă de sănătate legată de locul de muncă	78	10	7	1

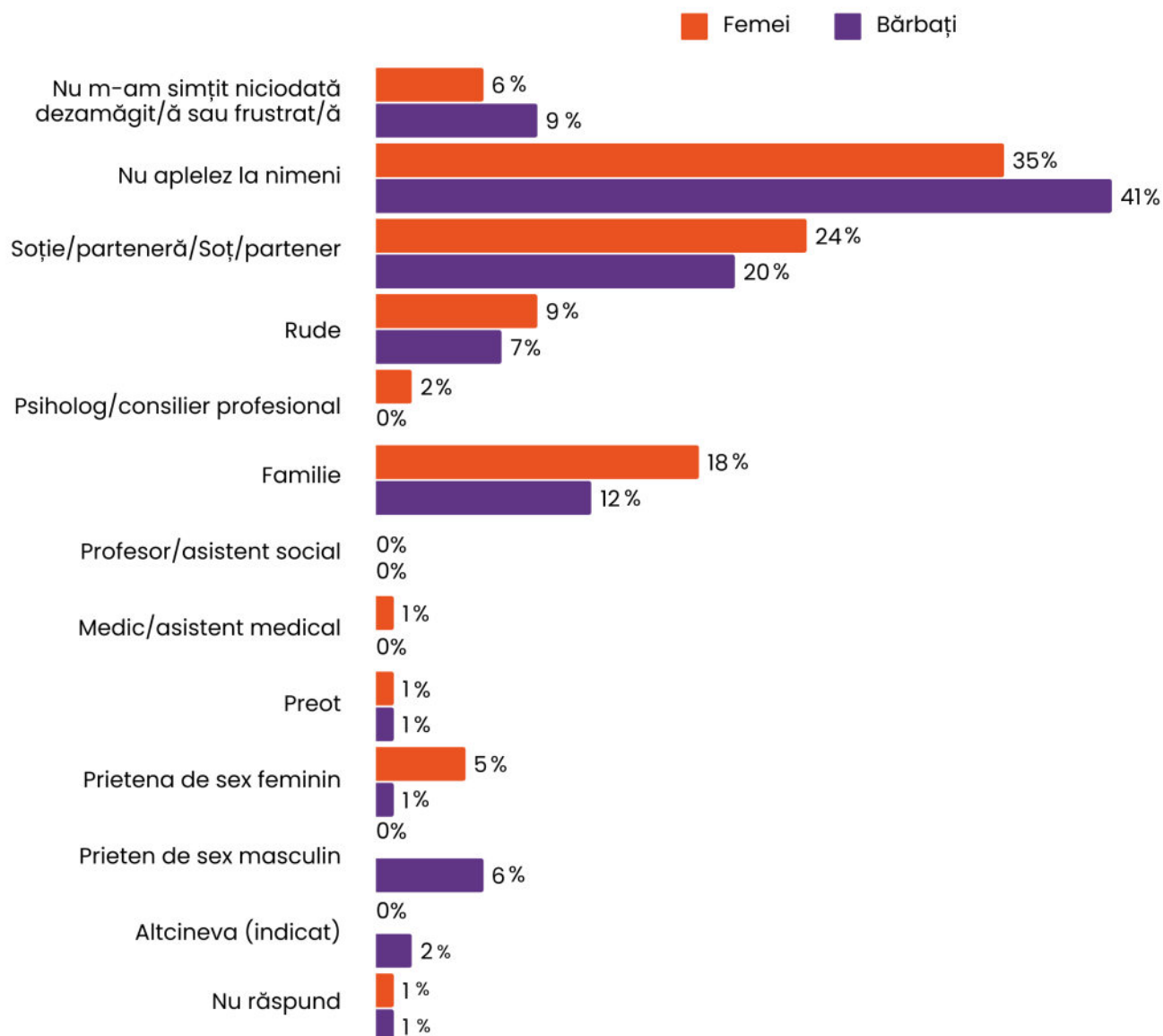
O proporție semnificativă de bărbați, 18%, se simt inutili, fiind de acord total sau parțial cu afirmația: „*viața mea nu aduce nimănui nici un folos*”. Iar 22% dintre bărbați au semnalat că sunt complexați pentru că atunci când se află în cercul de prieteni se simt inferiori. Cei mai mulți dintre aceștia sunt cu studii gimnaziale și din gospodăriile cu venituri mici. Am putea presupune astfel că sentimentele de inutilitate și inferioritate sunt determinate de convingerea lor că ar fi incapabili să fie principalii furnizori de venituri și protectori ai familiei/cuplului și de a avea un control asupra relațiilor din cadrul gospodăriei.

Atunci când experimentează sentimente de decepție sau frustrare, 41% dintre bărbații și 35% dintre femeii nu se adresează nimănui după ajutor (Figura 35). Doar 1 din 5 bărbați apelează după ajutor la soție/parteneră, iar 1 din 4

femeii, în astfel de cazuri, aleg să caute sprijinul soțului/partenerului. Pe locul doi la capitolul frecvența adresărilor după ajutor urmează familia unde caută sprijin 1 din 10 bărbați și practic 2 din 10 femeii.

Analiza situațiilor de refuz în întreținerea relațiilor intime și a reacțiilor partenerilor la refuz indică că 60% dintre femeii au refuzat cel puțin o dată să întrețină relații intime cu soțul/partenerul (11% - o dată, 39% - de mai multe ori, 10% - deseori). Ultima dată când s-a întâmplat această situație, 76% de femeii au evidențiat că acesta a respectat dorința soției/partenerii, 11% - au ridicat vocea, în celelalte cazuri fiind caracteristice situații de supărare, lovire, privare de anumite lucruri sau chiar părăsire.

Figura 35. Comportamentele de căutare a ajutorului în momente de dezamăgire sau frustrare, pe sexe, %

Utilizarea prezervativului nu este o practică frecventă în Moldova. 73% din întregul eșantion de bărbați au declarat că nu au folosit prezervativul în ultimul an, față de 8% care îl folosesc *întotdeauna*, totodată 5% au afirmat că recurg la prezervativ *deseori*, iar 12% – *ocasional*. Utilizează prezervativul bărbații cu vârsta de 18-29 de ani, acest lucru fiind mai puțin caracteristic bărbaților din alte grupe de vârstă sau celor căsătoriți (Tabelul 30). Există diferențe esențiale în utilizarea prezervativelor și după mediile de reședință – 64% din bărbații din mediul

urban și 79% din mediul rural au menționat că nu au folosit prezervativul niciodată în ultimul an. În discuțiile focus-grup bărbații din mediul rural au menționat următoarele:

- „Nu am folosit niciodată prezervativul, poate soția folosește ceva... Eu mă pot controla și nu am folosit niciodată. Nu am nevoie. Cei care nu se pot controla deja...” (FG_6_B_R);
- „Eu mățină de 2 ori în viață am utilizat prezervative și atât” (FG_5_B_R).

Tabelul 30. Utilizarea prezervativului, pe parcursul ultimului an, pe grupe de vârstă (răspunsul bărbaților), %

		Întotdeauna folosim	Deseori folosim	Ocazional folosim	Nu folosim	Nu am avut raporturi sexuale, pe parcursul ultimului an
Vârsta	TOTAL	8	5	12	73	2
	18-29 de ani	27	10	11	47	5
	30-39 de ani	4	6	17	72	1
	40-49 de ani	5	2	13	77	3
	50-59 de ani	3	3	7	84	4

Răspunsurile femeilor, în linii generale, prezintă aceleași tendințe privind utilizarea prezervativului pe parcursul ultimului an: 53% din întregul eșantionul de femei au declarat că nu au folosit prezervativul, față de 7% care spun că-l folosesc *întotdeauna*, 5% afirmă că-l folosesc *deseori*, iar 12% – *ocazional* (alte 22% dintre femei au menționat că nu au avut relații sexuale în ultimul an) (Tabelul 31). Analiza răspunsurilor, în dependență de vârstă, relevă că prezervativele sunt utilizate de femeile cu vârsta de 18-29 de ani.

În cadrul discuțiilor focus-grup, unele femei au semnalat că bărbații nu acceptă ca femeile să folosească metode de contracepție, în general, și prezervativul, în mod special, ceea ce generează un

climat de frică și nesiguranță pentru femei – *„sunt încă foarte mulți bărbați care nu acceptă ca femeia să se protejeze nici într-un fel, că ei simt sau nu simt nu știu ce acolo...”* (FG_8_F_R). Acest lucru denotă că femeile se tem de reacțiile partenerilor la sugestia de a recurge la metode de contracepție, fiind deseori nevoite să ascundă că folosesc anumite mijloace pentru a se proteja de o sarcină nedorită. De asemenea, se remarcă o lipsă de informare și educație în acest domeniu, ceea ce subliniază necesitatea de a desfășura instruire la subiectul contracepției atât în școli, cât și în rândul femeilor de vârstă reproductivă, în special în mediul rural.

Tabelul 31. Utilizarea prezervativului, pe parcursul ultimului an, pe grupe de vârstă (răspunsul femeilor), %

		Întotdeauna folosim	Deseori folosim	Ocazional folosim	Nu folosim	Nu am avut raporturi sexuale, pe parcursul ultimului an
Vârsta	TOTAL	7	5	12	53	22
	18-29 de ani	18	12	12	34	24
	30-39 de ani	7	6	16	61	10
	40-49 de ani	3	1	9	71	16
	50-59 de ani	1	3	10	44	42

Educația și informarea cu privire la metodele de contracepție sunt esențiale, mai ales având în vedere că 31% dintre femeile participante la cercetare au declarat că au avut cel puțin o întrerupere de sarcină (nu la indicația medicului): 1% înainte de a atinge vârsta de 18 ani și 30% după această vârstă. De asemenea, 14% dintre bărbați au confirmat că soția sau partenera lor a recurs la întreruperea sarcinii. Numărul mult mai mic al bărbaților care au comunicat că soția/partenera a recurs la avort reflectă, de fapt, situația că doar o parte dintre femei aleg să le

comunică soților/partenerilor despre aceste experiențe.

Dintre cei 114 bărbați care au răspuns că soția/partenera lor a avut vreodată o întrerupere de sarcină, 65% au declarat că au luat împreună cu soția/partenera decizia de a recurge la avort. De menționat că 91% dintre bărbați și-au asumat cheltuielile pentru întreruperea sarcinii, însă doar 56% dintre aceștia și-au însoțit soția/partenera pentru procedura de întrerupere a sarcinii la instituția medicală (Tabelul 32).

Tabelul 32. Implicarea partenerilor în decizia și în procesul de întrerupere a sarcinii, %

	Bărbați			Femei		
	Da	Nu	NR	Da	Nu	NR
Întrerupere a sarcinii de soție/parteneră	14	80	6	31	69	0
Luarea împreună a deciziei de întrerupere a sarcinii ^{27,28}	65	34	1	80	19	1
Asigurarea cheltuielilor pentru întreruperea sarcinii de către soț/partener ^{29,30}	91	9	0	88	10	2
Însoțirea pentru întreruperea sarcinii de către soț/partener ,	56	32	12	53	47	0

27 114 bărbați, 11% din eșantionul total.

28 124 de femei, 24%.

Cu referire la gradul de satisfacție vizavi de viața sexuală și frecvența raporturilor sexuale, datele cercetării atestă că peste 91% dintre bărbați se declară **mulțumiți** și **foarte mulțumiți** de viața sexuală cu partenera principală, iar 89% sunt **satisfăcuți** de frecvența raporturilor sexuale (Tabelul 33). 60% dintre bărbații cu vârsta de 18-29 de ani care au o soție/parteneră sunt **foarte mulțumiți** de viața sexuală, în comparație cu 46% dintre cei cu vârsta de 30-39 de ani, 31% dintre cei cu vârsta de 40-49 de ani și 21% dintre cei cu vârsta de 50-59 de ani. Tendințe

similare respective s-au constatat și în cazul femeilor. 45% dintre cele cu vârsta de 18-29 de ani și 44% dintre cele cu vârsta de 30-39 de ani sunt **foarte mulțumite** de viața sexuală, în comparație cu 38% dintre cele cu vârsta 40-49 de ani și 22% dintre cele din categoria de vârstă de 50-59 de ani. De asemenea, s-a stabilit că numărul femeilor **foarte mulțumite** atât de viața sexuală, cât și de frecvența raporturilor sexuale este mai mare printre persoanele cu studii superioare și cu venituri înalte.

Tabelul 33. Gradul de mulțumire față de viața sexuală, %

	Bărbați		Femei	
	Foarte mulțumit	Mulțumit	Foarte mulțumită	Mulțumită
Sunt mulțumiți de viața sexuală cu partenerul principal/partenera principală	37	54	38	52
Sunt mulțumiți de frecvența raporturilor sexuale cu partenerul principal/partenera principală	32	57	33	55

Tendințe de schimbare privind sănătatea și comportamentul sexual

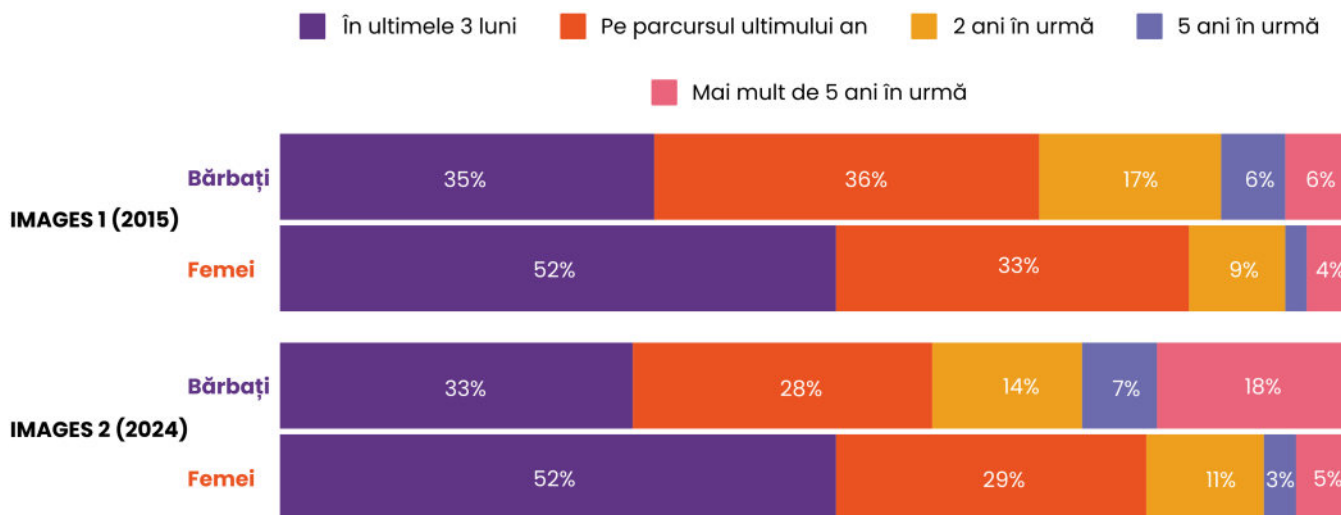
Datele cercetării arată o tendință negativă privind adresarea la medic, atât în rândul bărbaților, cât și al femeilor. Ponderea bărbaților care declară că nu au mers la medic de peste 5 ani a crescut semnificativ, de la 6% în 2015 la 18% în anul 2024, în timp ce în rândul femeilor situația rămâne practic stabilă (5% în 2015 și 6% în 2024) (Figura 36).

²⁹ 74 de bărbați (65% din cei care au luat decizia împreună) și 7% din eșantionul total.

³⁰ 100 de femei, 19% din eșantionul total.
³¹ 114 bărbați, 11% din eșantionul total.

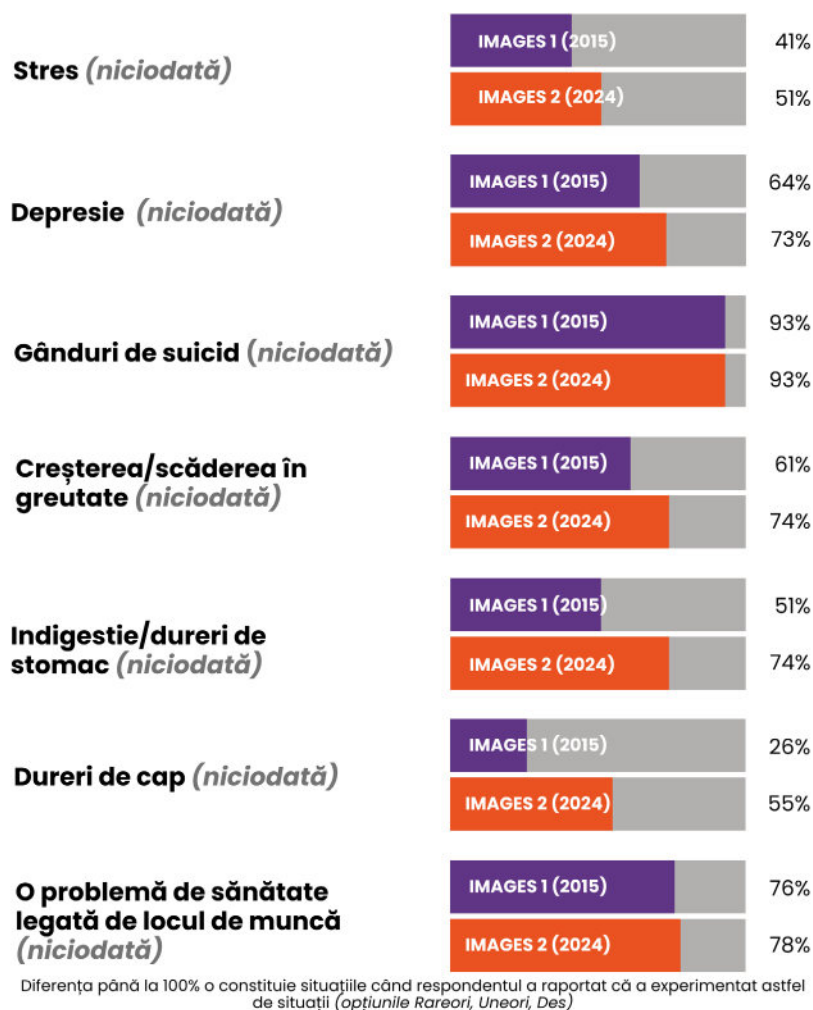
³² 124 de femei, 24%.

Figura 36. Ultima adresare la serviciile de sănătate, 2015 și 2024, %

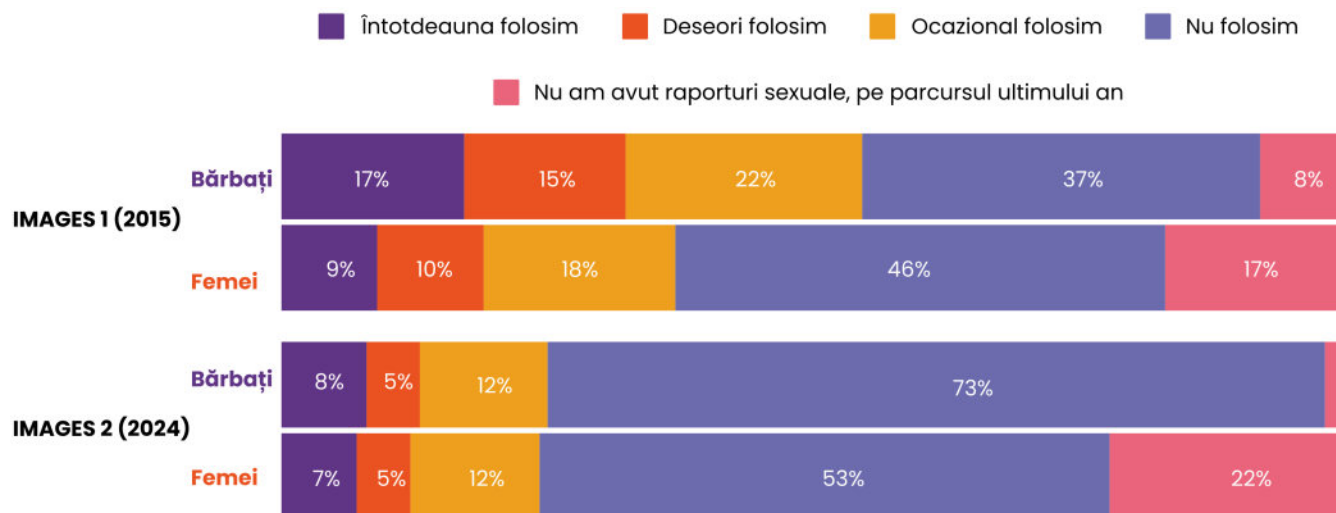
Comparativ cu anul 2015, se observa o reducere a numărului bărbaților care au indicat că nu au avut anumite probleme legate sănătatea mintală și fizică (Figura 37).

Figura 37. Frecvența momentelor de stres, depresie și altor probleme de sănătate experimentate de bărbați în ultima lună, 2015 și 2024, %

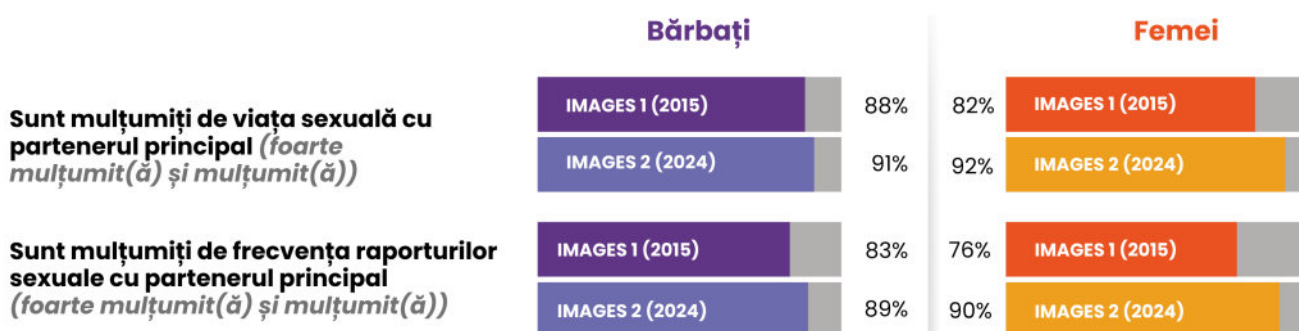
Datele cercetării arată o tendință negativă privind adresarea la medic, atât în rândul bărbaților, cât și al femeilor. Ponderea bărbaților care declară că nu au mers la medic de peste 5 ani a crescut semnificativ, de la 6% în 2015 la 18% în anul 2024, în timp ce în rândul femeilor situația rămâne practic stabilă (5% în 2015 și 6% în 2024) (Figura 36).

Figura 38. Utilizarea prezervativului, pe parcursul ultimului an, 2015 și 2024, %

În anul 2024, comparativ cu anul 2015, s-a constatat un grad mai ridicat de mulțumire față de viața sexuală, atât printre bărbați, cât și printre femei, și o creștere a satisfacției în ceea ce privește frecvența relațiilor intime pentru ambele grupuri (Figura 39).

Figura 39. Gradul de mulțumire față de viața sexuală, 2015 și 2024, %

4.7. RELAȚIA BĂRBAȚILOR CU PIAȚA MUNCII

Sondajul IMAGES oferă o perspectivă detaliată asupra gradului de angajare și satisfacție profesională a bărbaților. Conform datelor obținute în urma cercetării, 65% din eșantionul de bărbați sunt încadrați în câmpul muncii: 42% oficial și 23% – informal. 62% dintre bărbații angajați sunt de *acord total* și 22% de *acord parțial* că locul lor de muncă este, în mare parte, stabil (Tabelul 34). Bărbații mai tineri, din mediul urban și cu studii superioare, sunt mai siguri de locul lor de muncă. Este de menționat și faptul că odată cu creșterea veniturilor în gospodărie sporește și percepția vizavi de siguranța locului de muncă.

Analiza datelor evidențiază că 66% dintre bărbații activ profesional se simt *deseori* stresați sau deprimați din cauză veniturilor insuficiente, situație elucidată și de 58% dintre femei. De asemenea, 38% dintre bărbați sunt *deseori* stresați sau deprimați că nu au suficient de lucru, ceea ce au semnalat și 41% dintre femei. Numărul bărbaților stresați din cauza numărului redus de ore de muncă este mai mare în rândul celor cu vârsta de 50-59 de ani, din mediul rural, cu studii gimnaziale, precum și cu venituri mici în gospodărie.

Tabelul 34. Aprecierea unor situații în relația cu piața muncii, %

	Bărbați (angajați)		Femei (angajate)	
	Acord total	Acord parțial	Acord total	Acord parțial
Locul mediu de muncă este, în mare parte, stabil	62	22	63	21
Deseori sunt stresat/ă sau deprimat/ă că nu am suficient de lucru	19	19	17	24
Deseori sunt stresat/ă sau deprimat/ă pentru că nu-mi ajunge venitul obținut	36	30	27	31

Dintre bărbații neangajați în câmpul muncii, 79% au fost de *acord total* sau *parțial* că petrec majoritatea timpului fără lucru ori sunt în căutare de lucru, 69% au răspuns că sunt de *acord total* sau *parțial* că le este rușine în fața familiei din cauză că nu au de lucru. 48% dintre cei neangajați își petrec timpul în afara

casei atunci când nu pot găsi de lucru, iar 34% susțin că uneori consumă alcool atunci când nu pot să identifice un loc de muncă (Tabelul 35). Răspunsurile femeilor evidențiază același impact al neangajării asupra bărbaților.

Tabelul 35. Impactul neangajării în câmpul muncii asupra bărbaților, %

	Bărbați (neangajați)		Femei (neangajate)	
	Acord total	Acord parțial	Acord total	Acord parțial
Soțul/partenerul petrece majoritatea timpului fără lucru sau în căutare de lucru	61	18	54	12
Îmi este rușine în fața familiei din cauză că nu am de lucru	50	19	-	-
Soțul/partenerul uneori petrece timpul în afara casei atunci când nu poate găsi de lucru	18	30	29	27
M-am gândit să plec peste hotare pentru că nu am de lucru	33	17	28	13
Soțul/partenerul uneori consumă alcool când nu poate găsi de lucru	13	21	11	18

Fiecare al doilea bărbat neangajat în câmpul muncii afirmă că s-a gândit să plece la lucru peste hotare în comparație cu 41% dintre femei. Dintre bărbații care au semnalat opțiunea de migrație de muncă din cauza lipsei unui venit, 43% au apreciat că bărbatul este persoana care trebuie să migreze, 42% a fost de părerea că ambii soți/parteneri trebuie să plece și

doar 1% a opinat că femeia este cea care trebuie să migreze³³. Spre deosebire de bărbați, 52% dintre femei cred că dacă familia are dificultăți financiare, atunci ar trebui să migreze ambii parteneri.

Tendențe de schimbare privind relația bărbaților cu piața muncii

Numărul bărbaților care consideră locul lor de muncă ca fiind stabil a crescut, de la 55% în anul 2015 la 62% în anul 2024. Totodată s-a majorat și numărul celor care au semnalat prezența stresului din motiv că nu au suficient de lucru sau că veniturile nu le ajung.

³³ 11% au indicat opțiunea altceva și 4% au ales nu știu din lista prestabilită de răspunsuri.

V. CUNOȘTINȚE, ATITUDINI ȘI PRACTICI PRIVIND VIOLENȚA

5.1. VIOLENȚA ASUPRA COPILULUI ÎN FAMILIE, ÎN PERIOADA COPILĂRIEI

Datele IMAGES-2 atestă că bărbații s-au confruntat cu diferite forme de violență în copilărie: neglijare, violență psihologică, violență fizică și violență sexuală (Figura 40). În cadrul discuțiilor focus-grup s-a accentuat că persoanele care au experimentat violența în familiile de origine tind să manifeste un risc mai mare de a reproduce acest comportament în propriile familii, lucru confirmat și de unele cercetări³⁴. Însă unii bărbați care au trăit experiența violenței în copilărie au subliniat că aleg să nu continue acest tipar în familiile lor:

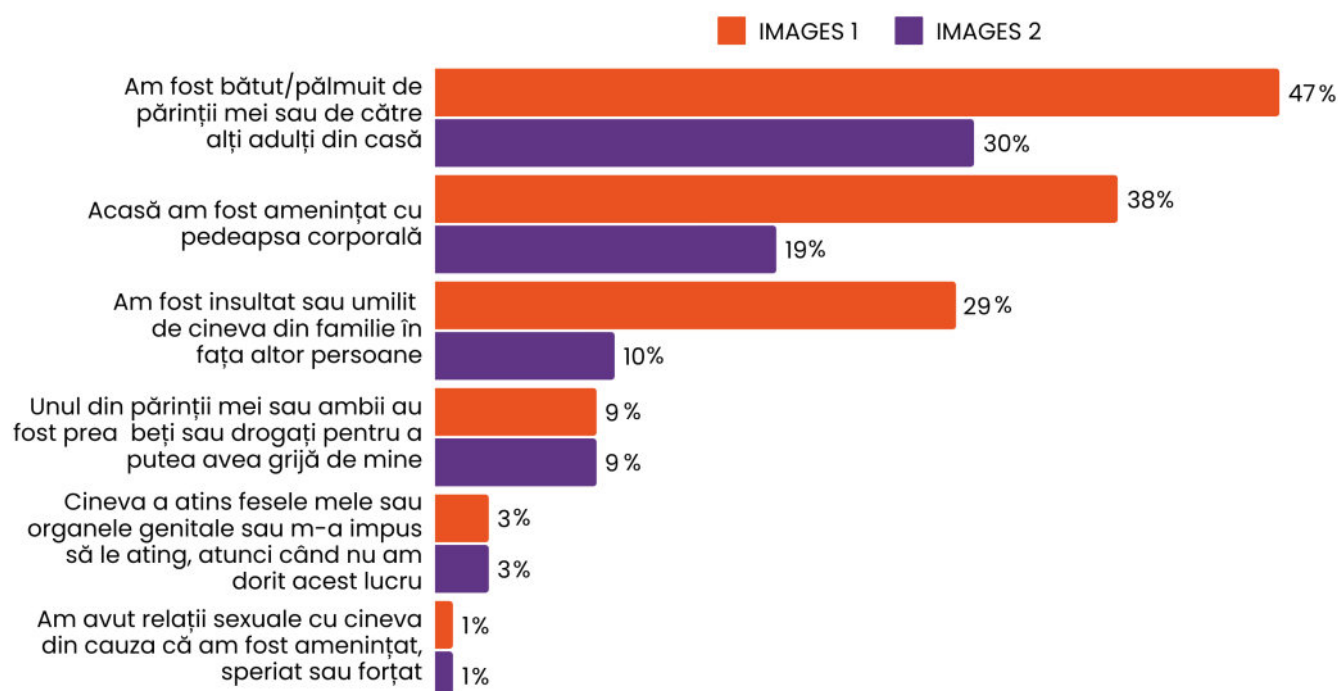
- „... Tatăl era violent în familie, eu nu sunt așa” (FG_6_B_R);
- „... Încerc să nu aplic violența. Nu vreau să preiau anumite exemple negative” (FG_5_B_R).

Tendențe de schimbare privind violența asupra copilului în familie

Analiza comparativă a datelor din IMAGES-1 și IMAGES-2 indică o scădere a violenței fizice și verbale asupra copiilor, însă nivelurile altor forme de violență, cum ar fi neglijarea și violența sexuală, au rămas practic neschimbate (Figura 40).

³⁴ Gil-González, D., Vives-Cases, C., Ruiz, M. T., Carrasco-Portiño, M., & Álvarez-Dardet, C. (2008). Childhood experiences of violence in perpetrators as a risk factor of intimate partner violence: A systematic review. *Journal of Public Health*, 30(1), 14–22. <https://doi.org/10.1093/pubmed/fdm071>; Kitzmann, K. M., Gaylord, N. K., Holt, A. R., & Kenny, E. D. (2003). Child witnesses to domestic violence: A meta-analytic review. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 71(2), 339–352. <https://doi.org/10.1037/0022-006x.71.2.339>; Stith, S. M., Rosen, K. H., Middleton, K. A., Busch, A. L., Lundeberg, K., & Carlton, R. P. (2000). The intergenerational transmission of spouse abuse: A meta-analysis. *Journal of Marriage and Family*, 62(3), 640–654. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.00640.x>

Figura 40. Tipuri de violență experimentate în copilărie de bărbați, 2015 și 2024, %

5.2. VIOLENȚA ÎN MEDIUL ȘCOLAR ȘI COMUNITAR, ÎN PERIOADA COPILĂRIEI

Mediul școlar în perioada copilăriei a fost unul prietenos pentru participanții la cercetare. 14% dintre bărbați au relatat că participau *zilnic* la activități sportive alături de prieteni, în timp ce 45% făceau acest lucru *frecvent*, iar 24% doar *ocazional*. Doar 17% au spus că nu se implicau în astfel de activități.

Respectul față de fete, în perioada copilăriei, era o normă *zilnică* pentru 63%

dintre bărbați, 26% manifestând acest comportament *deseori*, 7% *ocazional*, și doar 3% au afirmat că nu aveau o atitudine respectuoasă față de fete. Totodată, 79% dintre bărbați au declarat că nici ei, nici prietenii lor, nu au avut *niciodată* comportamente inadecvate față de fete și nu le-au vorbit despre sex pentru a le tachina în copilărie (Tabelul 36).

Tabelul 36. Atitudini și practici față de fete în mediul școlar, în perioada copilăriei (bărbați), %

	Zilnic	Deseori	Uneori	Niciodată	Nu răspund
Fetele au fost tratate cu respect	63	26	7	3	1
Eu și prietenii mei atingeam fetele sau le vorbeam despre sex la școală	1	2	17	79	1

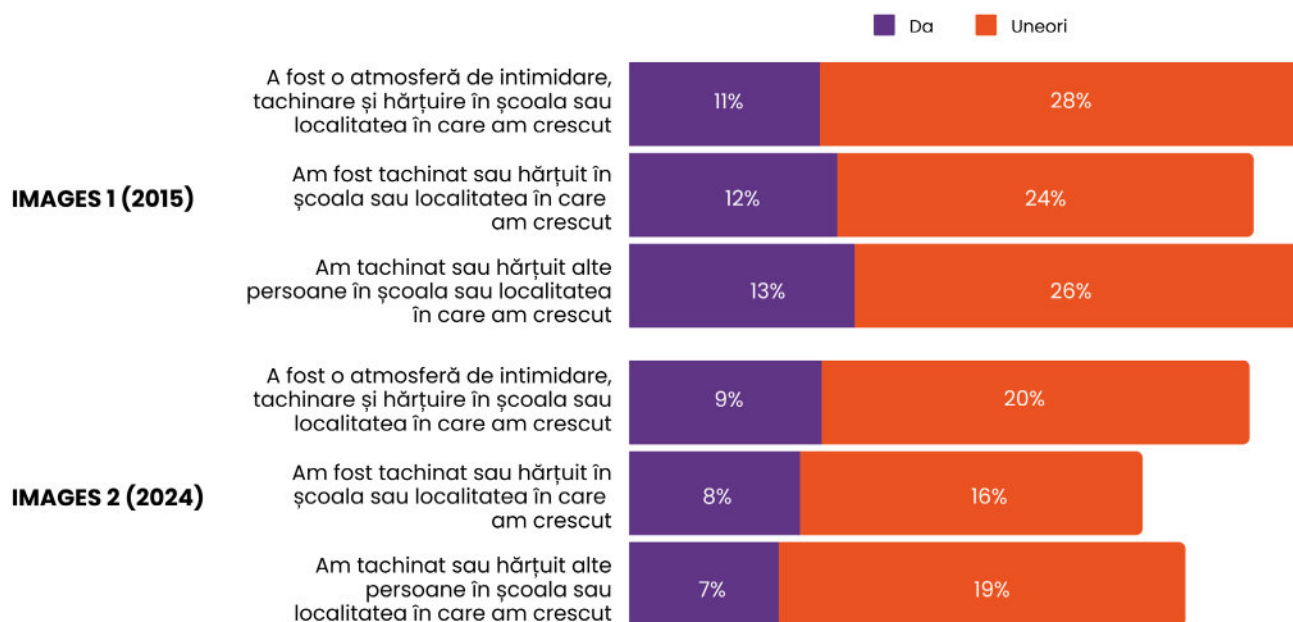
80% dintre bărbați au spus că nu au fost *niciodată* sancționați la școală pentru violență fizică împotriva altor copii, ceea ce ar putea sugera că aceștia nu au recurs la astfel de comportamente în perioada școlară. În schimb, 16% au fost sancționați *ocazional*, 2% *frecvent* și 1% *zilnic*, ceea ce indică eventuala lor implicare în astfel de incidente (Tabelul 37). Referitor la prezența unei atmosfere de intimidare în instituția de învățământ

sau în comunitate, 9% dintre bărbați au menționat că aceasta era *permanent*, iar 20% au perceput-o ca fiind *ocazională*. De asemenea, 8% dintre bărbați au mărturisit că au fost tachinați, iar 7% au recunoscut că au fost și ei implicați în tachinarea altor persoane. Situațiile de tachinare și intimidare au fost mai frecvente în mediul urban în comparație cu mediul rural în perioada copilăriei.

Tendențe de schimbare privind violența asupra copilului în familie

Datele sondajului reflectă o reducere a experiențelor de intimidare, tachinare și hărțuire în perioada copilăriei, atât cu referire la percepția atmosferei generale de intimidare în școală și localitate, cât și experiențele personale de a se afla în postura victimei tachinărilor sau hărțuirilor (Figura 41).

Figura 41. Experiențele de intimidare și hărțuire în școală și comunitate, în perioada copilăriei, 2015 și 2024 (bărbații), %

S-a constatat și diminuarea amplitudinii pedepselor în mediul școlar (Tabelul 37). Această schimbare denotă atât o îmbunătățire a climatului educațional, cât și o creștere a conștientizării privind importanța interacțiunilor non-violente. Totodată, reducerea comportamentelor violente în instituțiile de învățământ trebuie înțeleasă și prin prisma eforturilor susținute de a implementa programe pentru prevenirea violenței și promovarea comportamentului non-violent în rândul elevilor.

Tabelul 37. Tendințe privind violența în mediul școlar (bărbații), %

		Zilnic	Deseori	Uneori	Niciodată	N-au răspuns
IMAGES-1 (2015)	Am fost pedepsit la școală, pentru că am folosit violența fizică împotriva altor copii	1	4	32	63	1
IMAGES-2 (2024)	Am fost pedepsit la școală, pentru că am folosit violența fizică împotriva altor copii	1	2	16	80	1

5.3. VIOLENȚA ÎN FAMILIE/CUPLU

Numeroase cercetări evidențiază că asistarea la actele/scenele de violență asupra propriei mame, în perioada copilăriei, este unul din cei mai puternici factori predictorii ai aplicării violenței în viitor³⁵. Rezultatele IMAGES-2 indică că 77% dintre bărbați au declarat că nu au văzut *niciodată*, în perioada copilăriei, ca mama să fie bătută de soț/partener, față de 15% care au comunicat că a au văzut astfel de situații *uneori*, 4% – deseori, 1% –

zilnic. Totodată alte 4% dintre respondenți au spus că această afirmație nu corespunde situației lor. Datele prezentei cercetări oferă evidențe că bărbații care au fost martori la violența în raport cu propria mama sunt mai predispuși să aplice violență față de parteneră/soție și perpetuează astfel ciclul violenței, în comparație cu cei care nu au fost martori la astfel de comportamente (Tabelul 38).

Tabelul 38. Ponderea bărbaților care au aplicat cel puțin o dată violența în familie/cuplu, %

	Au pălmuit	Au împins sau imbrâncit	Au lovit cu pumnul	Au bătut, târât, sufocat	Au amenințat cu pistolul, cuțitul sau altă armă
Bărbații care au declarat că sunt/au fost într-o relație cu o femeie	19	18	4	2	1
<i>Bărbații care au declarat că au văzut cum în copilărie mama lor a fost supusă violenței din partea soțului/partenerului</i>	37	31	10	5	2
<i>Bărbații care au declarat că nu au văzut în copilărie ca mama lor să fi fost supusă violenței din partea soțului/partenerului</i>	13	14	3	1	0

Ponderea femeilor care au raportat experiențe repetate de violență în familie este mai mare decât a bărbaților care au recunoscut astfel de situații. Este de remarcat că o parte din astfel de acțiuni violente s-au întâmplat pe parcursul ultimului an, ceea ce indică persistența acestor probleme în prezent (Tabelul 39).

Se observă o corelare între tendința de a recurge la violență și vârsta, nivelul de studii al bărbaților și mărimea veniturilor în gospodărie. Pe măsură ce bărbații înaintează în vârstă, probabilitatea de aplicare a violenței crește, de la 6% în rândul celor cu vârsta de 18-29 de ani la 27% în rândul celor cu vârsta de 50-59

de ani. Violența tinde să se reducă însă odată cu creșterea nivelului de studii al bărbaților și al veniturilor în gospodărie, însă nu dispare totalmente.

Femeile au raportat multiple consecințe ale violenței în familie/cuplu. În urma aplicării violenței fizice de către soți/parteneri: 35% au menționat că s-au ales cu vânătăi și dureri, 10% – cu fracturi, leziuni interne, 10% – cu leziuni și luxații, 3% – au pierdut sarcina, iar alte 33% au semnalat consecințe psihologice (un grad redus de încredere în sine). Toate acestea reflectă efectele profunde și complexe ale violenței în familie asupra sănătății fizice și mentale a femeilor.

Tabelul 39. Incidența violenței în familie/cuplu, %

	Bărbați (n=720) ³⁶			Femei (n=414) ³⁷		
	Niciodată	Cel puțin o dată	Din ele pe parcursul ultimului an ³⁸	Niciodată	Cel puțin o dată	Din ele pe parcursul ultimului an ³⁹
Ați pălmuit/v-a pălmuit	81	19	9	80	20	17
Ați împins sau îmbrâncit/v-a împins sau îmbrâncit	82	18	8	75	25	18
Ați lovit cu pumnul/v-a lovit cu pumnul	96	4	16	86	14	24
Ați bătut, târât, sufocat/v-a bătut, târât, sufocat	98	2	13	91	9	13
Ați amenințat cu pistolul, cuțitul sau altă armă/v-a amenințat cu pistolul, cuțitul sau altă armă	99	1	0	95	5	0

³⁶ Respondenții care au declarat că sunt/au fost într-o relație cu o femeie.

³⁸ Procent din totalul celor care au declarat această formă de violență.

³⁷ Respondentele care au declarat că sunt/au fost într-o relație cu un bărbat.

³⁹ Procent din totalul celor care s-au confruntat cu această formă de violență.

Un nou tip de violență practicat de unii bărbați este violența online, manifestată prin acțiuni de intimidare și control asupra vieții private a soțiilor/partenerelor. Studiul IMAGES-2 a analizat patru forme de violență online: (i) controlul asupra telefonului sau calculatorului, (ii) instalarea de programe de monitorizare și geo-localizare pe dispozitive, (iii) amenințarea cu distribuirea online a materialelor intime video/foto și (iv) hărțuirea online. Dintre acestea, controlul asupra telefonului sau calculatorului s-a dovedit a fi cea mai frecventă formă, ea fiind raportată de 11% dintre bărbați și 16% dintre femei. Aceste date evidențiază o extindere alarmantă a violenței în sfera digitală.

Femeile au raportat experiențe de

violență online într-un număr mai mare decât bărbații (Tabelul 40). Violența online asupra soției/partenerii a fost recunoscută în număr mai mare de bărbații cu vârsta între 18-29 de ani și 30-39 de ani, din mediul urban și cu venituri mari în gospodărie. Totuși profilul femeilor care au semnalat violență online este divers și cuprinde femei de diferite vârste, nivel de educație, mediu de reședință și venituri. De exemplu, controlul asupra telefonului sau calculatorului a fost menționat atât de femeile cu venituri scăzute, cât și de cele cu venituri înalte, sugerând că astfel de comportamente de control sunt răspândite, indiferent de statutul socioeconomic.

Tabelul 40. Incidența violenței asupra soției/partenerii în mediul online, %

	Bărbați (n=720) ⁴⁰			Femei (n=414) ⁴¹		
	Niciodată	Cel puțin o dată	Din ele pe parcursul ultimului an	Niciodată	Cel puțin o dată	Din ele pe parcursul ultimului an
Ați amenințat cu distribuirea pe Internet a materialelor video/foto cu caracter intim/v-a amenințat cu distribuirea pe Internet a materialelor video/foto cu caracter intim	99	1	67	97	3	23
Ați hărțuit-o online/v-a hărțuit online	99	1	15	99	1	0
Ați instalat programe de urmărire, geo-localizare/v-a instalat programe de urmărire, geo-localizare	99	1	50	96	4	17
Ați controlat telefonul, calculatorul/v-a controlat telefonul, calculatorul	89	11	3	84	16	25

⁴⁰ Respondenții care au declarat că sunt/au fost într-o relație cu o femeie.

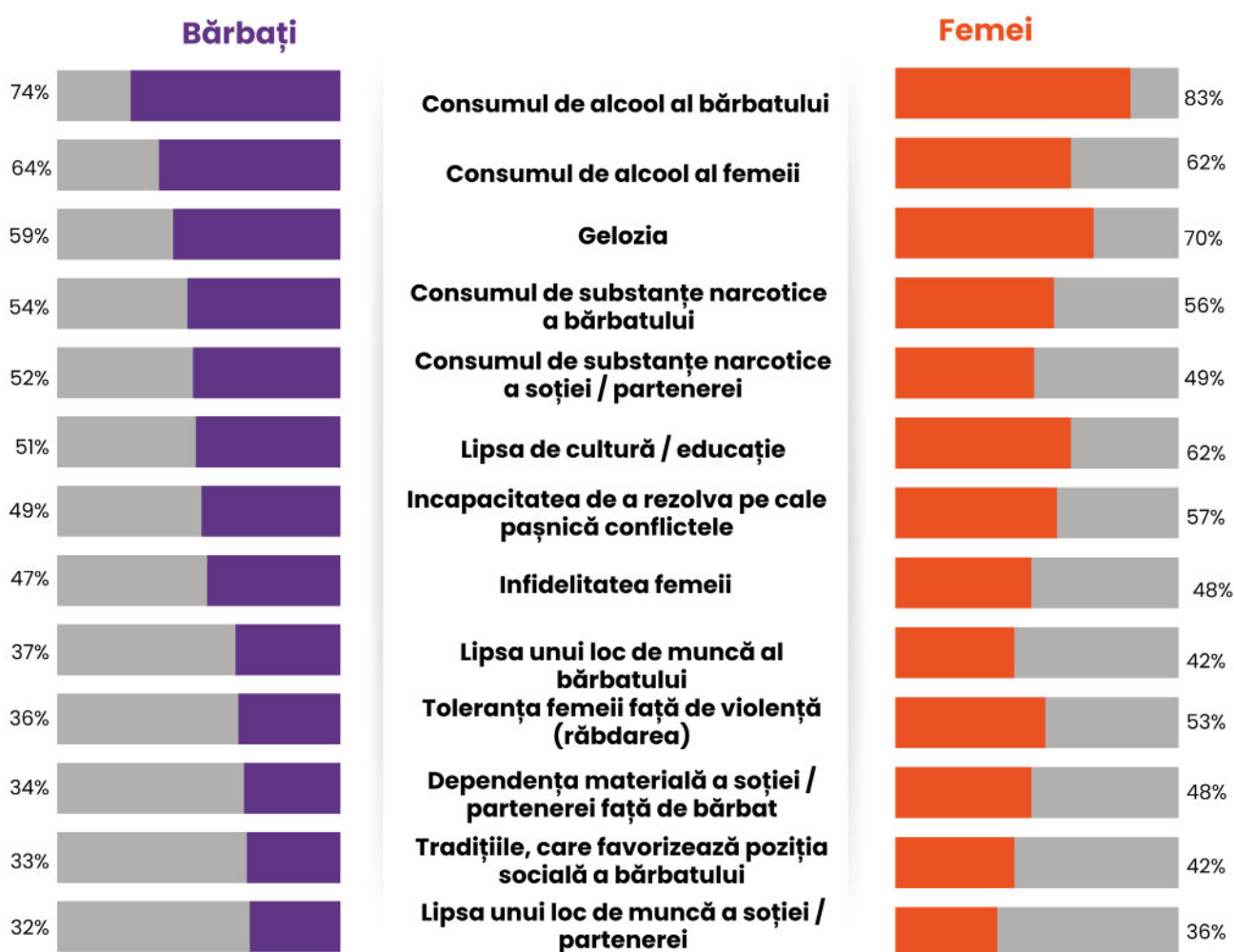
⁴¹ Respondentele care au declarat că sunt/au fost într-o relație cu un bărbat.

Cauzele violenței în familie sunt variate și includ factori, precum consumul de alcool și/sau substanțe narcotice, gelozia, nivelul precar de educație, incapacitatea de a remedia conflictele pe cale amiabilă și pretinsa infidelitate, printre altele. Analiza opiniilor bărbaților și femeilor atestă diferențe ce țin de percepția cauzelor violenței. Bărbații au indicat, în principal, consumul de alcool al bărbaților și femeilor, gelozia și consumul de substanțe narcotice al bărbaților, în timp

ce femeile au subliniat, pe lângă aceste cauze, relevanța educației formale ca un factor determinant. Un aspect important este faptul că 53% dintre femei și 36% dintre bărbați consideră că toleranța femeilor față de violență, adică faptul că ele „răbdă” astfel de comportamente/atitudini din partea soților/partenerilor reprezintă o cauză frecventă a acestui fenomen (Figura 42).

Figura 42. Cauzele violenței în familie, %

Fenomenul migrației are un impact semnificativ asupra percepției violenței în familie de către femei și bărbați. 43% dintre femei și 39% dintre bărbați consideră că migrația contribuie la creșterea numărului de femei care nu acceptă violența în familie (Tabelul 41). În același timp, migrația este văzută și ca un factor care poate amplifica fenomenul de violență în familie. Opinia în cauză este susținută de 32% dintre femei și 34% dintre

bărbați. Se remarcă faptul că bărbații din mediul rural, cu vârsta de 40-49 de ani, sunt mai predispuși să considere că migrația determină o atitudine mai fermă a femeilor privind neacceptarea violenței. Acest punct de vedere este împărtășit și de 53% dintre femeile cu vârsta de 50-59 de ani care consideră că migrația le oferă mai multă independență și le face mai puțin tolerante față de abuzuri.

Tabelul 41. Percepția relației dintre migrație și violență, %

	Bărbați		Femei	
	Acord total	Acord parțial	Acord total	Acord parțial
Migrația contribuie la sporirea violenței împotriva femeilor	34	18	32	29
Migrația contribuie la neacceptarea	39	18	43	26

În Republica Moldova, educația anti-violență nu este parte integrantă a educației parentale. Datele arată că doar 28% dintre bărbați au avut discuții cu fiii lor sau cu alți băieți aflați în îngrijire despre violența împotriva fetelor și femeilor, spre deosebire de 41% dintre bărbați care nu au inițiat astfel de discuții și 31% care au menționat că nu au băieți. Aceste rezultate sugerează o lipsă de implicare activă în educația pentru egalitatea de gen, în cadrul relațiilor parentale, ceea ce ar putea contribui la perpetuarea unor stereotipuri și comportamente violente în societate.

În cadrul discuțiilor de grup s-a opinat că societatea contemporană descurajează violența mai mult decât anterior. Factorii care au determinat aceste schimbări includ:

- **Creșterea nivelului de informare și educație în rândul populației.** Femeile sunt mai bine informate cu privire la drepturile lor și la resursele disponibile. Instituțiile de învățământ sunt implicate activ, pe de o parte în informarea și educarea elevilor/elevelor despre violență, pe de altă parte, în prevenirea și identificarea cazurilor de violență.
- **Schimbările în cadrul normativ și în activitatea instituțiilor cu atribuții de prevenire și combatere a violentei în familie** – *„Multe femei au prins la curaj să vorbească despre provocările și violența pe care le au în familie pentru că se simt protejate atât de legislație, cât și de societate. Și cu atât mai mult că în societate se încurajează să nu tacă”* (FGD_1_B_U). Însă aceste schimbări au un impact mixt. Deși unele modificări au sporit gradul de protecție a victimelor violenței, în mediul rural, lipsa de implicare a unor instituții locale, cum ar fi poliția sau asistența socială, este văzută ca o vulnerabilitate. În plus, poliția nu mai poate acționa fără acordul victimei în unele situații, ceea ce limitează intervenția directă.
- **Impactul educației și al tehnologiei.** Creșterea nivelului educațional și accesul la tehnologia informației și a comunicării, inclusiv posibilitatea de a documenta incidente/actele de violență, contribuie la reducerea fenomenului.
- **Creșterea accesului la resurse și servicii de suport.** Are loc extinderea Liniilor Fierbinți, a centrelor de servicii și a centrelor de plasament pentru victimele violenței în familie, inclusiv promovarea acestor servicii în spații publice (transport, străzi, instituții publice etc.).
- **Independența financiară a femeilor.** Femeile devin mai independente financiar ceea ce le permite să părăsească relațiile abuzive.

Elementele menționate supra accentuează progresele realizate în abordarea și reducerea violenței în bază de gen, inclusiv a violenței în familie, în Republica Moldova. Totuși participanții la discuțiile de grup au subliniat că mai continuă să existe multiple provocări sociale și sistemice care contribuie la perpetuarea fenomenului:

- **Prezența unor diferențe între mediul rural și cel urban în percepția și atitudinea față de violență, inclusiv față de comportamentele violente.** Se observă o reducere generală a violenței, mai ales în mediul urban, în timp ce în mediul rural violența rămâne prezentă. Atitudinile tradiționale contribuie la persistența comportamentelor violente în localitățile rurale – *„în familie niciodată nu am bătut femeia. Odată am apucat-o de moțoc, dar înainte se băteau mai des. Acum nu e așa cum a fost înainte”* (FG_5_B_R).

- **Frica și dependența economică a femeilor de bărbații violenți.** Multe femei nu raportează violența de teama că ar putea rămâne fără resurse pentru a-și întreține copiii, motiv pentru care violența continuă în relația abuzivă afectând pe termen lung atât femeile, cât și copiii – *„multe femei nu denunță de atâta că se tem să nu rămână cu copiii pe drumuri și fac alegeri pentru copii. Dar copiii cresc și se duc, da violența rămâne...”* (FG_3_B_U).

- **Conștientizarea și reacția instituțională la cazurile de violență.** Creșterea raportării la poliție a manifestărilor de violență sugerează o conștientizare mai amplă, precum și dorința de a dezvălui astfel de situații și a nu ascunde violența. Totuși multe cazuri semnalate nu ajung la o remediare definitivă, iar mecanismele de reabilitare a agresorilor sunt considerate ineficiente – *„femeile au început a prinde la curaj. Dar iarăși curajul acesta nu e suficient ca denunțurile acestea nu ajung la final”* (FG_3_B_U); *„amenzile acestea care se pun la fiecare pas nu sunt eficiente”* (FG_8_F_R).

- **Educația agresorilor.** Centrele pentru reabilitarea agresorilor au fost înființate, însă metodele de educare sunt apreciate ca ineficiente. Excepția o constituie monitorizarea electronică care pare a avea un impact prin faptul că agresorul se confruntă cu sentimentul de rușine în raport cu persoanele din comunitate și prin limitarea accesului fizic al agresorului la victimă – *„agresorului i se pune o curelușă la picior care îl monitorizează. Societatea te judecă când te vede cu curelușă la picior. Și într-o localitate rurală, îți e foarte rușine că o ai”* (FG_4_B_U).

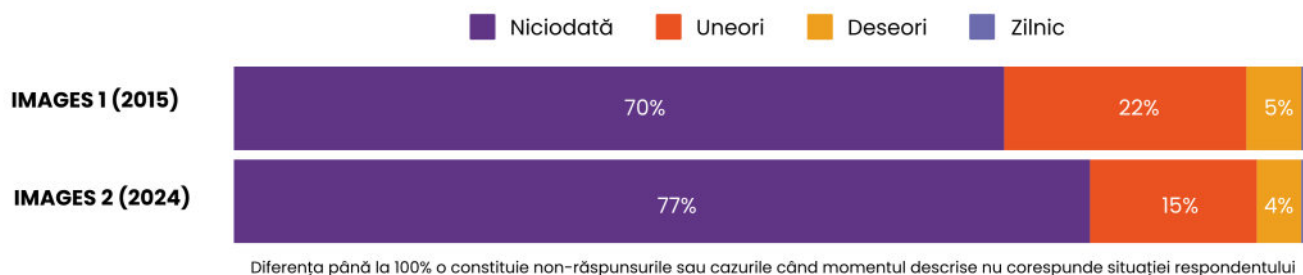
- **Sprijinul acordat de instituțiile statului pentru femeile care au experimentat violența este considerat insuficient.** Se resimte o nevoie de măsuri suplimentare din partea statului pentru victimele violenței, astfel încât acestea să aibă alternative viabile și o șansă reală de a începe o viață nouă, departe de agresori – *„nu o să schimbăm nimic cu amenzile... Statul trebuie să-i ofere femeii o șansă ca să se refugieze și să înceapă o viață nouă că altfel trăiește mai departe cu persoana care o violează și până la urmă o înfige cu cuțitul”* (FG_3_B_U).

Tendințe de schimbare privind violența în familie/cuplu

Analiza cauzelor violenței în familie/cuplu atestă schimbări importante. S-a observat o creștere a importanței consumului de substanțe narcotice, care a ajuns să fie apreciată ca una din principalele cauze ale violenței, conform opiniei atât a bărbaților, cât și a femeilor.

De remarcat este și faptul că analiza comparativă a datelor din IMAGES-1 și IMAGES-2 atestă o creștere a numărului de bărbați care nu au fost martori la violența fizică a tatălui/partenerului asupra mamei până la vârsta de 18 ani, de la 70% în anul 2015 la 77% în anul 2024 (Figura 43).

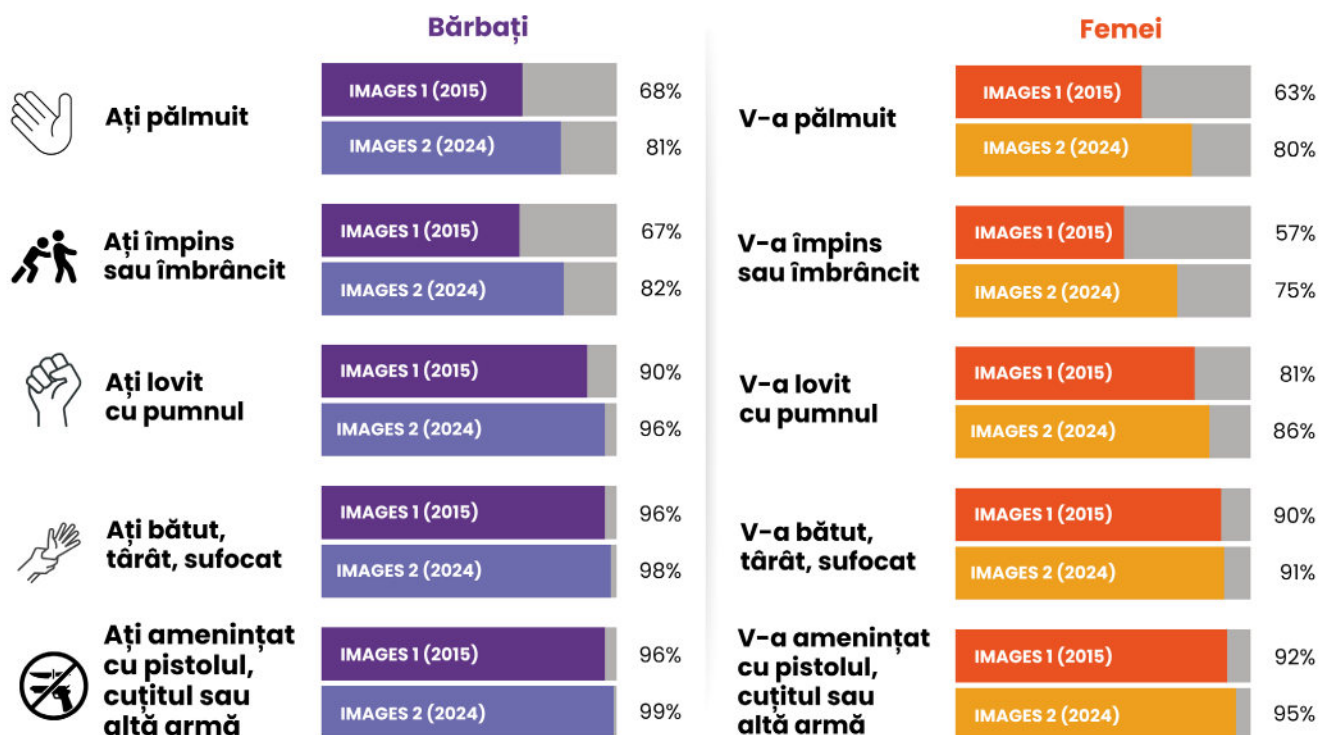
Figura 43. Evoluția ponderii bărbaților care au fost martori la violența asupra mamelor lor, 2015 și 2024, %

În 2024, s-a constatat o majorare a numărului de bărbați care afirmă că nu recurg niciodată la violență în familie, comparativ cu datele sondajului din 2015. Majoritatea bărbaților declară că niciodată nu și-au amenințat sau agresat fizic soția/partenera, ceea ce este confirmat și de răspunsurile femeilor. Cu toate acestea, forme de violență, precum lovirea, îmbrâncirea sau pălmuirea, rămân prezente (Figura 44).

Figura 44. Ponderea bărbaților care declară că nu aplică violența și ponderea femeilor care declară că nu au fost victime ale violenței în familie, 2015 și 2024, %

Este de menționat faptul că este mai mare numărul femeilor care au reclamat anumite consecințe ale violenței fizice aplicate de către soți/parteneri. Astfel, a sporit, de la 22% în anul 2015 la 35% în anul 2024, numărul soțiilor/partenerelor care au declarat dureri, vânătăi, respectiv, de la 3% la 10%, a celor care au semnalat luxații și de la 2% la 10% a celor care au anunțat despre fracturi.

5.4. VIOLENȚA ÎN SOCIETATE

Mulți bărbați își exercită puterea și controlul asupra femeilor prin utilizarea diferitor forme de violență, atât în familie, cât și în societate. Un procent semnificativ de 55% dintre bărbați și 71% dintre femei, sunt de acord total că „marea majoritate a agresorilor sunt bărbați”. Numărul bărbaților care sunt în dezacord cu afirmația dată este de 11%, dublu în comparație cu cel al femeilor (5%).

În ceea ce privește experiențele directe, 9% dintre bărbați au relatat că au un prieten care recurge la violență fizică împotriva

soției sau partenerei, în timp ce 83% au afirmat că nu cunosc astfel de persoane. Este de specificat că numărul femeilor care au indicat prietene sau cunoscute apropiate care sunt supuse violenței fizice din partea soțului/partenerei este de peste 3 ori mai mare decât al bărbaților (Tabelul 42). Recunosc prezența unui prieten sau cunoscut apropiat care recurge la violența fizică împotriva soției/partenerei mai mulți bărbați cu vârsta 18-29 ani, din mediul urban, cu studii superioare și cu venituri mari în gospodăriei.

Aceste date combat mitul conform căruia violența este prezentă doar în familii unde nivelul de educație al soților este jos, precum și în cele cu un nivel redus de venituri. Este important de remarcat și

faptul că profilul femeilor care au indicat că au prietene sau cunoscute victime ale violenței în familie este divers și atestă că fenomenul violenței continuă să aibă o răspândire largă în Republica Moldova.

Tabelul 42. Incidența violenței fizice în rândul prietenilor sau cunoscuților apropiați, raportată de bărbați și femei, pe grupe de vârstă, %

	Bărbați			Femei		
	Cunosc cupluri în care există violență	Nu cunosc astfel de cupluri	Nu răspund	Cunosc cupluri în care există violență	Nu cunosc astfel de cupluri	Nu răspund
TOTAL	9	83	8	35	63	2
18-29 de ani	16	81	5	37	58	5
30-39 de ani	10	82	8	33	64	3
40-49 de ani	6	82	12	35	64	1
50-59 de ani	7	87	6	35	61	4

Ponderea femeilor care au declarat că au prietene sau cunoștințe apropiate care au fost victime ale distribuirii de informații denigratoare, inclusiv de materiale cu

caracter intim, de către soți sau parteneri, în mediul digital, este de patru ori mai mare decât cea a bărbaților – 12% comparativ cu 3% (Tabelul 43).

Tabelul 43. Incidența violenței online în rândul prietenilor sau cunoscuților apropiați, raportată de bărbați și femei, pe grupe de vârstă, %

	Bărbați			Femei		
	Cunosc cupluri în care există violență	Nu cunosc astfel de cupluri	Nu răspund	Cunosc cupluri în care există violență	Nu cunosc astfel de cupluri	Nu răspund
TOTAL	3	94	3	12	83	5
18-29 de ani	5	94	1	19	75	6
30-39 de ani	4	94	2	10	85	5
40-49 de ani	2	92	6	14	83	3
50-59 de ani	3	95	2	10	85	5

Fiind întrebați despre capacitatea lor de a influența comportamentul unui prieten violent, 63% dintre bărbații care au recunoscut că au astfel de prieteni, au fost de părerea că nu ar putea produce o schimbare, 20% cred că ar putea totuși interveni, pe când 14% au declarat că au făcut deja acest lucru. Au influențat sau consideră că pot determina schimbarea comportamentului prietenilor sau cunoscuților care aplică violența într-un număr mai mare bărbații din mediul urban și cu studii superioare.

Analiza acțiunilor bărbaților în eventualitatea unor situații de violență fizică asupra femeilor, atestă viziuni diferite în funcție de relația cu agresorul. Dacă ar vedea un prieten care recurge la violență fizică împotriva unei femei, 51% dintre bărbați au afirmat că ar interveni în momentul de violență, 16% au spus că ar discuta cu prietenul după actul de violență, 8% au declarat că ar anunța poliția și 3% au menționat că ar evita

pe viitor un astfel de prieten, iar 17% au specificat că nu ar interveni pentru că nu este problema lor. Este relevant de precizat că nu au manifestat disponibilitate să intervină bărbații cu vârsta 50-59 de ani, din mediul rural, cu un nivel redus de studii și cu venituri medii lunare mici în gospodărie.

În cazul în care agresorul ar fi o persoană străină, numărul bărbaților care s-ar implica ar crește, ajungând la 56%, arată datele cercetării. De asemenea, 9% ar discuta cu agresorul după actul de violență, iar 15% ar anunța poliția. În această situație, doar 14% dintre bărbați ar considera că nu este problema lor (Tabelul 44). Vom remarca o creștere a numărului bărbaților care ar anunța poliția, de la 8% în cazul când abuzatorul este un prieten la 15% când abuzatorul este o persoană străină. Aceste date sugerează o mai mare responsabilizare în fața agresiunilor din partea unor necunoscuți, comparativ cu situațiile care implică prieteni.

Tabelul 44. Acțiunile bărbaților în cazurile când ar vedea o persoană care aplică violența împotriva femeii (răspunsul bărbaților), %

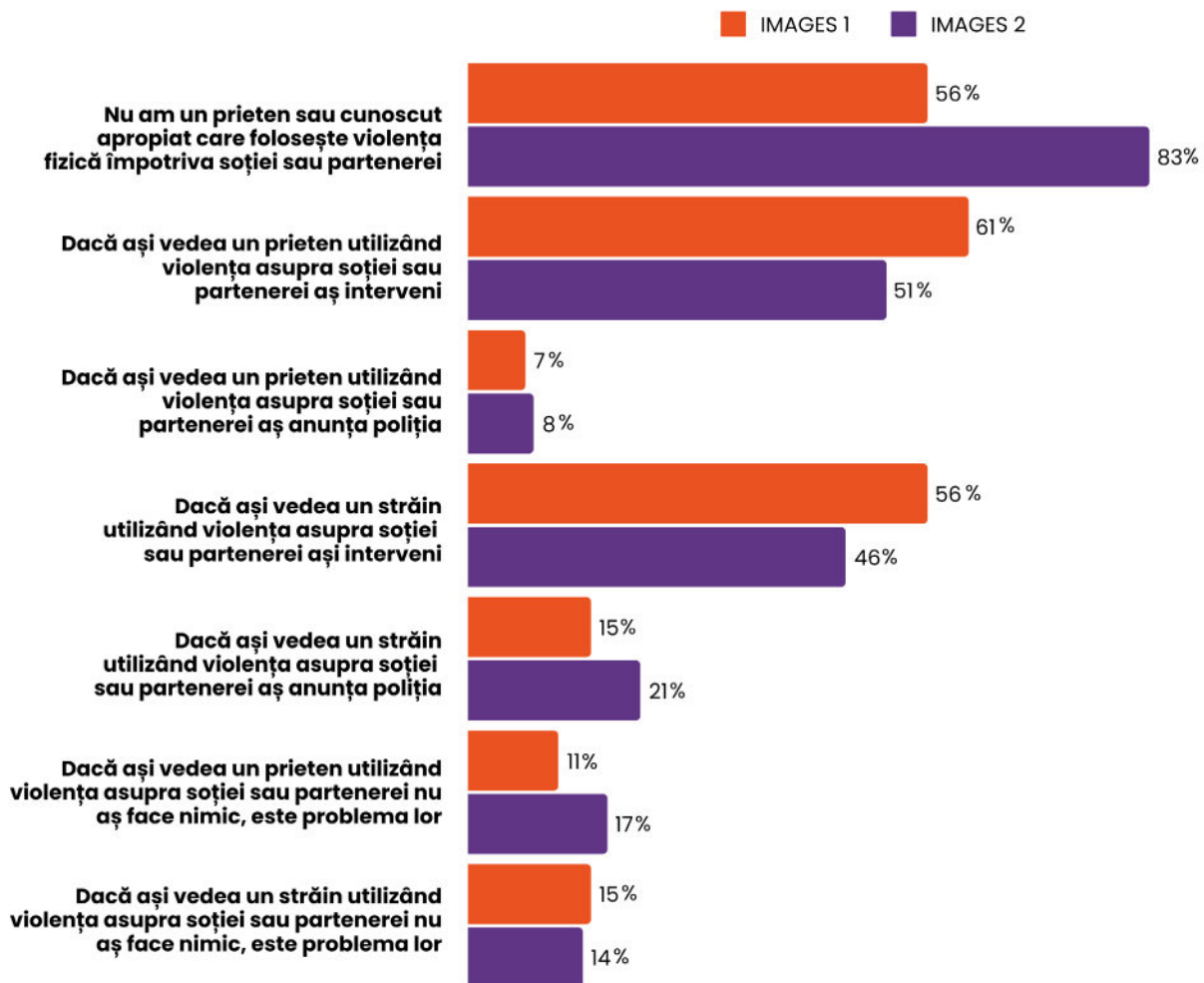
	Bărbați			Femei		
	Aș interveni în momentul actului de violență	Aș discuta cu el după actul de violență	Aș anunța poliția	L-aș evita, m-aș comporta ca un străin	Nu aș face nimic, este problema lor	Nu știu
Un prieten aplică violența împotriva femeii	51	16	8	3	17	5
O persoană străină aplică violența împotriva femeii	56	9	15	3	14	5

Numărul bărbaților care au recunoscut că au fost în ultimele 3 luni victime ale violenței fizice în afara casei este foarte mic: 5% dintre bărbați au fost loviți și 2% au fost amenințați cu cuțitul, pistolul sau altă armă.

Tendențe de schimbare privind violența în societate

Din 2015 până în 2024, s-a constatat o ușoară tendință de descreștere a numărului de bărbați care declară că nu cunosc persoane din anturajul lor apropiat care recurg la violența fizică împotriva soțiilor/partenerelor (Figura 45). Cu toate acestea, intenția de a interveni în asemenea situații s-a redus în rândul bărbaților.

Figura 45. Percepțiile bărbaților privind violența fizică împotriva femeilor, 2015 și 2024, %

5.5. CUNOAȘTEREA SERVICIILOR DESTINATE VICTIMELOR VIOLENȚEI ȘI APRECIEREA ACESTORA

Datele IMAGES-2 evidențiază necesitatea de a îmbunătăți cunoștințele populației despre oferta de servicii destinate victimelor violenței. Conform datelor cercetării, 49% dintre bărbați și 74% dintre femei cunosc că, în Republica Moldova, sunt disponibile servicii sociale de suport pentru femeile victime ale violenței. Gradul de informare despre existența serviciilor este mai înalt printre persoanele din mediul urban, cu un nivel ridicat de studii (studii superioare și profesional tehnice postsecundare), dar și cu venituri înalte în gospodărie. A fost reliefată o relație directă între nivelul de informare despre serviciile existente și studiile femeilor, inclusiv venitul lunar mediu în familie/cuplu. Odată cu creșterea nivelului de studii și a veniturilor, sporește și nivelul de informare al femeilor despre disponibilitatea acestor servicii.

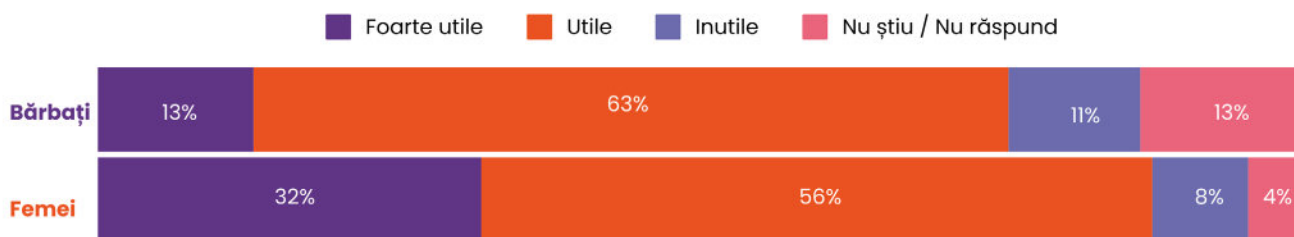
Deși marea majoritate a femeilor știu că sunt oferite servicii sociale de suport pentru femeile victime ale violenței, doar 11% dintre femeile care au experimentat violența în familie au apelat la aceste servicii. Cele mai frecvente solicitări provin din partea femeilor cu vârsta de 50-59 de ani, din mediul rural, cu studii gimnaziale sau tehnice postsecundare și cu venituri mici sau medii în gospodărie. O astfel de discrepanță majoră între cunoștințele despre servicii și nivelul de valorificare reală a acestor oportunități sugerează că, deși gradul de informare la acest capitol este înalt, totuși există și bariere semnificative care împiedică accesul efectiv la serviciile de suport, precum factorii socioeconomici sau o posibilă lipsă de încredere în aceste servicii. Femeile victime ale violenței în familie care au recurs la serviciile disponibile pentru ele, cel mai frecvent au apelat la poliție (în 8 din 10 cazuri), primărie (în 2 din 10 cazuri), Telefonul de Încredere pentru Femei și Fete 080088008, organizațiile care oferă suport femeilor, asistentul social (în 1 caz din 10 per fiecare instituție menționată). Nici o femeie victimă a violenței în familie nu s-a adresat la medic/asistentul medical sau la preot.

Serviciile de care au beneficiat aceste femei au fost apreciate ca fiind **foarte utile** de către 36% dintre femei, au fost **utile** în opinia a 35%, au fost considerate **inutile** de 16% dintre beneficiare, pe când 13% nu au putut oferi vreo apreciere. Datele respective indică necesitatea de a îmbunătăți gradul de încredere dintre femeile victime și instituțiile care le oferă servicii, pe de o parte, precum și calitatea serviciilor, pe de altă parte, pentru a spori nivelul de accesare al acestora.

35% dintre femei au auzit/cunosc despre serviciile de consiliere a agresorilor familiali, în comparație cu 26% dintre bărbați. Gradul de cunoaștere al acestor servicii se majorează odată cu vârsta, atingând cele mai înalte cote atât în rândul femeilor, cât și al bărbaților din categoria de vârstă de 50-59 de ani. Serviciile de consiliere a agresorilor familiali au fost apreciate ca fiind **utile** sau **foarte utile**, atât de femei, cât și de bărbați (Figura 46). Au considerat serviciile date ca fiind **inutile**, în mod special, femeile și bărbații cu vârsta de 18-29 de ani, cu studii gimnaziale și cu venituri mici în gospodărie.

Figura 46. Aprecierea utilității serviciilor de consiliere a agresorilor familiari, pe sexe, %

Nivelul de cunoștințe despre posibilitatea emiterii de către instanțele de judecată a ordonanței de protecție pentru victimele violenței în familie este mai mare printre femeile (43%) decât printre bărbați (36%). Femeile și bărbații cu studii gimnaziale și din familiile cu venituri mici sunt mai puțin informați la subiectul respectiv.

Tabelul 45. Cunoașterea despre posibilitatea emiterii ordonanței de protecție și ordinului de restricție de urgență, %

	Bărbați		Femei	
	Da	Nu	Da	Nu
Ordonanța de protecție	36	64	43	57
Ordinul de restricție de urgență	38	62	40	60

În cazul emiterii unei ordonanțe de protecție pe numele lor, bărbații care cunosc despre această prevedere legală, au semnalat că s-ar conforma următoarelor obligații: 88% – ar contribui la întreținerea copiilor pe perioada aflării în afara familiei, 87% – ar acoperi cheltuielile și daunele cauzate de actele de violență, 85% ar respecta regimul de vizitare a copiilor minori, 77% ar sta departe de victimă pentru perioada ordonanței de protecție, 73% ar participa la programe de consiliere pentru reducerea violenței în familie și 69% ar părăsi temporar locuința comună (Tabelul 46). Astfel, între 5 și 23% dintre bărbați sunt de părere că nu ar ține cont

de anumite prevederi ale ordonanței de protecție emise pe numele lor. Cei mai mulți dintre bărbații cu venituri mici în gospodărie și cu studii gimnaziale au afirmat că nu vor respecta diferite cerințe ale ordonanței de protecție emise de instanța de judecată pe numele lor.

Numărul femeilor care cunosc despre ordonanța de protecție și consideră că bărbații s-ar conforma prevederilor acestuia este mai mic decât cel al bărbaților. Doar 52% dintre acestea consideră că soțul/partenerul ar părăsi temporar locuința comună, 61% presupun că acesta ar participa la programe de consiliere pentru reducerea violenței,

64% susțin că el ar acoperi toate cheltuielile și daunele cauzate de violență, 66% sunt tentate să creadă că ar respecta regimul de vizitare al copiilor minori, 68% au convingerea că acesta că ar păstra distanța față de victima violenței și 71% sunt de părerea că el ar contribui la întreținerea copiilor.

Tabelul 46. Afirmații ale bărbaților și percepțiile femeilor privind respectarea prevederilor ordonanței de protecție, %

	Bărbați (n=263)		Femei (n=177)	
	Da	Nu	Da	Nu
Părăsirea temporară a locuinței comune	69	23	52	27
Păstrarea distanței/depărtării față de victima violenței	77	15	68	15
Participarea la programe de consiliere pentru reducerea violenței în familie	73	20	61	15
Respectarea regimului de vizitare a copiilor minori	85	9	66	12
Contribuirea la întreținerea copiilor în perioada aflării în afara familiei	88	5	71	9
Acoperirea tuturor cheltuielilor și daunelor cauzate de actele de violență	87	7	64	14

Gradul de cunoaștere și informare despre posibilitatea emiterii de către poliție a ordinului de restricție de urgență printre femei (40%) este puțin mai mare decât printre bărbați (38%). Datele atestă că femeile și bărbații cu studii gimnaziale sunt cei mai puțin informați despre această măsură de protecție a victimelor violenței.

Dintre bărbații care sunt la curent cu posibilitatea emiterii de către poliție a ordinului de restricție de urgență, 69% consideră că ar părăsi, temporar, locuința comună, iar 75% cred că ar păstra distanța față de victimă sau s-ar încadra într-un program de consiliere pentru reducerea violenței (Tabelul 47). Aproximativ 2 din 10 bărbați au declarat că nu ar respecta prevederile ordinului de restricție de urgență. Bărbații cu studii gimnaziale și

din gospodării cu venituri mici, în număr mai mare au semnalat că nu ar fi dispuși să se conformeze prevederilor unui eventual ordin de restricție de urgență. Spre exemplu, 30% dintre cei cu studii gimnaziale și 44% dintre cei cu venituri mici în gospodărie au indicat că nu ar părăsi temporar locuința comună pe perioada de acțiune a acestei măsuri.

Opiniile femeilor privind eventuala respectare de către soț/partener a prevederilor ordinului de restricție de urgență reflectă un grad de disponibilitate puțin mai mic decât cel conturat din răspunsurile oferite de bărbați. Femeile cu vârsta de 40-49 de ani și 50-59 de ani, din gospodăriile cu venituri mici, într-un număr mai mare nu sunt sigure că soții/partenerii lor ar ține cont de prevederile ordinului de restricție de urgență.

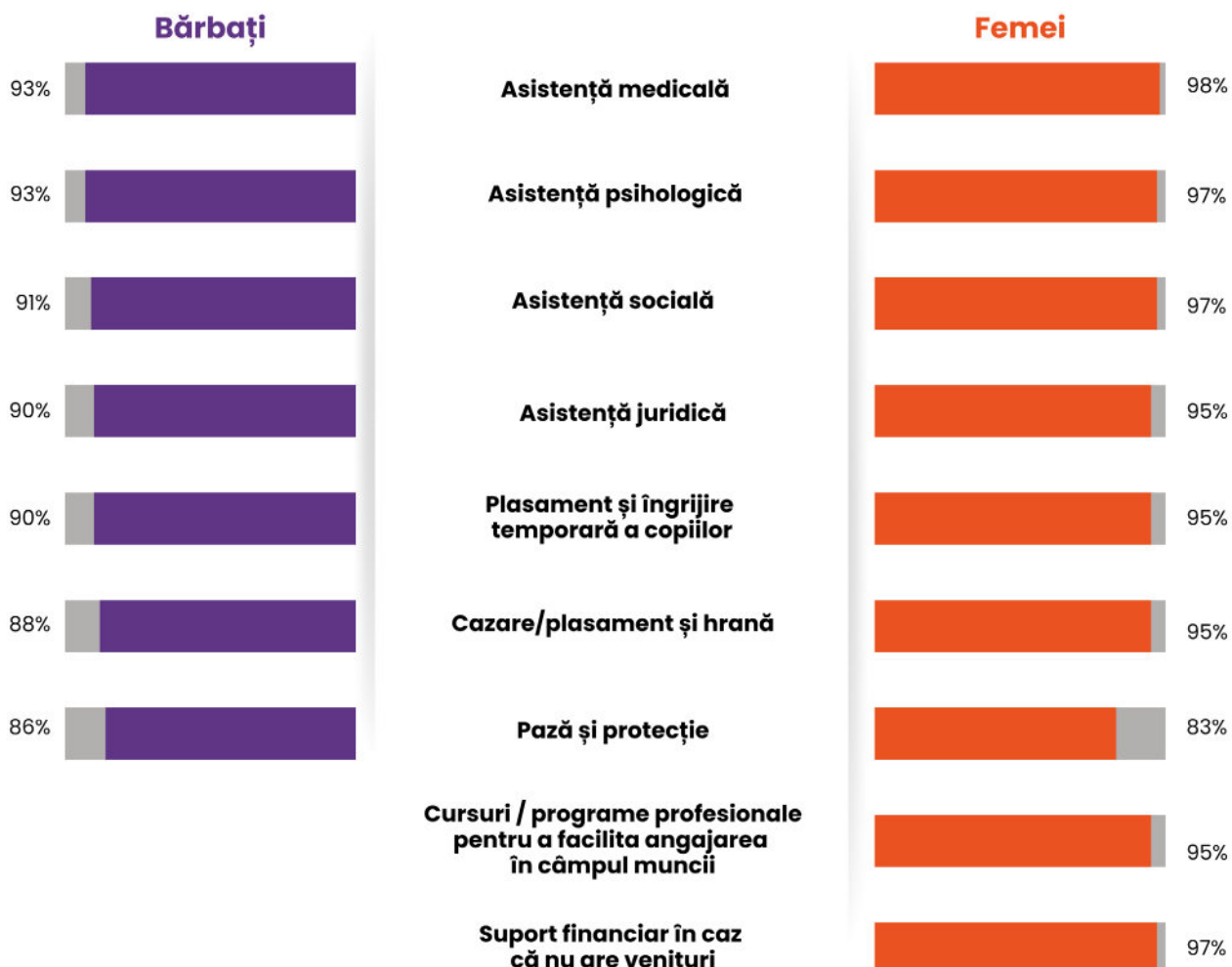
Tabelul 47. Afirmații ale bărbaților și percepțiile femeilor privind respectarea prevederilor ordinului de restricție de urgență, %

	Bărbați (n=274)		Femei (n=101)	
	Da	Nu	Da	Nu
Părăsirea temporară a locuinței comune	69	23	63	18
Păstrarea distanței/depărtarea față de victima violenței	75	18	69	14
Participarea la un program de consiliere pentru reducerea violenței în familie	75	19	65	12

Există unele diferențe în opiniile bărbaților și ale femeilor privind serviciile necesare unei femei care a experimentat violența în familie (Figura 47). Opinia femeilor victime ale violenței despre serviciile de care ar avea nevoie nu se deosebește

esențial de cea femeilor în general. Unica deosebire este că primele plasează pe ultimul loc serviciile de plasament și îngrijire temporară a copiilor, după serviciile de pază și protecție.

Figura 47. Serviciile de care are nevoie o femeie, în cazul violenței în familie, pe sexe, %⁴²

Atât femeile, cât și bărbații au indicat că serviciile de consiliere a victimelor violenței sunt necesare nu doar în localitățile urbane mari, dar și în localitățile rurale (Tabelul 48). Opinia dată este împărtășită

într-o măsură mai mare de femeile și bărbații din gospodăriile cu un nivel mediu și înalt de venituri.

Tabelul 48. Opiniile privind amplasarea serviciilor de consiliere a victimelor violenței în familie, %

	Bărbați			Femei		
	Acord total	Acord parțial	Dezacord	Acord total	Acord parțial	Dezacord
Serviciile de consiliere a victimelor violenței sunt necesare în localitățile urbane mari, nu și în sate	26	14	47	24	12	56

În discuțiile focus-grup la subiectul sistemului de servicii destinate victimelor violenței în familie s-a semnalat necesitatea analizei mai multor aspecte ale acestuia, în scopul îmbunătățirii: evaluarea accesibilității, eficienței, gradului de implicare a reprezentanților diferitor instituții cu responsabilități în domeniul dat pentru a înțelege lacunele existente. S-au evidențiat următoarele:

- **Cadru normativ este solid, dar aplicarea lui rămâne deficitară.** Deși există o legislație bine pusă la punct și un cadru normativ considerat „perfect” teoretic, implementarea totuși este precară. Poliția și instituțiile statului sunt adesea percepute ca funcționând „la jumătate de capacitate”, ceea ce generează rezultate insuficiente la capitolul protejarea efectivă a victimelor – „*Poliția trebuie să se ocupe și statul nemijlocit să se ocupe. Noi avem multe instituții și un cadru normativ foarte bun, dar legile nu se execută, poliția și instituțiile statului nu lucrează cum ar trebui să lucreze*” (FG_3_B_U).

- **Lipsa de informare și vizibilitate a serviciilor.** Populația nu are suficiente cunoștințe/informații despre Liniile Fierbinți și centrele de suport existente. Promovarea inadecvată și metodele de comunicare neadaptate la mediile moderne (de exemplu, promovarea doar prin intermediul radioului sau a televiziunii, nu și pe internet) contribuie la accesarea limitată a acestor servicii – „*servicii sunt, dar ele nu sunt cunoscute... Metodele de reclamă sunt vechi, dar acum lumea puțin s-a schimbat*” (FG_2_B_U).
- **Eficiență scăzută.** Atât bărbații, cât și femeile consideră serviciile ca fiind insuficiente și ineficiente – „*serviciile sunt mai degrabă insuficiente și nu lucrează bine*” (FG_4_B_U). În multe cazuri, victimele nu beneficiază de protecție adecvată sau sprijin consistent, iar amenzile aplicate agresorilor sunt percepute ca lipsite de eficiență și chiar contraproductive, acestea afectând bugetul familiei și creând un sentiment de impunitate al agresorilor – „*Femeile trebuie să*

se adreseze dacă suferă de violență... Dar problema este că vine poliția și pune amendă și apoi, se plătește amenda și să trăiește împreună mai departe” (FG_5_B_R).

- **Lipsa serviciilor de reabilitare pentru agresori.** În mediul rural, unde comunitatea de cele mai dese ori este la curent cu situațiile de violență, intervențiile sunt insignifiante, iar lipsa unor servicii pentru reabilitarea agresorilor este o problemă majoră.
- **Percepții și norme sociale ambivalente.** În rândul unor bărbați, există o atitudine de toleranță față de violența „moderată” și o reticență de a accepta necesitatea unor intervenții dure, mai ales când ei consideră că acțiunile violente sunt „justificate”. De asemenea, unii bărbați au percepția că ordonanțele de protecție sunt prea restrictive, ceea ce denotă o rezistență față de ideea de a oferi protecție exclusiv victimelor – „Serviciile sunt rele, le dă prea multe putere femeilor cu ordonanța de protecție, care nu-ți permite să te apropii de casă” (FG_6_B_R); „Dacă la mine soția ar suna la poliție, eu a doua zi divorțez... Chiar și dacă am bătut-o. Eu dacă am tras o palmă, ea

a meritat-o” (FG_5_B_R); „Dacă este violență puternică în familie, atunci e bine ca să fie așa servicii. Dar dacă omul e adecvat și uneori e violent...” (FG_6_B_R).

- **Lipsa sprijinului psihologic și a unor servicii de lungă durată.** Pe lângă absența intervențiilor specializate și a unui sprijin psihologic continuu, dependența economică a victimelor de agresor contribuie semnificativ la revenirea acestora în relațiile abuzive, amplificând cercul vicios al violenței. Fără măsuri de susținere economică și servicii comprehensive de reintegrare, victimele se confruntă cu provocări majore în a rupe ciclul violenței și a-și reconstrui viețile.
- **Necesitatea unor măsuri proactive și centrate pe soluții reale.** Deși campaniile de conștientizare sunt importante, statul ar trebui să adopte și alte măsuri pragmatice. În prezent este posibilă asigurarea cazării pe termen lung pentru victime (până la un an). Însă, după această perioadă, fără a avea un loc de muncă bine plătit, femeile victime nu se pot întreține independent, ceea ce le expune riscului de a reveni în relațiile abuzive.

Tendențe de schimbare privind cunoașterea serviciilor destinate victimelor violenței în familie

Compararea datelor IMAGES-1 cu IMAGES-2 relevă că numărul femeilor care cunosc despre serviciile disponibile pentru victimele violenței a crescut, de la 68% la 74%. În același timp, numărul bărbaților care sunt la curent cu existența a astfel de servicii s-a redus, de la 61%, în 2015, la 49%, în 2024.

Datele indică o majorare a numărului de femei care au beneficiat de serviciile disponibile pentru victimele violenței, de la 3% în anul 2015 la 11% în anul 2024.

Însă numărul acestora continuă să fie mic, astfel că practic doar 1 din 10 victime accesează serviciile existente. Poliția continuă să fie cea mai solicitată instituție în cazurile de violență în familie, respectiv, în 8 din 10 cazuri de violență, femeile apelează la poliție.

Nivelul de cunoștințe despre serviciile de consiliere disponibile pentru agresorii familiali este în scădere, de la 42% în 2015 la 35%, în 2024, în rândul femeilor și, respectiv, de la 38% la 26%, în rândul bărbaților.

S-a redus și nivelul de informare despre posibilitatea emiterii de către instanțele de judecată a ordonanței de protecție, de la 50% în anul 2015 la 36% în anul 2024, în rândul bărbaților, pe când în rândul femeilor cifra respectivă a rămas practic neschimbată (44% în 2015 și 43% în 2024). Totuși, atitudinea bărbaților față de respectarea prevederilor ordonanței de protecție atestă mici tendințe de îmbunătățire în 2024 comparativ cu 2015: 88% au semnalat că ar contribui la întreținerea copiilor în perioada aflării în afara familiei (86% în 2015), 87% ar acoperi cheltuielile și daunele cauzate de actele de violență (74% în 2015), 85% ar respecta regimul de vizitare a copiilor minori (76% în 2015), 73% ar participa la programe de consiliere pentru reducerea violenței în familie (65% în 2015), 77% ar rămâne departe de victimă pentru perioada de acțiune a ordonanței de protecție (64% în 2015) și 69% ar părăsi temporar locuința comună (61% în 2015).

VI. CUNOȘTINȚE ȘI ATITUDINI PRIVIND POLITICILE ȘI LEGISLAȚIA DE GEN

6.1. POLITICILE CARE PERMIT FEMEILOR SĂ SE AFIRME ÎN FUNCȚII DE CONDUCERE

Majoritatea bărbaților (69%) și femeilor (78%) sprijină politicile care promovează accesul femeilor la funcții de conducere (Tabelul 49). Această atitudine este împărtășită de un număr mai mare de bărbați și femei cu vârsta de 18-29 de ani. Odată cu înaintarea respondenților în vârstă se înregistrează o micșorare a numărului celor care sunt de acord cu astfel de politici. S-a constatat un număr mai mare a celor cu atitudini pozitive față de acest subiect printre bărbații și femeile din mediul urban, cu un nivel de studii mai înalt, precum și cu venituri medii lunare mai ridicate.

Tabelul 49. Atitudinile comparative ale bărbaților și femeilor privind politicile care promovează accesul femeilor la funcții de conducere, pe grupe de vârstă, %

	Bărbați		Femei	
	Acord	Dezacord	Acord	Dezacord
TOTAL	69	24	78	15
18-29 de ani	73	19	86	8
30-39 de ani	72	21	73	15
40-49 de ani	65	28	81	14
50-59 de ani	65	29	75	19

Printre bărbații angajați, 16% au în prezent un superior de sex feminin, iar 36% au avut un șef de sex feminin la un moment dat. Proporția bărbaților care lucrează sub conducerea unei femei este mai mare în rândul celor cu studii superioare. Aproape jumătate dintre bărbații cu studii superioare au avut un șef de sex feminin pe parcursul carierei lor.

Atitudinea bărbaților față de un șef de sex feminin este în mare parte pozitivă. Dintre bărbații angajați, doar 8% au declarat că sunt deranjați de prezența femeilor la funcții de conducere. În cadrul discuțiilor de grup participanții au

subliniat că profesionalismul angajaților trebuie să determine alegerea șefilor, dar s-a evidențiat faptul că femeile depun un efort mai mare, reușesc să găsească modalități mai bune de comunicare cu alte persoane și au dezvoltat mai bine abilitățile de organizare și conducere (Boxa 4). Unii bărbați au relatat că atitudinea bărbaților față de un șef de sex feminin depinde și de domeniul în care femeia ocupă o funcție de conducere – „de exemplu, munca de marinar sau de inginer e solicitantă fizic. Noi nu avem zile libere și nu cred că o femeie ar face față” (FG_3_B_U).

Boxa 4. Atitudinile bărbaților față de un șef de sex feminin

„Femeile uneori se descurcă mai bine în a conduce. Ele pot conduce” (FG_1_B_U).

„Câte o dată chiar cu o șefă de sex feminin faci mai multă treabă, muncești mai bine” (FG_3_B_U).

„Depinde cum se comportă, dar din practică, femeile-conducători se comportă mai bine decât bărbații-șefi și ceea ce promit – realizează” (FG_6_B_R).

Referitor la preferințele femeilor, studiul a arătat următoarele: 70% au declarat că sexul șefului nu are importanță pentru ele, în timp ce 18% preferă un superior de sex feminin, iar 12% optează pentru un șef de sex masculin. Preferința femeilor pentru

un șef bărbat crește odată cu vârsta: de la 5% în categoria 18-29 de ani, la 12% pentru cele de 30-39 de ani, la 13% în intervalul de 40-49 de ani, ajungând la 19% în grupa de vârstă de 50-59 de ani.

Tendențe de schimbare privind politicile care le permit femeilor să se afirme în funcții de conducere

Din 2015 până în 2024 s-a constatat o creștere a ponderii bărbaților (de la 55% la 69%) și femeilor (de la 73% la 78%) care sunt de acord cu politicile care promovează accesul femeilor la funcții de conducere. S-a redus numărul bărbaților pe care îi deranjează faptul că superiorul lor este/ar putea fi o femeie, de la 13% în anul 2015 la 8% în anul 2024.

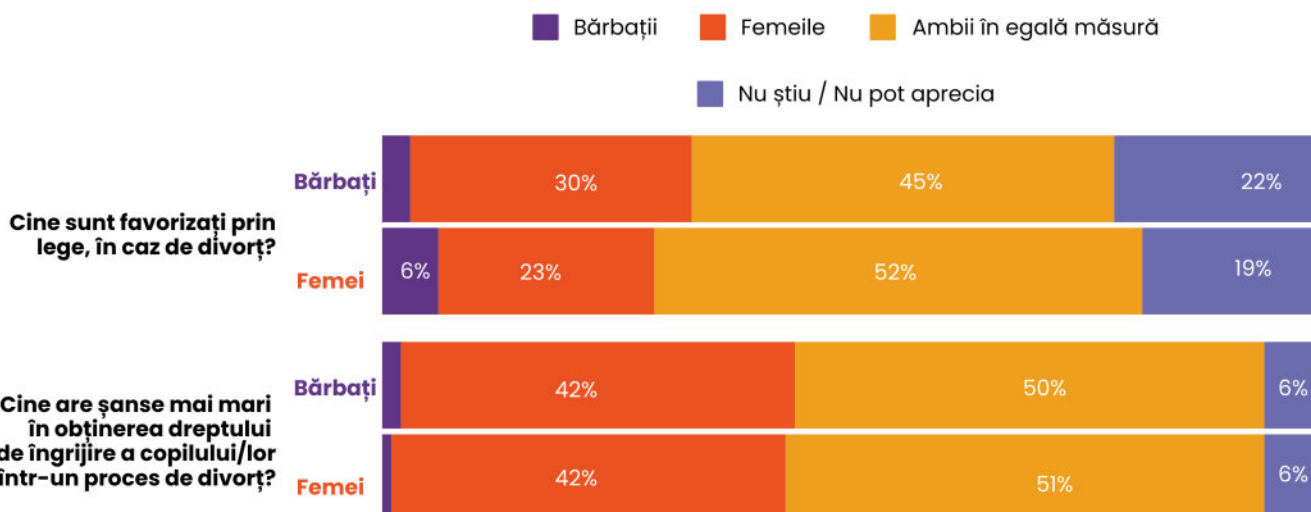
6.2. POLITICILE PRIVIND DIVORȚUL ȘI DREPTUL DE ÎNGRIJIRE A COPILULUI

Datele IMAGES-2 relevă că 45% dintre bărbați au semnalat că le-ar fi frică să divorțeze sau să se despartă/separe de soție/parteneră, pentru că pot pierde legătura cu copiii. Aceste preocupări sunt amplificate de percepția a 30% dintre bărbați și 23% dintre femei care sunt de părerea că legile privind divorțul și separarea din Republica Moldova sunt favorabile femeilor (Figura 48). Bărbații cu vârsta de 30-39 de ani, cu un nivel de studii mai înalt și venituri mari în gospodărie, consideră, într-un număr mai mare, că

legile favorizează femeile. Doar 45% dintre bărbați și 52% dintre femei susțin că legile nu favorizează pe nimeni în situațiile de divorț.

De asemenea, 42% dintre bărbați și 42% dintre femei cred că, în cazul unui proces de divorț, femeile au șanse mai mari să obțină dreptul de îngrijire a copiilor. Opinia în cauză este mai frecventă printre bărbații din categoria de vârstă de 30-39 de ani, cu studii superioare și cu venituri mari.

Figura 48. Percepțiile asupra favorizării prin lege în caz de divorț și asupra șanselor de obținere a dreptului de îngrijire a copiilor, pe sexe, %

Tendințe de schimbare privind politicile de divorț și obținere a dreptului de îngrijire a copilului/lor

Datele IMAGES 2024 arată o reducere a numărului bărbaților și femeilor care împărtășesc percepții eronate cu privire la legile legate de divorț și cele de obținere a dreptului de îngrijire a copilului/copiilor după divorț. Viziunile conform cărora cadrul normativ din Republica Moldova referitor la divorț ar favoriza femeile s-au redus, de la 49% în 2015 la 30% în 2024, în rândul bărbaților, și de la 37% la 23%, în

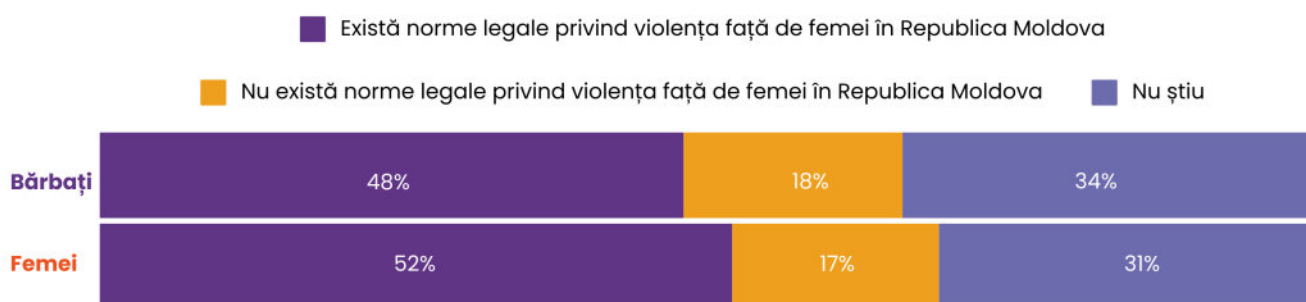
rândul femeilor. De asemenea, opiniile referitoare la faptul că în procesul de divorț femeia ar avea șanse mai mari să obțină dreptul de custodie asupra copilului/copiilor s-a redus, de la 57% la 42% în rândul bărbaților, și de la 50% la 42% în rândul femeilor, pentru perioada analizată.

6.3. POLITICILE PRIVIND VIOLENȚA FAȚĂ DE FEMEI

În ultimii ani, Republica Moldova a înregistrat progrese notabile în eliminarea violenței și dezvoltarea serviciilor sociale prin îmbunătățirea cadrului normativ existent și ratificarea unor tratate internaționale, cum ar fi Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice. Cu toate acestea, datele cercetării arată că o parte a populației nu cunoaște prevederile legale

în acest domeniu. Doar 48% dintre bărbați au declarat că știu despre existența normelor legale privind violența împotriva femeilor, 18% au spus că acestea nu există, iar 34% nu au cunoștințe despre ele (Figura 49). Gradul de informare este mai mare în rândul bărbaților tineri din mediul urban, cu studii superioare și venituri înalte.

Figura 49. Nivelul de informare despre existența normelor legale privind violența față de femei în Republica Moldova, pe sexe, %

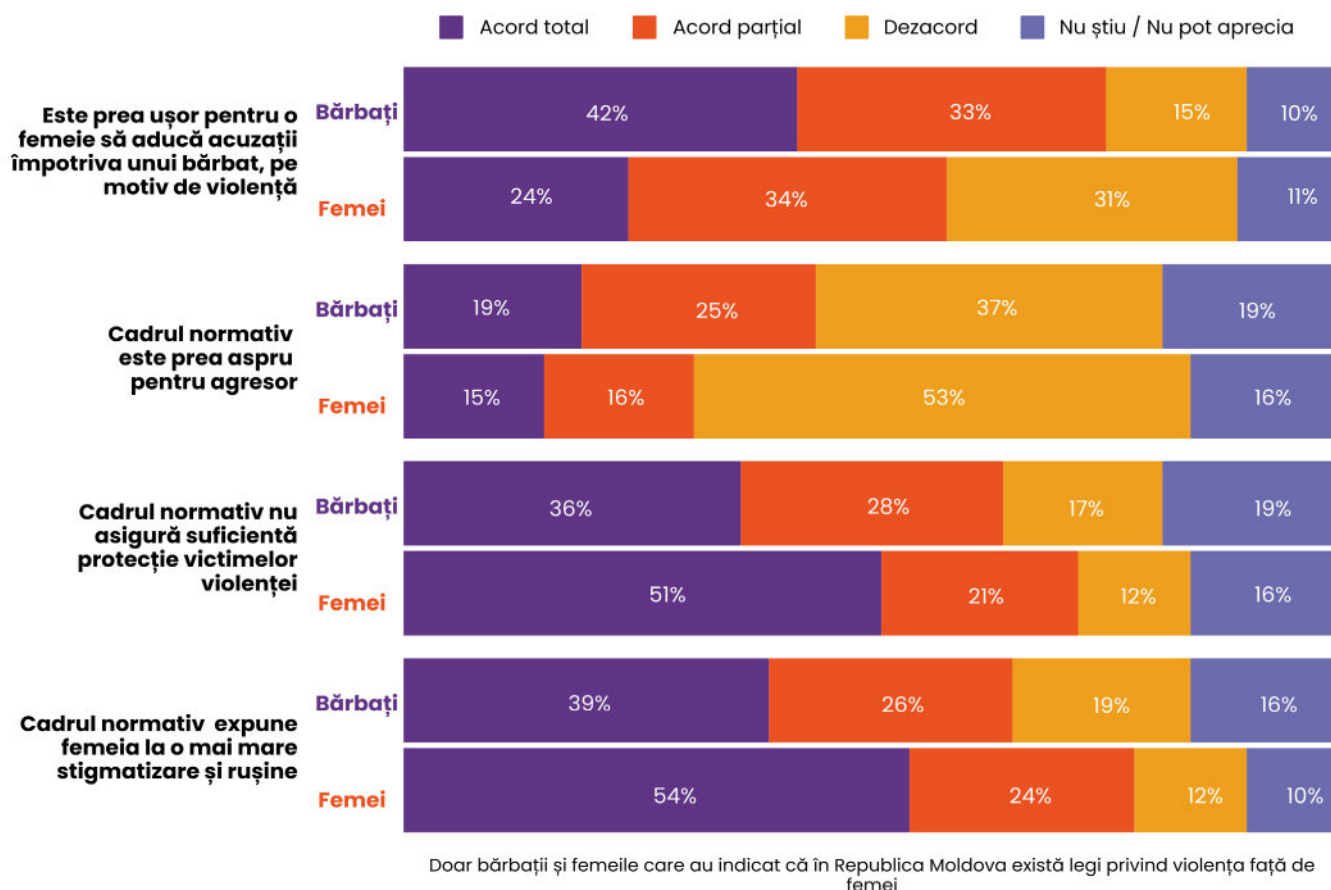
Deși nivelul de cunoștințe despre cadrul normativ privind violența împotriva femeilor este similar în cazul bărbaților și femeilor, opiniile despre modul în care funcționează acesta diferă (Figura 50). Astfel, 75% dintre bărbații și 58% dintre femeile care au indicat că în Moldova există cadru normativ privind violența împotriva femeilor, consideră că, din cauza reglementărilor normative în vigoare, unei femei îi este ușor să facă acuzații de violență împotriva unui bărbat (*acord total și acord parțial*).

44% dintre bărbați și 31% dintre femei au convingerea că prevederile normative actuale sunt prea aspre pentru agresori (*acord total și acord parțial*). Ponderea bărbaților care au expus o astfel de părere este mai mare printre cei cu vârsta de peste 30 de ani, cu un nivel de

educație scăzut, cu venituri mici și medii în gospodărie. Femeile care împărtășesc aceeași opinie sunt preponderent cele cu vârsta de peste 30 de ani, din mediul rural.

64% dintre bărbați și 72% dintre femei susțin că actualul cadru normativ nu asigură suficientă protecție victimelor violenței (*acord total și acord parțial*). Totodată 65% dintre bărbați și 78% dintre femei cred că normele legale actuale referitoare la violența față de femei expun femeile la o mai mare stigmatizare și rușine. Opinia dată este atestată mai frecvent printre bărbații cu vârsta de 30-39 de ani, cu studii profesionale tehnice postsecundare și cu venituri înalte. Viziunea în cauză este caracteristică pentru un număr mai mare de femei cu studii superioare și cu venituri înalte în gospodărie.

Figura 50. Aprecierea cadrului normativ care reglementează violența față de femei în Republica Moldova, pe sexe, %

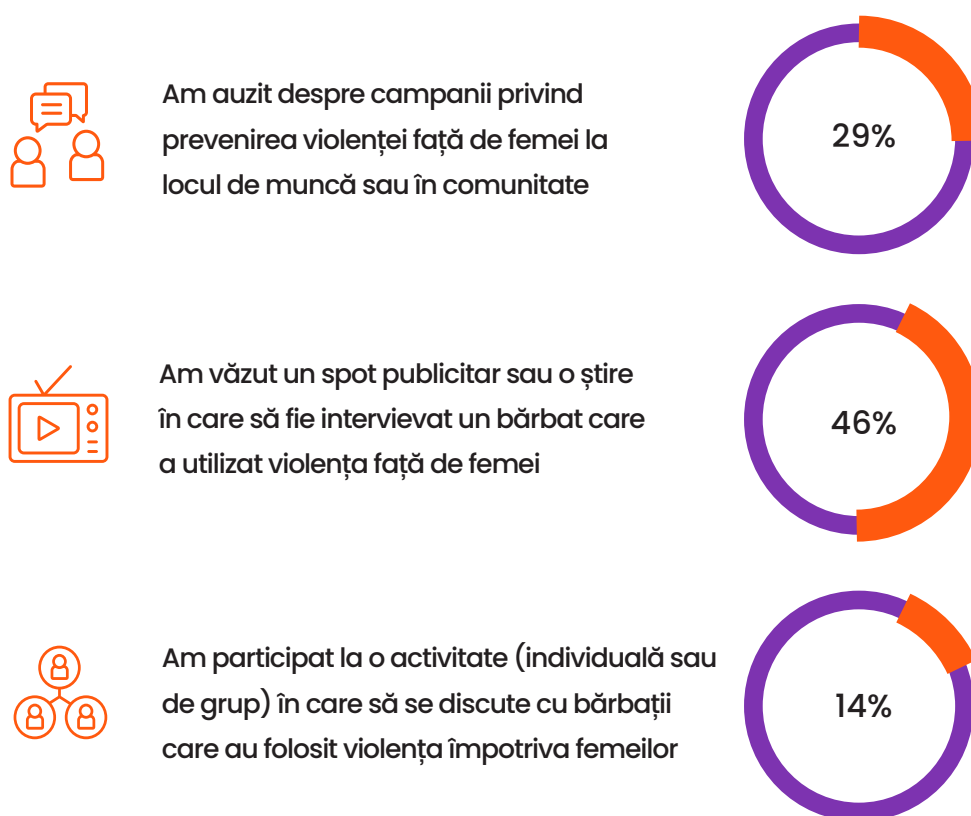

În ultimii ani au fost promovate diverse campanii dedicate prevenirii violenței împotriva femeilor, însă doar 29% dintre bărbați au auzit despre așa gen de activități, în cadrul comunității în care locuiesc sau la locul de muncă (Figura 51). Au auzit despre astfel de inițiative, preponderent bărbații cu vârsta de 18-29 ani și 30-39 ani, din mediul urban, cu studii superioare și cu venituri înalte.

Datele relevă că 14% dintre bărbați au participat cel puțin odată la o activitate individuală sau de grup, organizată la locul de muncă sau în comunitate, în care să se discute cu bărbații care au utilizat violența față de femei. Bărbații mai tineri, din mediul urban, cu studii superioare au participat la astfel de activități într-un număr mai mare.

Este de remarcat faptul că 46% dintre bărbații participanți la cercetare au văzut cel puțin odată un spot publicitar despre violența împotriva femeilor. Peste jumătate dintre bărbații de 18-29 de ani, din mediul urban, cu studii superioare au văzut astfel de spoturi.

Figura 51. Gradul de expunere a bărbaților la campanii, spoturi și activități privind prevenirea violenței împotriva femeilor, %

În cadrul discuțiilor de grup, participanții au evidențiat posibilitățile de îmbunătățire a campaniilor și activităților de prevenire a violenței în bază de gen și a violenței în familie:

- **Necesitatea de informații relevante și adaptate.** S-a subliniat că populația trebuie informată pentru a înțelege tipurile de violență, mai ales cele mai puțin vizibile, precum violența psihologică sau economică, care sunt adesea trecute cu vederea, dar și privind violența online.
- **Organizarea mai multor campanii pentru generațiile tinere.** Educația și sensibilizarea trebuie să înceapă din perioada de preadolescență, pentru a forma convingeri sănătoase și atitudini pozitive față de egalitate și relații bazate pe respect. Spre exemplu, activitățile de dezbateri în școli ar putea oferi o platformă pentru a discuta și înțelege problematica violenței, contribuind astfel la formarea corectă a unei mentalități de prevenire.
- **Orientarea de la campanii de informare generale spre activități bazate pe interacțiuni directe.** Broșurile și pliantele sunt percepute ca având un impact redus. În schimb, activitățile interactive, cum ar fi discuțiile față în față, atelierelor și grupurile de discuții, sunt considerate mult mai eficiente pentru că facilitează comunicarea directă și permit adresarea întrebărilor.
- **Importanța unor materiale cu informații practice și clare.** Broșurile și materialele scrise rămân utile atunci când sunt bine structurate și explică clar unde pot apela femeile și cum pot recunoaște diferitele forme de abuz.
- **Importanța acordării suportului de lungă durată pentru victime.** Un aspect critic evidențiat este durata prestabilită a unor servicii oferite de centre specializate în asigurarea sprijinului (de exemplu, până la două luni). Mulți participanți la discuțiile de

grup au menționat că problemele psihologice și traumele necesită timp pentru a fi depășite, iar din cauza duratei reduse a perioadei de reabilitare victimele nu reușesc să-și refacă viața. Astfel, se impune o extindere a perioadei de acordare a asistenței, inclusiv a sprijinului emoțional și ghidării în identificarea unui loc de muncă stabil. Programele actuale oferă o bază importantă, ele sunt însă insuficiente pentru nevoile complexe ale victimelor, iar acest lucru sugerează necesitatea unor resurse mai consistente și a unui sprijin mai cuprinzător.

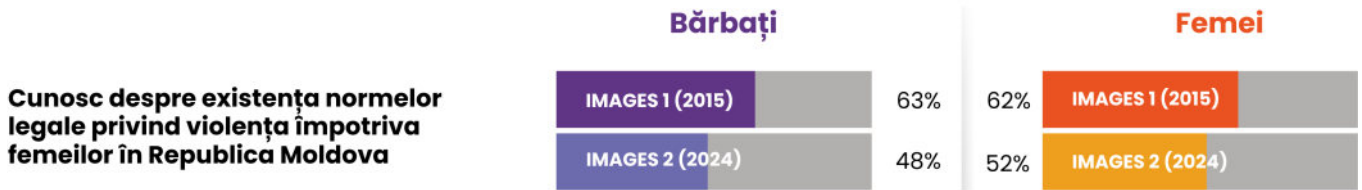
În opinia participanților la discuțiile de grup, o abordare eficientă a campaniilor de prevenire ar trebui să combine activitățile de sensibilizare de tip tradițional cu metode interactive și digitale. S-a menționat și că este necesar de segmentat campaniile de prevenire a violenței împotriva femeilor pe diferite grupuri țintă, pentru a răspunde eficient nevoilor specifice ale fiecărei categorii implicate sau afectate. De exemplu, campaniile pentru publicul larg trebuie să promoveze conștientizarea semnelor generale de abuz și să ofere informații despre instituțiile/organizațiile unde populația poate solicita ajutor sau cum poate sprijini persoanele afectate de violență. Însă pentru profesioniști, precum polițiști, medici, cadre didactice sau asistenți sociali, sunt necesare programe de instruire specifice și detaliate, care să includă atât aspectele teoretice, cât și procedurile de intervenție.

Tendințe de schimbare privind politicile în domeniul violenței față de femei

Datele IMAGES-2 atestă că a scăzut numărul bărbaților și femeilor care cunosc despre existența în Republica Moldova a

unui cadru normativ care reglementează violența în familie (Figura 52).

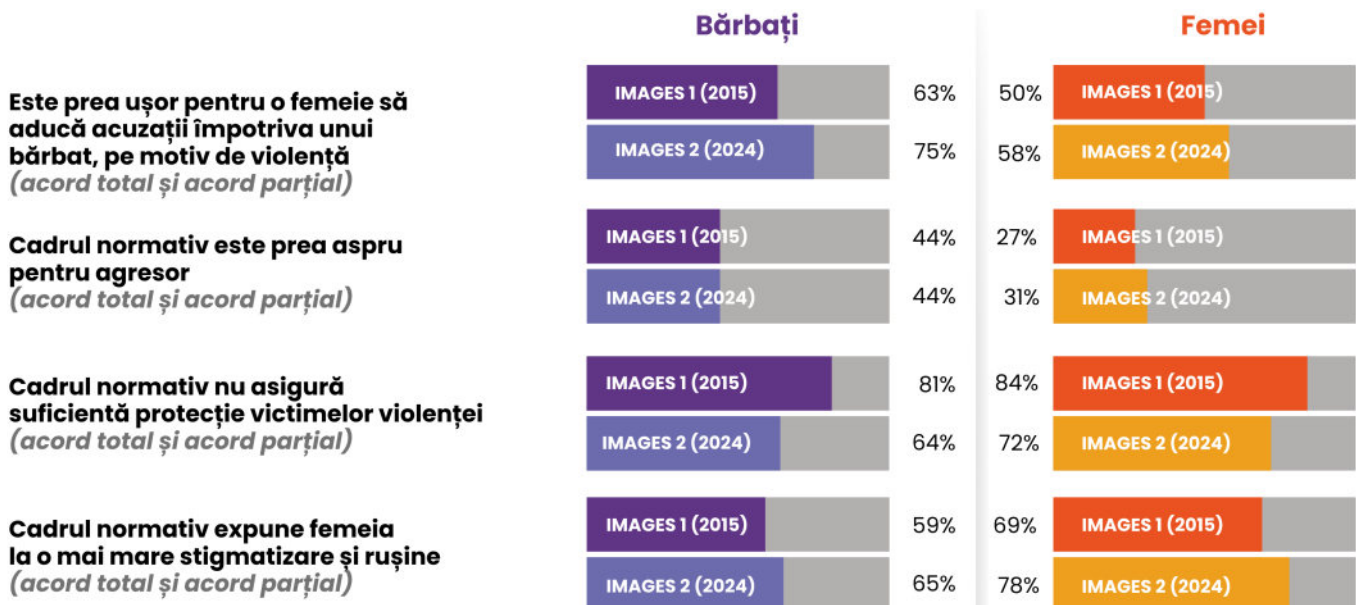
Figura 52. Ponderea bărbaților și femeilor care cunosc despre existența normelor legale referitoare la violența față de femei în Republica Moldova, 2015 și 2024, %

Pe parcursul perioadei analizate, a sporit numărul persoanelor care sunt de părere că este prea ușor pentru o femeie să facă acuzații de violență împotriva unui bărbat, situație atestată atât în rândul bărbaților (de la 63% la 75%), cât și al femeilor (de la 50% la 58%). Totodată, s-a redus numărul celor care sunt de părere că legislația actuală nu asigură suficientă protecție victimelor violenței, de la 81% la

64% în rândul bărbaților și de la 84% la 72% în rândul femeilor. Este de menționat și faptul că peste o treime dintre respondenți percep cadrul legislativ ca fiind prea dur față de agresori. În același timp, s-a majorat numărul persoanelor care cred că legile actuale contribuie la o stigmatizare mai mare a femeilor victime (Figura 53).

Figura 53. Evoluția percepțiilor bărbaților și femeilor privind cadrul normativ care reglementează violența față de femei în Republica Moldova, 2015 și 2024, %

Doar bărbații și femeile care au indicat că în Republica Moldova există legi privind violența față de femei

Datele cercetării indică o reducere, din 2015 până în 2024, a numărului bărbaților care au auzit despre campanii de prevenire a violenței față de femei (de la 45% la 29%) și a celor care au văzut, cel puțin o dată, la televizor un spot publicitar sau o știre în care a fost interviuat un bărbat care a fost violent cu o femeie (de la 67% la 46%).

În schimb, a fost remarcată o ușoară creștere a participării bărbaților la acțiuni individuale sau de grup, organizate în localitatea lor sau la locul de muncă, în care să se discute cu bărbații care au aplicat violența împotriva femeilor, de la 11% la 14%, în perioada analizată.

6.4. POLITICILE PRIVIND NON-DISCRIMINAREA PERSOANELOR DIN GRUPUL LGBTQ+

Populația nu dispune de suficiente informații și cunoștințe despre diversitatea sexuală, ceea ce contribuie la intoleranță. Majoritatea bărbaților au refuzat să răspundă la întrebările privind homosexualitatea, astfel că doar femeile au fost interviewate la acest subiect. Conform datelor cercetării, 35% dintre femei consideră că în Republica Moldova există politici care protejează persoanele homosexuale de discriminare, față de 15% care au indicat *nu* și de 50% care au afirmat că *nu știu*.

Dintre cele 35% de femei care au confirmat despre existența politicilor de protecție împotriva discriminării persoanelor din grupul LGBTQ+, 26% și-au exprimat sprijinul pentru acestea, în timp ce 64% și-au arătat dezacordul (Figura 54). Femeile cu vârsta de 18-29 de ani, din mediul urban, cu studii superioare și cu venituri înalte aprobă astfel de politici într-un număr mai mare.

Dintre femeile care au menționat că în Moldova există legi care protejează persoanele homosexuale de discriminare, 15% *sunt de acord* ca legile să permită încheierea căsătoriei între persoanele de același sex, față de 77% care sunt *împotriva*. Ponderea celor care își exprimă dezacordul față de introducerea

unor astfel de legi crește odată cu vârsta femeilor, fiind mai mare printre cele cu un nivel redus de studii și de venituri.

În cadrul discuțiilor focus-grup, au fost identificate atitudini complexe și, în mare parte, negative față de diversitatea sexuală și manifestările publice asociate cu aceasta. S-au evidențiat următoarele idei principale:

- **Reticență față de vizibilitatea/ caracterul public al acțiunilor desfășurate de grupul LGBTQ+.** Mulți participanți consideră că orientările sexuale minoritare nu ar trebui promovate sau afișate deschis. S-a menționat că persoane din grupul LGBTQ+ existau și în trecut, însă acțiunile desfășurate de acestea erau mai puțin vizibile și nu erau discutate public – „*asta era, dar nu era afișat*” (FG_1_B_U). Unii participanți afirmă că diversitatea sexuală nu-i deranjează personal atâta timp cât nu este promovată în mod deschis sau intens – „*de promovat – nu-i bine*” (FG_2_B_U). Astfel, persoanele și-au manifestat disconfortul cauzat de abordarea publică a subiectului respectiv, considerând că acesta le este impus.
- **Percepția diversității sexuale ca o problemă de sănătate.** Unii participanți la discuțiile de grup

asociază diversitatea sexuală cu o formă de „boală” sau „tulburare psihologică care trebuie tratată”, ceea ce subliniază o viziune incorectă și sugerează o neînțelegere fundamentală a diversității sexuale. Unii chiar au exprimat o atitudine extrem de radicală – „să fie împușcați” (FG_5_B_R).

- **Opoziția față de „propagandă”.** Mai mulți participanți au avut o atitudine profund negativă față de acțiunile întreprinse public de reprezentanții grupului LGBTQ+. Astfel de inițiative sunt percepute drept propagandă excesivă a diversității sexuale – „pe mine mă afectează propaganda, eu sunt contra paradelor, propagării masive și intense” (FG_3_B_U). Respectiv, s-a accentuat că astfel de acțiuni ar trebui să fie mai discrete. Deși nu susțin interzicerea acestor manifestări, mulți bărbați și femei se opun promovării explicite, cum ar fi paradele LGBTQ+, pe care le apreciază ca nepotrivite și nefirești – „...Ne-au impus, eu nu am nimic contra lor, posibil să am, dar eu nu zic nimic. Asta e strict după legile lor, dar nu are de ce la mine în oraș, unde eu m-am născut și duc copilul de mână să treacă astfel de parade. Asta eu nu accept. Aici merge vorba într-adevăr că drepturile lor s-au egalat cu ale noastre” (FG_8_F_R).
- **Libertatea individuală versus protecția copiilor.** Persoanele adulte din grupul LGBTQ+ au dreptul la viața lor, dar dacă sunt implicați copii, aceștia trebuie protejați de expunerea la exemple considerate inadecvate – „fiecare adult are dreptul să facă ce vrea, dar copiii trebuie protejați” (FG_6_B_R), „aceasta este o infecție. Copilul ce vede, tot aceea va face pe urmă... este un impuls pentru o familie nu prea dreaptă” (FG_5_B_R). Această poziție sugerează îngrijorări legate de influența asupra minorilor.

Puțini au fost, în cadrul discuțiilor de grup, cei care au avut o atitudine înțelegătoare/tolerantă față de acțiunile publice organizate de reprezentanții grupului LGBTQ+ – „eu parcă văd altfel acțiunile întreprinse de oamenii aceștia. Văd într-o oarecare măsură că ei vor să dea de înțeles că sunt printre noi. Anterior, ei se temeau, se ascundeau, dar acum prin paradă ei vor să spună: noi suntem parte a societății, noi mergem în același troleibuz cu voi” (FG_3_B_U).

Astfel, percepțiile generale reflectă o rezistență semnificativă față de manifestarea/expunerea publică a diversității sexuale. Totodată, există o distincție între acceptarea libertății individuale în sfera privată și disconfortul față de promovarea sau vizibilitatea acesteia în spațiul public, mai ales în contextul educării copiilor. Aceste opinii subliniază o necesitate de informare corectă pentru a reduce stigmatizarea și înțelegerea greșită a diversității sexuale.

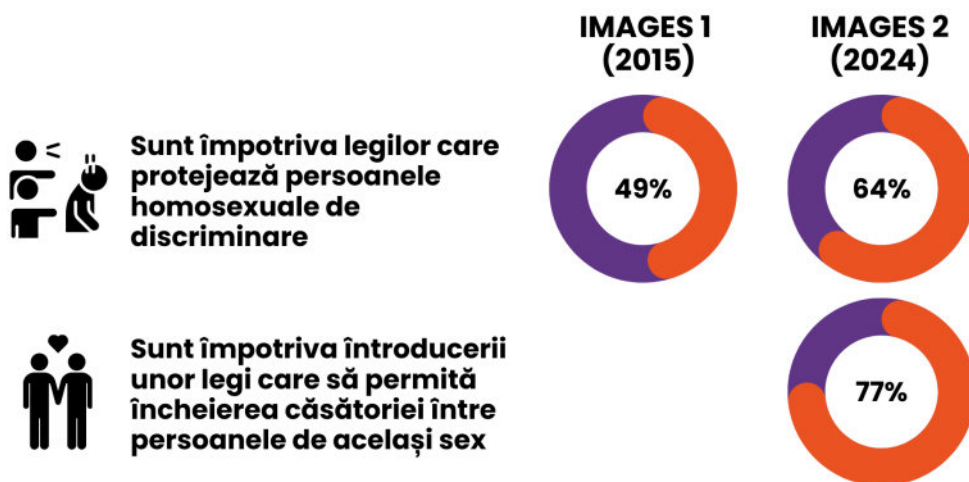
Tendențe de schimbare referitor la politicile privind non-discriminarea persoanelor din grupul LGBTQ+

În 2024, s-a constatat o creștere a atitudinii negative a populației față de politicile privind non-discriminarea persoanelor din grupul LGBTQ+, situație explicată prin „propagarea masivă” a drepturilor acestora – „s-a scos 9 mai și au pus parada gaylor” (FG_5_B_R). Vom evidenția în acest context refuzul bărbaților de a răspunde la întrebările privind diversitatea sexuală și politicile privind non-discriminarea reprezentanților grupului LGBTQ+, precum și refuzul lor de a participa la cercetare din cauza respectivelor întrebări, constatare

care a și determinat, de fapt, decizia de a exclude respectivul tip de întrebări din chestionarul pentru bărbați.

Datele atestă o majorare a numărului de femei care sunt împotriva legilor care să protejeze persoanele homosexuale de discriminare (de la 49% în 2015 la 64% în 2024) și împotriva introducerii unor legi care să permită încheierea căsătoriilor între persoane de același sex (77% se pronunță împotriva).

Figura 54. Opinia femeilor cu privire la cadrul normativ care protejează minoritățile sexuale de discriminare, 2015 și 2024, %

VII. PRACTICI ȘI ATITUDINI PRIVIND DEVIANȚA SOCIALĂ

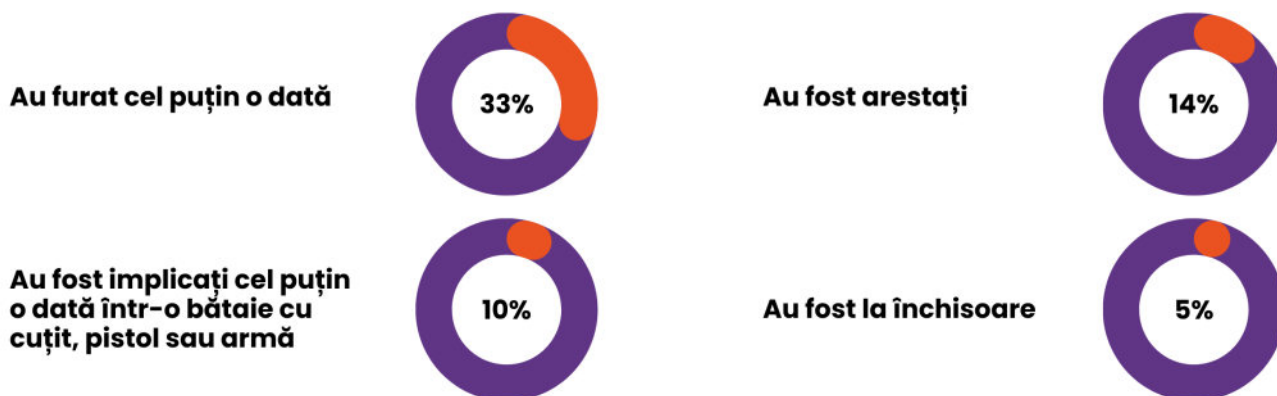

7.1. INFRAȚIONALITATEA

Comportamentele infraționale și tendințele de violență sunt adesea influențate de factori, precum tradiționalismul și normele de masculinitate⁴³. Deși numărul celor implicați în acțiuni infraționale este relativ redus, datele IMAGES-2 oferă o un tablou relevant asupra fenomenului. Astfel 33% dintre bărbați au declarat că au furat cel puțin o dată (6% – des, 15% – de 2-3 ori, 12% – o dată). 14% din eșantionul bărbaților au comunicat că au fost arestați, iar 5% că au ispășit pedeapsa în instituții penitenciare (Figura 55).

10% din bărbații participanți la cercetare au fost implicați cel puțin o dată într-o bătaie cu cuțit, pistol sau armă (6% – o dată, 3% – de 2-3 ori și 2% – deseori).

Figura 55. Ponderea bărbaților care au declarat că au fost implicați în activități infraționale, inclusiv furt, că au fost arestați și/sau încarcerați, %

⁴³ Haywood, C., Johansson, T., Hammarén, N., Herz, M., & Ottemo, A. (2017). The conundrum of masculinity: Hegemony, homosociality, homophobia and heteronormativity. Routledge.

⁴³ Heise, L., Greene, M. E., Opper, N., Stavropoulou, M., Harper, C., Nascimento, M., & Zewdie, D. (2019). Gender inequality and restrictive gender norms: Framing the challenges to health. *The Lancet*, 393(10189), 2440–2454. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(19\)30652-X](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(19)30652-X)

Tendințe privind infracționalitatea

Numărul bărbaților care au comunicat că au comis cel puțin o dată acțiuni de furt s-a redus, de la 46% în 2015 la 33% în 2024. S-a diminuat ușor, în această perioadă, și numărul bărbaților care au afirmat că au fost arestați, de la 17% la 14%. Cu toate acestea, se observă o ușoară creștere a numărului celor care spun că au fost încarcerați, de la 4% în 2015 la 5% în 2024.

7.2. CONSUMUL DE ALCOOL

Unele cercetări efectuate la nivel internațional evidențiază o relație între consumul de alcool și acceptarea egalității de gen. Acestea evidențiază că bărbații care nu acceptă egalitatea de gen consumă mai mult alcool⁴⁴. Datele IMAGES-2 nu reflectă relații semnificative la acest aspect.

O treime dintre bărbații participanți la cercetare au recunoscut că au consumat alcool în perioada în care erau elevi, în mediul școlar. Situațiile date au fost semnalate de un număr mai mare dintre bărbații din grupele de vârstă de 18-29 și de 30-39 de ani (Tabelul 50).

Tabelul 50. Consumul de alcool în perioada școlară, pe grupe de vârstă (declarațiile bărbaților), %

		Niciodată	Uneori	Deseori	Zilnic
Vârsta	TOTAL	86	12	2	0
	18-29 de ani	84	15	1	0
	30-39 de ani	80	16	4	0
	40-49 de ani	89	11	0	0
	50-59 de ani	93	6	1	0

Cercetarea s-a concentrat și pe comportamentul actual al participanților privind consumul de alcool. În prezent, 73% dintre bărbații și 56% dintre femei sunt consumatori de băuturi alcoolice, cu o frecvență de consum variată. Astfel, 37% dintre bărbați consumă alcool o dată în lună sau mai rar, 20% – de 2-4 ori pe lună, 9% – 2-3 ori pe săptămână, 6% – de 4 și mai multe ori pe săptămână (Tabelul 51). Se conturează o tendință clară de creștere a consumului de alcool odată cu

învățarea în vârstă, ceea ce sugerează că vârsta influențează semnificativ frecvența consumului.

Ponderea femeilor care consumă alcool este mult mai mică decât al bărbaților – 56%. Dintre femeile care consumă băuturi alcoolice, 45% au indicat că frecvența este mai mică decât o dată pe lună. Aceste date subliniază o diferență semnificativă între comportamentele de consum a alcoolului de către bărbați și femei, cu o prevalență mai mare printre bărbați.

Tabelul 51. Frecvența consumului actual de băuturi alcoolice, %

	Niciodată	Mai rar de 1 dată pe lună	Lunar	Săptămânal	Zilnic sau aproape zilnic
Bărbați	27	37	20	9	6
Femei	44	45	9	1	1

Dintre bărbații care consumă băuturi alcoolice, 72%, uneori, consumă mai mult de 5 pahare de alcool pe seară. Acest lucru se întâmplă în 50% de cazuri mai rar de o dată în lună, în 14% de cazuri – lunar, iar 7% – săptămânal (Tabelul 52). Volumul excesiv de alcool consumat pe parcursul unei serii este caracteristic într-o măsură mai mare bărbaților care nu au soție sau o parteneră stabilă, precum și celor cu venituri mici.

În cazul femeilor care consumă alcool, 43% au recunoscut că, uneori, consumă mai mult de 5 pahare de alcool la o petrecere. 37% dintre acestea au astfel de episoade mai rar de o dată în lună, 3% – lunar și 3% – săptămânal. Datele cercetării relevă că un consum săptămânal de peste 5 pahare este mai specific femeilor cu vârsta de 50-59 de ani, cu studii gimnaziale și cu venituri mici.

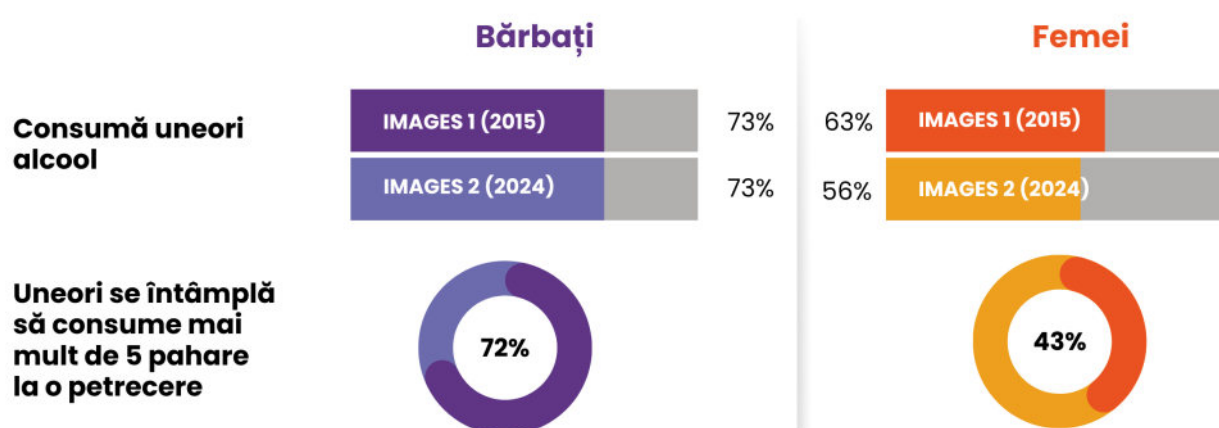
Tabelul 52. Frecvența consumului excesiv de alcool (mai mult de 5 pahare), %

	Niciodată	Mai rar de 1 dată pe lună	Lunar	Săptămânal	Zilnic sau aproape zilnic
Bărbați (n=736, 73%)	28	50	14	7	2
Femei (n=286, 57%)	57	37	3	3	0

Tendențe privind consumul de alcool

Ponderele bărbaților care consumă alcool a rămas constantă, în timp ce cota respectivă printre femei a scăzut ușor, de la 63% în anul 2015 la 56% în anul 2024. Totodată, printre consumatorii de alcool a crescut proporția atât a bărbaților, cât și a femeilor care nu depășesc cinci pahare la o petrecere (Figura 56).

Figura 56. Evoluția consumului de alcool în rândul bărbaților și femeilor, 2015–2024, %

7.3. ATITUDINEA FAȚĂ DE PROSTITUȚIE

Sondajul IMAGES analizează și percepțiile bărbaților și femeilor cu privire la prostituție. Astfel, 87% dintre bărbați susțin că este greșit ca o fată sub 18 ani să se prostitueze, 77% au convingerea că practicarea prostituției de către o fată de această vârstă este moral inacceptabilă și 70% sunt de părere că aceasta înseamnă o violare a drepturilor persoanei. În opinia a 19% dintre bărbați, prostituția este o meserie ca oricare alta și nu este nimic în neregulă dacă este practică de o fată sub 18 ani, pe când 55% consideră că dacă o fată de această vârstă decide să se prostitueze este alegerea ei.

Numărul bărbaților care nu acceptă prostituția femeilor adulte și consideră că este greșit ca femeile să practice o astfel

de meserie se reduce – 69%. Este mai mică și ponderea bărbaților – 53% care consideră că practicarea acestei meserii de către o femeie adultă este ceva moral inacceptabil, inclusiv a celor care cred că aceasta ar însemna o violare a drepturilor femeii – 39%. În același timp, 36% dintre bărbați însă nu văd nimic în neregulă dacă o femeie adultă practică prostituția considerând acest gen de activitate ca oricare altul. 86% dintre bărbați opinează că aceasta ar fi alegerea femeii.

Răspunsurile femeilor relevă o toleranță mai mică atât față de fetele sub 18 ani, cât și față de femeile adulte care practică prostituția, în comparație cu cele ale bărbaților (Tabelul 53).

Tabelul 53. Opinii privind persoanele care practică prostituția, %

	Bărbați		Femei	
	Față de o fată sub 18 ani care practică prostituția	Față de o femeie adultă care practică prostituția	Față de o fată sub 18 ani care practică prostituția	Față de o femeie adultă care practică prostituția
Consider că este moral inacceptabil	77	53	80	63
Consider că este o violare a drepturilor ei	70	39	76	45
Consider că este alegerea ei	55	86	53	85
Consider că este greșit	87	69	91	75
Consider că este o meserie ca oricare alta	19	36	19	26

Dintre bărbații care consumă băuturi alcoolice, 72%, uneori, consumă mai mult de 5 pahare de alcool pe seară. Acest lucru se întâmplă în 50% de cazuri mai rar de o dată în lună, în 14% de cazuri – lunar, iar 7% – săptămânal (Tabelul 52). Volumul excesiv de alcool consumat pe parcursul unei seri este caracteristic într-o măsură mai mare bărbaților care nu au soție sau o parteneră stabilă, precum și celor cu venituri mici.

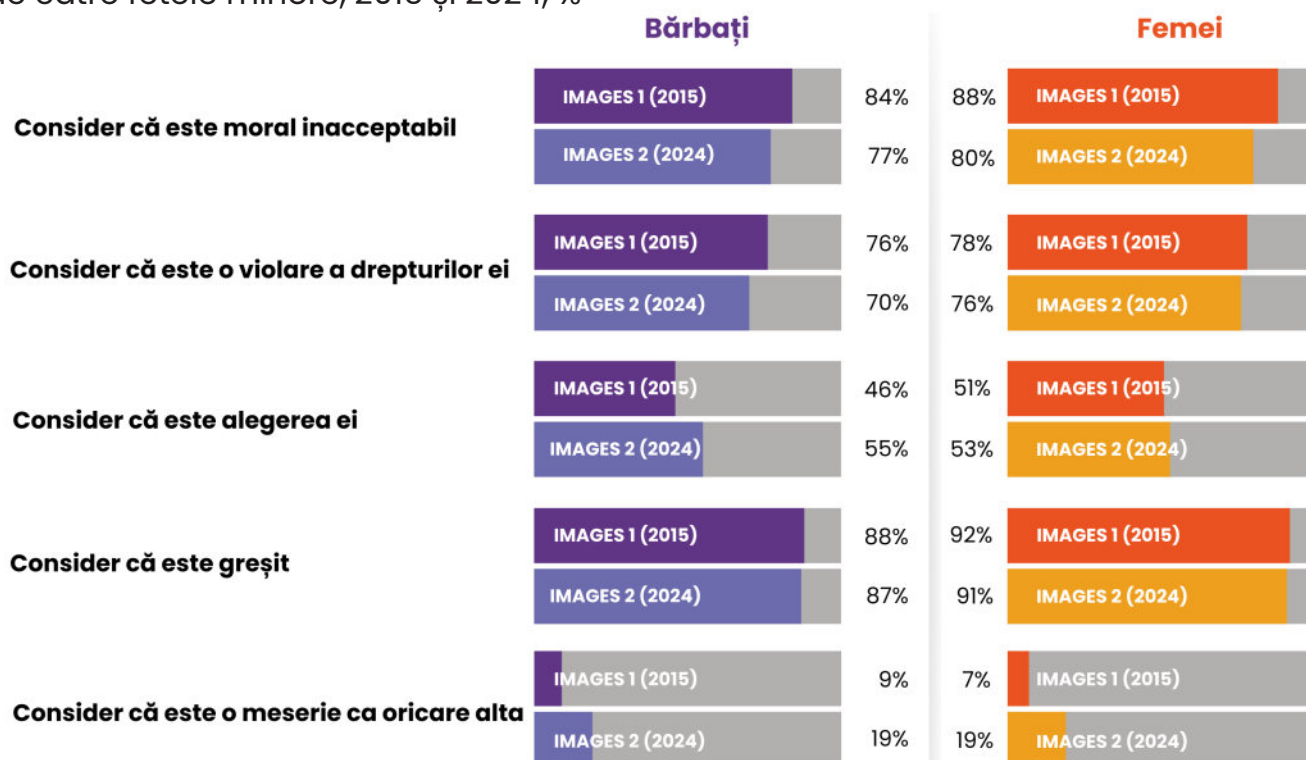
În cazul femeilor care consumă alcool, 43% au recunoscut că, uneori, consumă mai mult de 5 pahare de alcool la o petrecere. 37% dintre acestea au astfel de episoade mai rar de o dată în lună, 3% – lunar și 3% – săptămânal. Datele cercetării relevă că un consum săptămânal de peste 5 pahare este mai specific femeilor cu vârsta de 50-59 de ani, cu studii gimnaziale și cu venituri mici.

Tendențe privind atitudinea față de prostituție

Datele atestă o schimbări în percepția publică privind moralitatea și acceptabilitatea prostituției practicate de minore. A scăzut numărul persoanelor care apreciază că acest act este greșit și inacceptabil din punct de vedere moral. Totuși, există și o altă tendință de remarcă.

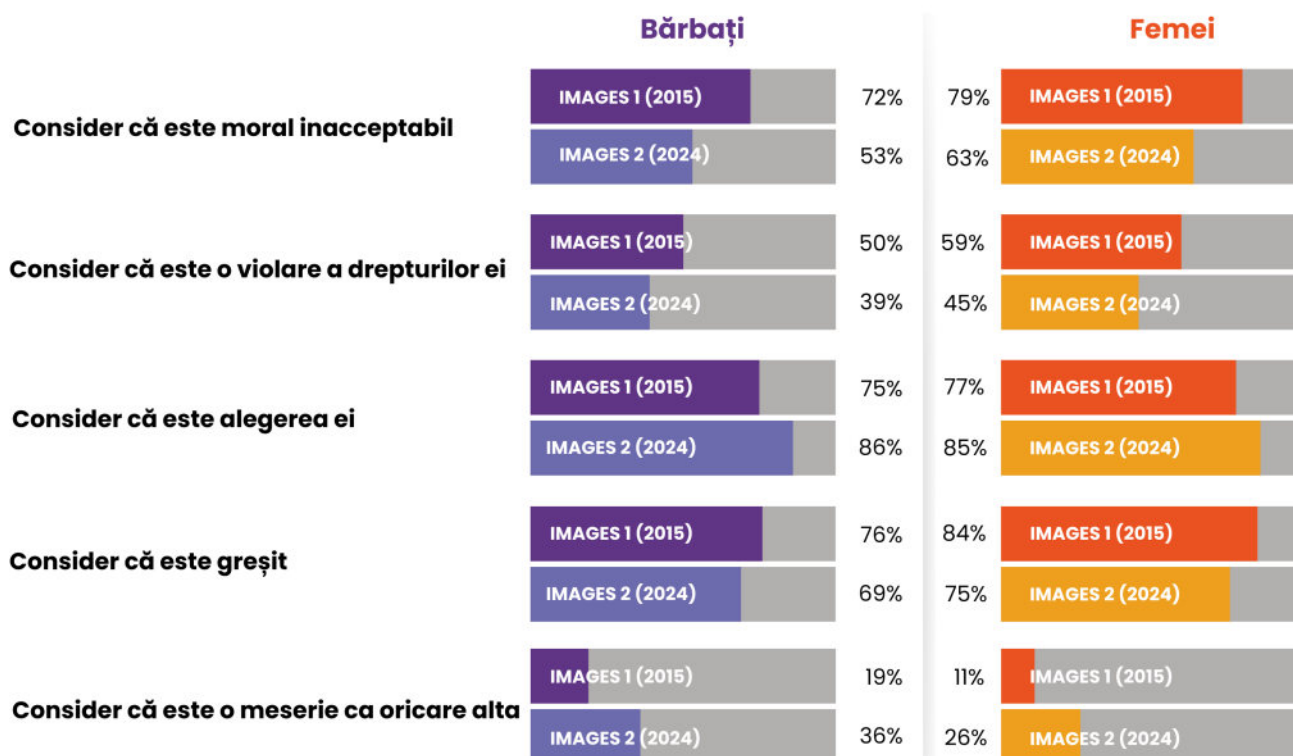
Astfel, în anul 2024, 19% dintre bărbați și 19% dintre femei percep activitatea în cauză ca pe o profesie obișnuită, fără a sesiza o problemă de morală (față de 9% dintre bărbați și 7% dintre femei, în anul 2015) (Figura 57).

Figura 57. Evoluția atitudinilor bărbaților și femeilor față de practicarea prostituției de către fetele minore, 2015 și 2024, %

Cu referire la schimbările în atitudinile bărbaților și femeilor față de prostituția femeilor adulte se observă o tendință generală de acceptare. Atitudinile privind moralitatea prostituției s-au nuanțat, iar percepția asupra alegerii personale a femeilor a crescut. În plus, a sporit și ponderea persoanelor, atât a bărbaților, cât și a femeilor, care acceptă prostituția ca pe o meserie (Figura 58).

Figura 58. Evoluția atitudinilor bărbaților și femeilor față de practicarea prostituției de către femeile adulte, 2015 și 2024, %

7.4. ATITUDINEA FAȚĂ DE ACCESAREA SERVICIILOR SEXUALE CONTRA PLATĂ

Analiza atitudinilor față de serviciile sexuale contra plată relevă că 33% dintre bărbați și 22% dintre femei percep plata pentru sex ca ceva normal. Opiniile femeilor la acest subiect totuși atestă un nivel mai înalt de moralitate, pentru că 66% dintre ele consideră că este moral inacceptabil ca un bărbat să achite pentru serviciile sexuale, față de 52% dintre bărbați cu aceeași viziune.

În ceea ce privește contextul relațional, 53% dintre bărbați și 48% dintre femei cred că este acceptabil ca un bărbat să plătească pentru sex atâta timp cât acesta nu este căsătorit sau implicat într-o relație. Situația constatată sugerează o acceptare condiționată a

acestui comportament, dar și o tendință de a percepe relațiile serioase ca un factor limitativ.

Aproape jumătate dintre respondenți (53% dintre bărbați și 50% dintre femei) sunt de părerea că fiecare bărbat ar putea recurge la astfel de practici cel puțin o dată în viață, ceea ce denotă o recunoaștere a normelor sociale care pot influența comportamentele sexuale. Respectiv, 47% dintre bărbați și 36% dintre femei văd sexul ca pe un serviciu care poate fi cumpărat/vândut, ceea ce poate reflecta o atitudine mai comercială față de intimitate, în special în rândul bărbaților (Tabelul 54).

Tabelul 54. Atitudinea față de bărbații care plătesc pentru a beneficia de servicii sexuale, %

	Bărbați		Femei	
	Da	Nu ⁴⁵	Da	Nu ⁴⁶
Consider că este normal pentru un bărbat să procedeze așa	33	57	22	66
Consider că este moral inacceptabil	52	38	66	24
Consider că este acceptabil atâta timp cât el nu este căsătorit sau implicat într-o relație cu altcineva	53	37	48	39
Consider că fiecare bărbat procedează astfel cel puțin o dată în viața lui	53	32	50	26
Consider că doar bărbații care au probleme psihice sau de sănătate procedează așa	25	63	34	53
Consider că sexul este un serviciu care poate fi cumpărat ca și alte servicii	47	43	36	52
Consider că este o meserie ca oricare alta	19	36	19	26

⁴⁵ Diferența până la 100% o constituie non-răspunsurile.

⁴⁶ Diferența până la 100% o constituie non-răspunsurile.

Referitor la responsabilitățile legale pentru persoanele care prestează/beneficiază de astfel de servicii, 67% dintre bărbați susțin ideea de a trage la răspundere ambele părți implicate în prostituție. Un număr mai mic optează pentru sancționarea doar a persoanelor care prestează astfel de servicii (22%) sau doar a celor care beneficiază de ele (4%). Opiniile femeilor la acest subiect sunt, în mare măsură aliniată, cu cele ale bărbaților, nefiind identificate diferențe esențiale în percepțiile legate de responsabilitatea sau încălcarea drepturilor în contextul serviciilor sexuale prestate contra plată (Tabelul 55).

Analiza acțiunilor pe care le-ar întreprinde respondenții dacă ar afla că persoana implicată în prostituție a fost vândută,

cumpărată sau constrânsă să se prostitueze relevă că 56% dintre bărbați ar anunța poliția, demonstrând astfel o preocupare pentru raportarea situațiilor de exploatare. Un procent mai mic (18%) a menționat că ar evita contactul sexual, optând pentru o abordare de evitare personală, în timp ce un grup și mai restrâns (9%) a afirmat că ar alege să însoțească persoana respectivă la poliție, manifestând o implicare activă în susținerea victimei⁴⁷. Aceste răspunsuri relevă o diferență în nivelul de angajament față de combaterea exploatarei: în timp ce majoritatea ar prefera să raporteze indirect situația, unii ar fi în favoarea soluțiilor care presupun mai multă implicare directă, fie prin evitarea contactului sexual, fie prin oferirea de sprijin fizic victimei.

Tabelul 55. Opiniile bărbaților și femeilor privind responsabilitatea legală în cazul serviciilor sexuale prestate contra plată, %

	Persoanele care prestează serviciile	Persoanele care utilizează serviciile	Ambele părți	Nimeni	Altcineva (proxeneții)
Bărbați ⁴⁸	22	4	67	6	1
Femei ⁴⁹	15	3	65	11	6

⁴⁷ Fiecare al 5-lea bărbat nu a răspuns la această întrebare.

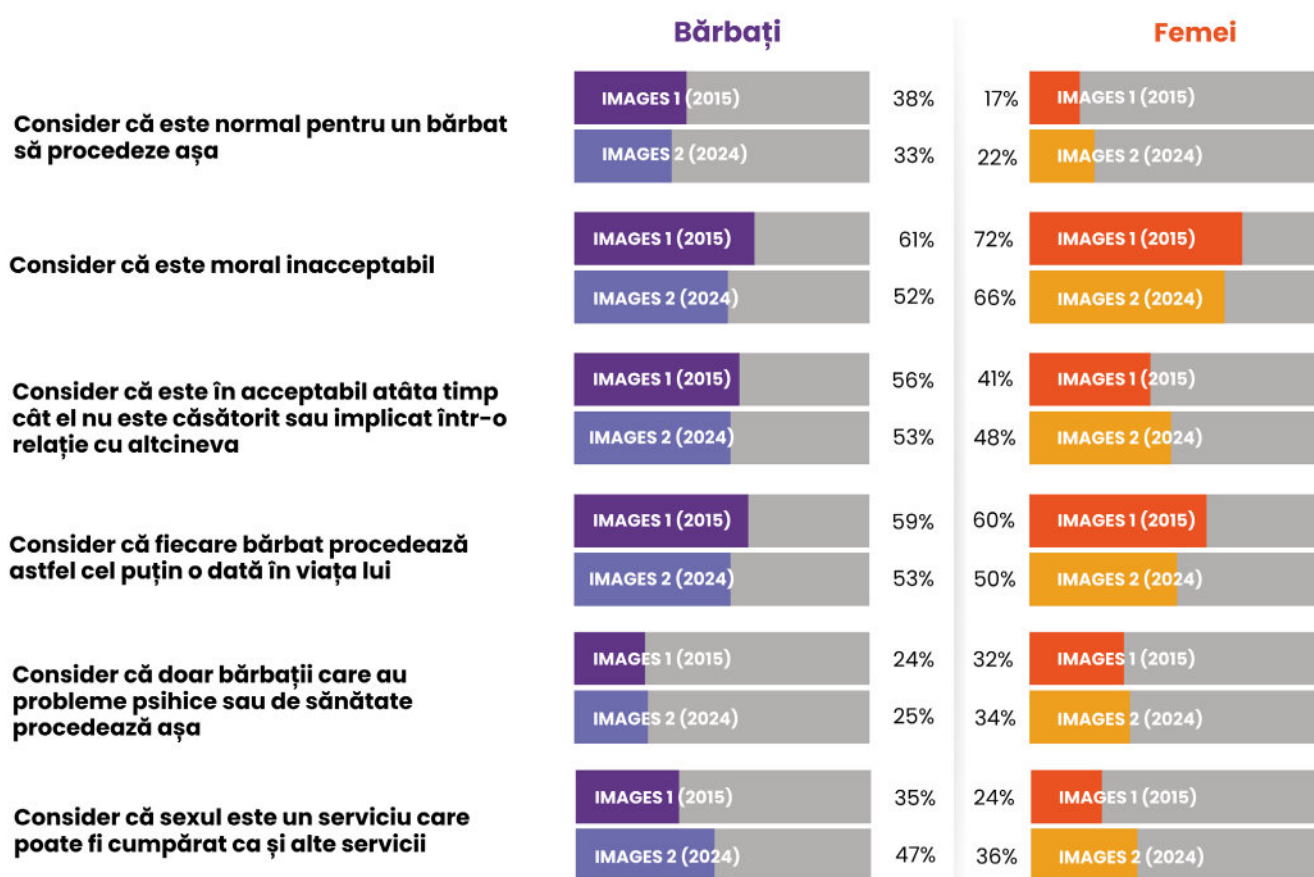
⁴⁹ Diferența până la 100% o constituie femeile care nu au răspuns.

⁴⁸ Diferența până la 100% o constituie bărbații care nu au răspuns.

Analiza comparativă a datelor din IMAGES-1 și IMAGES-2 evidențiază o creștere a nivelului de acceptare a serviciilor sexuale contra plată, cu unele diferențe între bărbați și femei. Femeile rămân, în general, mai critice, păstrând o atitudine mai fermă față de moralitatea acestui gen de acțiuni (Figura 59). Interdependența dintre atitudinea tolerantă față de bărbații care beneficiază de servicii sexuale contra plată și starea lor civilă arată, atât printre bărbați, cât și printre femei, o stabilitate continuă a percepției că este acceptabil pentru un bărbat să plătească pentru sex atâta timp cât acesta nu este căsătorit sau nu are o parteneră. Concluzia conturată ar putea reflecta o continuitate din perspectiva legată de responsabilitate morală asociată

relațiilor de cuplu. Totodată, atitudinea tolerantă față de accesarea serviciilor sexuale contra plată (acceptanța) a înregistrat o creștere semnificativă, fiind mai pronunțată în rândul bărbaților decât al femeilor, rezultatele respective indicând o relaxare a normelor morale și o acceptare mai mare a ideii de a plăti pentru sex printre bărbați, în timp ce femeile rămân în general mai reticente. Astfel, se conturează o complexitate a atitudinilor față de prostituție, cu diferențe de percepție între bărbați și femei, iar situația constatată reflectă anumite schimbări care s-au produs în valorile și normele sociale.

Figura 59. Atitudinea față de bărbații care plătesc pentru a beneficia de servicii sexuale, comparativ pe sexe, 2015 și 2024, %

CONCLUZII

Egalitatea de gen este interpretată diferit de către bărbații și femeile din Republica Moldova, fiind asociată atât cu egalitatea de șanse și drepturi legale, cât și cu distribuția responsabilităților familiale și sociale. Diferențele de percepție între bărbați și femei sunt evidente, femeile fiind mai predispuse să perceapă egalitatea de gen ca pe un drept fundamental. Deși se constată progrese în percepția publică, stereotipurile legate de rolurile tradiționale de gen sunt încă prezente, în special pe piața muncii și în contextul responsabilităților familiale. Femeile continuă să fie percepute ca fiind principalele responsabile pentru îngrijirea copiilor și activitățile din gospodărie. Redistribuirea echitabilă a responsabilităților casnice, de asemenea, mai rămâne un domeniu unde evoluția spre modernitate trenează.

Creșterea nivelului de bunăstare economică este apreciată ca un factor pozitiv, în măsură să contribuie la îmbunătățirea situației privind egalitatea de gen în societate, însă o mare parte dintre bărbați și femei consideră că acordarea drepturilor femeilor implică „pierderi” și „limitări” pentru bărbați, iar angajarea femeilor i-ar priva pe bărbați de anumite oportunități. Astfel de opinii predomină în rândul persoanelor cu un nivel redus de studii și de venituri. Persoanele cu un nivel superior de educație și cu venituri mai mari tind să aibă o percepție mai corectă asupra egalității de gen.

Datele cercetării scot în evidență diferențe semnificative între bărbați și femei în ceea ce privește percepția corectă a echității de gen în Republica Moldova, relevând totodată o rată mai ridicată a percepției corecte în rândul femeilor în toate cele patru domenii analizate: responsabilități

casnice, violență în bază de gen, sănătate reproductivă și relații sexuale.

Violența bazată pe gen este domeniul în care percepția corectă are cele mai ridicate cote. Astfel, 85% dintre femei și 70% dintre bărbați recunosc și înțeleg corect problematica violenței, ceea ce reflectă o conștientizare relativ înaltă a aspectelor de echitate de gen legate de violență, iar acest lucru, cel mai probabil, este datorat activităților și discuțiilor frecvente la subiectul respectiv în societate.

Analiza comparativă a datelor IMAGES-1 și IMAGES-2 demonstrează că tot mai puține persoane cred că femeile trebuie să tolereze violența pentru a-și menține familia (21% dintre bărbați și 13% de femei în 2024, față de 28% de bărbați și 18% de femei în 2015) sau că există momente când o femeie merită să fie bătută (23% dintre bărbați și 12% de femei în 2024, față de 41% de bărbați și 19% de femei în 2015). Totodată, cercetarea aduce evidențe că „violenta naște violență”. Acest lucru s-a constatat prin frecvențe mai mari ale violenței semnalate de către bărbații care au fost martori la violența împotriva propriei mame, în perioada copilăriei, în comparație cu semenii lor care nu au asistat la astfel de comportamente.

Ponderea femeilor care cunosc despre serviciile disponibile pentru victimele violenței este în creștere pentru perioada analizată, de la 68% la 74%. S-a majorat și cota femeilor care au apelat la serviciile disponibile pentru victimele violenței, de la 3% la 11%. Însă numărul acestora continuă să fie mic, astfel că practic doar 1 din 10 victime accesează serviciile existente. Poliția continuă să fie cea mai solicitată instituție în cazurile de violență în familie, respectiv, în 8 din 10 cazuri de violență, femeile apelează la poliție.

Datele cercetării arată o diminuare a nivelului de cunoștințe privind posibilitatea emiterii de către instanțele de judecată a ordonanței de protecție în rândul bărbaților, de la 50% la 36%. Totuși, în rândul femeilor, indicatorul a rămas practic neschimbat – 44% în 2015 și 43% în 2024. Atitudinea bărbaților vizavi de disponibilitatea de a respecta prevederile unei eventuale ordonanțe de protecție atestă mici tendințe de îmbunătățire.

S-a redus și numărul bărbaților care au auzit despre campanii de prevenire a violenței față de femei, de la 45% la 29%, și a celor care au văzut, cel puțin o dată, la televizor un spot publicitar sau o știre în care a fost intervievat un bărbat care a fost violent în raport cu o femeie, de la 67% la 46%. Însă a fost remarcată o ușoară creștere a participării bărbaților la acțiuni individuale sau de grup, organizate în localitatea lor sau la locul de muncă, în care să se discute cu bărbații care au aplicat violența împotriva femeilor, de la 11% la 14% în 2024.

În domeniul sănătății reproductive și a drepturilor asociate acesteia, 77% dintre femei și 62% dintre bărbați au o percepție corectă. Diferențele de percepție se explică prin faptul că femeile sunt direct afectate de problemele legate de sănătatea reproductivă și mai informate în legătură cu aspectele respective. Bărbații însă continuă să manifeste atitudini tradiționale, de gen, considerând că anume ei ar avea putere de decizie asupra corpului femeilor, iar ele ar trebui să respecte deciziile luate de soți/parteneri.

Decizia privind utilizarea metodelor de contracepție, în opinia respondenților, ar trebui să fie luată de către parteneri de comun acord, pentru a asigura o abordare responsabilă față de sănătate și familie, în opinia a 81% dintre bărbați și 81% dintre femei. Cu toate acestea, 22% dintre bărbați și 26% dintre femei apreciază că ține de responsabilitatea femeii de a se

proteja ca să nu rămână însărcinată.

S-a constatat o majorare semnificativă a numărului de bărbați și femei care nu au folosit prezervativul ca metodă de protecție în relațiile sexuale, în rândul bărbaților de la 37% la 73% și în rândul femeilor de la 46% la 53%, din 2015 până în anul 2024. Aproximativ una din două femei și trei din patru bărbați au declarat că n-au recurs la această metodă de protecție în relațiile sexuale în ultimul an. Utilizează prezervativul mai frecvent bărbații cu vârsta de 18-29 de ani, acest lucru însă fiind mai puțin caracteristic bărbaților din alte grupe de vârstă sau celor căsătoriți. Există diferențe esențiale în utilizarea prezervativului și după mediile de reședință – 64% dintre bărbații din mediul urban și 79% dintre cei din mediul rural au declarat că nu au folosit prezervativul niciodată în ultimul an.

Dorința de a avea ultimul copil născut în familie a fost menționată ca aparținând ambilor soți/parteneri, în anul 2024, de 80% dintre bărbați (63% în 2015) și 75% dintre femei (56% în 2015). A crescut și numărul bărbaților – până la 50% în 2024 – care și-au însoțit regulat soția la medic în perioada sarcinii (față de 23% în anul 2015). Însă cifrele ce țin de prezența bărbaților la nașterea copilului nu s-au modificat, astfel că doar 18% dintre bărbați au fost prezenți în sala de naștere și și-au susținut soția la nașterea ultimului copil. Motivele invocate sunt diverse și reflectă existența unor prejudecăți și stereotipuri. Înțelegerea corectă a echității de gen în contextul relațiilor sexuale este ușor mai ridicată în rândul femeilor (65%) decât în rândul bărbaților (60%). Deși decalajul de percepții între bărbați și femei aici este mai mic față de alte domenii, acesta sugerează că încă există diferențe în modul în care fiecare gen percepe rolurile și egalitatea în relațiile intime fiind necesare eforturi suplimentare de educare și sensibilizare.

Opiniile bărbaților privind sexualitatea și relațiile sexuale nu se deosebesc de cele ale femeilor – 61% dintre bărbați și 61% dintre femei consideră că bărbații au nevoie de mai mult sex decât femeile. De asemenea, în opinia a 70% dintre bărbați și 69% dintre femei, bărbații nu vorbesc despre sex, ci acționează. Totuși toleranța față de bărbații care nu pot avea erecție în timpul actului sexual este caracteristică pentru un număr mai mare de femei (75%) decât bărbați (63%), lucru ce ar putea fi explicat prin viziunile stereotipizate ale celor din urmă că ei trebuie să fie întotdeauna puternici.

Domeniul responsabilităților casnice este cel în care percepția corectă asupra echității de gen este cea mai redusă, cu doar 64% dintre femei și 55% dintre bărbați care recunosc distribuția echitabilă a responsabilităților casnice drept o chestiune de echitate de gen. Situația constatată reflectă faptul că, deși există o tendință de modernizare, multe stereotipuri mai persistă, mai ales în ceea ce privește implicarea femeilor în activitățile casnice și educația copiilor.

În opinia a 75% dintre bărbații și 70% dintre femeile care au participat la cercetare în anul 2024, responsabilitatea principală pentru asigurarea materială a familiei de zi cu zi trebuie să revină soțului/partenerului. Situația constatată relevă viziuni tradiționale care perpetuează inegalitățile în familie și societate. Doar unu din patru bărbați și una din trei femei consideră că ambii soți/parteneri trebuie să fie responsabili de asigurarea materială a familiei. Deși bărbații continuă să fie percepuți ca principala sursă de venit în gospodărie, contribuția ambilor parteneri

devine din ce în ce mai răspândită, inclusiv sunt atestate și situațiile când soția contribuie mai mult din punct de vedere financiar. 53% dintre bărbați afirmă că anume ei sunt responsabili pentru venitul principal, în timp ce 32% dintre femei declară că ele sunt principalele furnizoare de venit pe parcursul ultimului an.

Numărul bărbaților care iau decizii împreună cu partenerele a crescut, ajungând la 69% în cazul deciziilor ce țin de cheltuielile curente și la 75% în cazul deciziilor referitoare la investiții majore. S-a constatat și o creștere a implicării bărbaților alături de soții/partenere în luarea deciziilor privind sănătatea membrilor de familie. 72% dintre bărbați în anul 2024 față de 69% în anul 2015 au menționat că au luat împreună deciziile privind sănătatea copilului, iar 58% în anul 2024 față de 49% în anul 2015 au afirmat același lucru despre deciziile privind sănătatea soției/partenerei.

Opiniile bărbaților referitoare la implicarea

în egală măsură în creșterea și educația copiilor diferă de cele ale femeilor. Bărbații raportează mai multă implicare și participare în aceste activități. Totuși implicarea generală a taților în creșterea și educația copiilor are tendința de creștere, de la 55% în anul 2015 la 68% în anul 2024.

Cele menționate relevă că schimbarea mentalității în domeniul egalității de gen, în Republica Moldova, se produce treptat și este determinată de mai mulți factori, printre care: (i) educația în familia de origine; (ii) campaniile de sensibilizare în domeniul egalității de gen; (iii) schimbarea valorilor din societate, (iv) dorința femeilor de a studia și a avea o carieră profesională; (v) creșterea accesului la informații, în mod special în rândul tinerilor etc. Promotorii schimbărilor în domeniul dat sunt generațiile tinere, cu un nivel mai înalt de studii și un nivel de venituri mediu și mare în gospodărie.

RECOMANDĂRI

Datele colectate în cadrul IMAGES-2 reflectă succesele și lacunele în domeniul asigurării egalității între femei și bărbați în Republica Moldova, din 2015 până în 2024. Aceste rezultate permit formularea următoarelor recomandări pentru autoritățile guvernamentale, autoritățile publice locale, societatea civilă, mass-media, dar și pentru mediul privat, cu scopul de a îmbunătăți situația în domeniul egalității de gen.

ÎN DOMENIUL ASIGURĂRII EGALITĂȚII DE GEN

- 1** Consolidarea parteneriatelor dintre autoritățile guvernamentale, autoritățile publice locale, mass-media, angajatori cu organizațiile societății civile în domeniul egalității de gen și protecției femeilor pentru a extinde impactul diferitor programe și proiecte implementate;
- 2** Dezvoltarea și implementarea unor programe educaționale țintite care să explice ce presupune egalitatea de gen și să demonteze stereotipurile persistente, mai ales în mediul rural și în rândul persoanelor cu un nivel redus de studii și venituri scăzute;
- 3** Integrarea educației despre egalitate de gen și non-violență în curricula școlară pentru a influența atitudinile și comportamentele de la vârstă preadolescenței și a elimina stereotipurile de gen contribuind astfel la formarea unor generații mai informate și mai tolerante;
- 4** Promovarea implicării active a bărbaților în creșterea și educația copiilor, prin programe de educație parentală care încurajează partajarea echitabilă a responsabilităților familiale și construirea unor relații bazate pe respect reciproc, la nivel național și local;
- 5** Înființarea grupurilor de suport pentru tați (Clubul Taților), oferind resurse, sprijin și activități pentru consolidarea rolului lor parental și promovarea unor modele pozitive de paternitate;
- 6** Organizarea de campanii care să-i implice direct pe bărbați ca agenți ai schimbării promovând modele pozitive de masculinitate;

- 7** Elaborarea programelor care să sprijine cuplurile în dezvoltarea abilităților de comunicare și în construirea unor relații bazate pe respect și parteneriat;
- 8** Organizarea unor campanii de informare despre concediul paternal și beneficiile acestuia pentru familie;
- 9** Formarea unor grupuri de suport la nivel comunitar care să promoveze egalitatea de gen și non-violența și oferirea asistenței logistice și financiare în acest scop;
- 10** Educarea unor comportamente corecte și responsabile în rândul reprezentanților mass-media pentru a promova un discurs responsabil despre gen și a reduce stereotipurile perpetuate în spațiul public;
- 11** Promovarea dialogului între generații, prin crearea unor platforme de discuții intergeneraționale, pentru a aborda stereotipurile și pentru a facilita schimbul de experiențe și perspective.

ÎN DOMENIUL PREVENIRII ȘI COMBATERII VIOLENȚEI ÎN BAZĂ DE GEN

- 1** Organizarea campaniilor de informare care să sporească gradul de conștientizare și prevenire a violenței de gen și a informării privind drepturile femeilor, inclusiv asupra formelor de violență pe dimensiune digitală;
- 2** Elaborarea unor materiale promoționale și resurse, cu implicarea/participarea femeilor victime, care să le ajute să identifice diferitele forme de violență și să știe unde să se adreseze pentru ajutor;
- 3** Extinderea rețelei de servicii specializate și promovarea serviciilor existente pentru victimele violenței cu scopul de a spori gradul de conștientizare și utilizare a acestora de către persoanele care au nevoie de ajutor;

- 4** Organizarea de ateliere și discuții interactive pentru bărbați, în cadrul colectivelor de muncă, dar și în comunități, pentru a reduce toleranța față de orice formă de violență și pentru a crește nivelul de intervenție în cazurile de violență în bază de gen;
- 5** Elaborarea și extinderea programelor specializate de sprijin psihologic și economic pe termen lung pentru victimele violenței, în special în mediul rural, unde astfel de servicii sunt mai puțin disponibile;
- 6** Organizarea unor programe de formare pentru femei care să le ajute să-și dezvolte abilitățile și independența financiară, diminuând astfel dependența lor de parteneri și riscul de a rămâne în relații abuzive;
- 7** Acordarea de subvenții sau stimulente financiare pentru femeile victime ale violenței pentru a le ajuta să părăsească mediul abuziv și să înceapă o viață nouă;
- 8** Monitorizarea și evaluarea calității serviciilor sociale pentru femeile afectate de violență, inclusiv implicarea femeilor beneficiare de servicii în aceste activități;
- 9** Asigurarea aplicării stricte a legilor privind protecția victimelor violenței, cu monitorizare regulată și sancțiuni clare pentru nerespectarea lor;
- 10** Dezvoltarea unor programe eficiente de reabilitare a agresorilor care să prevină recidiva și să ofere suport pentru schimbarea comportamentală a acestora;
- 11** Organizarea unor cursuri de formare pentru membrii echipelor multidisciplinare (polițiști, asistenți sociali, personal medical etc.) pentru a îmbunătăți intervenția și suportul oferit victimelor violenței de gen.

ÎN DOMENIUL SĂNĂTĂȚII SEXUAL-REPRODUCTIVE

- 1** Introducerea programelor de educație sexual-reproductivă în școli pentru a îmbunătăți cunoștințele despre sănătatea reproductivă și a preveni sarcinile la vârsta adolescenței, precum și bolile cu transmitere sexuală;
- 2** Desfășurarea unor campanii de informare care să promoveze importanța utilizării prezervativelor și a metodelor moderne de contracepție pentru a preveni sarcinile neplanificate și bolile cu transmitere sexuală în rândul adolescenților și tinerilor;
- 3** Promovarea participării active a partenerilor în procesul de monitorizare a sarcinii și susținerea soțiilor în perioada postnatală, inclusiv prin valorificarea dreptului de a beneficia de concediul paternal;
- 4** Organizarea unor campanii de sensibilizare despre beneficiile prezenței bărbaților la nașterea copiilor, pentru a reduce prejudecățile și stereotipurile, pentru a încuraja implicarea și acordarea sprijinului emoțional și fizic pentru soție/parteneră.

ÎN DOMENIUL POLITICILOR DE ASIGURARE A DIVERSITĂȚII SEXUALE

- 1** Inițierea unor programe de educație și conștientizare care să combată prejudecățile și percepțiile eronate despre diversitatea sexuală;
- 2** Organizarea unor campanii de sensibilizare pentru a promova respectul și toleranța față de diversitatea sexuală contracarând astfel homofobia și discriminarea.

Datele cercetării, în special discuțiile focus-grup, sugerează că informarea corectă asupra egalității de gen ar trebui să se concentreze pe nevoia de echilibru și incluziune, astfel încât promovarea egalității de gen să fie realizată într-o manieră care ar evita polarizarea și ar sprijini o înțelegere și cooperare armonioasă între genuri.

Prin urmare, activitățile în acest domeniu ar putea:

- ▶ Să mențină un echilibru și să promoveze drepturile femeilor într-un mod care să susțină colaborarea și respectul reciproc între genuri, evitând orice percepție de competiție sau anumite tensiuni nejustificate. Accentul ar urma să fie pus pe ideea că avansarea egalității de gen poate oferi beneficii întregii societăți creând astfel un mediu mai incluziv și mai just pentru toți.
- ▶ Să includă ambele genuri. Sesiunile de formare și activitățile privind egalitatea de gen ar trebui să fie echilibrate, incluzând atât bărbați, cât și femei, pentru a asigura o înțelegere comună și pentru a evita situațiile în care femeile discută doar între ele despre egalitate.
- ▶ Să promoveze accesul echitabil la oportunități. Programele și oportunitățile pentru femei ar trebui să fie accesibile și vizibile pentru toți, inclusiv pentru bărbați. O transparență mai mare poate reduce sentimentul de marginalizare care poate apărea atunci când un grup are percepția că celălalt grup beneficiază de mai multe avantaje.
- ▶ Să includă mesaje pozitive și constructive. Campaniile de sensibilizare trebuie să sublinieze avantajele interacțiunii soților/partenerilor și creșterii copiilor împreună, pentru a crea o atmosferă de susținere reciprocă.
- ▶ Să identifice minuțios grupurile țintă. Este important să fie realizată o segmentare a populației pentru a adapta mesajele la diferite grupuri țintă și a opta pentru cele mai bune canale de informare. De exemplu, în zonele rurale sau în comunitățile unde populația este mai în vârstă, este indicat ca primele opțiuni de promovare a mesajelor/desfășurare a campaniilor să fie radioul, televiziunea și/sau broșurile, în timp ce pentru tineri pot fi folosite platformele moderne de social media, cum ar fi TikTok, Instagram etc.

BIBLIOGRAFIE

1. Barker, G., Garg, A., Heilman, B., van der Gaag, N., & Mehaffey, R. (2021). State of the World's Fathers: *Structural solutions to achieve equality in care work*. Washington, DC: Promundo-US. <https://www.equimundo.org/resources/state-of-the-worlds-fathers-2021/>
2. Charmes, J. (2019). The unpaid care work and the labour market: *An analysis of time use data based on the latest world compilation of time-use surveys*. International Labour Organization. http://www.ilo.org/gender/Informationresources/Publications/WCMS_732791/lang--en/index.htm
3. Cheianu-Andrei, D., Zaporojan-Pîrgari, A., Perevoznic, I., & Grosu, E. (2015). *Bărbații și egalitatea de gen*, Chișinău.
4. Equimundo. (2022). *The International Men and Gender Equality Survey: A status report on men, women, and gender equality in 15 headlines*. Washington, DC: Equimundo. <https://www.equimundo.org/resources/men-and-gender-equality-a-global-status-report-in-15-headlines/>
5. Gil-González, D., Vives-Cases, C., Ruiz, M. T., Carrasco-Portiño, M., & Álvarez-Dardet, C. (2008). *Childhood experiences of violence in perpetrators as a risk factor of intimate partner violence: A systematic review*. *Journal of Public Health*, 30(1), 14–22. <https://doi.org/10.1093/pubmed/fdm071>
6. Guedes, A., Bott, S., Garcia-Moreno, C., & Colombini, M. (2016). *Bridging the gaps: A global review of intersections of violence against women and violence against children*. *Global Health Action*, 9(1). <https://doi.org/10.3402/gha.v9.31516>
7. Haywood, C., Johansson, T., Hammarén, N., Herz, M., & Ottemo, A. (2017). *The conundrum of masculinity: Hegemony, homosociality, homophobia and heteronormativity*. Routledge
8. Heise, L., Greene, M. E., Opper, N., Stavropoulou, M., Harper, C., Nascimento, M., & Zewdie, D. (2019). Gender inequality and restrictive gender norms: *Framing the challenges to health*. *The Lancet*, 393(10189), 2440–2454. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(19\)30652-X](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(19)30652-X)
9. Jejeebhoy, S. J. (1995). *Women's education, autonomy, and reproductive behaviour. Experience from developing countries*. Clarendon Press.

10. Kitzmann, K. M., Gaylord, N. K., Holt, A. R., & Kenny, E. D. (2003). *Child witnesses to domestic violence: A meta-analytic review*. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 71(2), 339–352. <https://doi.org/10.1037/0022-006x.71.2.339>
11. McGinn, K. L., Castro, M. R., & Long Lingo, E. (2019). *Learning from mum: Cross-national evidence linking maternal employment and adult children's outcomes*. *Work, Employment & Society*, 33(3), 374–400. <https://doi.org/10.1177/0950017018760167>
12. Nanda, Geeta. (2011). *Compendium of Gender Scales*. Washington, DC: FHI 360/C-Change. <https://www.indikit.net/document/86-compendium-of-gender-scales>
13. Promundo-US. (2021). *Manual for replicating the International Men and Gender Equality Survey*. <https://www.equimundo.org/resources/manual-for-replicating-the-international-men-and-gender-equality-survey/>
14. Sepúlveda Carmona, M., & Donald, K. (2014). *What does care have to do with human rights? Analysing the impact on women's rights and gender equality*. *Gender & Development*, 22(3), 441–457. <https://doi.org/10.1080/13552074.2014.963305>
15. Stith, S. M., Rosen, K. H., Middleton, K. A., Busch, A. L., Lundeberg, K., & Carlton, R. P. (2000). *The intergenerational transmission of spouse abuse: A meta-analysis*. *Journal of Marriage and Family*, 62(3), 640–654. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.00640.x>
16. World Health Organization. (2019, March 20). *10 key issues in ensuring gender equity in the global health workforce*. <https://www.who.int/news-room/feature-stories/detail/10-key-issues-in-ensuring-gender-equity-in-the-global-health-workforce>
17. EU GAP III. *O Uniune a egalității: Strategia privind egalitatea de gen 2020-2025*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0152>
18. Hotărârea Guvernului nr. 203 din 12.04.2023 cu privire la aprobarea Programului de promovare și asigurare a egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pentru anii 2023-2027. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=137409&lang=ro
19. Hotărârea Guvernului nr. 322 din 31.05.2023 cu privire la aprobarea Programului național privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2023-2027. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138005&lang=ro

ANEXE

Anexa 1. Date despre persoanele participante la discuțiile de grup

Nr.	Codul	Sexul persoanelor	Mediul de reședință	Număr de participanți
1	FG_1_B_U	Bărbați	Urban (Chișinău)	8
2	FG_2_B_U	Bărbați	Urban (Chișinău)	11
3	FG_3_B_U	Bărbați	Urban (alte orașe, excepție Chișinău)	8
4	FG_4_B_U	Bărbați	Urban (alte orașe, excepție Chișinău)	12
5	FG_5_B_R	Bărbați	Rural	10
6	FG_6_B_R	Bărbați	Rural	8
7	FG_7_F_U	Femei	Urban (Chișinău și alte orașe)	11
8	FG_8_F_R	Femei	Rural	12

Anexa 2. Scala Echității de Gen

Scala Echității de Gen (GEM) are drept scop măsurarea atitudinilor privind normele de gen în relațiile intime și diferențierea așteptărilor sociale dintre bărbați și femei în responsabilitățile casnice, sănătatea reproductivă și în domeniul violenței.

Pentru calculul GEM au fost utilizați următorii indicatori:

Domeniul violenței în bază de gen:

- Sunt momente când femeia merită să fie bătută
- O femeie ar trebui să tolereze violența când este bătută/abuzată pentru a-și păstra familia
- Dacă cineva mă insultă – îmi voi apăra reputația utilizând forța – dacă este necesar (întrebare doar pentru bărbați).

Domeniul relațiilor sexuale:

- Bărbații au nevoie de mai mult sex decât femeile
- Bărbații nu vorbesc despre sex, ei fac
- Bărbații sunt întotdeauna pregătiți să facă sex (întrebare doar pentru femei)
- Bărbatul poate lovi soția dacă aceasta nu vrea să facă sex cu el (întrebare doar pentru femei)
- Bărbații ar trebui să se simtă jenați dacă nu pot avea erecție în timpul actului sexual.

Sănătatea reproductivă:

- M-ași simți ofensată dacă soțul meu mi-ar cere să folosesc prezervativul (întrebare doar pentru femei)
- Ține de responsabilitatea femeii să se protejeze pentru a nu rămâne însărcinată
- Bărbatul și femeia nu trebuie să hotărască împreună ce metodă de contracepție să utilizeze.

Responsabilități casnice în viața de zi cu zi:

- Pentru o femeie, cel mai important lucru să aibă grijă de casă
- Schimbarea scutecelor, spălarea și alimentarea copiilor intră în responsabilitățile mamei
- Bărbatul trebuie să aibă ultimul cuvânt în luarea deciziilor.

Fiecare indicator a fost apreciat:*

1. Acord total
2. Acord parțial
3. Dezacord.

Valoarea 3 reprezintă echitatea de gen asigurată.

*În calcularea GEM IMAGES 2 nu s-au luat în considerare non-răspunsurile. Astfel, la calcularea GEM pentru bărbați pentru domeniul violenței în bază de gen au participat 92%, la GEM pentru domeniul relațiilor sexuale – 74%, la GEM pentru domeniul sănătății reproductivă – 97%, GEM pentru domeniul responsabilităților casnice de zi cu zi – 98%. În calcularea GEM pentru femei pentru domeniul violenței în bază de gen au participat 97%, la GEM pentru domeniul relațiilor sexuale – 64%, la GEM pentru domeniul sănătății reproductivă – 90%, GEM pentru domeniul responsabilităților casnice de zi cu zi – 98%.

